Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Her følger en oversigt over et udsnit af undersøgelser. Listen er langt fra udtømmende. Væsentligst er udkastet af chefundersøgelsen (INVI 2026), som er omtalt i afsnit 2 i bilag 1. Det resterende materiale er ikke nødvendigvis relevant i tilbudsprocessen, men er medtaget som en hjælp til Tilbudsgiver. Ikke alle rapporterne er offentligt tilgængelige p.t.

Indhold

Del 1 (dette dokument)

1. Overblik fra Grønlands Statistik **2**

2. SDU: Befolkningsundersøgelsen 2024-2026 ..... **2**

3. Reformkommissionen: Chefundersøgelsen 2026 ..... **3**

Rapport (udkast): Kortlægning af den kollektive viden blandt offentlige chefer 4

4. Pensionsekspertgruppen 2026 ..... **95**

Spørgeskema 96

5. Evaluering af den kommunale struktur 2024 ..... **117**

Nalunaarusiaq: Kommunit aaqqissuussaanerat pillugu naliliineq (kalaallisut) 118

Ilanngussat: Kommunit aaqqissuussaanerat pillugu naliliineq (kalaallisut) 159

Del 2 (separat fil)

5. Evaluering af den kommunale struktur 2024 (fortsat) **2**

Rapport: Evaluering af den kommunale struktur (dansk) 3

Bilag: Tabeller til evalueringen (dansk) 25

6. Spørgeskemaundersøgelsen "Hvor vil du gerne bo?" 2024 ..... **72**

Orientering til Naalakkersuisut (kalaallisut) 73

Rapport: Sumi najugaqarusuppit? (kalaallisut) 77

Orientering til Naalakkersuisut (dansk) 138

Rapport: Hvor vil du gerne bo? (dansk) 141

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

1. Overblik fra Grønlands Statistik

Grønlands Statistik har på nedenstående link et overblik over diverse befolkningsundersøgelser:

https://bank.stat.gl/Resources/PX/Databases/GSMicro/SY/SY10/

2. SDU: Befolkningsundersøgelsen 2024-2026

https://www.sdu.dk/da/sif/forskning/projekter/befolkningsundersoegelsen_i_groenland

3. Reformkommissionen: Chefundersøgelsen 2026

INVI har netop foretaget en spørgeskemaundersøgelse hos departements-, styrelses- og retschefer samt kommunaldirektører. Vedlagt er *udkastet* til rapporten (kun få ændringer forventes).

Rapport

November 2026

UDKAST

REFORMKOMMISSIONEN:

Kortlægning af den kollektive viden blandt offentlige chefer

in>I institute for wicked problems

Indhold

Introduktion **5**

0.1 Resume 5

0.2 Læsevejledning 8

KAPITEL 1: METODE Kollektiv viden fra offentlige chefer **9**

1.1 Datagrundlag 10

1.2 Metode & spørgeramme 11

Kapitel 2: HÅB TIL REFORMKOMMISSION Disruptionråd eller procedurefil? **13**

2.1 Offentlige chefers forhåbninger til Reformkommissionen 16

2.2 Opsummering og anbefalinger 18

Kapitel 3: ORGANISERING En dyb eller bred offentlig administration? **20**

3.1 Politik og forvaltning 22

3.2 Koordinering i Selvstyret 24

3.3 Samspillet mellem Selvstyret og kommunerne 28

3.4 Koordinering mellem kommunerne 30

3.5 Mødet med borgere og virksomheder 31

3.6 Opsummering og anbefalinger 34

Kapitel 4: DIGITALISERING Nye knopskud eller en ny start? **38**

4.1 Grundsystemerne 40

4.2 Styring og samspil om fælles løsninger 43

4.3 Kunstig intelligens 45

4.4 Digital adgang for borgere og virksomheder 48

4.5 Opsummering og anbefalinger 50

Kapitel 5: ARBEJDSKRAFT Ctrl alt delete **52**

5.1 Fastholdelse, udskiftning og kompetencer 555

5.1 Opsummering og anbefalinger 57

KAPITEL 6: DISKUSSION Billedet på tværs **58**

6.1 Store forhåbninger, små forslag 59
6.2 Hvor løsninger mangler 60
6.3 Tre kredsløb, der holder problemet fast 61
6.4 To veje for Reformkommissionen 64
6.5 Samlede hovedfund og anbefalinger 65
KAPITEL 7: INSPIRATION Andre tilgange til reformarbejdet 68
Litteraturliste 76
BILAG A: 25 REGLER OG LOVE Konkrete forenklingstiltag 79
BILAG B: Fuld spørgeramme 82
Bilag C: Læseanbefalinger fra de offentlige chefer 85

Introduktion

0.1 Resume

Reformkommissionen skal udarbejde anbefalinger til, hvordan Grønlands offentlige sektor kan udvikles og indrettes med udgangspunkt i principper om enkelhed, borgernærhed og effektivitet – herunder med et fokus på bestemte kerneydelser, der blandt andet afspejler ændringer i befolkningsudviklingen og relevant lokal medbestemmelse. INVI understøtter dette arbejde igennem en undersøgelse blandt topcheferne på tværs af den grønlandske offentlige forvaltning: Departementschefer, styrelseschefer, kommunaldirektører og retschefer.

Formålet med rapporten er at optegne Grønlands offentlige sektors udfordrings- og løsningsbillede set fra chefernes perspektiv, samt at finde og udfolde yderligere mønstre på tværs af deltagerne. Nedenfor præsenteres seks hovedfund, seks anbefalinger og seks kilder til yderligere inspiration som Reformkommissionen kan overveje i det videre arbejde.

Hovedfund:

1. *Store forhåbninger, små forslag.* Mange offentlige chefer håber, at Reformkommissionen vil gentænke den offentlige sektor helt, mens deres egne forslag er konkrete og afgrænsede. Ingen foreslår færre forvaltningslag eller færre departementer.
2. *Udfordringerne opstår oftest i overgangene.* Godt halvdelen af de udfordringer, som offentlige chefer selv fremhæver, handler om organisering i snitfladerne mellem politik og administration, mellem ressortområder, mellem Selvstyret og kommunerne og mellem forvaltningen og borgerne.
3. *Digitalisering giver muligheder.* Mange idéer til digitalisering fremhæves positivt. Særligt kunstig intelligens til tolkning og oversættelse fremhæves, mens uklare rammer for persondata i denne henseende bremser de mere ambitiøse anvendelser.

4. *Manglende arbejdskraft fylder på tværs af udfordringsbilledet.* Selvom arbejdskraft ikke adresseres i surveyet peger mange på netop denne udfordring som en helt central strukturel udfordring.
5. *Der mangler løsningsmodeller.* Flere udfordringer fremhæves uden oplagte løsninger, eksempelvis afkoblingen mellem politiske ambitioner og de ressourcer, administrationen har til at omsætte dem til praksis.
6. *Tre kredsløb holder problemerne fast*. Læst samlet hænger udfordringerne sammen i tre selvforstærkende kredsløb. Udskiftningsspiralen, hastværkets kredsløb og kompleksitetsfælden. Alle tre går gennem samme knudepunkt; mangel på arbejdskraft og kapacitet. Enkeltstående løsninger risikerer derfor at blive spist af kredsløbene, før de når at virke.

INVI anbefaler på baggrund af analysen følgende:

1. *Inddragelse*: Reformkommissionen kan med fordel tage bestik af velvilje og idérigdom blandt de offentlige chefer ved at inddrage dem i udformningen af de konkrete anbefalinger.
2. *Forventningsafstemning*: Reformkommissionen kan med fordel internt afklare om anbefalingerne skal pege i retning af disruption eller proceduretilpasning – eller et sted midt i mellem.
3. *Løsningsgab*: Reformkommissionen kan med fordel sætte særligt spot på de udfordringer, som respondenterne ikke selv identificerer løsninger på, herunder den manglende afstemning mellem politiske ambitioner, lovgivningens omfang og de faktiske ressourcer.
4. *Arbejdskraft*: Reformkommissionen kan med fordel kortlægge tidligere initiativer om at styrke arbejdsstyrken samt udtænke nye tilgange, der går længere end de klassiske økonomiske incitamenter og kampagner.
5. *Forestillingsevne*: Foruden operationelle og præcise anbefalinger kan Reformkommissionen med fordel tegne radikalt anderledes modeller for den offentlige administration op, der kan udfordre forestillingsevnen på tværs af systemet.

6. *Knudepunkter*: Reformkommissionen kan med fordel rette et særskilt fokus på de knudepunkter, der holder systemet låst i en negativ spiral. Det gælder særligt arbejdskraft.

På baggrund af analysefundene har INVI samlet en række forslag som kan tjene Reformkommissionen til inspiration:

1. *AI-accelerator*: En grønlandsk fond og et lille udviklingsmiljø, der samler midler fra Selvstyret, den danske stat, EU, fonde og virksomheder og omsætter dem til fælles AI-løsninger på grønlandsk og dansk, der frigør kapacitet i hele den offentlige sektor.
2. *Subtraktion*: En systematisk gennemgang af regler og procedurer med ét spørgsmål: hvad sker der, hvis vi fjerner den, suppleret med udløbsdatoer for nye regler og en fastfrosset ressortfordeling i hver valgperiode.
3. *Kapacitetsbudget*: Ethvert lovforslag ledsages af et regnestykke over, hvor mange årsværk det kræver i Selvstyret og kommunerne, så nye opgaver forudsætter, at andre udgår, forenkles eller automatiseres.
4. *Det omvendte Baumol*: Kunstig intelligens bruges målrettet til at automatisere skrivning, oversættelse og sagsforberedelse, så hænderne kan flyttes til det relationelle arbejde.
5. *Adskil demokratiet og driften*: Mindre politiske enheder, der styrker nærdemokratiet, kombineret med én fælles administrativ platform for Selvstyret og kommunerne med løn, økonomi, IT, juridisk bistand og tilsyn samlet.
6. *Hjemkomst som national mission*: Selvstyret, kommunerne, erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne gør det til en fælles ambition at få grønlandske dimittender hjem.

0.2 Læsevejledning

Kapitel 1 præsenteres metode og datagrundlag.

Kapitel 2 gennemgår chefernes chefers forhåbninger til, hvad Reformkommission særligt vil bidrage til, og som strækker sig fra ønsker om et disruptionråd til ønsker om finpudsning af arbejdsgange.

I de efterfølgende kapitler udforskes både de udfordringer og løsninger, som cheferne oplever i relation til de tre hovedtemaer, der er identificeret på tværs af besvarelserne:

Kapitel 3 behandler chefernes perspektiver på organiseringen og opgavedelingen i den offentlige administration.

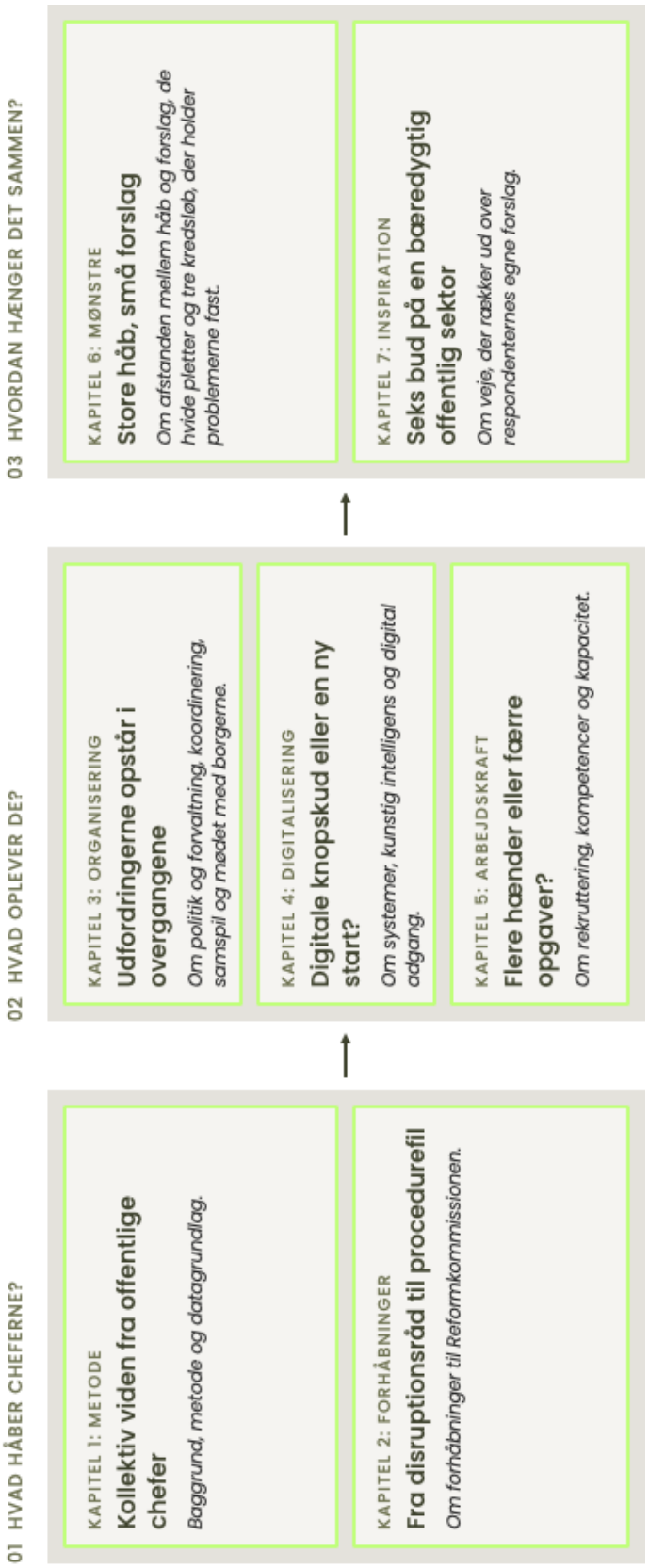
Kapitel 4 sætter spot på digitalisering - både hvad angår de eksisterende systemer, samt mulighederne som blandt andet kunstig intelligens bringer med sig.

Kapitel 5 samler op udfordringen med at sikre arbejdskraft i den offentlige administration, som er et tema, der fylder meget på tværs af besparelserne.

Rapporten sidste halvdel diskuterer resultaterne på tværs af besvarelser samt hvordan de kan inspirere i det Reformkommissionens videre arbejde.

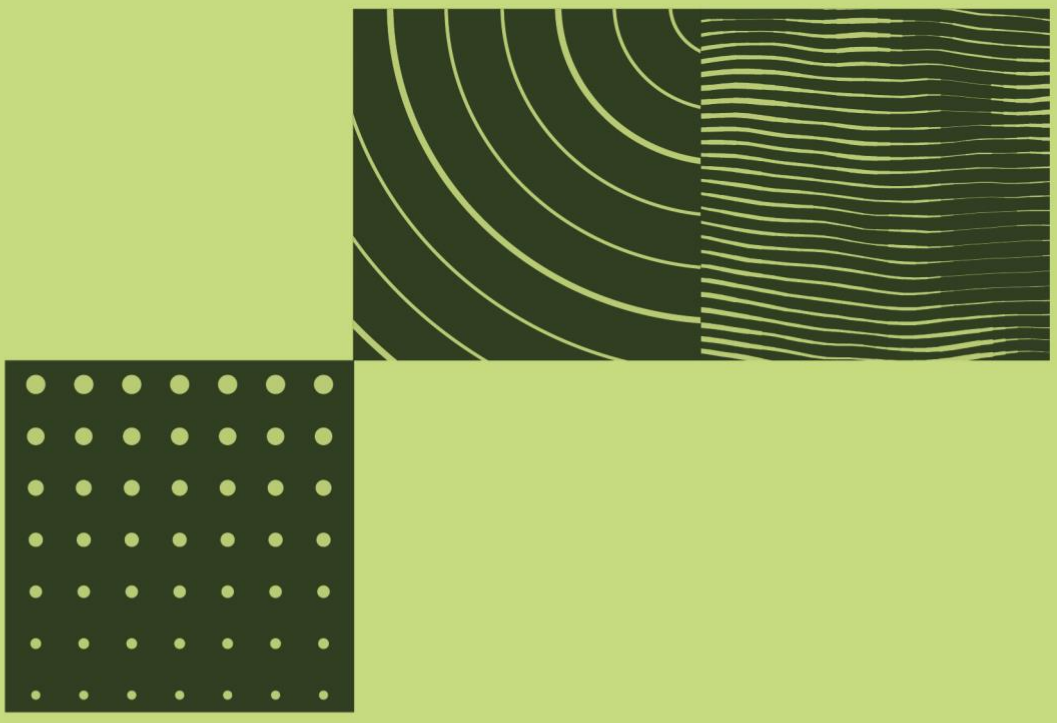
Kapitel 6 reflekterer over billedet, der tegner sig på tværs af besvarelserne og formulerer en række anbefalinger, som Reformkommissionen bør overveje.

I kapitel 7 samler vi inspiration fra andre steder i verden, som Reformkommissionen eventuelt kan lade sig inspirere af i det videre arbejde.

Figur 1: Rapportens opbygning

KAPITEL 01: METODE

Kollektiv viden fra offentlige chefer

1.1 Datagrundlag

Data er indsamlet i perioden 12. til 21. oktober 2026 gennem INVIs dataindsamlingsværktøj Involve, som er udviklet til at indsamle kvalitative data gennem åbne svarfelter. Respondenterne kunne både skrive og indtale deres svar. Alle lydoptagelser er transskriberet, og transskriptionerne er efterfølgende gennemgået manuelt for at sikre, at de gengiver svarene korrekt.

Undersøgelsen er gennemført som en totalundersøgelse, hvor spørgerammen er sendt til hele populationen inden for hver af fire grupper i embedsværket, i alt 34 chefer fra Selvstyret og kommunerne. 23 chefer har deltaget, hvilket giver en samlet svarprocent på 68. Ingen gruppe afviger mere end 7 procentpoint fra den samlede svarprocent, og alle grupper er dermed godt og ligeligt repræsenteret. Af de 23 respondenter har 20 (87 procent) besvaret alle 16 spørgsmål, mens 3 (13 procent) har besvaret dem delvist.

Respondenterne har generelt givet lange og udførlige besvarelser, hvor de beskriver udfordringer og muligheder med udgangspunkt i egen praksis. Analysen bygger derfor på et omfangsrigt tekstmateriale, som giver et nuanceret indblik i topembedsværkets erfaringer.

Dermed vurderes det, at det samlede datagrundlag giver et dækkende billede af chefernes erfaringer og vurderinger. Undersøgelsen er dog kvalitativ, og opgørelser af, hvor ofte et tema optræder, skal læses som indikationer af, hvad der fylder for cheferne, og ikke som præcise mål.

Fordelingen af deltagerne fremgår af tabel 1.

Tabel 1: Svarandele fordelt på grupper

Gruppe	Antal i alt	Svarandel (%)
Departementschefer	11	7 (64 %)
Styrelseschefer	12	8 (67 %)
Kommunaldirektører	7	5 (71%)
Retschefer	4	3 (75 %)
I alt	**34**	**23 (68 %)**

1.2 Metode & spørgeramme

Metode

Respondenternes besvarelser er analyseret ved kvalitativ kodning. Analysen er gennemført som en tematisk analyse inspireret af Framework Method. Tilgangen gør det muligt at samle udsagn på tværs af spørgeskemaets spørgsmål og sammenligne erfaringer og vurderinger mellem respondenterne. Dermed kan analysen belyse gennemgående mønstre og væsentlige forskelle uden de gentagelser, som en gennemgang spørgsmål for spørgsmål ville medføre, og samtidig fastholde respondenternes konkrete forslag.

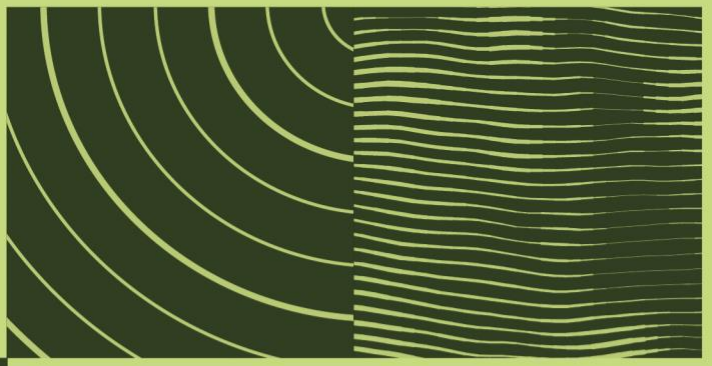
Anonymitet

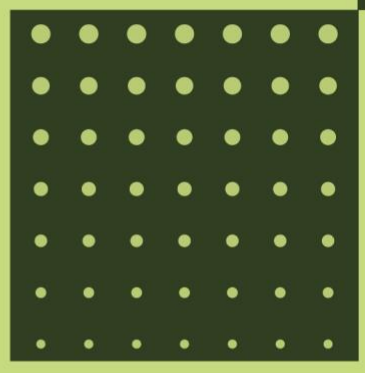
Besvarelserne er behandlet anonymt. For at bevare anonymiteten er rapporten skrevet, så ingen udsagn eller citater kan føres tilbage til den enkelte respondent. Når rapporten gengiver citater, angives respondentens stilling derfor ikke medtaget.

Spørgeramme

Spørgerammen (Bilag B) afdækker de offentlige chefers erfaringer med opgaveløsningen bredt. Den spørger til udfordringer for området og for de borgere og virksomheder, det betjener, og til mulighederne for at forbedre sagsgange og tage kunstig intelligens i brug. Den belyser også samarbejdet internt og mellem kommunerne og Selvstyret, ligesom den spørger til strategisk ledelse og til, hvordan Reformkommissionen kan understøtte forbedringer. Respondenterne har endelig haft mulighed for at henvise til andre relevante undersøgelser (Bilag C) og tilføje øvrige bemærkninger.

KAPITEL 02: HÅB TIL REFORMKOM-MISSION

Disruptionråd eller procedurefil?

I undersøgelsen fik respondenterne mulighed for at pege på, hvor Reformkommissionen bedst kan være til hjælp, med udgangspunkt i de udfordringer, tiltag og muligheder, de havde nævnt i deres tidligere svar. Gennemgående håber respondenterne på, at Reformkommissionens anbefalinger udformes, så de kan omsættes og forankres i praksis. Med andre ord udtrykkes der på tværs af alle chefer et håb om, at arbejdet ikke bliver "endnu en rapport, der ender på hylden" – som en enkelt chef konkret formulerer det.

Derudover er forhåbninger til Reformkommissionen mangeartede og forskellige. For at skabe overblik, kan håbene inddeles på et kontinuum der går fra at adressere Grønlands strukturelle udfordringer til at anvise konkrete tilpasninger til eksisterende procederer og arbejdsgange. Figur 2 viser dette kontinuum.

Figur 2: Chefernes forhåbninger til Reformkommissionen

Figurnote: Figuren inddeler respondenternes forhåbninger til Reformkommissionen i fem temaer, som indplaceres på et kontinuum. Placeringen bygger på en kvalitativ vurdering. Tallene under den stiplede linje viser antal benævnelser for hvert tema fordelt på respondentgrupper. Den samme respondent kan have nævnt flere temaer.

Nedenfor udfoldes de fem forhåbninger til Reformkommissionens arbejde.

2.1 Offentlige chefers forhåbninger til Reformkommissionen

Håb 1: Reformkommissionen kan udfordre den grundlæggende organisering

Særligt kommunaldirektører mener, at Reformkommissionen nyder fordel af ikke at være fanget i den eksisterende organisationstænkning, men kan agere som en "kærkommen disruptionmyndighed," som én af respondenterne benævner det.

Det betyder grundlæggende, at Reformkommissionen bør starte med en kortlægning af de strukturelle udfordringer og muligheder Grønland står med, og på den baggrund optegner en ny offentlig sektor, så arbejdet ikke risikerer at ende som en proces, hvor Reformkommissionen "skifter forlygter på en bil, der ikke kan køre" *som* en respondent beskriver det.

"Efter min vurdering bør reformarbejdet tage udgangspunkt i de grundlæggende strukturelle udfordringer og derefter prioritere de ændringer, der samlet set giver den største forbedring for borgerne og den offentlige økonomi. Ellers risikerer vi at anvende betydelige ressourcer på enkeltstående forbedringer uden at løse de problemer, som reelt begrænser den offentlige sektors funktionsevne."

Det kræver ifølge nogle respondenter, at Reformkommissionen har blik for alt fra boligsituationen, som begrænser tiltrækning og fastholdelse af arbejdskraft, til det store demografiske træk, der vil skabe et yderligere pres på den tilgængelige arbejdskraft. Først herfra, vil en 'Grønlandsk model' kunne vokse frem.

"Jeg mener, at det er helt afgørende, at reformarbejdet tager udgangspunkt i Grønlands egne forhold, behov og virkelighed frem for at kopiere modeller og løsninger fra andre lande."

Håb 2: Reformkommissionen kan afklare opgavefordelingen mellem lagene

Langt de fleste respondenter udtrykker håb til, at Reformkommissionen konkret vil anvise, hvordan den offentlige administration kan organiseres mere effektivt og med en klarere opgavefordeling både i bredden af den offentlige

administration, altså mellem departementer, mellem kommuner eller mellem afdelinger, samt i dybden af den offentlige administration, altså fra Inatsisartut og Naalakkersuisut, til styrelser og kommuner, og ud mod borgere og virksomheder.

"Derfor håber jeg, at Reformkommissionen ikke alene vil fortælle os, hvad vi bør gøre, men også hvordan vi faktisk kan gennemføre det. Hvem skal have ansvaret, hvordan skal det finansieres, hvilke opgaver skal ændres, og hvordan måler vi, om borgerne reelt får en bedre service?"

"For det første mener jeg, at vi er nødt til at gentænke den offentlige sektors opgavefordeling og organisering. Hvilke opgaver skal løses centralt, hvilke skal ligge tættere på borgerne, og hvilke kan vi med fordel løse i fællesskab?"

Flere respondenter håber også på, at Reformkommissionen ikke blot vil optegne ressortsammenlægninger og flytte opgaver, men forholde sig til selve den praktiske ramme for forandringerne.

"Når der udvælges Naalakkersuisut så ændres ressortfordelingen stort set altid – det betyder alle titler, budgetter, medarbejdere, kontorlokaler mv. skal ændres på ny. Hvis områderne kunne 'fastfryses,' ligesom det man har gjort på Færøerne, vil der kunne spares mange ressourcer og skånes medarbejdere. Og husk vi er dobbeltsproget. Det betyder igen dobbelt arbejde."

Håb 3: Reformkommissionen kan stille krav til lovgivning, der kan administreres

Enkelte respondenter, særligt men ikke udelukkende retschefer, udtrykker forhåbninger til, at Reformkommissionen vil udfordre den eksisterende lovproces og skabe en ny ramme, der fører til løsninger, der er nemmere at administrere for borgere, virksomheder og forvaltning.

"Lovgivningen er på mange områder ikke længere tidssvarende eller tilpasset de grønlandske forhold, herunder kommunernes formåen."

Blandt disse respondenter er lovgivningen afgørende i enhver forenklingsproces, fordi lovgivningen ofte er udtryk for gabet mellem politiske ambitioner, lovens kompleksitet og ressourcerne i den offentlige administration.

"Reformkommissionen kan forhåbentligt rejse en debat om, hvor mange og hvor komplekse opgaver grønlandske kommuner rimeligvis kan få pålagt."

Håb 4: Reformkommissionen kan bane vejen for teknologi og AI

Flere respondenter håber, at Reformkommissionen kan fremme digitaliseringen og anvendelsen af kunstig intelligens i den offentlige sektor. Teknologien fremhæves af flere, som et værktøj, der kan effektivisere arbejdsgange og udnytte de tilgængelige ressourcer bedre. Her skal det være Reformkommissionens opgave at vise både muligheder og udfordringer ved nye teknologiske løsninger.

"Reformkommissionen kan bidrage ved at sætte fokus på de muligheder og udfordringer, som ny teknologi, herunder kunstig intelligens, medfører for den offentlige sektor. Der er behov for en fælles og velovervejet tilgang, som kan skabe tryghed, tydelige rammer og ensartet adgang til relevante digitale arbejdsredskaber på tværs af forvaltningen."

Håb 5: Reformkommissionen kan rydde op i procedurer og systemer

Til sidst udtrykker enkelte respondenter forhåbninger til, at Reformkommissionen vil dykke ned i konkrete arbejdsgange, der binder lovgivning, finansiering og administrative systemer sammen, samt de procedurer, der i dag er dårligt beskrevne eller mangelfulde.

2.2 Opsummering og anbefalinger

Det er INVIs vurdering, at respondenterne har store forventninger til, hvad Reformkommissionen kan levere. Vi opfatter det som et udtryk for tillid og en vis grad af forandringsparathed. Forventningerne er dog ikke uden forbehold. En kommunaldirektør efterlyser konkrete og forpligtende anbefalinger frem for endnu en række hensigtserklæringer, og en styrelseschef tvivler på, at større strukturelle ændringer ligger inden for Reformkommissionens indflydelse, fordi de kræver politisk vilje og mod. Det tyder på en erfaring med, at tidligere analyser og rapporter ikke nødvendigvis har ført til store forandringer.

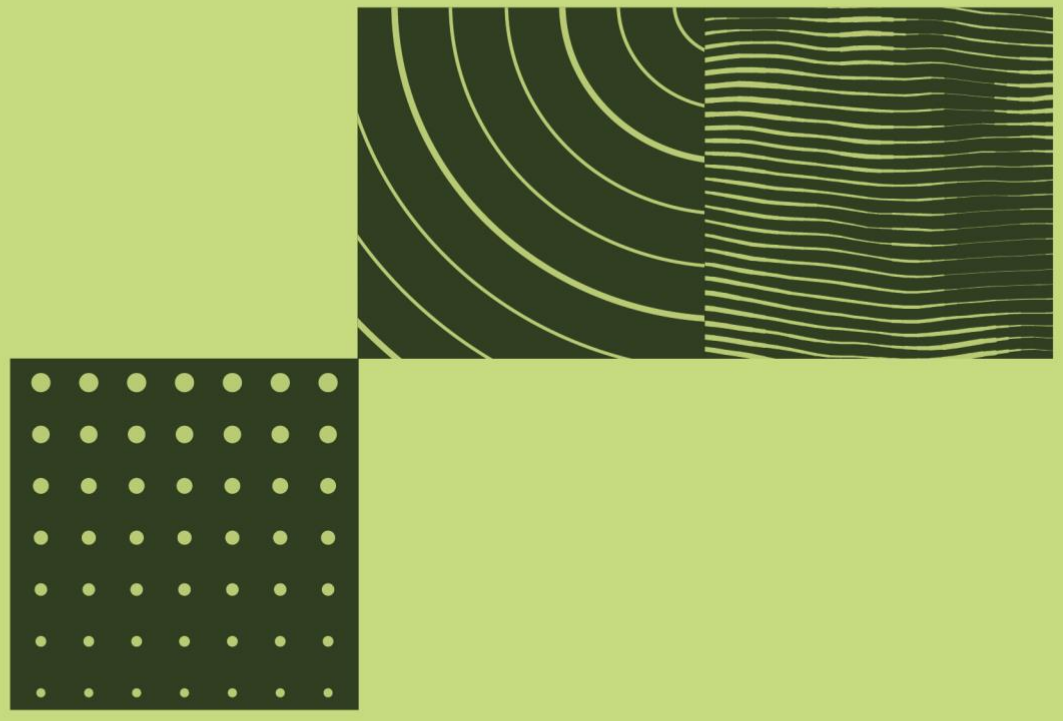
Forhåbningerne spænder bredt, fra en grundlæggende omlægning af den offentlige sektor til jordnære forbedringer af den eksisterende administration. Vægten ligger dog i den strukturelle ende. Godt halvdelen af udsagnene handler om at gentænke organiseringen eller opgavefordelingen mellem Selvstyret og kommunerne. Det står i kontrast til respondenternes egne forslag i de næste kapitler, som overvejende er konkrete og afgrænsede. Respondenterne håber med andre ord, at kommissionen kan tage de store greb, som de ikke selv kommer med bud på.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen ager bestik af velviljen og idérigdommen blandt de offentlige chefer ved at inddrage dem i udformningen af de konkrete anbefalinger.

INVI anbefaler samtidig, at Reformkommissionen internt afklarer om anbefalingerne skal pege i retning af disruption eller proceduretilpasning – eller et sted midt i mellem.

KAPITEL 03:

ORGANISERING

En dyb eller bred offentlig administration?

Når de offentlige chefer beskriver, hvad der gør deres arbejde svært, handler det oftest om organisering. Det gælder på tværs af hele undersøgelsen, og det gælder også i svarene på det første og mest åbne spørgsmål, hvor respondenterne selv valgte, hvad de ville fremhæve. Her handler mere end halvdelen af udfordringerne om organisering.

Udfordringer med organisering forekommer sjældnere i de enkelte enheder, men opstår i overgangene mellem det politiske og det administrative niveau, mellem departementer og ressortområder, mellem Selvstyret og kommunerne og mellem forvaltningen og de borgere og virksomheder, de er sat til at tjene.

Udfordringerne og mulighederne inden for organisering fordeler sig på fem undertemaer, men de fylder meget forskelligt, og de bæres af forskellige stemmer, hvilket fremgår af figur 3.

Figur 3: Hvor organiseringen knækker, og hvad lederne foreslår

Undertema	Udfordringer	Udsagn om udfordringer	Muligheder	Udsagn om muligheder
1 **Politik og forvaltning**	• Forventninger uden retning og ressourcer • Uklar rollefordeling mellem politik og drift	4 × ● 4 × ■ 2 × ◆	• Skarpere rollefordeling • Afstemning af mål og ressourcer • Styrket politisk betjening	3 × ● 4 × ■ 1 × ◆
2 **Koordinering i Selvstyret**	• Silotænkning og ressortopdeling • Uprioriterede høringer • Langsomme interne sagsgange	13 × ● 5 × ■ 1 × ◆ 2 × ○	• Central koordinering • Nye samarbejdsformer • Bedre høringer • Klarere interne sagsgange	12 × ● 5 × ■ 2 × ◆ 1 × ○
3 **Samspillet mellem Selvstyret og kommunerne**	• Lovgivning der er svær at administrere • Manglende inddragelse og kontrol • Mangelfulde kommunale leverancer	6 × ● 3 × ■ 5 × ◆ 2 × ○	• Inddragelse • Autonomi og samarbejdskultur • Klarere ansvarsfordeling	3 × ● 1 × ■ 7 × ◆ 1 × ○
4 **Kommunernes struktur og fællesskaber**	• Uensartet praksis og manglende samarbejde • Små enheder over store afstande	1 × ■ 8 × ◆	• Fælles enheder • Standardisering • Ny struktur	3 × ■ 7 × ◆
5 **Mødet med borgere og virksomheder**	• Lange sagsbehandlingstider • Et fragmenteret og komplekst system • Retssikkerhed og klageadgang	3 × ● 4 × ■ 6 × ◆ 4 × ○	• Sammenhængende service • Nærhed og forebyggelse • Forventninger og formidling • Uafhængig klageinstans	6 × ● 8 × ■ 3 × ◆

● Departementschefer ■ Styrelseschefer ◆ Kommunaldirektører ○ Retschefer

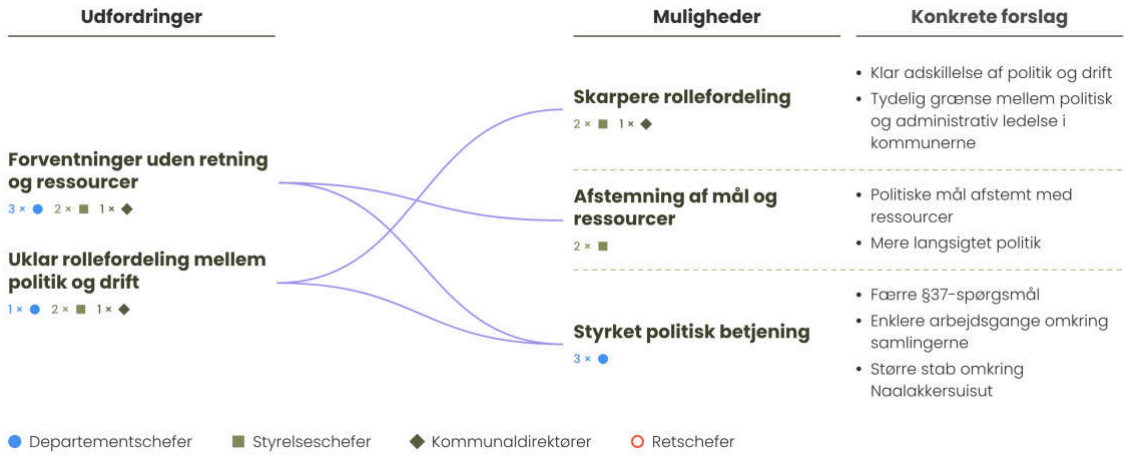
I det følgende gennemgår vi de fem undertemaer et ad gangen. Hvert afsnit følger samme opbygning. Først beskriver vi de udfordringer, de offentlige chefer peger på. Derefter ser vi på de muligheder, respondenterne selv identificerer, og på hvor godt de svarer på udfordringerne. Til sidst fremhæver vi den pointe, vi finder vigtigst i undertemaet.

Hvert afsnit indledes med en figur. Til venstre står udfordringerne og til højre de muligheder og forslag respondenterne peger på. Hver markør er ét udsagn, og markørens form og farve viser, hvilken gruppe udsagnet kommer fra. Linjerne viser, hvilke retninger der svarer på hvilke udfordringer. Hvor en udfordring står uden linje, har ingen af respondenterne foreslået en løsning.

Vi begynder med politik og forvaltning, fordi forholdet mellem det politiske og det administrative niveau sætter rammen for de øvrige undertemaer.

3.1 Politik og forvaltning

Figur 4: Udfordringer og muligheder i politik og forvaltning

Flere af respondenterne, særligt i centraladministrationen, oplever et stort **gab mellem politiske forventninger og ressourcerne i den offentlige administration.**

"Politikerne er i praksis ligeglade med økonomisk holdbarhed, ret og rimelighed og saglighed i forvaltningen. De interesserer sig kun for at være populære og for at dele ressourcer ud til deres politiske allierede."

"Jeg mener derfor, at vi skal være mere realistiske omkring sammenhængen mellem politiske ambitioner, opgavemængde, normeringer og økonomi. Hvis vi skal være færre ansatte, må vi også turde beslutte, hvilke opgaver der skal forenkles, automatiseres, samles eller helt ophøre."

De oplever en stigende tendens til, at det politiske system har fokus på synlighed på bekostning af reform- og lovgivningskvalitet, hvilket kommer til udtryk gennem korte implementeringsfrister, ufokuserede høringsprocesser, og uden at de nødvendige systemændringer, arbejdsgange og vejledninger er tilstrækkeligt forberedte.

"En anden konkret udfordring, vi også sidder med, er lovgivningen, som i praksis skal komme borgerne til gode, kan være for ambitiøs og ikke tage udgangspunkt i den virkelighed borgerne sidder i."

Enkelte respondenter nævner desuden, at de oplever en **uklar rollefordeling** mellem politik og drift.

"En væsentlig udfordring i departementet er balancen mellem departementets strategiske og politisk betjenende rolle og opgaver af mere driftsmæssig karakter. Når driftsopgaver, som naturligt hører hjemme i en styrelse, varetages i departementet, reduceres kapaciteten til kerneopgaver som udvikling, koordinering og naalakkersuisoq-betjening."

"Balancen mellem mange drift- og udviklingsopgaver og de politiske pålagte opgaver. Mange strategiarbejder, handlingsplaner mv. som kræver allokering af økonomi og medarbejder resurser. Sammenblanding af politiske opgaver og drift opgaver - bør undgås."

En enkelt respondent nævner også, at en reorganisering i kommunerne, hvor borgmesteren har en mere central rolle som øverste leder af kommunens administration, forstærker effekten.

"Denne bestemmelse giver efter min erfaring anledning til betydelige udfordringer i den daglige opgaveløsning, fordi grænsen mellem politisk ledelse og administrativt ansvar ikke altid respekteres."

Respondenter, særligt i centraladministrationen, peger på, at den politiske betjening kan styrkes ved at reducere mængden af §37-spørgsmål, at sikre enklere arbejdsgange omkring samlingerne, samt ved sikre en større stab omkring Naalakersuisoq:

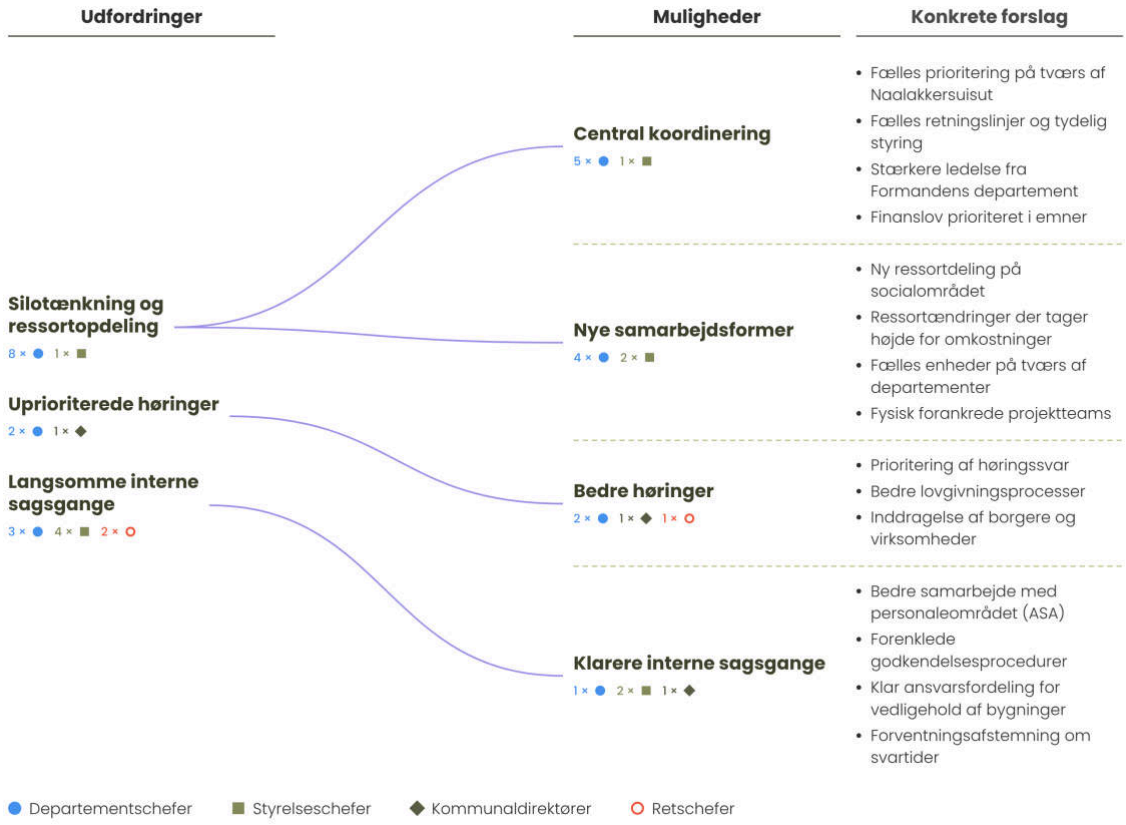
"Særligt § 37-spørgsmål, Inatsisartut-sager og politiske bestillinger med korte tidsfrister fylder meget. Det er naturligvis en del af vores ansvar, men det efterlader begrænset tid til at arbejde med de større og langsigtede udfordringer."

De peger også på en skarpere rollefordeling mellem det politiske og det administrative niveau, samt sikring af at politiske ambitioner og ressourcer er bedre afstemt tidligere i processen.

"Jeg erindrer, at FFL- processen på et tidspunkt var opdelt i prioriterede emner år for år. I realiteten blev det ikke sådan, men det kunne lette meget for alle, at de ved, hvad prioriteres fra år til år. Og derved kan det fjerne noget af presset/forhandlinger om FFL."

3.2 Koordinering i Selvstyret

Figur 5: Udfordringer og muligheder i Selvstyret

Størstedelen af departementscheferne nævner **silotænkning og skæv ressortopdeling** som en udfordring internt i Selvstyret. Det gælder både mellem departementerne, mellem afdelinger i de enkelte departementer og i forhold til styrelser og andre offentlige organer.

"Selvstyrets organisation er grundlæggende præget af en masse smådriftsulemper med små kontorer, svage fagligheder og udpræget silotænkning. Samtidig flyder opgaver på kryds og tværs både som følge af politiske ressortændringer, NSN's (Formandens Departement red.) arbitrære beslutninger og det kommunale niveau giver en yderligere kompleksitet."

"Hele selvstyret oser af silotænkning. Vi skal blive bedre til at samarbejde på tværs. Hvis man virkelig kunne tænke den på tværs og hver tog ansvar for den, så ville vi kunne nå langt."

Størstedelen af departementscheferne peger på en bedre central koordinering, som en løsning på siloudfordringerne.

"Den ændring, der efter min vurdering vil gøre den største forskel, er at styrke den fælles ledelse og beslutningsproces på tværs af Selvstyret, så vi i højere grad arbejder som én samlet organisation frem for en række selvstændige departementer. Vi har behov for central koordinering, fælles retningslinjer og tydelig overordnet styring."

Desuden nævnes en række konkrete samarbejdsformer, som muligheder, der kan afbøde silotænkningen i Selvstyret. Det gælder både flere fælles enheder, ressorttilpasninger samt fysisk forankrede projektteams.

"En mulighed kunne være at etablere fælles offentlige administrationsenheder på tværs af relevante fagområder. Det kunne bidrage til at styrke samarbejdet, koordineringen og den faglige videndeling mellem de forskellige sektorer og samtidig skabe bedre sammenhæng i opgaveløsningen."

"Man kunne med fordel kigge på, hvordan områderne rent resortmæssigt passer sammen. F.eks. om det gavner at dele socialområdet op i børn og unge / sociale anliggender eller om der som alternativ kunne være en anden måde at håndtere det på."

"Der har været fokus på en projekttilgang, hvor forskellige departementer skal samarbejde om forskellige projekter. Samarbejdet kunne øges og måske også afsluttes til tiden, hvis projektmedarbejderne sidder sammen i perioder, eller et par dage om ugen, så der er fokus på, at der er et fælles projekt, som afsluttes."

Høringsprocesserne fylder ikke meget i besvarelserne, men de nævnes af både departementschefer og en kommunaldirektør som del af en større udfordring med det lovforberedende arbejde. De ønsker mere målrettede høringer og

større inddragelse af især kommuner og virksomheder i vurderingen af lovforslagenes økonomiske, administrative og praktiske konsekvenser.

"Der er behov for mere målrettede høringer, bedre prioritering og en tidligere inddragelse af de myndigheder, der bliver direkte berørt af ny lovgivning."

"Det er samtidig vigtigt, at ny lovgivning vurderes ud fra de faktiske administrative og økonomiske konsekvenser for de myndigheder, der skal gennemføre den, til gavn for borgere man har at gøre med. En regel kan fremstå enkel på papiret, men være både dyr og kompliceret at administrere i praksis".

Hvor silotænkningen især beskrives af departementscheferne, er det i højere grad styrelses- og retscheferne, der peger på **langsomme interne sagsgange** som en udfordring. Det handler om lange sagsbehandlingstider på personaleområdet, tunge godkendelsesprocesser, uklart ansvar for Selvstyrets bygninger og lange ventetider på svar fra centraladministrationen. Forslagene handler om bedre samarbejde med personaleområdet, enklere godkendelser, en klar ansvarsfordeling og forventningsafstemning om svartider. Men de er mindre konkrete end udfordringerne, og ingen af respondenterne beskriver, hvad der konkret skal ændres i personaleadministrationen.

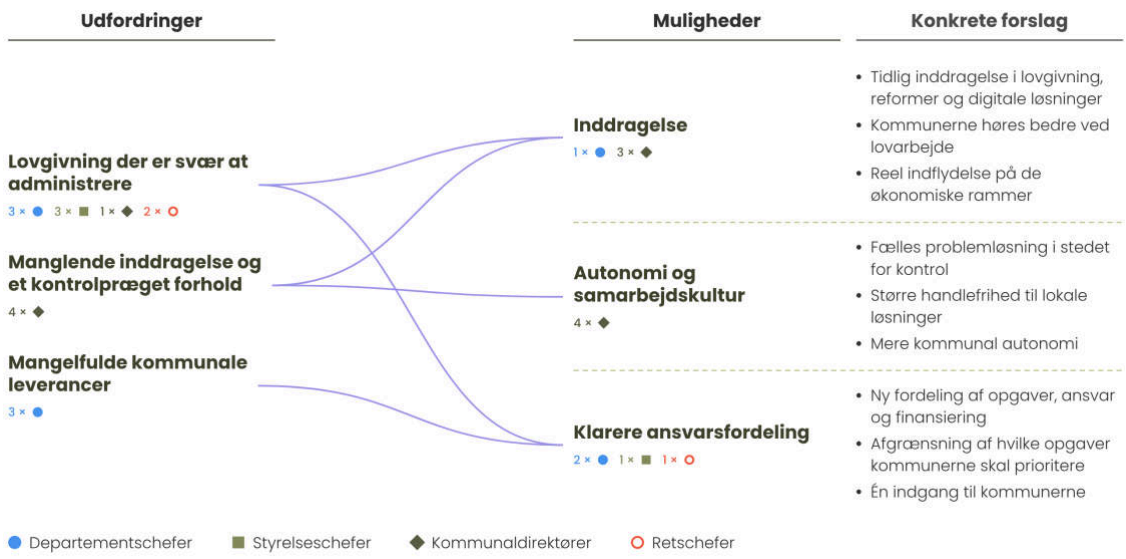
"*I arbejdsgangen anden, der er vores største, ud over samarbejdet, så har jeg vores største udfordringer med ASA, Personaleafdelingen. Og det er, ud over kontrakter for nye medarbejdere, det er sparring. Kontrakter til nye medarbejdere kan tage så lang tid, og de begynder på arbejde, og nogen vil ikke arbejde, før de får en kontrakt*".

"Vores ansættelsesprocesser er udfordret, fordi Økonomi- og Personalestyrelen ikke har de nødvendige medarbejdere – det kan tage flere måneder at få en ansættelse på plads – og dermed er der risiko for, at ansøgerne finder et andet job i mellemtiden".

"Borgere og virksomheder oplever ofte lange og komplicerede processer, når de ønsker at bygge bolig, etablere virksomhed eller udvide eksisterende aktiviteter. Jeg mener, at vi bør forenkle procedurerne for arealtildeling, kommuneplanlægning og byggetilladelser."

3.3 Samspillet mellem Selvstyret og kommunerne

Figur 6: Udfordringer og muligheder i samspillet mellem Selvstyret og kommunerne

Samspillet mellem Selvstyret og kommunerne er det undertema, hvor perspektiverne skiller mest. Alle fire grupper peger på lovgivning, der er svær at administrere i praksis, som en tilbagevendende samspilsudfordring, der påvirker både den offentlige administration, borgere og virksomheder.

"Et eksempel er loven om vederlag for Naalakkersuisut den har en vejledning på 12-13 sider. Tingene gøres meget kompliceret. Det vil gavne administrationen hvis udgangspunktet var simpel lovgivning som var nemt at administrere."

"Borgere og virksomheder oplever ofte lange og komplicerede processer, når de ønsker at bygge bolig, etablere virksomhed eller udvide eksisterende aktiviteter. Jeg mener, at vi bør forenkle procedurerne for arealtildeling, kommuneplanlægning og byggetilladelser."

"Det er samtidig vigtigt, at ny lovgivning vurderes ud fra de faktiske administrative og økonomiske konsekvenser for de myndigheder, der skal gennemføre den, til gavn for borgere man har at gøre med. En regel kan

fremstå enkel på papiret, men være både dyr og kompliceret at administrere i praksis."

"En af de største udfordringer i samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne er efter min vurdering manglende sammenhæng mellem lovgivning, opgavefordeling, finansieringsansvar og den praktiske gennemførelse af opgaverne (implementering). Det gælder særligt administrationen af offentlige ydelser og ordninger som pension, boligsikring og revalidering, hvor opgaver og finansiering i forskelligt omfang er fordelt mellem Selvstyret og kommunerne."

På tværs af svarene peger respondenterne på 25 love og regler, der med fordel kan tilpasses eller forenkles. Den samlede liste fremgår af Bilag B.

Respondenterne peger på en række retninger, der kan styrke sammenhængen mellem lovgivning og ressourcerne i implementeringen. Det gælder en mere systematisk inddragelse, særligt af kommunerne, herunder højere grad af indflydelse på rammerne for implementering og drift.

"Jeg mener derfor, at vi skal være mere realistiske omkring sammenhængen mellem politiske ambitioner, opgavemængde, normeringer og økonomi. Hvis vi skal være færre ansatte, må vi også turde beslutte, hvilke opgaver der skal forenkles, automatiseres, samles eller helt ophøre."

"Jeg oplever samtidig, at vi fra selvstyrets side ikke altid har tilstrækkelig indsigt i de praktiske og økonomiske konsekvenser af vores lovgivning. Det, der administrativt kan fremstå som en mindre ændring i et departement, kan medføre betydelige ekstraopgaver, systemtilpasninger og udgifter i kommunerne."

Det gælder også en klarere ansvarsdeling og prioritering i, hvilke opgaver særligt kommunerne skal løse.

"Hele opgave- og ansvarsfordeling mellem selvstyret og kommunerne burde gentænkes, og man burde udelukkende bruge kommunerne til de forholdsvis afgrænsede opgaver, der reelt kræver lokalkendskab og lokalpolitisk

stillingtagen. Lokal- og arealplanlægning samt erhvervsudvikling er eksempler på gode kommunale opgaver, mens velfærdsområdet har svært ved nogensinde at fungere efter den nuværende model."

Flere respondenter beskriver samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne som godt. Men blandt nogle respondenter udtrykkes frustration. Nogle kommunaldirektører beskriver samarbejdet med Selvstyret med ord som manglende respekt, manglende ligeværd og et forhold præget af kontrol og styring. De oplever, at lovgivning, reformer og digitale løsninger udvikles uden dem, og at deres indflydelse på de økonomiske rammer er begrænset.

"Jeg oplever en arrogance og nedladende tilgang fra Selvstyrets side, hvor kommunerne ikke bliver behandlet som ligeværdige samarbejdspartnere. Jeg oplever, at ny lovgivning og politiske beslutninger ofte bliver udarbejdet og vedtaget uden tilstrækkelig dialog med kommunerne. Opgaverne bliver efterfølgende overdraget til os, uden at der nødvendigvis er taget højde for de praktiske, administrative og personalemæssige konsekvenser."

"*Jeg har arbejdet i den kommunale administration i mere end 10 år, og jeg kan ikke erindre, at et departement på eget initiativ har inviteret til et møde med det formål at drøfte en konkret problemstilling og i fællesskab udvikle en løsning."*

Selvstyrets chefer beskriver det samme samarbejde på en anden måde. Flere peger på kommunernes faglighed og kompetencer, på manglende indstillinger og opdaterede planer og på, at kommunerne har for store frihedsgrader i brugen af fælles systemer.

"Kommunerne er så svagt kørende fagligt, at de i praksis næsten ikke aner hvad de foretager sig. (…) Fx. prøver kommunerne at få igennem, at alle høringer af dem skal kræve mindst 5 uger som ikke må gå ind over jul og sommer. (..) Det var netop en af grundene til at vi fik storkommuner, at de skulle kunne håndtere sådan noget."

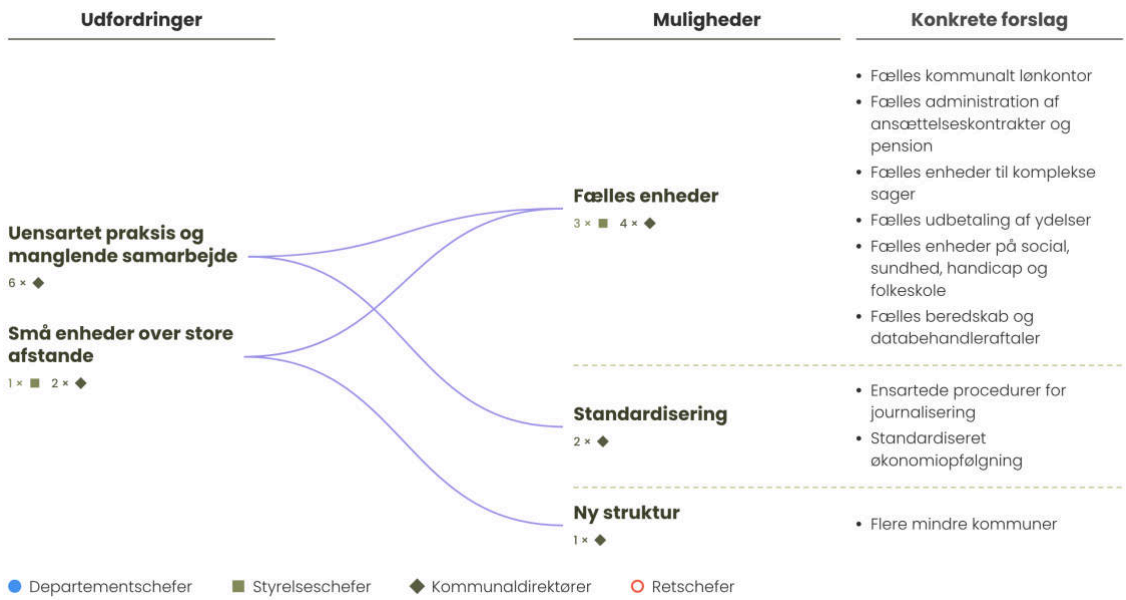
"Vi har problemer med kommunernes indberetninger. Det er ikke uvilje, men formentligt manglende forståelse af opgaven. Men et kompetenceløft og et fokus på korrekte data ville være en stor hjælp."

Der viser sig dermed to forklaringer på, hvorfor samarbejdet ikke fungerer optimalt. Kommunerne ser problemet i, hvordan Selvstyret styrer. Selvstyret ser problemet i, hvad kommunerne kan løfte. De to forklaringer peger mod forskellige løsninger. Mere inddragelse og autonomi på den ene side, kompetenceløft og standardisering på den anden.

3.4 Koordinering mellem kommunerne

Samarbejdet mellem kommunerne er primært beskrevet af kommunaldirektørerne, da disse er den eneste respondentgruppe, der er blevet adspurgte direkte i surveyet.

Figur 7: Udfordringer og muligheder i samspillet mellem kommunerne

Udfordringerne handler først og fremmest om, at kommunerne gør tingene forskelligt. Arbejdsgange, procedurer og administrative løsninger er ikke

ensartede, og der mangler fælles standarder og koordinering. Hertil kommer de geografiske forhold. Store afstande gør det svært at hjælpe hinanden og at dele de specialiserede kompetencer, der findes.

Svaret fra kommunaldirektørerne er især fælles enheder og løsninger. Forslagene er konkrete: et fælles lønkontor, fælles administration af ansættelseskontrakter og pension og fælles enheder til komplekse sager.

"At kommunerne selv arrangerer centrale afdelinger der på tværs af kommunerne træffer beslutninger i de mere komplekse sociale sager, fx førtidspensionsområdet."

"Vi er fem kommuner, som i vid udstrækning arbejder med de samme opgaver og udfordringer. Derfor bør vi i højere grad samarbejde om fælles løsninger frem for at udvikle dem hver for sig."

Flere styrelseschefer foreslår også fælles enheder, bl.a. til udbetaling af ydelser og på velfærdsområderne.

Kommunaldirektørerne foreslår derudover ensartede procedurer for journalisering og økonomiopfølgning.

"Hvis jeg skulle pege på én ændring, ville det være indførelsen af et fælles digitalt journaliserings- og dokumenthåndteringssystem på tværs af alle kommuner."

Én kommunaldirektør går den modsatte vej og foreslår flere og mindre kommuner, som kan komme tættere på borgerne.

"Efter min vurdering er ordningen med storkommuner ikke nødvendigvis den bedste løsning under grønlandske forhold. De store geografiske afstande betyder, at beslutningstagerne mange steder er kommet meget langt væk fra borgerne. Kommunalt selvstyre handler grundlæggende om nærdemokrati, hvor borgerne har mulighed for at påvirke udviklingen i deres eget lokalsamfund. Den mulighed er efter min opfattelse blevet svækket med de store kommuner."

3.5 Mødet med borgere og virksomheder

Mødet med borgere og virksomheder er det undertema, hvor der er størst enighed om udfordringerne. Alle fire grupper peger på lange sagsbehandlingstider og på et offentligt system, der er fragmenteret og svært at finde rundt i, især på ydelsesområdet.

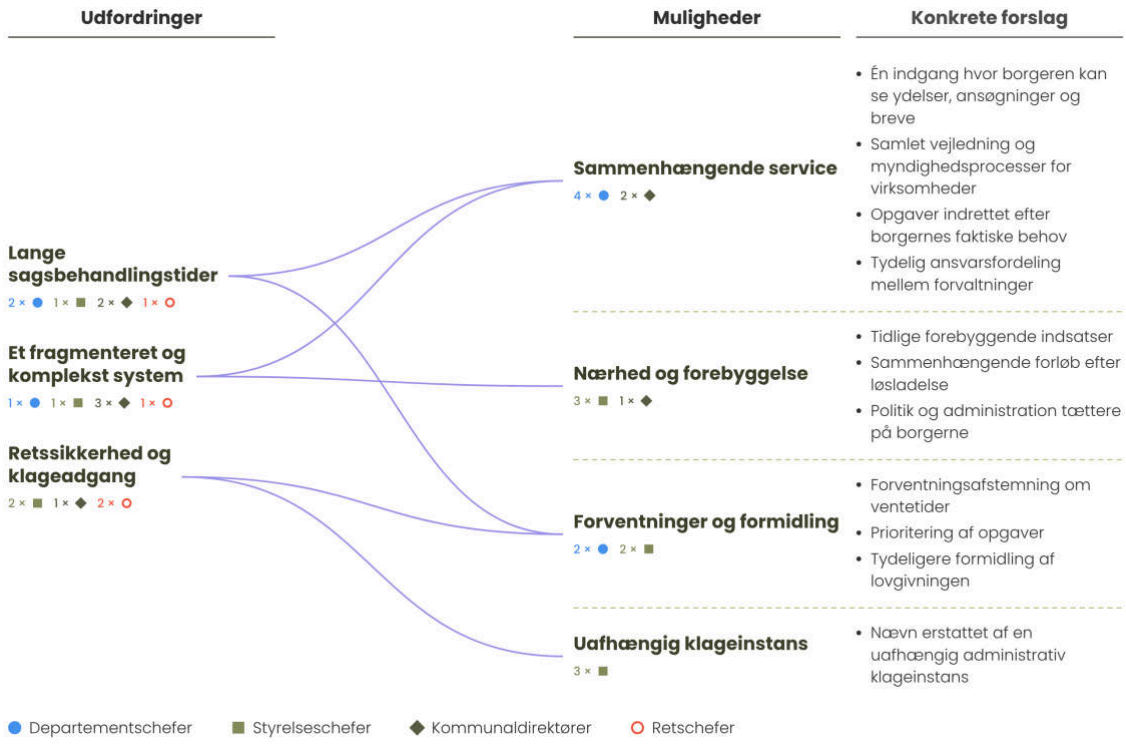
"Hvis jeg skal tænke på vores ansvarsområde er det helt klart ventetid, da opgaver og efterspørgsel langt overstiger ressourcerne."

"Jeg oplever, at en af vores største udfordringer er, at vi har opbygget et offentligt system, som kan være svært at finde rundt i for dem, der faktisk har brug for det. Vi kender selv vores lovgivning, ansvarsområder og arbejdsgange, men vi glemmer måske nogle gange, hvor kompliceret det hele kan virke for en almindelig borger."

"De største udfordringer for borgere og virksomheder er ofte de administrative processer og de til tider komplekse regler på området. Det gælder blandt andet sager om dispensation fra optagelseskrav, ansøgningsfrister, uddannelsesstøtte samt tilskud til kunst- og kulturprojekter."

"Det er naturligvis vigtigt, at borgerne har mulighed for at klage over kommunens afgørelser, og at klagerne bliver behandlet grundigt og uafhængigt. Problemet er imidlertid, at sagsbehandlingen hos klageinstanserne i nogle tilfælde kan tage meget lang tid. I mellemtiden kan borgeren opleve frustration og mistillid til kommunen. Det kan føre til gentagne henvendelser, offentlig kritik og negative omtaler på sociale medier."

Figur 8: Udfordringer og muligheder i mødet med borgere og virksomheder

Forslagene til et bedre møde med borgere og virksomheder peger i fire retninger. Den mest gennemgående er en mere sammenhængende service. Departementschefer og kommunaldirektører foreslår én indgang til det offentlige, hvor borgeren kan se sine ydelser, ansøgninger og breve, og hvor virksomheder kan finde vejledning og myndighedsprocesser samlet ét sted. Opgaverne skal indrettes efter borgernes faktiske behov, og ansvaret mellem forvaltningerne skal være tydeligt.

"For mig handler en bedre offentlig sektor ikke kun om hurtigere sagsbehandling, men om at skabe et system, som mennesker kan forstå,

virksomheder kan navigere i, og som faktisk hjælper vores borgere videre i livet. Vi skal ikke forvente, at borgeren tilpasser sig vores system. Det er systemet, der skal tilpasses de forhold, vi lever under i Grønland."

"Det ville være at skabe en mere sammenhængende, ensartet og borgerorienteret kommunal service med tydelig ansvarsfordeling på tværs af forvaltninger og afdelinger."

En anden retning handler om nærhed og forebyggelse. Det vil sige tidlige indsatser, sammenhængende forløb, der følger borgeren, og en forvaltning og politikere, der er tættere på dem, de er sat til at tjene.

"Jeg mener, at vi bør arbejde hen imod én mere sammenhængende offentlig service, hvor borgeren får hjælp til sit samlede behov, og hvor myndighederne selv tager ansvar for koordineringen."

"Tidlig indsats i forhold til anbringelsesområdet ser ud til at være mangelfuld i de sager vi modtager klager i. Den største effekt i vores arbejde ser vi, når vi skriver afgørelser med korte instruktioner/forklaringer til forvaltningerne og møder borgerne direkte med en mundtlig forklaring."

Den tredje retning handler om forventninger og formidling. Her foreslår respondenterne at afstemme forventningerne om ventetider, prioritere opgaverne og formidle lovgivningen tydeligere. Endelig foreslår flere styrelseschefer at erstatte nævnene med en uafhængig administrativ klageinstans.

Det er værd at bemærke, at ingen af forslagene sigter direkte mod at nedbringe sagsbehandlingstiderne. Svaret på ventetiderne er i stedet at forklare dem bedre. Og retschefernes bekymringer om sagsoplysning og klagevejledning besvares kun delvist af forslaget om en klageinstans.

"Vi foreslår, at vi på de fleste af styrelsens områder overgår til administrativ klagesagsbehandling på lige fod med forbrugerområdet. De få ressourcer vi har i samfundet, anvendes bedst uden dobbeltarbejde/overlappende funktioner der ikke er værdiskabende for borgerne."

3.6 Opsummering og anbefalinger

Reformkommissionens kommissorium bygger på en række antagelser, som i store træk understøttes af de offentlige chefer, der har deltaget i analysen. Det gælder blandt andet, at opgavefordelingen mellem myndighederne er uhensigtsmæssig, at organiseringen er præget af siloer og utilstrækkelig koordinering, og at en række administrative funktioner og procedurer bør genovervejes. Respondenterne nævner bl.a. personaleadministrationen, nævnsstrukturen, høringsprocesserne og interne godkendelsesprocedurer.

Respondenterne peger dog også på udfordringer, som kommissoriet ikke i samme grad adresserer. Den ene er afkoblingen mellem politiske ambitioner og de ressourcer, administrationen har til at omsætte dem til praksis. Den anden er samspillet mellem Selvstyret og kommunerne. Kommunaldirektørerne beskriver et forhold præget af kontrol og manglende inddragelse, mens Selvstyrets chefer i højere grad peger på kommunernes faglighed og kapacitet. Der er altså tale om to forskellige forklaringer på, hvorfor samarbejdet ikke fungerer optimalt, og de peger mod forskellige løsninger. Begge udfordringer opstår i overgangene mellem enhederne og ikke inden for dem.

Netop disse udfordringer står i vid udstrækning uden konkrete forslag. Få respondenter beskriver konkret, hvordan politiske forventninger og administrative ressourcer kan afstemmes bedre. Løsningerne handler i stedet om at trække skarpere grænser mellem politik og drift.

Vi bemærker også en vis uoverensstemmelse mellem de forhåbninger til en større omorganisering, som nogle respondenter giver udtryk for i kapitel 2, og de konkrete forslag, der er beskrevet i dette kapitel. De fleste forslag handler om mindre sammenlægninger, fælles enheder eller tilpasning af konkrete love og regler. Kun få forslag har en større strukturel karakter, fx en ny ressortdeling på socialområdet, en ny kommunestruktur eller en uafhængig klageinstans i stedet for nævnene. Ingen foreslår færre forvaltningslag eller færre departementer og styrelser, og de bredere ønsker om en borgerrettet forvaltning er formuleret som principper og ikke som modeller.

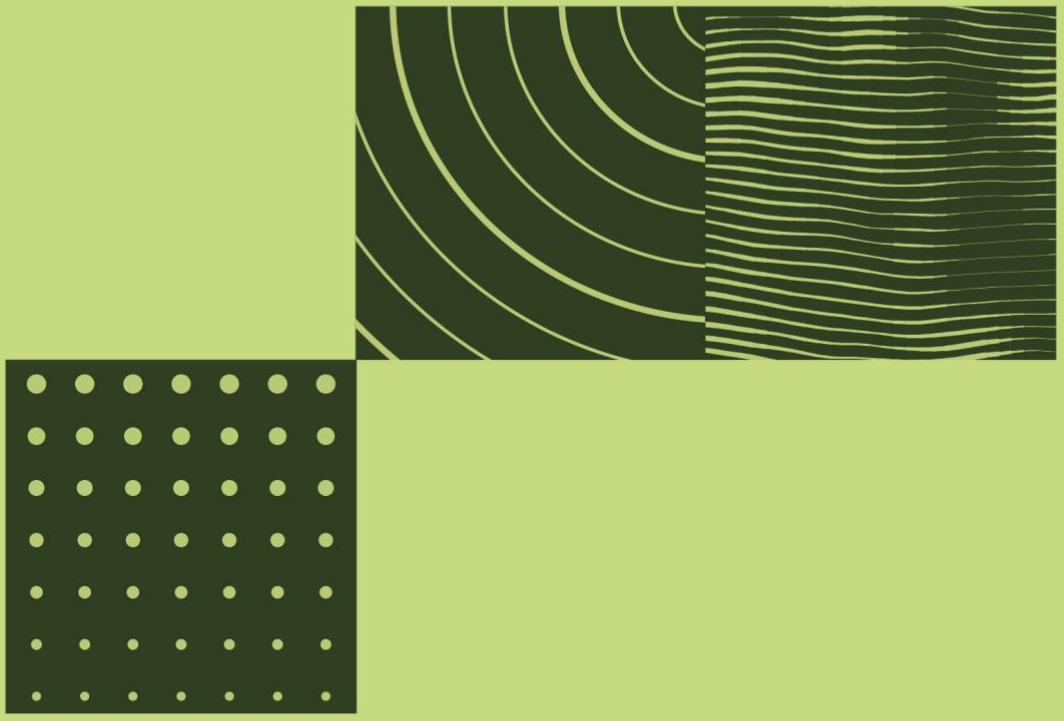
Det kan hænge sammen med, at forslagene i høj grad afspejler respondenternes egen position i systemet. Departementscheferne foreslår central koordinering og styrket politisk betjening, kommunaldirektørerne foreslår inddragelse og autonomi, og styrelsescheferne foreslår en klageinstans og klarere interne sagsgange. Det giver konkrete og genkendelige forslag, men få bud på, hvordan systemet som helhed kan organiseres anderledes.

Endelig er fælles enheder det forslag, der samler flest stemmer på tværs af Selvstyret og kommunerne. Men parterne lægger tilsyneladende forskellige ting i begrebet. For kommunerne handler det om fællesskab mellem kommunerne, for Selvstyrets chefer i højere grad om ensartethed og styring.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen sætter særligt spot på de udfordringer, som respondenterne ikke selv har løsninger til, herunder den manglende afstemning mellem politiske ambitioner, lovgivningens omfang og de faktiske ressourcer.

KAPITEL 04:

DIGITALISERING

Nye knopskud eller en ny start?

Digitalisering fylder anderledes i besvarelserne end organisering. Når de offentlige chefer selv vælger, hvad der gør deres arbejde svært, handler godt hver femte udfordring om digitalisering. Men når de bliver spurgt direkte om muligheder, fylder temaet langt mere. På tværs af hele undersøgelsen er der dobbelt så mange udsagn om digitale muligheder som om digitale udfordringer.

Udfordringerne og forhåbningerne ligger dog ikke samme sted. Udfordringerne handler især om de grundlæggende og eksisterende systemer til økonomi, løn og sagsbehandling, som ikke fungerer godt nok og ikke taler sammen. Det er især kommunaldirektørerne, der peger på dem.

Når respondenterne selv vælger, hvilke udfordringer de vil fremhæve, nævner ingen af departementscheferne digitalisering. De peger på digitale udfordringer, når de bliver spurgt direkte.

Forhåbningerne på tværs af respondenterne handler i høj grad om kunstig intelligens og om én samlet digital indgang for borgerne. Mange af forslagene er samtidig tænkt som svar på problemer, der hører til andre temaer, fx medarbejdermangel, manuelt arbejde og et offentligt system, der er svært at finde rundt i. Digitalisering fremstår dermed mindre som et selvstændigt problemfelt og mere som et middel til at løse problemer andre steder i den offentlige sektor.

Figur 9: Hvor digitaliseringen trykker og hvor mulighederne findes

Undertema	Udfordringer	Udsagn om udfordringer	Muligheder	Udsagn om muligheder
1 **Grundsystemerne**	• Utilstrækkelige økonomi-, løn- og kontrolsystemer • Systemer der ikke taler sammen • Manuelt arbejde	3 × ● 1 × ■ 6 × ◆	• Moderne økonomi- og lønsystemer • Fælles og sammenhængende systemer • Automatisering af rutiner	5 × ● 9 × ■ 5 × ◆
2 **Styring og samspil om fælles løsninger**	• Løsninger udviklet uden kommunerne • Manglende compliance i brugen af systemerne	1 × ● 2 × ■ 4 × ◆ 1 × ○	• Inddragelse af kommunerne • Fællesoffentlig retning	1 × ● 1 × ◆
3 **Kunstig intelligens**	• Forsigtige og uklare rammer • Begrænset anvendelighed på små områder • Dobbeltsprog	2 × ● 4 × ■ 1 × ○	• AI til sprog og oversættelse • AI i sagsbehandlingen • AI i økonomi, drift og udvikling • Klare rammer og støtte	10 × ● 8 × ■ 5 × ◆ 5 × ○
4 **Digital adgang for borgere og virksomheder**	• Ulige digital adgang • Tunge indberetninger for virksomheder • Mangelfuld statistik	1 × ● 3 × ■ 1 × ◆	• Én digital indgang og selvbetjening • Digitale indberetninger • Bedre statistik • Sagsbehandling før selvbetjening	5 × ● 3 × ■ 5 × ◆

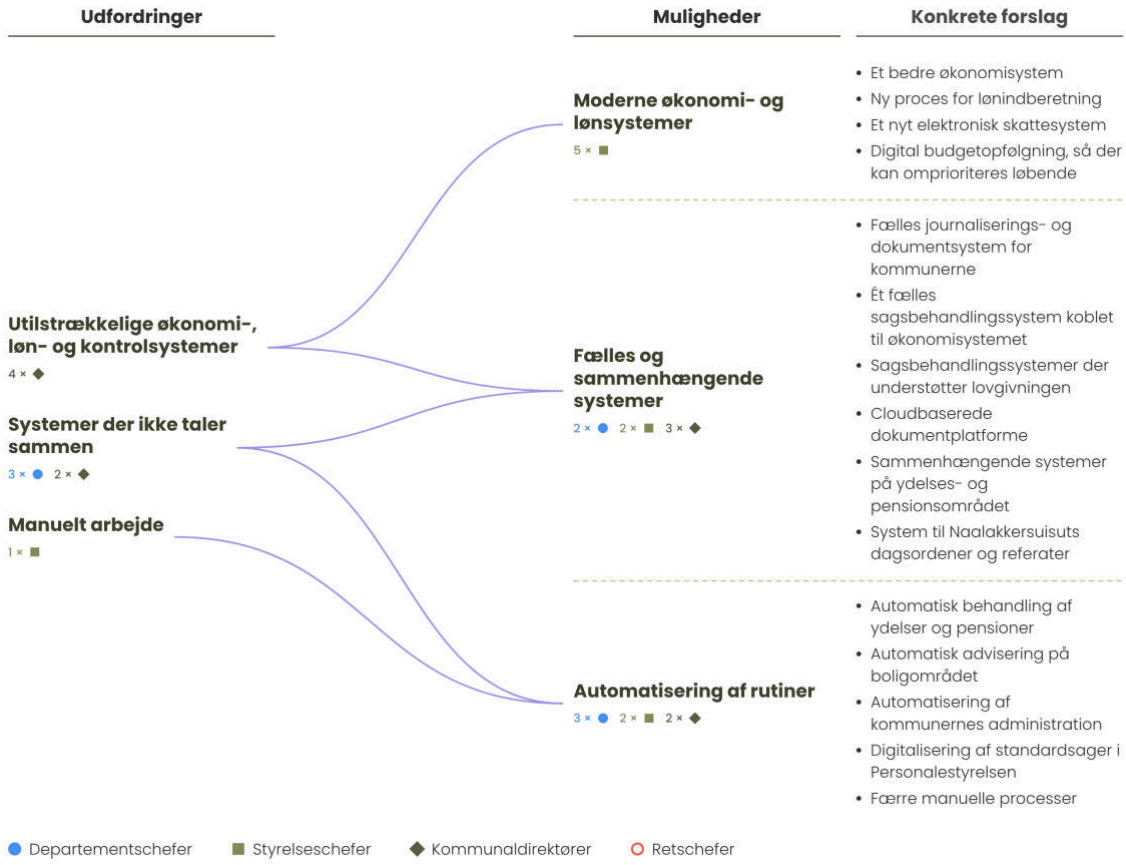
● Departementschefer ■ Styrelseschefer ◆ Kommunaldirektører ○ Retschefer

Udfordringerne og mulighederne fordeler sig på fire undertemaer. Grundsystemerne, styring og samspil om fælles løsninger, kunstig intelligens og digital adgang for borgere og virksomheder. Hvordan de fordeler sig, og hvem der står bag dem, fremgår af figur 8. Afsnittene følger samme opbygning som foregående kapitel. Hvor en retning svarer på en udfordring, som respondenterne har beskrevet under et andet tema, er forbindelsen vist med en stiplet linje.

4.1 Grundsystemerne

Før der kan tales om kunstig intelligens og digitale indgange for borgerne, skal de systemer, som administrationen arbejder i hver dag, fungere. Det er her, de fleste digitale udfordringer i undersøgelsen ligger. De handler ikke om ny teknologi, men om økonomi-, løn- og sagsbehandlingssystemer, der ikke gør det, de skal.

Figur 10: Udfordringer og muligheder med grundsystemerne

Kommunaldirektørerne beskriver økonomi- og lønsystemer, der er utilstrækkelige, og peger på, at de mangler digitale værktøjer til kontrol. Det er udelukkende kommunaldirektører, der nævner denne udfordring.

"De eksisterende økonomisystemer er på flere områder teknologisk forældede og præget af mange års tilpasninger til særlige administrative behov. Blandt andet er der udviklet specialfunktioner til Skattestyrelsen og enkelte kommuner, hvilket har medført en kompleks systemstruktur."

"Det nuværende lønsystem lever på flere områder ikke op til de krav, man i dag bør kunne stille til funktionalitet, brugervenlighed og integration med andre administrative systemer. Samtidig anvendes lønsystemet til opgaver, der ikke naturligt hører hjemme i et lønsystem, blandt andet inden for socialområdet. Dette medfører unødvendig kompleksitet, gentagne indtastninger af de samme oplysninger og en uhensigtsmæssig sammenblanding af funktioner."

"Kommunen mangler et velfungerende elektronisk sags- og dokumenthåndteringssystem (ESDH), der er tilpasset vores administrative behov og grønlandske forhold."

Den anden udfordring er systemer, der ikke taler sammen. Her nævner departementscheferne konkrete systemer som F2, Citrix og ERP-systemet og beskriver sagsbehandlingssystemet som ikke intuitivt.

"Vi arbejder til daglig med et IT-system i form af F2, som er jævnt ustabilt. Svartider er lange, fejl er mangfoldige, vi er altid flere generationer bagude."

"Helt galt bliver det, hvis man skal bruge Citrix til at gå på systemet hjemmefra eller på rejse. Citrix-forbindelserne er både langsomme og ustabile, og det virker som om DIA grundlæggende bare ikke ved, hvad de skal gøre ved det."

På ydelsesområdet betyder det manuelle arbejdsgange og gentagen dokumentation inden for pension, boligsikring og jobsøgningsydelse. Kommunaldirektørerne peger på, at der mangler fælles systemer kommunerne imellem. En styrelseschef nævner manuel administration som en udfordring i egen opgaveløsning.

"En tredje væsentlig udfordring i den kommunale opgaveløsning er manglen på moderne digitale systemer til kontrol, kvalitetssikring og opfølgning i forbindelse med administration og udbetaling af sociale ydelser."

Forslagene peger i tre retninger. Den første er moderne økonomi- og lønsystemer. Her foreslår styrelsescheferne et bedre økonomisystem, en ny proces for lønindberetning, et nyt elektronisk skattesystem og digital budgetopfølgning, så der kan omprioriteres løbende.

"Nyt skattesystem - hvor indberetning kun er elektronisk og ikke mulighed for alternative løsninger. (…) Digitalisering af udførselsangivelser. Digitalisering af indførselsangivelser – med API mulig løsning."

Den anden er fælles og sammenhængende systemer, som både departementschefer, styrelseschefer og kommunaldirektører foreslår. Forslagene omfatter et fælles journaliserings- og dokumentsystem for kommunerne, ét fælles sagsbehandlingssystem koblet til økonomisystemet og sagsbehandlingssystemer, der understøtter lovgivningen.

"Mange områder, hvis man kunne få et simpelt sagsbehandlingssystem som alle kommunerne bruge[r] på alle sagsbehandlingsområder, der "taler sammen" med økonomisystemet, som både selvstyret og kommunerne kunne få adgang til ville det lette arbejdet for alle, så sagerne ikke lå gemt og glemt rund omkring på K-drev."

Den tredje retning er automatisering af rutineopgaver, fx automatisk behandling af ydelser og pensioner, automatisk advisering på boligområdet og digitalisering af standardsager i personaleadministrationen.

"Helt generelt tror jeg på digitaliseringsklar lovgivning, dvs. lovgivninger, hvis administration kan automatiseres uden hjælp af AI (straksafgørelser, kontorrobotter mv.)."

"For det andet bør vi se langt mere kritisk på vores lovgivning, bureaukrati og administrative arbejdsgange. Vi bruger stadig rigtig mange menneskelige ressourcer på manuelle opgaver, registreringer, kontrol og gentagne processer, som i mange tilfælde kunne forenkles eller automatiseres."

Selvstyret og kommunerne bruger allerede fælles systemer til løn og økonomi. Lønnen administreres i AKISSARSIAT, og økonomi og regnskab i det fællesoffentlige økonomisystem AX Prisme, som er rullet ud i næsten hele Grønland. Der arbejdes, som INVI forstår det, desuden på et nyt fællesoffentligt lønsystem.

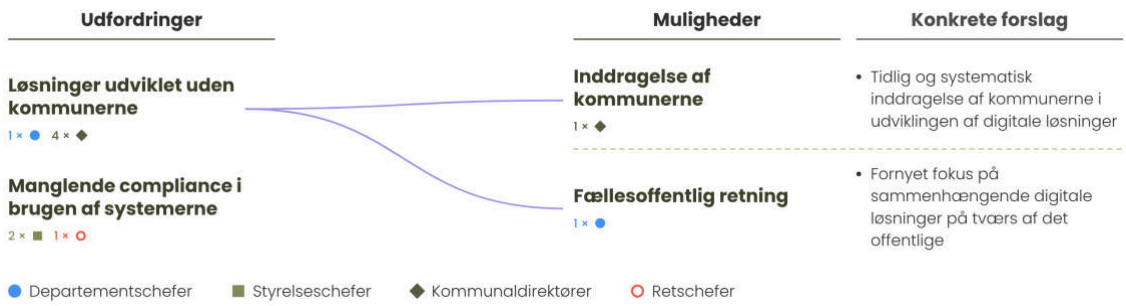
Det betyder, at udfordringerne beskrevet ovenfor ikke nødvendigvis handler om, at myndighederne arbejder i hver sin systemverden. De handler om, at de samme systemer opleves forskelligt afhængigt af, hvor man sidder. Kommunaldirektørerne beskriver systemerne som utilstrækkelige og peger andre steder i undersøgelsen på, at fælles løsninger udvikles med afsæt i

Selvstyrets behov frem for kommunernes. Styrelsescheferne foreslår nye processer for lønindberetning og et bedre økonomisystem. Grundsystemerne er dermed tæt forbundet med spørgsmålet om, hvem der har indflydelse på udviklingen af de fælles løsninger, som behandles i næste afsnit.

4.2 Styring og samspil om fælles løsninger

Når Selvstyret og kommunerne arbejder i de samme systemer, bliver det afgørende, hvem der bestemmer, hvordan systemerne udvikles og bruges. Det er det, dette undertema handler om. Det er det mindste af de fire undertemaer, men det er også det, hvor afstanden mellem udfordringer og forslag er størst.

Figur 11: Udfordringer i samspillet om fælles løsninger

Kommunaldirektørerne oplever, at de fælles digitale løsninger bliver udviklet med afsæt i Selvstyrets behov frem for kommunernes. De beskriver en manglende inddragelse i digitaliseringsinitiativer, en forhastet implementering og nye administrative systemer, der ikke fungerer i kommunerne. En chef bekræfter billedet og peger på udfordringer med de fællesoffentlige systemer, særligt i forhold til kommunerne.

"Inussuk IT er også et relevant eksempel på, at digitaliseringsinitiativer fra Selvstyrets side i højere grad bør udvikles med udgangspunkt i kommunernes behov. Ofte opleves det, at digitale løsninger primært udvikles med fokus på Selvstyrets egne behov, uden at kommunernes arbejdsgange og udfordringer inddrages tilstrækkeligt."

"Derudover oplever vi udfordringer med fællesoffentlige IT-løsninger, særligt i forhold til Majoriaq og kommunerne. Vi er afhængige af hinanden for at udvikle velfungerende systemer, men der mangler til tider et samlet overblik over tekniske muligheder, økonomi, finansieringsansvar og implementering."

Fra Selvstyrets side ser problemet anderledes ud. En styrelseschef og en retschef peger på manglende compliance i brugen af systemerne, og styrelseschefen mener, at kommunerne har for store frihedsgrader i, hvordan de bruger dem.

"Det bliver ikke bedre af, at mange mener, de er for fine til at gide bruge systemet som andet end et mailsystem, og det betyder, at vi skal bruge masser af tid på at finde de mest basale ting, fordi medarbejdere ikke har gidet journalisere."

"Det skulle med den fællesoffentlige kontoplan eller understøtte en reel aktivitetsregistrering, men systemet er vildt langsomt, ingen gider bruge den nye kontoplan, og folk er reelt bare lallende ligeglade."

Forslagene til, hvordan styring og samspil om fælles løsninger kan styrkes er få. En kommunaldirektør foreslår, at kommunerne inddrages tidligere og mere systematisk i udviklingen af nye administrative og digitale løsninger. En departementschef foreslår et fornyet fokus på sammenhængende digitale løsninger på tværs af det offentlige.

"Der mangler efter min vurdering en tilstrækkelig systematisk koordinering af digitalisering og administrative udviklingsprojekter, både mellem Selvstyret og kommunerne og kommunerne indbyrdes."

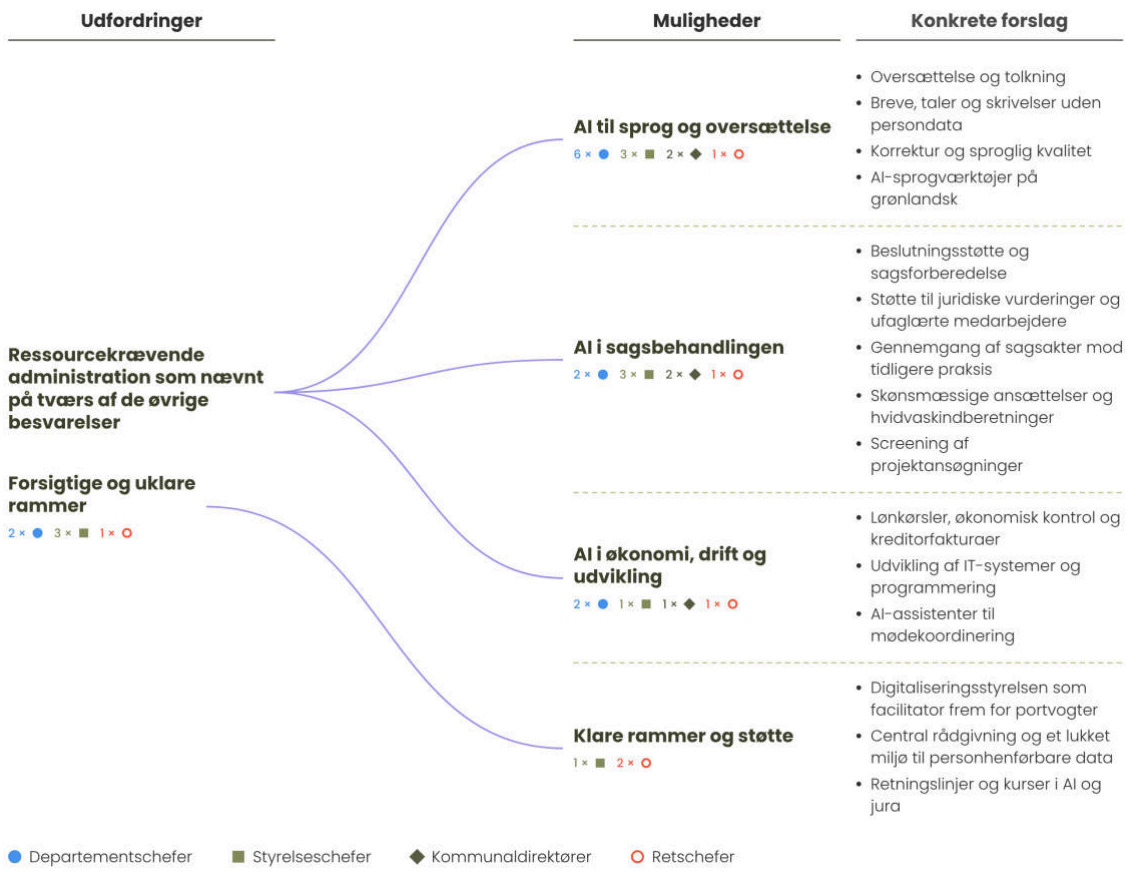
Undertemaet gentager mønsteret fra samspillet mellem Selvstyret og kommunerne i kapitlet om organisering. Kommunerne oplever, at systemerne er bygget uden dem, mens Selvstyret oplever, at kommunerne ikke bruger dem som tiltænkt.

Ingen af respondenterne foreslår, hvordan styringen af de fælles løsninger kan organiseres, fx hvem der beslutter, hvordan kommunerne er med, og hvilke standarder der skal gælde. Det er et oplagt spørgsmål for Reformkommissionen.

4.3 Kunstig intelligens

Kunstig intelligens (AI) er det område, hvor respondenterne ser flest muligheder. Næsten alle peger på mindst én opgave, hvor AI kunne gøre en forskel, og forslagene kommer fra alle fire grupper. Udfordringerne er langt færre og handler mest om rammerne for, hvordan teknologien må bruges.

Figur 12: Udfordringer og muligheder i kunstig intelligens

Den første udfordring er en ressourcekrævende administration. Den er ikke formuleret i svarene på spørgsmålet om digitalisering, men går igen på tværs af undersøgelsen. Respondenterne beskriver medarbejdermangel, manglende kompetencer, manuelt arbejde og et dobbeltsprog, der belaster det daglige arbejde. Det er især disse udfordringer, forslagene om kunstig intelligens skal løse.

Den mest udbredte retning er kunstig intelligens til tolkning og oversættelse. Den nævnes af alle fire grupper og omfatter udarbejdelse af breve, taler og skrivelser uden persondata, korrektur og udvikling af AI-sprogværktøjer på grønlandsk.

"Tolkning er ofte en flaskehals i forhold til vores arbejde. Hvis oversættelsesprogrammerne igennem AI kunne være mere præcise, ville det have stor indflydelse på arbejdet og hastigheden i arbejdet."

"Samtidig bør vi udvikle AI-baserede chatbots og intelligente selvbetjeningsløsninger, som på grønlandsk og dansk kan håndtere en stor del af borgernes og virksomhedernes almindelige henvendelser."

Den anden retning er AI i sagsbehandlingen, fx som beslutningsstøtte og til sagsforberedelse, som støtte til juridiske vurderinger og til medarbejdere uden faguddannelse, til gennemgang af sagsakter mod tidligere praksis og til screening af projektansøgninger.

"AI kan effektivisere juridisk arbejde, sagsforberedelse, dokumentgennemgang, kvalitetssikring og politisk betjening. Det er særligt relevant i Grønland, hvor specialistkompetencer og administrative ressourcer er begrænsede."

"Forudsat tilstrækkelig beskyttelse af følsomme personoplysninger, bør kunstig intelligens kunne anvendes til at gennemgå sagsakter, identificere (navnlig juridiske) problemstillinger og sammenligne en konkret sags fakta og evt. anvendelse af jura med tidligere praksis fra rekursmyndigheder, kontrolmyndigheder og domstolene."

Den tredje retning handler om økonomi, drift og udvikling, herunder lønkørsler, økonomisk kontrol, behandling af fakturaer og udvikling af IT-systemer.

"I Kommunen arbejder vi konkret med at implementere kunstig intelligens i behandlingen af kreditorfakturaer med forventet idriftsættelse den 1. januar 2027. Løsningen forventes at reducere det manuelle administrative arbejde væsentligt, forbedre kvaliteten af konteringerne og mindske antallet af fejl."

Den anden udfordring er forsigtige og uklare rammer angående ibrugtagningen af kunstig intelligens.

"Den nuværende AI-politik i selvstyret er en dræber for innovation og effektivisering. Den er båret af alle tænkelige moralske og retlige bekymringer. Den virker som kæmpe stopklods, der bremser meget mere, end hvad juraen reelt tilsiger i Grønland."

"Men vi bliver bremset af forandringsangste og bagstræberiske jurister i DIA, som ser det som deres opgave at forhindre AI - og nok i virkeligheden også IT - i centraladministrationen."

"Hvis man tænker på det departementale arbejde, er det ærgerligt at man har slukket for copilotfunktionen, den er ellers god til at lave udkast til taler eller pressemeddelelser."

Nogle begrænser selv brugen til opgaver uden persondata eller holder igen af sikkerhedshensyn og andre efterspørger central rådgivning og et lukket miljø, hvor også personhenførbare data kan behandles sikkert. En styrelseschef ser slet ingen muligheder for AI på sit område, fordi sagsmængden er for lille og lovgivningen modstridende. Fælles for udsagnene er en usikkerhed om, hvad der er muligt og tilladt.

Her foreslår en respondent, at Digitaliseringsstyrelsen går fra at være portvogter til at være facilitator, at der etableres central rådgivning og et lukket miljø til personhenførbare data, og at der udarbejdes retningslinjer og kurser, som enkelte enheder allerede har.

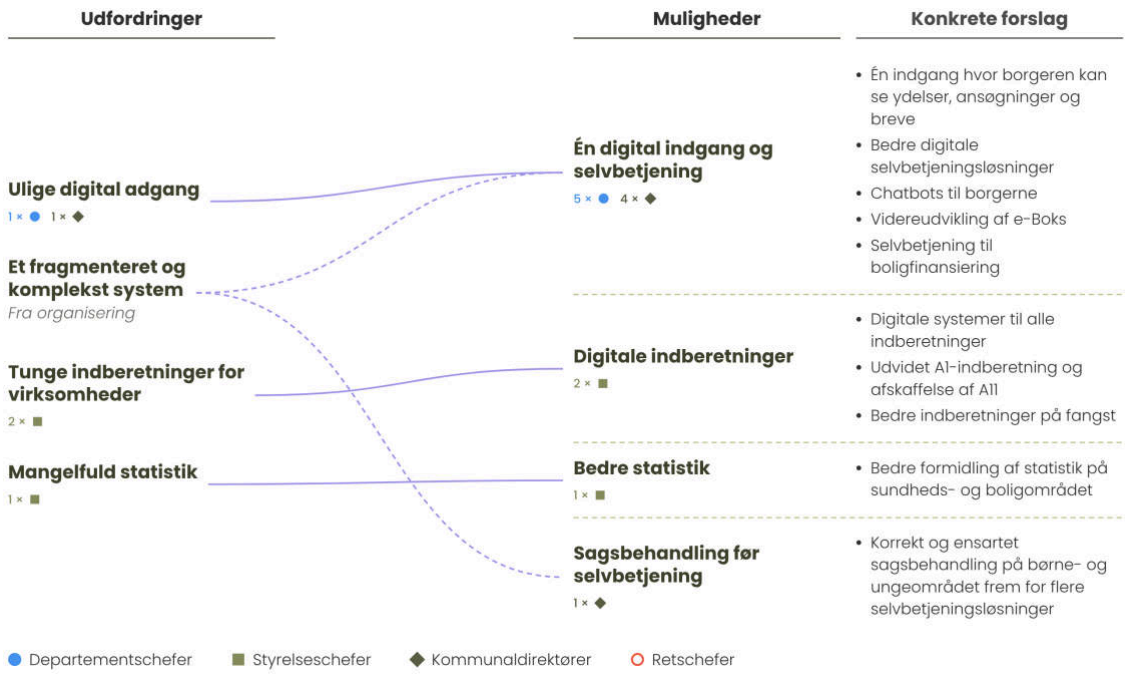
"Digitaliseringsstyrelsen bør helt skifte spor fra at være portvogter mod AI'ens indtog til at være facilitator på alle områder. Regulering, indkøb, oplæring, samt sparringspartner til de enheder, der ønsker at indkøbe AI-løsninger decentralt. Om fornødent må vagthund- og facilitatorrollerne adskilles organisatorisk, dog med vægt på facilitering."

AI til tolkning og oversættelser er det stærkeste spor, fordi det svarer på en udfordring, der er særlig for Grønland. Dobbeltsproget belaster hele administrationen, og her er der både bred opbakning og en klar sammenhæng mellem problem og løsning. Forslagene om AI i sagsbehandlingen er mere ambitiøse, men de støder direkte ind i den usikkerhed om rammerne, som respondenterne selv beskriver. Netop de anvendelser, der kunne aflaste sagsbehandlerne mest, kræver ofte adgang til personhenførbare data, og det er det, rammerne i dag begrænser. Hvis AI skal bidrage til at løse en ressourcekrævende administration, skal spørgsmålet om rammerne afklares først. Og som en retschef påpeger andetsteds i undersøgelsen, må effektiviseringen ikke ske på bekostning af retssikkerheden.

4.4 Digital adgang for borgere og virksomheder

Det sidste undertema handler om, hvordan borgere og virksomheder møder det offentlige digitalt. Her er respondenternes forhåbninger klare og samstemmende. Det skal være lettere at finde rundt, at søge og at indberette. Men der er også stemmer, der minder om, at digitale løsninger ikke når alle, og at de ikke kan stå alene.

Figur 13: Digitale udfordringer og muligheder i mødet med borgere og virksomheder

Respondenterne peger på en ulige digital adgang. En departementschef beskriver, at borgere i satellitområder har svært ved at bruge MitID, og en kommunaldirektør nævner manglende digitalisering og tilgængelighed som en udfordring i mødet med borgerne. Et offentligt system, der er fragmenteret og svært at finde rundt i, er beskrevet i kapitel 3 om organisering, men det er også den udfordring, mange af de digitale forslag svarer på.

"Mange borgere som vil i kontakt med os bor i satellitområder, og de har svært ved at tilgå løsninger, hvor der kræves adgang til MitID – det vil sige de har svært ved at betale deres regninger gennem web-bank og tilgå digitale løsninger."

For virksomhederne handler udfordringen om indberetninger. En styrelseschef beskriver, at mindre virksomheder har svært ved de administrative krav, og at de nuværende lønindberetninger skaber dobbeltarbejde for både virksomhed og myndighed. En anden styrelseschef efterlyser bedre statistik på sundheds- og boligområdet.

Den største retning i besvarelserne er én digital indgang og bedre selvbetjening. Departementschefer og kommunaldirektører foreslår én indgang, hvor borgeren kan se sine ydelser, ansøgninger og breve, bedre digitale selvbetjeningsløsninger, chatbots, videreudvikling af e-Boks og selvbetjening på boligområdet.

"Én samlet digital indgang (app): Borgere og virksomheder skal nemt kunne finde information, indsende ansøgninger, kontakte kommunen, bestille tider og følge deres sager uden at skulle navigere mellem forskellige systemer og afdelinger."

"Jeg synes også, vi bør se på, hvordan andre lande har løst den digitale borgerservice. Island har eksempelvis Ísland.is, hvor en lang række offentlige oplysninger og selvbetjeningsmuligheder er samlet på én platform og i en app."

For virksomhederne foreslår styrelsescheferne digitale systemer til alle indberetninger, en udvidet A1-indberetning, så A11 kan afskaffes, og bedre indberetninger på fangstområdet.

Én digital indgang er det forslag, der samler flest stemmer i hele kapitlet om digitalisering, og det går igen i kapitlet om organisering. Men én digital indgang forudsætter, at der er sammenhæng i det, der ligger bag den. Hvis ydelser, systemer og ansvar fortsat er fragmenterede, risikerer indgangen at blive en ny facade på det samme system. Samtidig peger respondenterne selv på to begrænsninger. Digitale løsninger når ikke alle borgere, særligt ikke i satellitområderne, og for de mest komplekse sager er det kvaliteten af sagsbehandlingen og ikke selvbetjeningen, der gør forskellen.

4.5 Opsummering og anbefalinger

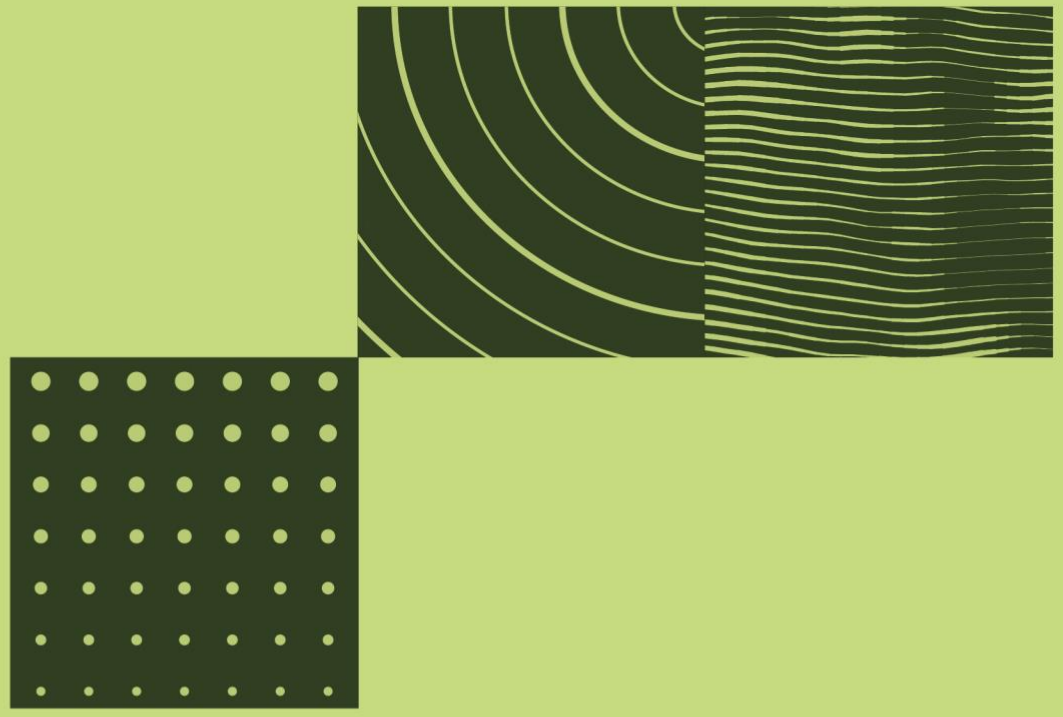
Digitalisering er det tema, hvor respondenterne er mest optimistiske i den forstand, at de ser mange muligheder. Der er dobbelt så mange udsagn om muligheder som om udfordringer. Forhåbningerne samler sig om kunstig intelligens og én digital indgang for borgere og virksomheder. Kunstig intelligens til tolkning og oversættelse er det stærkeste spor, fordi det svarer på

udfordringen med dobbeltsprog, der belaster hele administrationen. De mere ambitiøse anvendelser i sagsbehandlingen støder på uklare rammer for brugen af persondata. Mange af forslagene er samtidig tænkt som svar på problemer i de andre temaer, særligt en ressourcekrævende administration og et fragmenteret system. Digitalisering fremstår dermed mindre som et selvstændigt problemfelt og mere som et middel til at løse problemer andre steder.

INVIs anbefalinger er knyttet til inspirationstiltagene beskrevet i kapitel 7.

KAPITEL 05:

ARBEJDSKRAFT

Ctrl alt delete

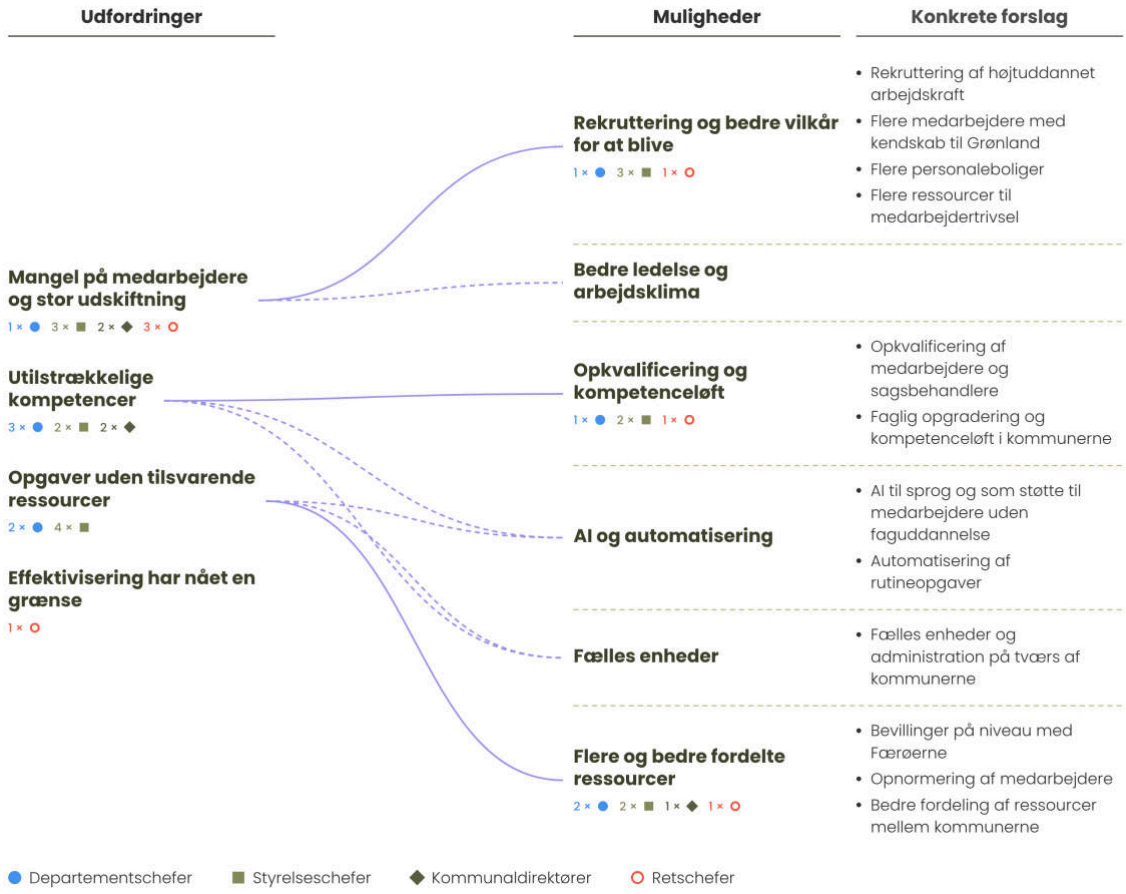
Arbejdskraft adskiller sig fra de to andre temaer ved, at surveyet ikke adresserer spørgsmålet direkte. Alligevel er det et af de første emner, de offentlige chefer selv bringer på banen, når de bliver bedt om at beskrive, hvad der gør deres arbejde svært. Derfor har INVI valgt at behandle arbejdskraft som et selvstændigt tema.

"Den største udfordring er medarbejdermangel, som til dels er selvforskyldt. Der er ikke længere sammenhæng mellem de arbejdsvilkår, der findes på det private arbejdsmarked, eller f.eks. i staten, og de vilkår, der tilbydes bestemte medarbejdergrupper, så som akademiske fuldmægtige."

Datagrundlaget er mindre end for organisering og digitalisering. Vi har derfor valgt at samle det i ét afsnit frem for at dele det op i undertemaer. Det er også mest retvisende i forhold til, hvordan de offentlige chefer beskriver udfordringerne, der hænger tæt sammen. Når det er svært at rekruttere og fastholde medarbejdere, falder kompetenceniveauet, og så rækker ressourcerne kortere. Det er én sammenhængende udfordring set fra forskellige vinkler.

Udfordringerne med arbejdskraft nævnes af alle fire grupper, men retscheferne fylder relativt mere her end i de andre temaer. Forslagene er færre og mindre konkrete end i resten af undersøgelsen, og mange af dem er en spejling af udfordringsbilledet, fx flere ressourcer og flere medarbejdere. Flere af de forslag, der faktisk kan svare på problemerne, ligger i de andre temaer, bl.a. fælles enheder under organisering og kunstig intelligens under digitalisering. De er vist med stiplede linjer i figur 13, som samler udfordringer og retninger for hele temaet.

Figur 14: Udfordringer med rekruttering og fastholdelse

5.1 Fastholdelse, udskiftning og kompetencer

Både departementschefer og kommunaldirektører beskriver, at det er svært at rekruttere og fastholde medarbejdere, mens retscheferne og en styrelseschef peger direkte på medarbejdermangel.

"Døgnområdet. Igen mangel på uddannet personale, stor udskiftning, dårlige lønninger til dem der løfter opgaverne - stor forskel på lønnen, mangler tilbagemeldinger fra ASA (Økonomi- og Personalestyrelsen) - sparring på en del personalesager".

"Mange stillingsskift og udskiftninger med nye og uerfarne og uden kendskab til sprog og kultur især Departementerne giver mange ekstraopgaver. Det føles som om, at systemet hele tiden genstartet med Ctr, alt, delete".

Den anden udfordring handler om kompetencerne hos den arbejdskraft, der er til rådighed.

"Kommunerne oplever betydelige vanskeligheder med at rekruttere og fastholde medarbejdere med de nødvendige faglige og administrative kompetencer. Samtidig er der på flere områder udfordringer med et højt sygefravær, betydelig personaleomsætning og manglende kontinuitet i opgaveløsningen. De geografiske afstande, begrænsede personaleressourcer og vanskeligheder med at rekruttere og fastholde kvalificerede medarbejdere betyder, at kommunerne har udfordringer med at sikre en ensartet og tilstrækkelig hurtig sagsbehandling".

Den tredje udfordring er opgaver uden tilsvarende ressourcer. Departementschefer og styrelseschefer beskriver manglende ressourcer til tilsyn, nævnsarbejde og drift, og flere peger på, at kommunerne har for få medarbejdere til at løfte deres opgaver. En chef beskriver, at det er svært at møde borgernes forventninger med de ressourcer, der er.

"Der er ikke tilstrækkelige kompetencer/ressourcer til at opretholde den nuværende struktur".

Endelig advarer en retschef om, at yderligere effektivisering vil gå ud over retssikkerheden. Det er ikke en udfordring, der venter på en løsning, men en påmindelse om, at der er en grænse for, hvor meget der kan spares.

Respondenternes egne forslag peger i tre retninger.

Den første retning handler om at skaffe medarbejdere og om at holde på dem. En departementschef og en retschef foreslår at rekruttere højtuddannet arbejdskraft, også fra udlandet, mens en enkelt styrelseschef efterspørger flere medarbejdere med kendskab til Grønland. Andre forslag handler om de vilkår, der skal få medarbejderne til at blive. Flere personaleboliger og flere ressourcer til medarbejdertrivsel. Enkelte respondenter peger desuden på overenskomsterne.

"Her mener jeg også, at vi bør se nærmere på vores muligheder for at styre og kontrollere tilgangen af udenlandsk arbejdskraft. Udlændingeområdet er fortsat i væsentligt omfang reguleret gennem dansk lovgivning og myndighedsbehandling, mens vi i Grønland har vores egne regler om arbejdskrafttilgang".

"Da overenskomsten kun giver meget beskedne muligheder for at justere lønnen, og da ansættelser ofte heller ikke længere kan ske med boligtilbud, fungerer selvstyrets centraladministration efterhånden mere som uddannelsessted og som springbræt til mere attraktive stillinger end som arbejdsplads med et langsigtet perspektiv, også for dygtige talenter."

"Det bør give anledning til en bredere diskussion af, hvordan vi skaber et samfund, hvor veluddannede borgere og deres familier ser attraktive muligheder for at bosætte sig, arbejde og lade deres børn vokse op. Adgangen til gode uddannelsestilbud, sundhedsydelser, boliger og stabile offentlige servicefunktioner er helt central i denne sammenhæng".

Den anden retning handler om at styrke kompetencerne hos de medarbejdere, der allerede er ansat. En retschef og en styrelseschef foreslår opkvalificering af medarbejdere og sagsbehandlere, mens en departementschef og en styrelseschef foreslår et fagligt løft af kommunernes opgaveløsning.

"Opkvalificering af sagsbehandlere i den offentlige forvaltning. Viljen til at løse opgaverne korrekt og i rimelig tid virker til at være til stede, men kvalifikationerne rækker ikke altid".

Den tredje retning handler om økonomien. Respondenterne foreslår bevillinger på niveau med Færøerne, en opnormering af medarbejdere og en bedre fordeling af ressourcerne mellem kommunerne.

"Øg bevillingen så det tilsvarer andre sammenlignelige lande fx Færøerne og Nunavut."

Ud over de tre retninger svarer flere forslag fra de andre temaer på problemerne med arbejdskraft. Bedre ledelse og et bedre arbejdsklima kan bidrage til at fastholde medarbejderne. Kunstig intelligens og automatisering kan lette byrden med dobbeltsproget, støtte medarbejdere uden faguddannelse og frigøre tid fra rutineopgaver. Og fælles enheder kan samle specialiserede kompetencer og aflaste små kommuner.

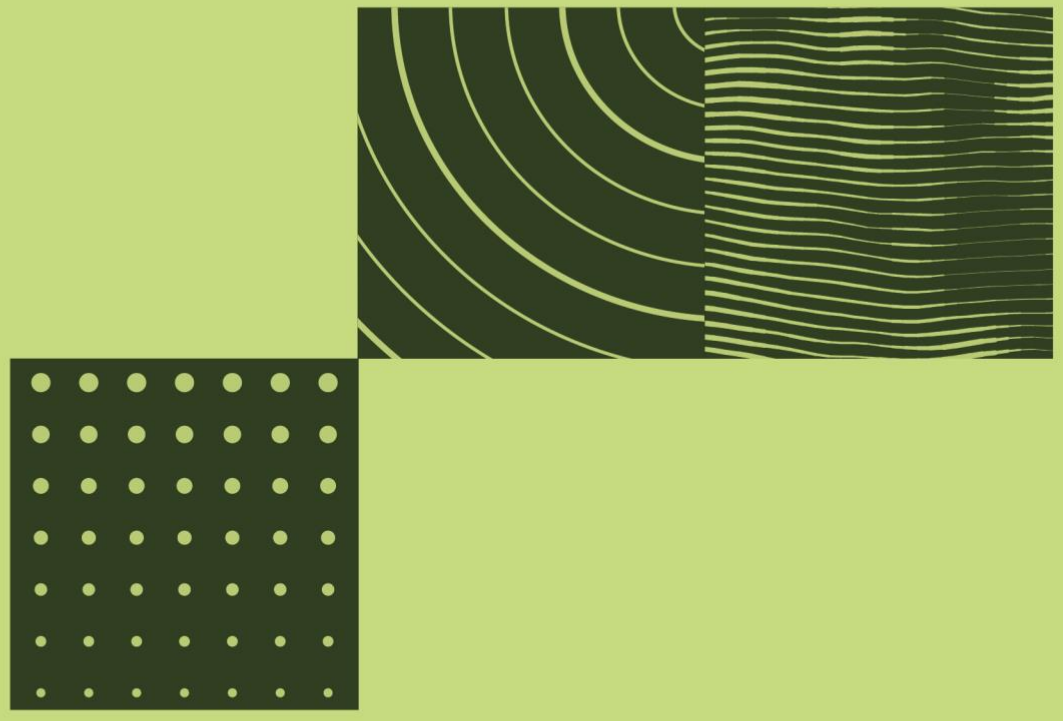
5.1 Opsummering og anbefalinger

Der er ikke spurgt direkte til arbejdskraft i undersøgelsen, men det er alligevel en af de første udfordringer, lederne selv nævner. Udfordringerne hænger tæt sammen: Det er svært at rekruttere og fastholde medarbejdere, kompetencerne slår ikke altid til, og ressourcerne rækker ikke til opgaverne. Respondenternes egne forslag peger i tre retninger: rekruttering og bedre vilkår, opkvalificering og flere ressourcer. De er i høj grad udfordringen vendt om. De forslag, der rækker videre, ligger i de andre temaer, særligt fælles enheder og kunstig intelligens. Arbejdskraft er dermed både en udfordring i sig selv og en forudsætning for at lykkes med organisering og digitalisering.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen kortlægger tidligere initiativer om at styrke arbejdsstyrken samt at udtænkte nye tilgange, der går længere end de klassiske økonomiske incitamenter og kampagner.

KAPITEL 06:

DISKUSSION

Billedet på tværs

De foregående kapitler gennemgik udfordringer og forslag inden for hvert tema. I dette kapitel ser vi på, hvad de fortæller, når de læses samlet. For INVI står tre temaer frem, som Reformkommissionen kan overveje at fokusere særskilt på.:

1. For det første oplever vi en markant afstand mellem det, de offentlige chefer håber, kommissionen kan hjælpe med, og det, de selv foreslår.
2. For det andet, gør analysen det tydeligt, hvor de offentlige chefer oplever udfordringer, men ikke er i stand til at pege på løsninger.
3. For det tredje kan man anskue det samlede problemfelt som tre selvforstærkende kredsløb, som alle går gennem det samme knudepunkt: Mangel på arbejdskraft og kapacitet.

Disse tre temaer gennemgås i dette kapitel, der afsluttes med en anbefaling til Reformkommissionen.

6.1 Store forhåbninger, små forslag

De offentlige chefer håber groft sagt på et disruptionsråd, men foreslår selv noget, der ligner en procedurefil. Godt halvdelen af deres forventninger til Reformkommissionen handler om at gentænke organiseringen eller opgavefordelingen mellem Selvstyret og kommunerne. Flere beder direkte om mod, nytænkning og forpligtende anbefalinger.

Respondenternes egne forslag er langt mere afgrænsede. De handler om fælles enheder, bedre høringsprocesser, nye lønindberetninger, forenkling af enkelte love og klarere interne sagsgange. Kun få forslag har en større strukturel karakter, fx en ny ressortdeling på socialområdet eller en uafhængig klageinstans i stedet for nævnene. Ingen foreslår færre forvaltningslag eller færre departementer. Det eneste forslag om kommunestrukturen går i den modsatte retning, nemlig flere og mindre kommuner.

Forslagene afspejler med al sandsynlighed den position, cheferne selv har i systemet. Departementscheferne foreslår central koordinering og styrket politisk betjening. Kommunaldirektørerne foreslår inddragelse og autonomi. Styrelsescheferne foreslår en klageinstans og klarere interne sagsgange. Det

giver genkendelige og brugbare forslag, men få bud på, hvordan systemet som helhed kan organiseres anderledes.

Vi læser ikke spændingen som et tegn på manglende ambition. Den viser, hvor svært det er at forestille sig noget radikalt nyt inde fra et system, der i forvejen er presset. Det er et velkendt mønster i forskningen. Organisationer under pres har en tendens til at forbedre det, de allerede gør, frem for at udforske nye måder at gøre det på. Og knaphed på tid og ressourcer snævrer opmærksomheden ind om det akutte, så der bliver mindre plads til at tænke langsigtet[1]. Når cheferne beder Reformkommissionen om at tænke det store, er det derfor også en erkendelse af, at det er svært at gøre fra deres egen stol.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen foruden operationelle og præcise anbefaler også tegner radikalt anderledes modeller for den offentlige administration, der kan udfordre forestillingsevnen på tværs af systemet.

6.2 Hvor løsninger mangler

De steder, hvor de offentlige chefer beskriver en udfordring uden at pege på en løsning, er et fund i sig selv, som Reformkommissionen med fordel kan interessere sig for. De viser, hvor systemet ikke selv kan se en vej frem. Gennem analysen har vi identificeret nogle områder med et tydeligt løsningsgab, hvilket fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Løsningsgab i besvarelserne

Udfordringstemaer i analysen	Løsningsgab Reformkommission kan dække
Politiske forventninger uden tilsvarende ressourcer og en uklar rollefordeling.	Bud på, hvordan ambitioner og ressourcer kan afstemmes mellem politikere og administration. Forslagene handler kun om at trække skarpere grænser.
Mangel på medarbejdere, stor udskiftning og utilstrækkelige kompetencer.	Forslag, der rækker ud over flere ressourcer, flere medarbejdere og mere opkvalificering.
Kommunerne oplever løsninger udviklet uden dem. Selvstyret oplever manglende compliance.	En model for, hvem der beslutter, hvordan kommunerne inddrages, og hvilke standarder der gælder

Lange sagsbehandlingstider på personaleområdet og tunge godkendelser.	Konkrete bud på, hvad der skal ændres i personaleadministrationen.
Udfordringer med sagsoplysning, begrundelse og klagevejledning.	Forslag, der sikrer retssikkerheden, når der forenkles og effektiviseres.

Ovenstående løsningsgab har ét træk til fælles. De ligger der, hvor en udfordring går på tværs af ansvarsgrænser. Mellem politik og forvaltning, mellem Selvstyret og kommunerne og mellem den offentlige sektor og arbejdsmarkedet. Ingen af respondenterne ejer problemet alene, og derfor er der heller ingen, der har et naturligt ansvar for at løse det.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen retter et særskilt fokus på udfordringer i de snitflader, som de ikke selv kan pege på oplagte løsninger til.

6.3 Tre kredsløb, der holder problemet fast

Analysen har indtil nu fulgt undersøgelsens design som var at udforske bredden af den offentlige administration, altså forholdene inden for de enkelte forvaltningslag, og dybden, altså forholdene mellem lagene og ud mod borgere og virksomheder. Svarene er derefter sorteret i efter de tre gennemgående temaer, nemlig organisering, digitalisering og arbejdskraft. Det giver et kort over, hvor udfordringerne sidder, og hvem der oplever dem, samt mulige løsninger.

Men der er også en anden måde at anskue materialet på. I stedet for at spørge, hvor udfordringerne sidder, kan man spørge, hvordan de påvirker hinanden over tid. Det strukturelle blik viser problemerne som adskilte felter. Det dynamiske blik viser, at mange af dem er hinandens årsager. Høj personaleomsætning er eksempelvis ikke kun et problem med arbejdskraft. Det skaber uensartet praksis, som er et problem med organisering, og manuelle løsninger, som er et problem med digitalisering. Og begge dele gør det sværere at fastholde de medarbejdere, der er tilbage.

Tabel 3: Blik på indsigterne

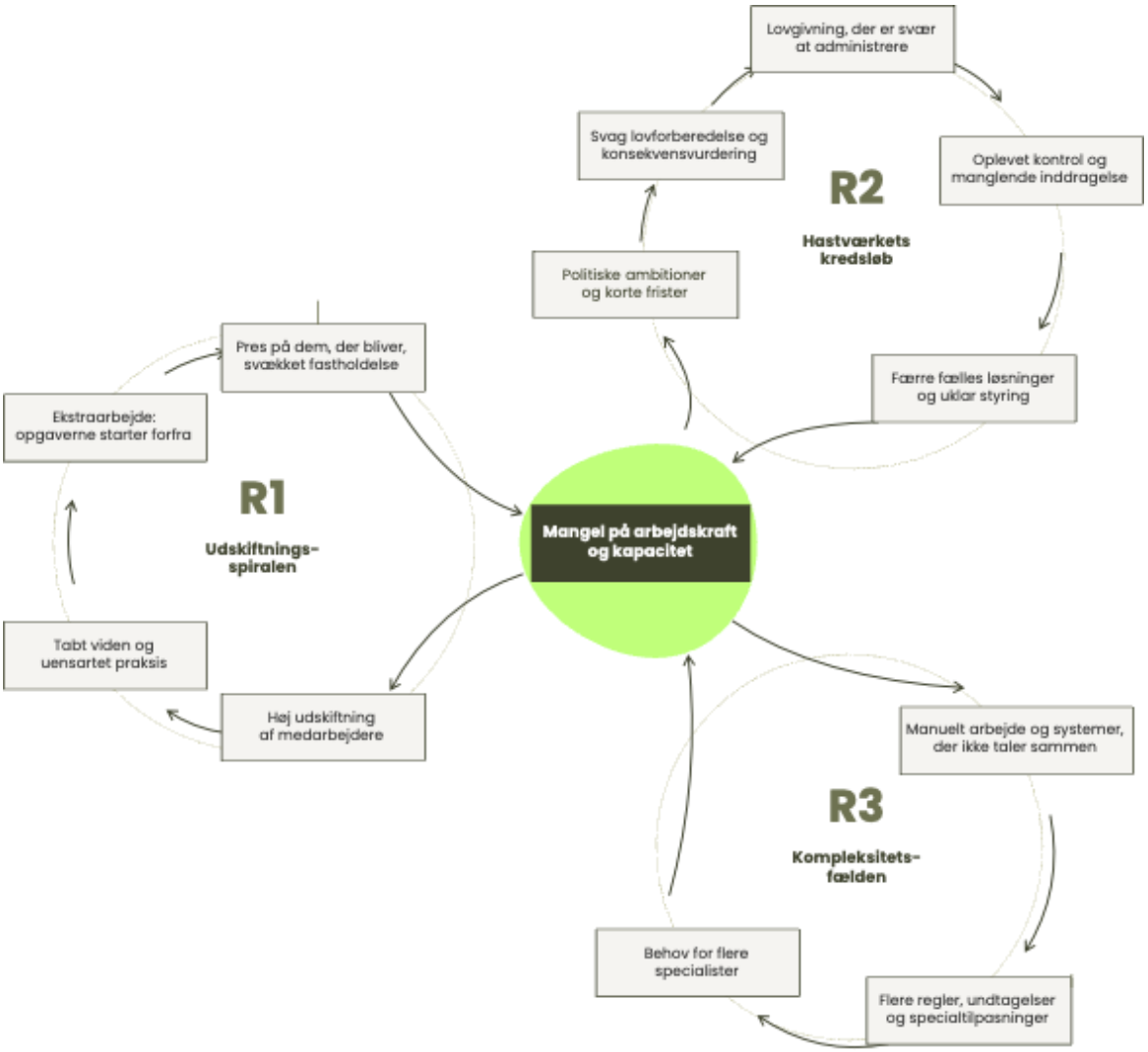
Det strukturelle blik	Det dynamiske blik
Hvor sidder udfordringerne, og hvem oplever dem?	Hvordan påvirker udfordringerne hinanden over tid?
Adskilte felter fordelt på temaer, lag og grupper	Sammenhængende kredsløb, der forstærker sig selv
Hvert tema og hvert lag får sine forslag	Indgreb, der svækker flere kredsløb på én gang
Løsninger, der virker hver for sig, men ædes op af helheden	Overblik, der overser de konkrete forskelle mellem lag og grupper

De to blik udelukker ikke hinanden. Det strukturelle blik har gjort det muligt at se, hvem der siger hvad, og hvor perspektiverne skiller. Det dynamiske blik forklarer, hvorfor problemerne er så vanskelige at løse, selvom de fleste af dem er velkendte. Det forklarer også et mønster i respondenternes forslag. De fleste handler om at skrue på mængder. Flere medarbejdere, flere ressourcer, mere opkvalificering. Systemforskningen peger på, at netop den type indgreb sjældent ændrer et systems adfærd. Større virkning har indgreb, der ændrer kredsløbene selv, de informationer beslutninger træffes på og de regler, der styrer systemet[2].

De offentlige chefer beskriver udfordringerne hver for sig, men læst samlet hænger de sammen i tre selvforstærkende kredsløb. Alle tre går gennem det samme knudepunkt: Mangel på arbejdskraft og kapacitet.

Kredsløbene er mærket R1, R2 og R3 i figur 14. R står for *reinforcing loops,* som er systemtænkningens betegnelse for et forstærkende kredsløb. Hver pil i figuren betyder, at mere af det ene giver mere af det næste, og når man følger pilene hele vejen rundt, forstærker kredsløbet sig selv. At alle tre kredsløb er forstærkende, er netop det, der forklarer, hvorfor problemerne holder sig fast.

Figur 14: Reinforcing loops i den offentlige administration

I udskiftningsspiralen R1 fører manglen på arbejdskraft til høj personaleomsætning. Når medarbejdere forsvinder, forsvinder deres viden med dem, og praksis bliver uensartet. Opgaverne starter forfra, og det ekstra arbejde presser dem, der bliver. Det svækker fastholdelsen og øger udskiftningen yderligere.

I hastværkets kredsløb R2 møder store politiske ambitioner og korte frister en administration med begrænset kapacitet. Resultatet er en svag lovforberedelse og mangelfulde konsekvensvurderinger. Det giver lovgivning, der er svær at administrere, især i kommunerne. Det nærer kommunernes

oplevelse af kontrol og manglende inddragelse og Selvstyrets oplevelse af mangelfulde leverancer. Begge dele fører til mere kontrol, færre fælles løsninger og en uklar styring af dem, der findes. Det binder endnu mere kapacitet.

I kompleksitetsfælden R3 fører manglen på folk til manuelt arbejde og systemer, der ikke taler sammen. Over tid bliver de midlertidige løsninger til flere regler, undtagelser og specialtilpasninger, som kræver flere specialister at administrere. De specialister er netop dem, der mangler. En hurtig løsning afhjælper problemet her og nu, men skaber på sigt nye problemer, der forstærker det oprindelige.

Enkeltstående løsninger risikerer at blive spist af kredsløbene, før de når at virke. Et nyt system hjælper ikke, hvis ingen har tid til at lære det. En ny lov hjælper ikke, hvis den ikke kan administreres. De indgreb, der har størst effekt, er dem, der frigør kapacitet og dermed svækker flere kredsløb på én gang.

Hastværkets kredsløb er det eneste, der også drives af noget uden for administrationen, nemlig de politiske ambitioner og frister. Det er samtidig her, respondenternes forslag er tyndest. Ingen af dem har bud på, hvordan politiske ambitioner og administrative ressourcer kan afstemmes.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen retter et særskilt blik mod de knudepunkter, der holder systemet låst i en negativ spiral. Det gælder særligt arbejdskraft.

6.4 To veje for Reformkommissionen

Hvis mangel på arbejdskraft er den variabel, der forstærker alle de andre, har Reformkommissionen grundlæggende to veje. De udelukker ikke hinanden, men de bygger på forskellige antagelser.

Den første vej tager knapheden som en præmis. Her er den begrænsede adgang til arbejdskraft et vilkår, og alle løsninger skal designes op mod det. Det betyder enklere lovgivning, skarpere prioritering af opgaverne, mere digitalisering og automatisering og fælles enheder, der samler kompetencer, som de enkelte myndigheder ikke kan holde på alene. Ny lovgivning og nye

opgaver bør vurderes på, hvor meget kapacitet de kræver, og ikke kun på, hvad de skal opnå. Fordelen er, at vejen kan give effekt relativt hurtigt. Ulempen er, at den kan blive en stadig nedskalering af ambitionerne.

Den anden vej går direkte efter knudepunktet. Her er målet at øge adgangen til arbejdskraft. Respondenterne peger selv på personaleboliger, trivsel og rekruttering af både højtuddannede og medarbejdere med kendskab til Grønland. Et oplagt spørgsmål er, om flere af de grønlandske studerende, der tager en uddannelse i udlandet, kan tiltrækkes til at vende hjem og arbejde i den offentlige sektor. Spørgsmålet er ikke nyt. I 2015 behandlede Inatsisartut et forslag om at undersøge, hvor mange studerende der ikke vender hjem efter en uddannelse uden for Grønland og hvorfor, og om at udarbejde en handlingsplan for et modtageapparat[3]. Det forudsætter, at de rammer, der i dag gør det svært at fastholde medarbejdere, også ændres: boliger, daginstitutioner og de vilkår, der aftales i overenskomsterne. Fordelen er, at vejen kan svække alle tre kredsløb på én gang. Ulempen er, at den tager tid og rækker ud over den offentlige administration.

Den mest realistiske strategi kombinerer de to. Den første vej frigør kapacitet på kort sigt, så der bliver luft til at arbejde med den anden. Den anden vej gør det muligt at løfte ambitionerne igen på længere sigt.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen foruden operationelle og præcise anbefalinger også optegner radikalt anderledes modeller for den offentlige administration, der kan udfordre forestillingsevnen på tværs af systemet.

INVI anbefaler, at Reformkommissionen retter et særskilt fokus på de knudepunkter, der holder systemet låst i en negativ spiral. Det gælder særligt arbejdskraft.

6.5 Samlede hovedfund og anbefalinger

INVI har på tværs af undersøgelsen identificeret seks overordnede fund og seks anbefalinger:

1. *Store forhåbninger, små forslag.* De offentlige chefer håber, at Reformkommissionen vil gentænke den offentlige sektor helt, mens

deres egne forslag er konkrete og afgrænsede. Ingen foreslår færre forvaltningslag eller færre departementer.

2. *Udfordringerne opstår oftest i overgangene.* Godt halvdelen af de udfordringer, som offentlige chefer selv fremhæver, handler om organisering i snitfladerne mellem politik og administration, mellem ressortområder, mellem Selvstyret og kommunerne og mellem forvaltningen og borgerne.
3. *Digitalisering giver muligheder.* Mange idéer til digitalisering fremhæves positivt. Særligt kunstig intelligens til tolkning og oversættelse fremhæves, mens uklare rammer for persondata i denne henseende bremser de mere ambitiøse anvendelser.
4. *Manglende arbejdskraft fylder på tværs af udfordringsbilledet.* Selvom arbejdskraft ikke adresseres i surveyet peger mange på netop denne udfordring som en helt central strukturel udfordring.
5. *Der mangler løsningsmodeller.* Flere udfordringer fremhæves uden oplagte løsninger, eksempelvis en udfordring afkoblingen mellem politiske ambitioner og de ressourcer, administrationen har til at omsætte dem til praksis.
6. *Tre kredsløb holder problemerne fast*. Læst samlet hænger udfordringerne sammen i tre selvforstærkende kredsløb. Udskiftningsspiralen, hastværkets kredsløb og kompleksitetsfælden. Alle tre går gennem samme knudepunkt; mangel på arbejdskraft og kapacitet. Enkeltstående løsninger risikerer derfor at blive spist af kredsløbene, før de når at virke.

INVI anbefaler på baggrund af analysen følgende:

1. *Inddragelse*: Reformkommissionen kan med fordel tage bestik af velvilje og idérigdom blandt de offentlige chefer ved at inddrage dem i udformningen af de konkrete anbefalinger.
2. *Forventningsafstemning*: Reformkommissionen kan med fordel internt afklare om anbefalingerne skal pege i retning af disruption eller proceduretilpasning – eller et sted midt i mellem.
3. *Løsningsgab*: Reformkommissionen kan med fordel sætte særligt spot på de udfordringer, som respondenterne ikke selv identificerer løsninger

til, herunder den manglende afstemning mellem politiske ambitioner, lovgivningens omfang og de faktiske ressourcer.

4. *Arbejdskraft*: Reformkommissionen kan med fordel kortlægge tidligere initiativer om at styrke arbejdsstyrken samt udtænke nye tilgange, der går længere end de klassiske økonomiske incitamenter og kampagner.
5. *Forestillingsevne*: Foruden operationelle og præcise anbefalinger kan Reformkommissionen med fordel også tegne radikalt anderledes modeller for den offentlige administration, der kan udfordre forestillingsevnen på tværs af systemet.
6. *Knudepunkter*: Reformkommissionen kan med fordel rette særskilte knudepunkter, der holder systemet låst i en negativ spiral. Det gælder særligt arbejdskraft.

KAPITEL 07:

INSPIRATION

Andre tilgange til reformarbejdet

En af de offentlige chefer advarer mod, at reformarbejdet ender med at "skifte forlygter på en bil, der ikke kan køre". Billedet fanger rapportens centrale spænding. De offentlige chefer håber på grundlæggende forandring, men deres konkrete forslag er små. Dette kapitel samler seks bud, som rækker ud over respondenternes egne forslag, og som INVI mener kan tjene Reformkommissionen til yderligere inspiration.

Bud 1: AI-accelerator

INVI foreslår, at Reformkommissionen overvejer at etablere en grønlandsk AI-accelerator, det vil sige en fond og et lille udviklingsmiljø, der samler midler fra Selvstyret, den danske stat, EU, fonde og private virksomheder og kanaliserer dem ud i projekter, der frigør kapacitet i den offentlige sektor.

Figur 15: AI-accelerator

Grønlandsk sprogteknologi har hidtil været regelbaseret, fordi sproget er komplekst opbygget, og der findes for lidt træningsdata. Oqaasileriffik har udviklet oversætteren Nutserut og talesyntesen Martha, og Mediehuset Sermitsiaq har fået bygget en AI-oversætter på grundlag af mere end 20.000 artikler. Forvaltningen sidder selv på en guldgrube. Årtiers love, bekendtgørelser, høringsmateriale og breve, der findes på både grønlandsk og dansk. Med klare regler for brug af data kan de blive grundlaget for bedre oversættelse,

vejledning og talegenkendelse på begge sprog. Det er en fælles infrastruktur på linje med veje og kabler.

Acceleratoren udvikler løsninger én gang og stiller dem til rådighed for Selvstyret og alle fem kommuner. Det kan være oversættelse af høringsmateriale, AI-støttet sagsforberedelse og juridisk screening, en vidensassistent, der kan finde svar i journaler og tidligere afgørelser, og en chatbot på Sullissivik på grønlandsk og dansk. Det bryder det interne kapløb, kapitel 6 beskriver, hvor de samme problemer løses flere gange.

Penge er ikke nok, hvis ingen kan omsætte dem. Acceleratoren har et lille team af udviklere, jurister og erfarne sagsbehandlere, delvist i Nuuk og delvist på distancen. Teamet suppleres med fellowships for grønlandske kandidater og et samarbejde med Ilisimatusarfik, så kompetencerne bliver i landet.

For at undgå afhængighed og fragmentering skal AI acceleratoren have klare spilleregler fra første dag. Den styres i Grønland af en bestyrelse med Selvstyret, kommunerne og Ilisimatusarfik. Bidragydere får indsigt og kan følge resultaterne, men de afgør ikke, hvilke projekter der får midler. Alle projekter skal frigøre kapacitet, kunne deles på tværs af forvaltningen og fungere på grønlandsk. Data forbliver under grønlandsk kontrol, løsninger bygges på åbne standarder, og alle aftaler med leverandører indeholder en vej ud. Midlerne gives i små portioner til hurtige forsøg, og kun det, der virker, skaleres.

Island er det nærmeste forbillede. Landet med knap 400.000 indbyggere gennemførte fra 2019 til 2023 et nationalt sprogteknologiprogram, ledet af fonden Almannarómur, som byggede åbne datasæt og værktøjer, som alle kunne bruge til at understøtte islandsk[4]. Det gav Island en position, da OpenAI udviklede GPT-4. Islandsk blev valgt som det første sprog ud over engelsk i modellens udviklingsfase, og 40 frivillige trænede modellen i islandsk grammatik og kultur gennem sprogteknologivirksomheden Miðeind[5]. Lektien er, at et lille sprog kan få de store aktører til at investere, hvis det på forhånd har bygget sit eget fundament og organiseret, hvem der taler på dets vegne.

Ukraine viser, hvordan international opmærksomhed kan omsættes til en digital stat. Diia samler i dag mere end 130 offentlige services på app og portal og er udviklet af landets digitaliseringsministerium, som blev oprettet i 2019. Den digitale infrastruktur bag er bygget med støtte fra amerikansk og britisk

udviklingsbistand siden 2016, og virksomheder som Google.org og Visa har bakket op.[6] Men erfaringen viser også risikoen. Da USAID i februar 2025 standsede finansieringen til ministeriet, skabte det usikkerhed om den videre udvikling, indtil nye aftaler kom på plads.[7]

Estland byggede efter uafhængigheden en fælles digital infrastruktur, X-Road, hvor myndighederne udveksler data gennem den samme platform. Senere kom Bürokratt, et netværk af chatbots på myndighedernes hjemmesider, der skal give borgerne én indgang til hele den offentlige sektor[8]. Lektien er at bygge fælles komponenter én gang og lade alle bruge dem

New Zealand giver et bud på, hvordan et oprindeligt folks sprog kan beskyttes. Den maoriejede medieorganisation Te Hiku Media indsamlede fra 2018 optagelser af te reo Māori fra lokalsamfundet og byggede selv talegenkendelse under en Kaitiakitanga-licens, der sikrer, at data kun bruges til gavn for maorierne.[9] For Grønland er lektien, at data om sproget er en ressource, der skal forvaltes af dem, der taler det.

Storbritannien oprettede i november 2023 et centralt team af teknologieksperter, Incubator for AI, der udvikler AI-værktøjer til hele den offentlige sektor[10]. Lektien er, at et lille, teknisk stærkt team tæt på centrum kan levere værktøjer til mange enheder på én gang. Erfaringen viser dog også, at det kræver løn, der kan konkurrere med det private: I det første år blev kun 5 af de 12 millioner pund i budgettet brugt, fordi det var svært at rekruttere.[11]

Acceleratoren kan begynde som en pilot på 12 til 18 måneder med tre eller fire projekter: oversættelse af høringsmateriale, en tosproget chatbot på Sullissivik, en vidensassistent i ét departement og én kommune og en første årgang af fellows. Den bør placeres tæt på, men uafhængigt af den daglige drift, så den kan være facilitator frem for portvogter. Samtidig kan Naalakkersuisut invitere de mange, der gerne vil hjælpe, til et fælles møde om spillereglerne. Det er en lille investering i forhold til de beløb, der allerede er i spil, og den kan afgøre, om Grønlands geopolitiske øjeblik også bliver et øjeblik for den offentlige sektor.

Bud 2: Substraktion

Når mennesker skal forbedre noget, lægger de næsten altid noget til. I otte forsøg viste Adams, Klotz og kolleger, at vi systematisk overser muligheden for at fjerne noget, også når det er den bedste løsning[12]. Den offentlige sektor er ingen undtagelse. Nye strategier, enheder og dokumentationskrav giver mening hver for sig, men samlet bliver de til den kompleksitetsfælde, cheferne beskriver.

Reformkommissionen kan vende logikken om. Reglerne og procedurerne i bilag A kan gennemgås med ét spørgsmål: Hvad sker der, hvis vi fjerner den? Nye regler kan få en udløbsdato, og ressortfordelingen kan fastfryses i en valgperiode, som en af cheferne foreslår med Færøerne som eksempel. Subtraktion har en særlig relevans i Grønland, hvor meget lovgivning er "arvet" fra Danmark.

Bud 3: Et kapacitetsbudget

Finansloven sætter et loft over pengene, men der findes intet tilsvarende loft over den administrative kapacitet, selvom den er knappest.
Reformkommissionen kan foreslå, at ethvert lovforslag ledsages af et regnestykke over, hvor mange årsværk det kræver i Selvstyret og i hver kommune, og hvor de skal findes. Nye opgaver forudsætter, at andre udgår, forenkles eller automatiseres. Det rammer direkte ind i hastværkets kredsløb, fordi prioriteringen sker før loven vedtages og ikke stiltiende i kommunerne bagefter.

Bud 4: Det omvendte Baumol

Økonomen William Baumol beskrev i 1960erne, hvorfor serviceydelser bliver relativt dyrere over tid. Arbejde med mennesker kan ikke effektiviseres i samme takt som industrien[13]. Kunstig intelligens kan vende logikken for en stor del af det administrative arbejde. At skrive, oversætte, sammenfatte og forberede afgørelser er netop de opgaver, hvor teknologien flytter sig hurtigst. I Grønland er hver frigjort time mere værd, når stillingerne står tomme, og tosprogetheden gør oversættelse til en særlig gevinst. Strategien er at automatisere papiret og flytte hænderne til relationerne. Reformkommissionen kan gøre det målbart med to

spørgsmål: Hvor mange timer frigøres, og hvor bliver de af? Det kan være et mindre omfattende alternativ til AI-acceleratoren.

Bud 5: Adskil demokratiet og driften

Storkommunerne ifølge nogle respondenterne skabt afstand mellem borgerne og beslutningerne, men små enheder kan ikke løfte de tunge administrative opgaver. En af kommunaldirektørerne foreslår at adskille de to: Mindre politiske enheder, der styrker nærdemokratiet, og en administration, der løses i forpligtende samarbejde. Reformkommissionen kan tage tanken videre og undersøge én fælles administrativ platform for Selvstyret og kommunerne med løn, økonomi, IT, juridisk bistand og tilsyn samlet. Modargumenterne er reelle, fordi det kan opleves som centralisering og udfordrer det kommunale selvstyre. Netop derfor bør det undersøges grundigt frem for at blive afvist på forhånd.

Bud 6: Gør hjemkomst til en fælles national mission

De fem første bud handler om at få brug for færre hænder. Det sjette handler om at få flere. I 2025 flyttede 1.046 grønlandskfødte ud af landet, mens 836 flyttede ind. Blandt dem er unge, der tager en uddannelse i Danmark, og de er netop de kompetencer, den offentlige sektor mangler.

Idéen er ikke ny. I 2015 behandlede Inatsisartut et forslag om at undersøge, hvor mange der ikke vender hjem, og om at lave en handlingsplan for et modtagerapparat[14]. Og allerede i 2016 oplyste Naalakkersuisut, at halvdelen af studielånet reelt eftergives for studerende, der vender hjem[15]. Redskaberne findes altså, men de er spredte og bliver ikke fortalt som en samlet ambition.

Reformkommissionen kan foreslå at løfte hjemkomsten fra en individuel beslutning til en fælles national mission, som Selvstyret, kommunerne, erhvervslivet, uddannelsesinstitutionerne og De Grønlandske Huse står bag sammen. Det kan omfatte kontakt allerede under studiet gennem praktik og sommerjob, et garanteret første job eller traineeforløb i den offentlige sektor, en bolig ved hjemkomst og én indgang, der tager imod. Andre lande har gjort det til en tydelig politik. Portugal giver hjemvendte emigranter 50 procent skattefradrag på arbejdsindkomst i fem år gennem Programa Regressar[16]. En

mission kræver også et mål, der kan følges, fx antallet af hjemvendte med en videregående uddannelse.

Hjemkomst skal være et tilbud og ikke et krav. Pointen er, at de, der overvejer at vende hjem, skal opleve, at landet venter på dem.

Radikale idéer behøver ikke gennemføres radikalt. De seks bud kan prøves af i det små, før de skaleres. Subtraktion på ét lovområde, et kapacitetsregnestykke på de næste tre lovforslag, en AI-sandkasse i tre dSltnoepartementer, en fælles administrativ funktion mellem to kommuner og et traineeforløb for hjemvendte dimittender. Små forsøg giver hurtig læring og gør det muligt at justere, før der bruges store ressourcer.

Cheferne har selv et forbehold. De ønsker ikke modeller, der er kopieret fra andre lande. Det skal tages alvorligt. Inspirationen fra Færøerne, Island, Estland og Portugal er ikke til import, men til oversættelse: Hvad gjorde det muligt dér, og hvad ville det kræve her?

Slutnoter

1. Mullainathan & Shafir, 2013.
2. Meadows, 1999.
3. Inatsisartut, 2015.
4. Inatsisartut, 2015.
5. Nikulásdóttir et al., 2020.
6. Stjórnarráð Íslands, 2023.
7. Eurasia Foundation, 2023.
8. Euromaidan Press, 2025.
9. Interoperable Europe, 2022.
10. The Spinoff, 2022.
11. Civil Service World, 2024.
12. Computing, 2025.
13. Adams et al., 2021.
14. Baumol & Bowen, 1966.
15. Inatsisartut, 2015.
16. Naalakkersuisut, 2016.
17. Portal das Finanças, 2026.

LITTERATURLISTE

Adams, G. S., Converse, B. A., Hales, A. H. og Klotz, L. E. (2021). People systematically overlook subtractive changes. Nature, 592, 258-261. DOI 10.1038/s41586-021-03380-y

Baumol, W. J. og Bowen, W. G. (1966). Performing Arts: The Economic Dilemma. New York: Twentieth Century Fund.

Civil Service World (2024). AI unit grows to more than 40 staff after move to DSIT. https://www.civilserviceworld.com/professions/article/incubator-for-ai-grows-dsit-move

Computing (2025). Government AI rollout on the rocks over inadequate pay. https://www.computing.co.uk/news/2025/ai/government-ai-rollout-on-the-rocks-over-poor-pay-says-research

Eurasia Foundation (2023). USAID Administrator Samantha Power Highlights U.S.-Ukraine Digital Innovation Partnership at First-Ever Diia in DC Event. https://www.eurasia.org/usaid-administrator-samantha-highlights-u-s-ukraine-digital-innovation-partnership-at-first-ever-diia-in-dc-event/

Euromaidan Press (2025, 12. september). Ukraine slashes red tape, saves citizens $12 billion with genius app. https://euromaidanpress.com/2025/09/12/ukraine-digital-government-app-saves-12-billion/

Grønlands Statistik (2026). Befolkningen pr. 1. januar 2026. https://stat.gl/publ/en/BE/202601/contents/Population%20estimates.htm

Inatsisartut (2015). Forslag til Inatsisartutbeslutning om en undersøgelse af studerende, der ikke vender hjem efter endt uddan-nelse uden for Grønland, og en handlingsplan for et modtageapparat. EM 2015/49, ordførerindlæg ved 1. behandling. ina.gl

Interoperable Europe (2022). *Digital public services based on open source: case study on Bürokratt*. Europa-Kommissionen. https://interoperable-europe.ec.europa.eu/node/705457

Meadows, D. H. (1999). Leverage Points: Places to Intervene in a System. Hartland, VT: The Sustainability Institute.

Mullainathan, S. og Shafir, E. (2013). Scarcity: Why Having Too Little Means So Much. New York: Times Books.

Naalakkersuisut (2016). Besvarelse af § 37-spørgsmål nr. 034 om uddannelsesstøtte for grønlandske studerende i Danmark. https://inatsisartut.gl/media/rofh03ol/034_danmarkimi_ilinniartut_anfr_svar.pdf

Nikulásdóttir, A. B., Guðnason, J., Ingason, A. K., Loftsson, H., Rögnvaldsson, E., Sigurðsson, E. F. og Steingrímsson, S. (2020). Language Technology Programme for Icelandic 2019-2023. *Proceedings of the Twelfth Language Resources and Evaluation Conference*, 3414-3422. https://aclanthology.org/2020.lrec-1.418

Portal das Finanças (2026). Former Residents Programme, Regressar. https://info.portaldasfinancas.gov.pt/en/tax-information/living-in-portugal/work-and-retirement/former-residents-programme-regressar/Pages/default.aspx

Stjórnarráð Íslands (2023, 14. marts). Head start for Icelandic. https://www.stjornarradid.is/frettir/grein/2023-03-14-Head-start-for-Icelandic/

The Spinoff (2022). Inside the fight for Māori data sovereignty, 29. Juli 2022. https://thespinoff.co.nz/atea/29-07-2022/indigenous-data-sovereignty-will-make-the-internet-a-better-place-for-maori

BILAG A:

REGLER OG LOVE

Konkrete forenklingstiltag

Regelgruppe	Lov eller regel	Problem og forslag
Ydelseslovgivningen	Loven om vederlag	Bør forenkles
	Lovgivningen om økonomiske foranstaltninger	Bør forenkles
	Lovgivningen om førtidspension	Bør forenkles
	Lovgivningen om offentlig hjælp	Bør forenkles
	Lovgivningen om revalidering	Bør forenkles
	Sulla tapit	Bør forenkles
	Arbejdsmarkedsydelser	Bør forenkles
	Barselsdagpenge	Bør forenkles
	Det sociale ydelseskatalog	Bør forenkles
	Jobsøgningsydelsen	Kompleks administration
	Sammenhæng mellem sociale ydelser, pension og boligsikring	Komplekst for borgerne, gentagen dokumentation. Bør hænge bedre sammen
	Børnestøtteloven	For tung. Bør forenkles
Erhverv og indberetning	Skattelovgivningen	Udfordrende for borgere og virksomheder
	Lønindberetning A1 og A11	Dobbeltarbejde for virksomhed og myndighed. Udvid A1, afskaf A11
	Sanktionslovgivningen (Ruslandssanktioner)	Bør gøres langt enklere og lettere at forstå
Byggeri og arealer	Regler for arealtildeling og byggesager	Hindrer boligbyggeri og erhvervsudvikling. Bør forenkles

	Krav i medbyggersæt	Mange krav til ansøgningen, fx arealreservation og finansieringstilsagn
Støtte og tilskud	Dispensation fra optagelseskrav, ansøgningsfrister, uddannelsesstøtte og tilskud til kunst og kultur	Komplekse og bureaukratiske regler. Enklere krav til ansøgning og regnskab
Samspil mellem lovområder	Lovgivning på social-, handicap-, sundheds-, ældre- og skoleområdet	Ikke afstemt indbyrdes
	Børne- og handicapområdet	Manglende koordinering mellem kommuner og Selvstyret
	Betalingsforpligtelser ved sociale foranstaltninger og mellemkommunal afregning	Bøvl mellem kommunerne og med Selvstyret
Interne regler og procedurer	§37-spørgsmål	Ønske om færre
	Godkendelsesprocedurer, fx ved afhændelse af aktiver	Lange processer. Bør forenkles
	Nævnsstrukturen	Nedlæg nævn, forén lovgivningen og opret en uafhængig klageinstans
	AI-politikken	Bremser. Digitaliseringsstyrelsen bør gå fra portvogter til facilitator

BILAG B:

FULD SPØRGE-RAMME

Kategori	Spørgsmål
Udfordringer på dit område	**Spørgsmål 1:** Hvor oplever du de største udfordringer i opgaveløsningen på dit område? Nævn 1-3 opgaver og uddyb, hvad udfordringen består i.
	Spørgsmål 2: Hvis du skulle pege på én ændring, der ville gøre den største forskel for opgaveløsningen på dit område, hvad skulle det så være? Uddyb gerne hvorfor.
Forbedringsmuligheder	**Spørgsmål 3**: Hvor ser du muligheder for at forenkle regler eller arbejdsgange på dit område? Nævn 1-3 muligheder, som har størst positiv effekt på opgaveløsningen og uddyb gerne hvorfor.
	Spørgsmål 4: Hvor ser du muligheder for at bruge digitalisering eller kunstig intelligens på dit område? Nævn 1-3 muligheder, som har størst positiv effekt på opgaveløsningen og uddyb gerne hvorfor.
Dit område i relation til andre områder [Sti: Hvis Departement eller Styrelse får de kun spørgsmål 5 og 6, hvis Kommune får de kun spørgsmål 7 og 8]	**Spørgsmål 5:** Hvor oplever du de største udfordringer i samarbejdet internt i selvstyret mellem dit område og andre områder? Nævn 1-3 udfordringer.
	Spørgsmål 6: Hvis du skulle pege på én ændring, der ville gøre den største positive forskel for samarbejdet internt i selvstyret, hvad skulle det så være?
	Spørgsmål 7: Hvor oplever du de største udfordringer i samarbejdet mellem kommunerne? Nævn 1-3 udfordringer.
	Spørgsmål 8: Hvis du skulle pege på én ændring, der ville gøre den største positive forskel for samspillet mellem kommunerne, hvad skulle det så være?
	Spørgsmål 9: Hvor oplever du de største udfordringer i samarbejdet mellem selvstyret og kommunerne? Nævn 1-3 udfordringer.
	Spørgsmål 10: Hvis du skulle pege på én ændring, der ville gøre den største positive forskel for samspillet mellem selvstyret og kommunerne, hvad skulle det så være?
Borgernes og virksomhedernes perspektiv i forhold til dit område	**Spørgsmål 11:** I de følgende spørgsmål beder vi dig tænke på borgernes samt virksomhedernes perspektiv, når de møder dit område. Hvilke situationer oplever du som de mest udfordrende for borgerne og virksomhederne på dit område? Nævn 1-3 eksempler og uddyb, hvad udfordringen består i.
	Spørgsmål 12: Hvis du skulle pege på én ændring, der ville gøre den største positive forskel for borgere og virksomheder, når de møder dit område, hvad skulle det så være? Uddyb gerne hvorfor.
	Spørgsmål 13: Hvor ser du muligheder for at forenkle regler eller arbejdsgange på dit område til gavn for borgere og virksomheder?

	Nævn 1-3 muligheder, som har størst positiv effekt på opgaveløsningen og uddyb gerne hvorfor.
	Spørgsmål 14: Hvor ser du muligheder for at bruge digitalisering eller kunstig intelligens på dit område til gavn for borgere og virksomheder? Nævn 1-3 muligheder, som har størst positiv effekt på opgaveløsningen.
Inddragelse af Reformkommissionen	**Spørgsmål 15:** Tænk på de udfordringer, tiltag og muligheder, som du har nævnt i dine svar på de foregående spørgsmål. På hvilke punkter ser du, at Reformkommissionen kan være en hjælp?
Strategisk ledelse	**Spørgsmål 16:** Har du i din optik tilstrækkelig tid til strategisk ledelse? Hvis nej, så uddyb gerne, hvad der tager tiden, og hvad der kan skabe nødvendigt rum til strategisk ledelse.
Undersøgelser og rapporter på dit område	**Spørgsmål 17:** I Reformkommissionen er vi meget interesseret i at lære dit område bedre at kende. Kender du til undersøgelser, rapporter, evalueringer, effektmålinger eller andet materiale, som kan være relevant for Reformkommissionens arbejde med dit område? Herunder mulige nyere undersøgelser, der direkte er udarbejdet med henblik på at identificere ønsker ud fra et brugerperspektiv ift. dit område (kan være både målrettet borgere og virksomheder)?
Afsluttende bemærkning	**Spørgsmål 18:** Er der andet, du mener, at Reformkommissionen bør være opmærksom på i arbejdet med at udvikle den offentlige sektor?
	Spørgsmål 19: Må Reformkommissionens sekretariat kontakte dig, hvis vi har behov for at uddybe nogle af dine svar?

BILAG C:

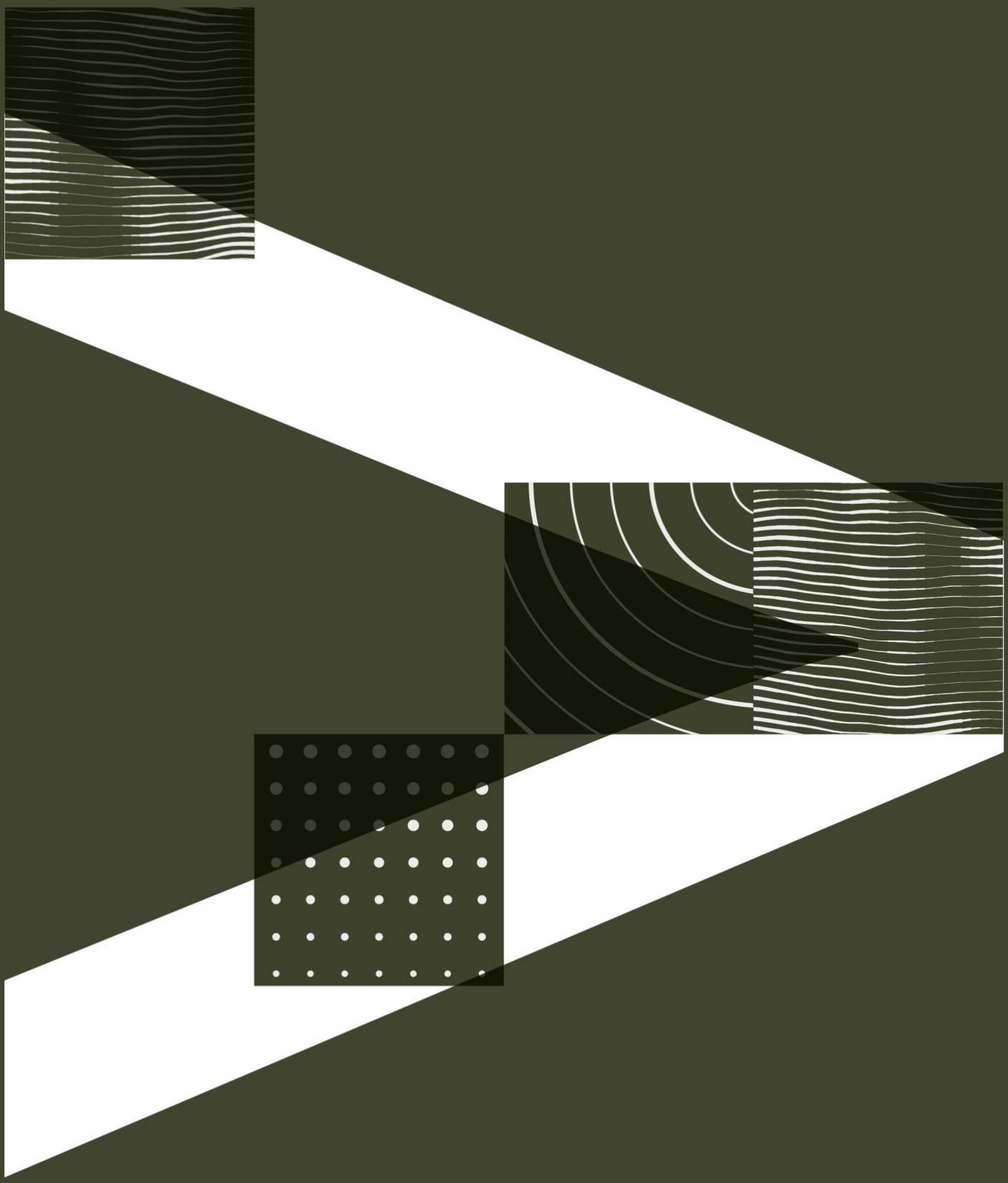
LÆSEANBEFALINGER FRA DE OFFENTLIGE CHEFER

De offentlige chefer anbefaler	Titel	Link
Retschefer	Ombudsmanden for Inatsisartut: årsberetninger og myndighedsguides.	https://www.ombudsmand.gl/
	Finansdepartementets rapport fra nogle år tilbage om, hvad det vil kræve og koste at hjemtage de resterende ansvarsområder. Retschefen mener, at den bør tages op igen.	
Departementschefer:	Kurators rapport om Puisi-konkursen. En forvaltningsrevision, som bliver færdig i udgangen af måneden [Oktober].	
	Handlingsplaner, for eksempel affaldshandlingsplanen 2020–2031.	https://faolex.fao.org/docs/pdf/grl201496.pdf
	Materiale om personaleboliger, som departementet har aftalt at sende	
	Evaluering af den kommunale struktur (2024):	https://ina.gl/media/xv2luwzn/da-evaluering-af-den-kommunale-struktur-plus-bilag-da.pdf
	BDO's redegørelse om de administrative driftsomkostninger ved at vende tilbage til den tidligere kommunestruktur (2025), delrapport for Qeqqata	https://qeqqata.gl/-/media/qeqqata/nyheder/2025/11/delrapport-qeqqata_bdo_20022025_tilrettet.pdf
	Handlingsplan for reform af den offentlige sektor	https://ina.gl/media/cdqjpnxs/handlingsplan-for-reform-af-den-offentlige-sektor.pdf
	Landskassens regnskab 2023	https://ina.gl/media/tc4fuu15/10-landskassens-regnskab-2023-dk.pdf
	Arbejdsmarkedsredegørelse 2025	https://naalakkersuisut.gl/Nyheder/2026/06/2406_arbejdsmarkedsredegoerelse?sc_lang=da
	Arbejdsmarkedsredegørelse 2022	https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/arbejdsmarked/2

		023/arbejdsmarkedsredegrelse2022dk.pdf?la=da
	VIVE's evaluering af Majoriaq-centrenes arbejdsmarkedsindsats (2019)	https://www.vive.dk/da/udgivelser/evaluering-af-majoriaq-centrenes-arbejdsmarkedsindsats-yvr4mrzb/
	Danmarks Evalueringsinstituts evaluering af vejlednings- og opkvalificeringsindsatserne i Majoriaq (2019)	https://admin.eva.dk/udgivelser/2019/nov/evaluering-af-vejlednings-og-opkvalificeringsindsatser-i-majoriaq
	Undersøgelse af den samlede uddannelses- og erhvervsvejledning (2019)	https://aqqut.gl/wp-content/uploads/2026/03/Evaluering-af-vejledningsindsatsen.pdf
	Nordregios rapport om arbejdskraftmangel i Grønland (2024)	https://pub.nordregio.org/r-2024-23-rural-labour-shortage/greenland.html
	Den kommunale ældrepleje i Grønland (2022)	https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2022/den_kommunale_aeldrepleje_i_groenland
	Ældre menneskers liv og helbred i Grønland (2019):	https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/aeldre_menneskers_liv_og_helbred_i_groenland
	Redegørelse om lovgivningen på ældreområdet (2023):	https://naalakkersuisut.gl/-/media/nyheder/2023/06/aeldreomraadet/redegrelse-om-ldrelovgivning-dk.pdf
	Ældretalsmandens årsberetninger 2021–2025 og rejserapporter:	https://naalakkersuisut.gl/-/media/nyheder/2023/06/aeldreomraadet/redegrelse-om-ldrelovgivning-dk.pdf
	Ældretalsmandens rejserapport fra Qeqqata (2024):	https://utoqqaat.gl/wp-content/uploads/2024/10/Rejserapport_Qeqqata_2024_DK_HIGH.pdf
	Evaluering af lov om obligatorisk pension (2024)	https://ina.gl/media/5wjo13g2/pkt117_em23_evaluering-af-lov-om-obligatorisk-pension_da.pdf
	Grønlands Statistik, modtagere af offentlige pensioner 2025:	https://stat.gl/publ/da/SO/202602/oversigt/Modtagere%20af%20offentlige%20pension%202025.htm

	Grønlands Statistik, de økonomisk udsatte i 2024	https://stat.gl/publ/da/SO/202509/oversigt/De%20%C3%B8konomisk%20udsatte%20i%202024.htm
	Ilisimatusarfiks publikationer om hjemløshed	https://da.uni.gl/publikationer/?showAll=1&subject=Hjeml%C3%B8shed
	SUS' kortlægning af hjemløshed i Grønland	https://sus.dk/projekt/kortlaegning-af-hjemloeshed-i-groenland/
	Ombudsmandens årsberetninger	https://www.ombudsmand.gl/aarsberetninger
	Grønlands Statistik, socialområdet	https://stat.gl/dialog/topmain.asp?lang=da&sc=SO&subject=Socialomr%C3%A5det
	Grønlands Statistik, arbejdsmarkedet	https://stat.gl/dialog/topmain.asp?lang=da&sc=AR
	Grønlands Statistik, arbejdsmarkedet	https://stat.gl/dialog/topmain.asp?lang=da&sc=AR
	Grønlands Statistik, arbejdsmarkedet	https://stat.gl/dialog/topmain.asp?lang=da&sc=AR
	Grønlands Statistikbank	https://bank.stat.gl/
	Grønland i tal 2026:	https://stat.gl/publ/da/GF/2026/pdf/Gr%C3%B8nland%20i%20tal%202026.pdf
	National digitaliseringsstrategi 2024–2028	https://digitalimik.gl/da/digitaliseringsstrategi
	Fælles Offentlig Digital Arkitektur (FODA)	https://digitalimik.gl/da/digital-udvikling/foda
	Sundhedskommissionens betænkning (2023):	https://naalakkersuisut.gl/-/media/departementer/sundhed/projektsekretariatet/sundhedskom-betnkning-2023-samlet-digital_final-dk.pdf
Styrelseschefer	Skatte- og Velfærdskommissionens rapport fra 2011.	https://inatsisartut.gl/media/onebpk53/pkt107_em2011_skatte-_og_velf_rdskommissionens_bet_nkning_dk.pdf
	Grønlands Statistiks virksomhedsplan, som ligger på hjemmesiden. Styrelseschefen nævner også, at behovet for statistik tit bliver nævnt i kommissionsrapporter, for eksempel fra	

	Sundhedskommissionen og Fiskerikommissionen.	
	Iserasuaat.gl og Uddannelsesstyrelsens Facebookside.	
	Sundhedskommissionens betænkning og en kommende forvaltningsrevision på sundhedsområdet. Spørgsmål kan sendes til sundhedsledelsen@peqqik.gl.	
	En undersøgelse af Grønlands Fiskeri- og Jagtkontrol (GFJK), som blev afleveret i slutningen af 2023 og nu ligger i Departementet for Fiskeri og Fangst.	
	BDO's "Kortlægning af Handicapområdet og Børne- og Ungeområdet i Kommune Kujalleq" (2026).	

4. Pensionsekspertgruppen 2026

Pensionsekspertgruppen har en undersøgelse i gang, og resultaterne forventes i december 2026. Spørgerammen er udarbejdet af Jonas Krogh Madsen, lektor ved Roskilde Universitet, som også står for analysen. Der er indgået et samarbejde med Grønlands Statistik om adgang til registerdata, så respondenterne kan kobles til mikrodata og analyseres yderligere.

Spørgeskemaet er sat op af Voxmeter.

Stikprøven er et repræsentativt udtræk fra Grønlands Statistik fordelt på køn, alder og bosted. Stikprøven består af 4.000 personer udtrukket pr. 1. januar 2026. Lige før undersøgelsen blev sendt ud, opdaterede Grønlands Statistik udtrækket pr. 1. september 2026, så døde og fraflyttede blev fjernet. Det drejede sig om ca. 200 personer.

Undersøgelsen bruger også telefoninterview. Ved berigelsen med telefonnumre blev der ikke fundet et nummer for ca. 1.300 personer.

Nedenfor følger spørgeskemaet.

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Udkast til e-Boks-besked		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Spørgeskemaundersøgelse om pension Kære [navn på modtager] Del din mening og vær med til at forme fremtidens pensionssystem. Du er udvalgt til at deltage i en undersøgelse om pensionssystemet. Som tak for din deltagelse kan du vinde et af fem gavekort til Air Greenland på 1.000 kr. **Sådan deltager du** Klik på linket for at komme til spørgeskemaet: [LINK] Det tager cirka [X] minutter. Du kan svare på grønlandsk, engelsk eller dansk. **Din mening bruges i pensionsreformen** Naalakkersuisut er i gang med at forberede en reform af pensionssystemet. Svarene fra undersøgelsen indgår i det arbejde, så din besvarelse er med til at forme fremtidens pensionssystem. Du behøver ikke kende pensionsreglerne for at deltage. Der er ingen rigtige eller forkerte svar. Det er netop dine erfaringer og holdninger, vi er interesserede i. Det er frivilligt at deltage. **Dine svar behandles fortroligt** Dine svar behandles fortroligt. Resultaterne bliver kun vist samlet, så enkeltpersoner ikke kan genkendes. Vil du læse mere om dine rettigheder, kan du klikke her [link]. Har du spørgsmål, er du velkommen til at tage kontakt på isn@nanoq.gl. Med venlig hilsen	**Survey on pensions** Dear [recipient's name] Share your views and help shape the pension system of the future. You have been selected to take part in a survey on the pension system. As a thank-you for taking part, you can win one of five Air Greenland gift cards worth DKK 1.000. **How to take part** Click the link to go to the questionnaire: [LINK] It takes about [X] minutes. You can answer in Greenlandic, English or Danish. **Your views will be used in the pension reform** Naalakkersuisut is preparing a reform of the pension system. The responses to the survey will feed into this work, so your answers will help shape the pension system of the future. You do not need to know the pension rules to take part. There are no right or wrong answers. It is your experiences and opinions that we are interested in. Participation is voluntary. **Your answers will be treated confidentially** Your answers will be treated confidentially. The results will only be presented in aggregate form, so that individuals cannot be identified. To read more about your rights, click here [link]. If you have any questions, you are welcome to contact us at isn@nanoq.gl. Kind regards Ministry of Finance and Ministry of Social Affairs, Labour Market,	**Pensionit pillugit apersuinermi immersugassaq atorlugu misissuineq** Asasara [tigusisup aqqa] Isummannik avitseqatigiiffigisigut, siunissamilu pensionit aaqqissuussaanissaannut ilusilersueqataallutit. Pensionit aaqqissuussaanerat pillugu misissuinissamut toqqagaavutit. Peqataaninnut qujassutitut Air Greenlandimut 1.000 koruunit nalinganut pisissutissat tallimaasunit eqquisinnaavutit. **Imak peqataassaatit** Apersuinermi immersugassaq iserfiginiarlugu iserfissiaq tooruk: [ISERFISSIAQ] Peqataaneq [X] minutsit missaanik sivisutigissaaq. Kalaallisut, tuluttut imaluunniit qallunaatut akisinnaavutit. **Pensioninik aaqqissuusseqqinnermut isummatit atorneqassapput** Pensionit aaqqissuussaanerinik aaqqissuusseqqinnissaq Naalakkersuisut piareersaleruttorpaat. Misissuinermi akissutitit siunissami pensionit aaqqissuuteqqinnerini ilusilersuinermi akuutinneqassapput. Peqataanissanni pensioninut malittarisassat ilisimasaqartariaqanngilatit. Eqqortumik kukkusumillu akissutissaqanngilaq. Misilittakkatit isummatillu tusassallugit soqutigaavut. Peqataaneq nammineq kajumissutsimik aallaaveqarpoq. **Akissuteqaatinni kinaassutsit isertuunneqassaaq** Akissuteqaatinni kinaassutsit

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Departementet for Finanser og Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked, Familier og Indenrigsanliggender	Families and Domestic Affairs	isertuunneqassaaq. Akissutit inerneri ataatsimoortillugit kisimi saqqummiunneqassapput, taamaattumik inuit ataasiakkaat ilisarineqarsinnaanavianngillat. Pisinnaatitaaffitit annerusumik paasisaqarfiginiarukkit una iserfigisinnaavat [iserfissiaq]. Apeqqutissaqaruit isn@nanoq.gl-imut allassinnaavutit. Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik aamma Isumaginninnermut, Suliffeqarnermut, Ilaqutariinnut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Spørgeramme		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Introduktionstekst Mange tak, fordi du deltager i spørgeskemaundersøgelsen. Undersøgelsen handler om pension i Grønland. Vi vil gerne høre om dine erfaringer med pensionssystemet, og hvad du mener om forskellige måder at indrette det på. Du behøver ikke kende pensionsreglerne for at svare. Der er ingen rigtige eller forkerte svar. Dine svar behandles fortroligt. Resultaterne bliver kun vist samlet, så enkeltpersoner ikke kan genkendes. Vil du læse mere om dine rettigheder, kan du klikke her [samme link som i e-Boks-besked indsættes]. Som tak for din deltagelse kan du ved spørgeskemaets afslutning deltage i en lodtrækning om et af fem gavekort til Air Greenland på 1.000 kr.	**Introduction** Thank you very much for taking part in the survey. The survey is about pensions in Greenland. We would like to hear about your experiences with the pension system and what you think about different ways of organising it. You do not need to know the pension rules to answer. There are no right or wrong answers. Your answers will be treated confidentially. The results will only be presented in aggregate form, so that individuals cannot be identified. To read more about your rights, click here [insert the same link as in the e-Boks message]. As a thank-you for taking part, you can enter a prize draw at the end of the questionnaire for one of five Air Greenland gift cards worth DKK 1,000.	**Aallarniut** Apersuinermi immersugassaq atorlugu misissuinermut peqataaninnut qujanarujussuaq. Misissuineq Kalaallit Nunaanni pensioninut tunngassuteqarpoq. Pensionit aaqqissuussaanerinut misilittakkatit, assigiinngitsutigullu aaqqissuussaanerat isummatit tusarusuppavut. Akissuteqarninni malittarisassat ilisimasaqarfigisariaqanngilatit. Eqqortumik kukkusumillu akissutissaqanngilaq. Akissuteqaatinni kinaassutsit isertuunneqassaaq. Akissutit inerneri ataatsimoortillugit kisimi saqqummiunneqassapput, taamaattumik inuit ataasiakkaat ilisarineqarsinnaanavianngillat. Pisinnaatitaaffitit annerusumik paasisaqarfiginiarukkit, una iserfigisinnaavat [e-Boksimikkut allagarsiami iserfissiap assinga ikkunneqassaaq]. Peqataaninnut qujassutitut apersuinerup naanerani Air Greenlandimut 1.000 koruunit nalinganut pisissutissat tallimaasut makitsissutigineqarnissaannut peqataasinnaavutit.

Introtekst #A:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Indledende spørgsmål *Først vil vi gerne stille dig et par indledende spørgsmål.*	**Introductory questions** *First, we would like to ask you a few introductory questions.*	**Aallarniutaasumik apeqqutit** *Siullermik aallarniutaasumik apeqquteqarfigilaassavatsigit.*

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Spørgsmål #1:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
1. Sprog Hvilket sprog taler du mest i hverdagen? • Grønlandsk • Dansk • Grønlandsk og dansk omtrent lige meget • Et andet sprog	1. Language Which language do you speak most in your everyday life? • Greenlandic • Danish • Greenlandic and Danish about equally • Another language	1. Oqaatsit Ulluinnarni oqaatsit suut atorlugit oqalunnerusarpit? • Kalaallisut • Qallunaatut • Kalaallisut qallunaatullu assigiiginnangajammik • Oqaatsit allat

Spørgsmål #2:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
2. Pensionsoverblik Hvor let eller svært er det for dig at få et samlet overblik over din pension? • Meget let • Ret let • Hverken let eller svært • Ret svært • Meget svært • Jeg har ikke forsøgt at få et samlet overblik • Ved ikke	2. Pension overview How easy or difficult is it for you to get a complete overview of your pension? • Very easy • Fairly easy • Neither easy nor difficult • Fairly difficult • Very difficult • I have not tried to get a complete overview • Don't know	2. Pensionit pillugit paasinninneq Pensionisiassatit pillugit tamakkiisumik paasisaqarnissaq ilinnut qanoq paasiuminartigaa imaluunniit paasiuminaatsigaa? • Paasiuminartorujussuuvoq • Paasiuminarpoq • Paasiuminaratillu paasiuminaanngillat • Paasiuminaappoq • Paasiuminaattorujussuuvoq • Tamakkiisumik paasisaqarniarnikuunngilanga • Naluara

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Introtekst #B:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Den offentlige alderspension *Nu vil vi gerne stille dig nogle spørgsmål om dit syn på den grønlandske alderspension.*	**The public old-age pension** *We would now like to ask you some questions about your views on the Greenlandic old-age pension.*	**Pisortanit utoqqalinersiat** *Kalaallit Nunaanni utoqqalinersiat pillugit isummat pillugu maanna apeqquteqarfigilaarniarpatsigit.*

Spørgsmål #3:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>3. Hvad skal den offentlige alderspension først og fremmest sikre?</u> Hvilket af følgende synes du er den offentlige alderspensions vigtigste formål/opgave? • De svageste pensionister har penge nok til mad, bolig og varme • Alle pensionister får samme beløb • Alle pensionister bevarer nogenlunde samme levestandard, som før de gik på pension • Ved ikke	<u>3. What should the public old-age pension ensure above all?</u> Which of the following do you think is the most important purpose/task of the public old-age pension? • The most vulnerable pensioners have enough money for food, housing and heating • All pensioners receive the same amount • All pensioners maintain roughly the same standard of living as before they retired • Don't know	<u>3. Pisortanit utoqqalinersiat siullertut suna qulakkiissavaat?</u> Isummat malillugu pisortanit utoqqalinersiat tulliuttuni suna pingaarnertut siunertaraat/suliassaraat? • Pensionisialinni sanngiinnerit nerisassanut, ineqarnermut kiassarnermullu akissaqarnissaat • Pensionisiallit tamarmik assigiimmik pensionisisarnissaat • Pensionisiallit tamarmik pensionisiaqalinnginnermisut inuuniarnerat taamaaginnapajaassasoq • Naluara

Spørgsmål #4:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
4. Egen pensionsopsparing Synes du, at man skal modtage mindre i offentlig alderspension, hvis man også har indkomst fra anden pension? • Ja • Ja, men kun hvis pensionsindkomsten er tilstrækkelig høj • Nej • Ved ikke	4. Own pension savings Do you think that people should receive less public old-age pension if they also have income from other pensions? • Yes • Yes, but only if the pension income is sufficiently high • No • Don't know	4. Pensionisiassanik nammineq katersaqarneq Allaminngaanniit pensionisisaraanni, isumaqarpit pisortanit ikinnerusunik utoqqalinersiaqartassasoq? • Aap • Aap, kisianni aatsaat pensionisiat naammattumik qaffasissuseqarpata • Naamik • Naluara

Spørgsmål #5:		
Dansk	**Engelsk**	**Kalaallisut**
5. Arbejde efter pensionsalderen Skal man modtage mindre i offentlig alderspension, hvis man også har anden indkomst fra arbejde? • Ja • Nej • Ved ikke	5. Working after reaching pension age Should people receive less public old-age pension if they also have additional income from work? • Yes • No • Don't know	5. Pensionisiaqalersinnaalluni ukioqalernerup kingorna sulineq Sulinermit aamma isertitaqaraanni, pisortanit ikinnerusunik utoqqalinersiaqartoqassava? • Aap • Naamik • Naluara

Introtekst #C:

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Dansk	English	Kalaallisut
Arbejde og pensionering *I det følgende vil vi stille dig nogle spørgsmål om dine egne pensionsforhold.*	**Work and retirement** *In the following, we would like to ask you some questions about your own pension situation.*	**Sulineq pensionisiaqalernerlu** *Pensionimut tunngatillugu ilinnut tunngatillugu tulliuttumi apeqquteqarfigissavatsigit.*

Spørgsmål #6:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
6. Forventet alder Hvor gammel forventer du at være, når du går på pension? • Alder: ___ år • Jeg er gået på pension • Ved ikke	6. Expected age How old do you expect to be when you retire? • Age: ___ years • I have retired • Don't know	6. Qaqugu pensionernisiaqalernissaq naatsorsuutigaajuk Qassinik ukioqarlutit pensionisiaqalernissat naatsorsuutigaajuk? • Ukiut: ___ (Ukiut allakkit) • Pensionereerpunga • Naluara

Spørgsmål #7a og 7b		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
7. Ønsket alder *--- A: Hvis respondenten endnu ikke er gået på pension (dvs. ikke svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* Hvis du frit kunne vælge, hvor gammel ville du så være, når du går på pension? • Alder: ___ år • Jeg vil helst fortsætte med at arbejde så længe som muligt • Ved ikke	7. Preferred age *--- A: If the respondent has not yet retired (i.e. does not answer 'I have already retired' in Q6) ---* If you could choose freely, at what age would you retire? • Age: ___ years • I would prefer to keep working for as long as possible • Don't know *--- B: If the respondent has retired (i.e. answers 'I have already*	7. Qassinik ukioqarlutit pensionisiaqarusuppit *--- A: Akissuteqartoq suli pensionersimanngippat (imaappoq, apeqqut 6-imi 'Pensionereerpunga'-mik akinngippat ---* Nammineerlutit toqqaasinnaagaluaruit, qassinik ukioqarlutit pensionissagaluarpit? • Ukiut: ___ (Ukiut allakkit) • Sapinngisamik sivisunerpaamik

--- B: Hvis respondenten er gået på pension (dvs. svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) --- Hvis du frit kunne vælge, hvor gammel ville du så helst have været, da du gik på pension? • Alder: ___ år • Jeg ville helst fortsætte med at arbejde så længe som muligt • Ved ikke	*retired' in Q6) ---* If you could have chosen freely, at what age would you have preferred to retire? • Age: ___ years • I would have preferred to keep working for as long as possible • Don't know	sulerusuppunga • Naluara *--- B: Akissuteqartoq pensionerereersimappat (imaappoq, apeqqut 6-imi 'Pensionereerpunga'-mik akippat ---* Nammineerlutit toqqaasinnaagaluaruit, qassinik ukioqarlutit pensionersimassagaluarpit? • Ukiut: ___ • Sapinngisamik sivisunerpaamik sulerusukkaluarama • Naluara

Spørgsmål #8a og 8b		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>8. Hvad betyder mest for tidspunktet?</u> *--- A: Hvis respondenten endnu ikke er gået på pension (dvs. ikke svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* Hvad forventer du vil få betydning for din beslutning om at gå på pension? TLF: Hvilket af følgende forventer du vil få betydning for din beslutning om at gå på pension? *Vælg gerne flere svar, hvis relevant.* • Mit helbred • Min partners helbred • Mine muligheder for at finde arbejde • Om jeg har råd til at stoppe med at arbejde	<u>8. What matters most for the timing?</u> *--- A: If the respondent has not yet retired (i.e. does not answer 'I have already retired' in Q6) ---* What do you expect will influence your decision to retire? PHONE: Which of the following do you expect will influence your decision to retire? *You may select more than one answer, if relevant.* • My health • My partner's health • My opportunities to find work • Whether I can afford to stop working • More free time	<u>8. Piffissamut suna pingaaruteqarnerpaava?</u> *--- A: Akissuteqartoq suli pensionersimanngippat (imaappoq, apeqqut 6-imi 'Pensionereerpunga'-mik akinngippat ---* Pensionernissannik aalajangernissannut pissutaasoq suna pingaaruteqarnerpaajussasoraasuk? TLF: Pensionernissannik aalajangeruit tulliuttumiittuni suna aalajangiisussaasoraajuk? *Pisariaqarpat arlalinnik akissuteqarsinnaavutit.* • Peqqissusera • Aapparma peqqissusaa • Suliffittaarnissannut periarfissakka • Suliunnaarnissannut

• Ønske om mere fritid • Prioritering af familie og venner • Noget andet • Ved ikke *--- B: Hvis respondenten er gået på pension (dvs. svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* Hvad havde størst betydning for din beslutning om at gå på pension? TLF: Hvilket af følgende havde størst betydning for din beslutning om at gå på pension? *Vælg gerne flere svar, hvis relevant.* • Mit helbred • Min partners helbred • Mine muligheder for at finde arbejde • At jeg havde råd til at stoppe med at arbejde • Ønske om mere fritid • Prioritering af familie og venner • Noget andet • Ved ikke	• Prioritising family and friends • Something else • Don't know *--- B: If the respondent has retired (i.e. answers 'I have already retired' in Q6) ---* What had the greatest influence on your decision to retire? PHONE: Which of the following had the greatest influence on your decision to retire? *You may select more than one answer, if relevant.* • My health • My partner's health • My opportunities to find work • Being able to afford to stop working • A wish for more free time • Prioritising family and friends • Something else • Don't know	akissaqarnersunga • Sunngiffeqarnerunissannik kissaateqarneq • Ilaquttanik, ikinngutinillu pingaarnerutitaqarneq • Allat • Naluara *--- B: Akissuteqartoq pensionerereersimappat (imaappoq, apeqqut 6-imi '*Pensionereerpunga'*-mik akippat ---* Pensionernissannik aalajangeravit suna pingaaruteqarnerpaava? TLF: Pensionernissamut aalajangerninni tulliuttumiittuni suna aalajangiisuunerpaava? *Pisariaqarpat ataasiinnaanngitsumik akisinnaavutit.* • Peqqissusera • Aapparma peqqissusaa • Suliffittaarnissannut periarfissakka • Suliunnaarnissannut akissaqarsimanera • Sunngiffeqarnerunissannik kissaateqarnera • Ilaquttanik, ikinngutinillu pingaarnerutitaqarnera • Allat • Naluara

Spørgsmål #9a og 9b		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

9. Økonomisk tryghed som pensionist *--- A: Hvis respondenten endnu ikke er gået på pension (dvs. ikke svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* I hvilken grad forventer du, at du har penge nok til at leve det liv, du ønsker, når du går på pension? TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'slet ikke' og 5 er 'i meget høj grad' • Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Slet ikke", og 5 er "I meget høj grad". • Ved ikke *--- B: Hvis respondenten er gået på pension (dvs. svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* I hvilken grad oplever du, at du har penge nok til at leve det liv, du ønsker som pensionist? TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'slet ikke' og 5 er 'i meget høj grad' • Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Slet ikke", og 5 er "I meget høj grad". • Ved ikke	9. Financial security as a pensioner *--- A: If the respondent has not yet retired (i.e. does not answer 'I have already retired' in Q6) ---* To what extent do you expect to have enough money to live the life you want when you retire? PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'not at all' and 5 is 'to a very great extent' • Response scale from 1 to 5, where 1 is "Not at all" and 5 is "To a very great extent". • Don't know *--- B: If the respondent has retired (i.e. answers 'I have already retired' in Q6) ---* To what extent do you feel that you have enough money to live the life you want as a pensioner? PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'not at all' and 5 is 'to a very great extent' • Response scale from 1 to 5, where 1 is "Not at all" and 5 is "To a very great extent". • Don't know	9. Pensionisialittut aningaasaqarnikkut toqqissisimaneq *--- A: Akissuteqartoq suli pensionersimanngippat (imaappoq, apeqqut 6-imi '*Pensionereerpunga*'-mik akinngippat ---* Pensioneruit kissaatigisattut inuuneqarnissannut naammattunik aningaasaateqarnissat qanoq naatsorsuutigitigaajuk? TLF: 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'naatsorsuuteqanngilanga'-lluni aamma 5 'naatsorsuuteqartorujussuuvunga'-lluni • Akissuteqarnissamut skala, tassani 1 "naatsorsuuteqanngivippunga"-lluni, 5-ilu "naatsorsuuteqartorujussuuvunga"-alluni. • Naluara *--- B: Akissuteqartoq pensionerereersimappat (imaappoq, apeqqut 6-imi '*Pensionereerpunga*'-mik akippat ---* Pensionisialittut inuuneqaleravit naatsorsuutigisattuut naammaginartumik aningaasaateqalerpit? TLF: 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'naammanngillat' aamma 5 'naammattorujussuupput' • Akissuteqarnissamut skala, tassani 1 "naammanngilluinnarput"-lluni, 5-ilu "naammattorujussuupput"-lluni. • Naluara

Spørgsmål #10a og 10b		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

10. Ønske om at have sparet mere op *--- A: Hvis respondenten endnu ikke er gået på pension (dvs. ikke svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* I hvilken grad ville du ønske, at du indtil nu havde sparet mere op til din pension? TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'slet ikke' og 5 er 'i meget høj grad' • Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Slet ikke", og 5 er "I meget høj grad". • Ved ikke *--- B: Hvis respondenten er gået på pension (dvs. svarer 'Jeg er gået på pension' i sp. 6) ---* I hvilken grad ville du ønske, at du havde sparet mere op til din pension, inden du gik på pension? TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'slet ikke' og 5 er 'i meget høj grad' • Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Slet ikke", og 5 er "I meget høj grad". • Ved ikke	10. Wishing you had saved more *--- A: If the respondent has not yet retired (i.e. does not answer 'I have already retired' in Q6) ---* To what extent do you wish that you had saved more for your pension up to now? PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'not at all' and 5 is 'to a very great extent' • Response scale from 1 to 5, where 1 is "Not at all" and 5 is "To a very great extent". • Don't know *--- B: If the respondent has retired (i.e. answers 'I have already retired' in Q6) ---* To what extent do you wish that you had saved more for your pension before you retired? PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'not at all' and 5 is 'to a very great extent' • Response scale from 1 to 5, where 1 is "Not at all" and 5 is "To a very great extent". • Don't know	10. Katersaqarnerunissamik kissaateqarneq *--- A: Akissuteqartoq suli pensionersimanngippat (imaappoq, apeqqut 6-imi '*Pensionereerpunga*'-mik akinngippat ---* Pensionernissannut manna tikillugu katersaqarnerusimanissat qanoq kissaatigitigaajuk? TLF: 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'kissaateqanngivippunga'-lluni aamma 5 'katersaqarnerusimassagaluarama'-lluni • Akissuteqarnissamut skala, tassani 1 "kissaateqanngivippunga"-lluni, 5-ilu "katersaqarnerusimassagaluarama"-lluni. • Naluara *--- B: Akissuteqartoq pensionerereersimappat (imaappoq, apeqqut 6-imi '*Pensionereerpunga*'-mik akippat ---* Pensionernissannut pensionertinnak qanoq annertutigisumik katersaqarsimanissat kissaatigisimassagaluarpiuk? TLF: 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'kissaateqanngivippunga'-lluni aamma 5 'katersaqarnerusimassagaluarama'-lluni • Akissuteqarnissamut skala, tassani 1 "kissaateqanngivippunga"-lluni, 5-ilu "katersaqarnerusimassagaluarama"-lluni. • Naluara

Spørgsmål #11		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
11. Årsager til manglende	11. Reasons for insufficient	11. Pensionernissamut

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

<u>pensionsopsparing</u> *--- Hvis respondenten ønsker at have sparet mere op (dvs. svarer 'I lille grad' (2) eller højere i sp. 10A/B) ---* Hvad er de vigtigste grunde til, at du ikke har sparet mere op til pension? Jeg har • … ikke haft råd • … prioriteret at betale gæld af • … prioriteret andre udgifter • … været usikker på, hvordan jeg skulle gøre • … først sent begyndt at tænke på pension • … været usikker på, om ekstra pensionsopsparing kunne betale sig • Andet • Ved ikke	<u>pension savings</u> *--- If the respondent wishes they had saved more (i.e. answers 'To a small extent' (2) or higher in Q10A/B) ---* What are the main reasons why you have not saved more for your pension? I have • … not been able to afford it • … prioritised paying off debt • … prioritised other expenses • … been unsure how to do it • … only started thinking about my pension late • … been unsure whether additional pension savings would pay off • Other • Don't know	<u>katersaqannginnermut patsisaasut</u> *--- Akissuteqartoq katersaqarnerusimanissaminik kissaateqarsimappat (imaappoq apeqqutini 10A/B 'kissaateqanngilanga' (2) imaluunniit katersaqarnerusimassagaluaramamik akippat ---* Pensionernissannut katersinerusimannginninnut suut pingaarnertut patsisaappat? • … akissaqannginnama • … akiitsut akilersornissaat pingaarnerutikkakku • … aningaasartuutit allat pingaarnerutikkakkit • … qanoq iliussallunga nalorsarama • … kingusissukkut pensionit aatsaat eqqarsaatigilerakkit • … saniatigut pensioninut katersinissaq imminut akilersinnaanersoq nalornigama • Allat • Naluara

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Spørgsmål #12		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
12. Mulighed for tidligere pension Mener du, at samme pensionsalder bør gælde for alle, eller at nogle borgere bør have mulighed for at gå tidligere på pension? • Samme pensionsalder bør gælde for alle • Nogle borgere bør have mulighed for at gå tidligere på pension • Ved ikke	12. Option of earlier retirement Do you think that the same pension age should apply to everyone, or that some citizens should have the option of retiring earlier? • The same pension age should apply to everyone • Some citizens should have the option of retiring earlier • Don't know	12. Siusinnerusukkut pensionernissamut periarfissat Isumaqarpit pensionernissamut ukiorititat assigiissasut imaluunniit innuttaasut ilaat siusinnerusukkut pensionersinnaassasut? • Pensionernissamut ukiorititat assigiit tamanut atuuttariaqarput • Innuttaasut ilaat siusinnerusukkut pensionersinnaasariaqarput • Naluara

Spørgsmål #13:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
13. Opsat alderspension Forestil dig, at der blev indført følgende ordning: Du arbejder ét år mere og modtager dermed alderspension et år senere. Til gengæld får du 5 % mere i alderspension resten af livet. I hvilken grad ville du overveje det? • TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'slet ikke' og 5 er 'i meget høj grad' Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Slet ikke", og 5 er "I meget høj grad". • Ved ikke	13. Deferred old-age pension Imagine that the following scheme were introduced: You work one more year and therefore receive your old-age pension one year later. In return, you receive 5% more in old-age pension for the rest of your life. To what extent would you consider this? • PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'not at all' and 5 is 'to a very great extent' Response scale from 1 to 5, where 1 is "Not at all" and 5 is "To a very great extent". • Don't know	13. Utoqqalinersiat kinguartitat Takorlooruk aaqqiissut tulliuttoq imatut atortuulersinneqarsimasoq: Ukiumik ataatsimik sivisunerusumik sulissaatit, taamaasillutillu ukiumik ataatsimik kingusinnerusukkut utoqqalinersiaqalerlutit. Tassunga taarsiullugu inuunerpit sinnerani pensionisiatit 5 %-imik qaffasinnerullutik. Tamanna qanoq annertutigisumik isumaliutigissagaluarpiuk? • TLF: 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'isumaliutiginngivippara'-lluni aamma 5 'isumaliutigisorujussuussagaluarpara'-lluni. 1-imit 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 "isumaliutiginngivippara"-lluni aamma 5 "isumaliutigisorujussuussagaluarpara"-lluni. • Naluara

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

Introtekst #D:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Forståelse og forenkling *De næste spørgsmål handler om dit syn på det nuværende pensionssystem*	**Understanding and simplification** *The next questions are about your view of the current pension system*	**Paasinninneq paasiuminarsaanerlu** *Tulliuttumi apeqqutit massakkut pensionit maannakkutut aaqqissuussaanerannut isummatit pineqarput*

Spørgsmål #14-#19:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>14-19. Kompleksitet af pensionssystem</u> Hvor let eller svært synes du, at det er at forstå følgende dele af pensionssystemet? TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'meget let' og 5 er 'meget svært' • Den offentlige alderspension • Pension, der bliver indbetalt gennem arbejde (arbejdsmarkedspension) • Obligatorisk pension (OP) • Hvordan skat påvirker pensionen • Hvad der sker med pensionen, hvis man arbejder som pensionist • Hvor meget man samlet kan regne med at få som pensionist Hver del rates fra 1-5, hvor 1 er "Meget let", og 5 er " Meget svært". Man 'rater' altså hver del af pensionssystemet. + Ved ikke	<u>14-19. Complexity of the pension system</u> How easy or difficult do you find it to understand the following parts of the pension system? PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'very easy' and 5 is 'very difficult' • The public old-age pension • Pension paid through your job (occupational pension) • Mandatory pension (OP) • How tax affects your pension • What happens to your pension if you work after you have retired as a pensioneer • How much you can	<u>14-19. Pensionit aaqqissuussaanerisa paasiuminaassusaat</u> Pensionit aaqqissuussaanerini tulliuttut qanoq paasiuminartigisoraagit imaluunniit paasiuminaatsigisoraagit? TLF: Skala 1-imit, 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'paasiuminartorujussuuvoq' -lluni, 5-ilu 'paasiuminaatsorujussuuvoq'-lluni • Pisortanit utoqqalinersiat • Suliffik aqqutigalugu pensionit (suliffeqarnermi pensionit) • Soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaaneq (SI) • Akileraarutit pensioninut sunniutaat • Pensionisialittut suligaanni pensionit susarnersut • Pensionisialittut qanoq annertutigisunik pisartagaqarnissaq naatsorsuutigineqarsinnaanersoq Tamarmik 1-imit, 5-imut nalilerneqassapput, tassani 1 "paasiuminartorujussuuvoq"-lluni, 5-ilu "paasiuminaatsorujussuuvoq"-lluni. Imaappoq, pensionit aaqqissuussaanerinut. + Naluara

	expect to receive in total as a pensioner Each part is rated from 1 to 5, where 1 is "Very easy" and 5 is "Very difficult". In other words, the respondent rates each part of the pension system. + Don't know	

Spørgsmål #20:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>20. Muligheder for hjælp</u> Hvem ville du henvende dig til, hvis du har spørgsmål om pension? Vælg gerne flere svar. INT: Probe (Der er andre...?) • Familie • Venner eller bekendte • Min arbejdsplads, arbejdsgiver eller fagforening • Kommunen, borgerservice, bygdekontor eller andre offentlige myndigheder • Pensionskasse, bank eller forsikringsselskab • En professionel rådgiver, fx en revisor eller økonomisk rådgiver • Information på nettet eller digitale selvbetjeningsløsninger • Andet	<u>20. Sources of help</u> Who would you contact if you had questions about pensions? You may select more than one answer. INT: Probe (Are there any others...?) • Family • Friends or acquaintances • My workplace, employer or trade union • The municipality, citizen services, settlement office or other public authorities • Pension fund, bank or insurance company • A professional adviser, e.g. an accountant or financial adviser • Information online or digital self-service solutions • Other	<u>20. Ikiorneqarnissamut periarfissat</u> Pensionit pillugit apeqqutissaqaruit kimut saaffiginnissagaluarpit? Ataasiinnaanngitsumik akisinnaavutit. INT: Missiliuut (...allaqarpa?) • Ilaquttat • Ikinngutit, ilisarisimasalluunniit • Suliffiga, sulisitsisora imaluunniit peqatigiiffiga • Kommuni, innuttaasunik sullissivik, nunaqarfimmi allaffik imaluunniit pisortani oqartussat allat • Pensionisiaqalernissamut aningaasaateqarfik, aningaaserivik imaluunniit sillimmasiisarfik • Inuussutissarsiutigalugu siunnersorti, assersuutigalugu kukkunersiuisoq imaluunniit aningaasaqarnermut siunnersorti • Internetsikkut paasissutissat imaluunniit digitalikkut imminut sullinneq • Allat

Spørgsmål #21:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
21. Hvad ville hjælpe? Hvad ville hjælpe dig mest med at få overblik over din pension? Vælg gerne flere svar. • At alle oplysninger om min pension er samlet ét sted (fx online) • At jeg let kan finde ud af, hvad jeg vil få udbetalt efter skat • At jeg automatisk får besked, hvis der er noget, jeg skal gøre • At jeg kan få personlig vejledning (fx i kommunen) • Jeg har allerede det overblik, jeg har brug for • Andet • Ved ikke	21. What would help? What would help you most in getting an overview of your pension? You may select more than one answer. • Having all information about my pension gathered in one place (e.g. online) • Being able to easily find out what I will receive after tax • Being notified automatically if there is something I need to do • Being able to get personal guidance (e.g. at the municipality) • I already have the overview I need • Other • Don't know	21. Suna iluaqutaassagaluarpa? Pensionisiassatit pillugit tamakkiisumik paasisaqarnissanni suna iluaqutaassagaluarpa? Ataasiinnaanngitsumik akisinnaavutit. • Pensionisiassakka pillugit paasissutissat tamarmik ataatsimoorpata (soorlu onlinekkut) • Akileraarutit akilereerlugit qassit pissarsiarissanerikka pisariitsumik paasisinnaagukku • Arlaannik iliussaguma nalunaarutisisaruma • Inuttut ilitsersorneqaruma (soorlu kommunimi) • tamakkiisumik paasisaqarnissanni paasissutissat pisariaqartitakka pigereerpakka • Allat • Naluara

Introtekst #E:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Obligatorisk pension (OP) *De sidste spørgsmål handler om obligatorisk pension (OP). OP er det lovbestemte krav om pensionsopsparing.*	**Mandatory pension (OP)** *The final questions are about mandatory pension (OP). OP is the statutory requirement to save for a pension.*	**Soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaaneq (SI)** *Apeqqut kingulleq soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaanermut (SI) tunngavoq. SI tassaavoq soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaaneq pillugu inatsisitigut piumasaqaat.*

Spørgsmål #22:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>22. At finde ud af, hvad man skal indbetale</u> Hvor let eller svært er det for dig at finde ud af, hvad du skal indbetale til obligatorisk pension (OP)? • TLF: Du bedes svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er 'meget let' og 5 er ' meget svært' Svarskala fra 1-5, hvor 1 er "Meget let", og 5 er " Meget svært". • OP gælder ikke for mig • Ved ikke	<u>22. Finding out how much to pay in</u> How easy or difficult is it for you to find out how much you need to pay into your mandatory pension (OP)? • PHONE: Please answer on a scale from 1 to 5, where 1 is 'very easy' and 5 is 'very difficult' Response scale from 1 to 5, where 1 is "Very easy" and 5 is "Very difficult". • OP does not apply to me • Don't know	<u>22. Qanoq akiliuteqartigisassanerluni paasisaqarneq</u> Soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaanermut (SI) qassit akiliutigissanerlugit paasiniaruminartippiuk imaluunniit paasiniaruminaatsippiuk? • TLF: Skala 1-imit, 5-imut akissuteqaqquneqarputit, tassani 1 'paasiniaruminartorujussuuvoq' -lluni, 5-ilu 'paasiniaruminaatsorujussuuvoq'-lluni Akissuteqarnissamut skala 1-imit, 5-imut, tassani 1 "paasiniaruminartorujussuuvoq" -lluni, 5-ilu "paasiniaruminaatsorujussuuvoq'-lluni". • SI uannut atuutinngilaq • Naluara

Spørgsmål #23 og 23a:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
<u>23. Erfaring med den tidligere opkrævning</u> Før 2026 kunne der blive trukket et ekstra beløb over skatten, hvis du manglede at indbetale til obligatorisk pension (OP). Har du oplevet dette? • Ja • Nej • Ved ikke *-- Hvis respondenten har oplevet problemer med OP i sp. 23 (dvs.*	<u>23. Experience with the previous collection scheme</u> Before 2026, an additional amount could be collected through your tax if you had not paid enough into your mandatory pension (OP). Have you experienced this? • Yes • No • Don't know *--- If the respondent has*	<u>23. Siornatigut akileeqqusissutinut misilittakkat</u> Soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaanermut (SI) akiliutissat akilerneqarsimanngikkaangata, 2026 sioqqullugu akileraarutitigut aningaasat qaavatigut akilertinneqartarsinnaanikuupput. Tamanna misiginikuuiuk? • Aap • Naamik • Naluara *-- Akissuteqartoq SI pillugu apeqqut 23-mi ajornartorsiuteqarsimaguni*

svarer 'Ja' i sp. 23) --- 23a. Hvad var så det største problem for dig? • Jeg forstod ikke, hvorfor jeg blev trukket et ekstra beløb • Jeg forstod ikke, hvordan beløbet var beregnet • Det var svært at finde ud af, hvad jeg skulle gøre • Jeg oplevede ikke noget særligt problem • Ved ikke / husker ikke	*experienced problems with OP in Q23 (i.e. answers 'Yes' in Q23) ---* 23a. What was the biggest problem for you? • I did not understand why an additional amount was collected • I did not understand how the amount was calculated • It was difficult to find out what I needed to do • I did not experience any particular problem • Don't know / can't remember	*(imaappoq, apeqqut 23-mi 'aap'-eeruni) ---* 23a. Taava ilinni suna ajornartorsiutaanerpaasimava? • Sooq qaavatigut akiliisinneqarnerlunga paasinngilara • Akiligassaq qanoq naatsorsorneqarsimanersoq paasinngilara • Qanoq iliornissara nalorninarsimavoq • Ajornartorsiutinik imatut misigisaqanngilanga • Naluara / eqqaamanngilara

Spørgsmål #24:		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
24. Hvordan bør manglende indbetaling håndteres fremover? Forestil dig, at du har sparet for lidt op til pension i forhold til, hvad reglerne om obligatorisk pension kræver. Hvordan vil du så helst have, at det manglende beløb bliver betalt? • Løbende i løbet af året, mens indkomsten bliver tjent • Når året er omme og hele årets indkomst er kendt • Jeg vil helst selv sørge for at indbetale det manglende beløb • Det gør ingen forskel for mig • Ved ikke	24. How should missing payments be handled in the future? Imagine that you have saved too little for your pension compared with what the rules on mandatory pension require. How would you prefer the missing amount to be paid? • On an ongoing basis during the year, as you earn the income • After the year has ended once the full year's income is known • I would prefer to pay in the missing amount myself • It makes no difference to me	24. Akiliutissaagaluit akilerneqanngitsut siunissami qanoq iliuuseqarfigineqartariaqarpat? Takorlooriaruk soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaartussaatitaanermut malittarisassat naapertorlugit annikippallaamik katersaqarsimallutit. Taava aningaasat amigaataasut qanoq akilerusunnerussagaluarpigit? • Ingerlaavartumik ukiup ingerlanerani isertitat malillugit • Ukioq naappat ukiumoortumillu isertitat tamakkiisut paasineqarpata • Amigaataasut nammineq akilerusunneruakka • Uannut apeqqutaanngilaq • Naluara

	• Don't know	

Afslutningstekst		
Dansk	**English**	**Kalaallisut**
Mange tak for dine svar. De bliver brugt i arbejdet med fremtidens pensionssystem. Dine svar behandles fortroligt, og resultaterne offentliggøres kun samlet. Som tak for din tid kan du deltage i lodtrækningen om fem gavekort à 1.000 kroner til Air Greenland. Ønsker du at deltage i lodtrækningen? - Ja - Nej --- VED JA --- Hvis du ønsker at deltage i lodtrækningen, bedes du angive dit navn, telefonnummer og din e-mailadresse. Ved at angive dine kontaktoplysninger giver du samtykke til, at Voxmeter må behandle oplysningerne med henblik på at administrere lodtrækningen og kontakte dig, hvis du vinder. Deltagelse i lodtrækningen er frivillig og har ingen betydning for din besvarelse af undersøgelsen. Dine kontaktoplysninger anvendes udelukkende til lodtrækningen og behandles adskilt fra dine svar på undersøgelsen. - Navn: - Telefonnummer:	Thank you very much for your answers. They will be used in the work on the future pension system. Your answers will be treated confidentially, and the results will only be published in aggregate form. As a thank-you for your time, you can enter the prize draw for five Air Greenland gift cards worth DKK 1.000 each. Do you wish to particpate in the lottery? - Yes - No --- VED JA --- If you wish to participate in the prize draw, please provide your name, telephone number and email address. By providing your contact information, you consent to Voxmeter processing the information for the purpose of administering the prize draw and contacting you if you win. Participation in the prize draw is voluntary and has no bearing on your response to the survey. Your contact information will be used solely for the prize draw and will be treated separately from your responses to the survey. - Name:	Akissutinnut qujanarujussuaq. Akissutitit siunissami pensionit pillugit aaqqissuussilluni sulinermi atorneqassapput. Akissuteqaateqarninni kinaassutsit isertuunneqassaaq, aamma inerneri ataatsimoortillugit kisimik tamanut saqqummiunneqarumaarput. Akissuteqaqataaninnut Air Greenlandimut tunissuteqaammik 1.000 kroninik tallimanik makitseqataanermut ilaasinnaavutit. Makitsinermut peqataarusuppit? - App - Naamik --- VED JA --- Makitsinermut peqataarusuppit, aqqit, telefon normut e-mailillu nassiutissagitit qinnuigineqarputit. Attaveqarnissamut paasissutissat tunniukkukkit, Voxmeterip paasissutissaatitit makitsinermi atornissaanut eqquiguillu attaveqarnissaanut, akuerissavat. Makitsinermi peqataaneq nammineq kajumissutsimik aallaaveqarpoq, misissuinermilu akissutinnut arlaatigut sunniuteqarnani. Attaveqarfigineqarnissamut paasissutissaatitit makitsinermi kisimi atorneqassapput misissuinermullu attuumassuteqassanngillat.

Bilag 1a: Eksisterende undersøgelser

- E-mail:	- Phone: - E-mail:	- Aqqit: - Telefon normut: - E-mailillu:

5. Evaluering af den kommunale struktur 2024

Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender udgav i 2024 en evaluering af den kommunale struktur. Vedlagt er først rapporten og bilaget med tabeller på grønlandsk og derefter rapporten og bilaget på dansk.

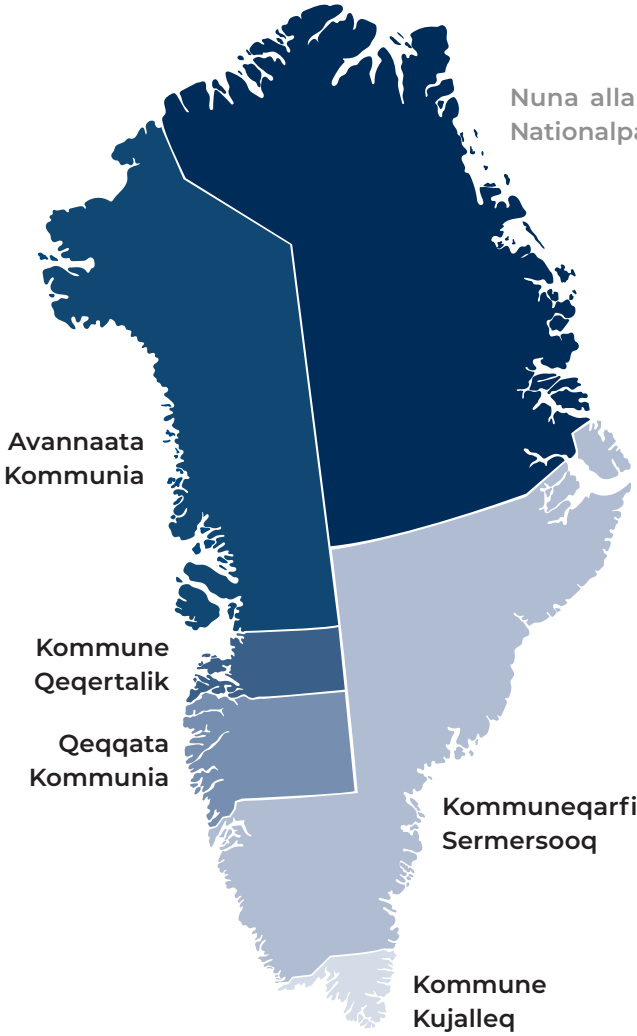
NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Kommunit aaqqissuussaanerat pillugu naliliineq

Innuttaasut sinaakkutarineqartut ataanni kiffartuunneqarnerminnut najugarisamilu oqartussaaqataaneq pillugu isumaat misilittagaallu pillugit nalunaarusiaq

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

Nalunaarusiaq
Kommunit aaqqisssuussaanerat pillugu naliliineq

Nalunaarusiaq
Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfimmit suliarineqarpoq. Inerniliussatut saqqummiunneqartut naalakkersuisoqarfimmeersuupput.

Naliliineq ukunannga allaaserineqarpoq:
- *Najaaraq Demant-Poort, Ph.d.-studerende, Ilisimatusarfik*
- *Birger Poppel, soraarneq, Ilisimatusarfik*
- *Kelton Minor, Postdoctoral Research Scientist, Columbia University*
- *Jørgen Jeremiassen, bychef, kommuninit peqatigiillutik toqqarneqartoq*

Namminersorlutik Oqartussat
Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

Nunamut Namminermut Immikkoortortaqarfik
nni@nanoq.gl
Tlf. +299 34 50 00

Imaneq 4
Postboks 970
DK-3900 Nuuk
Kalaallit Nunaat // Grønland

Saqqaani asseq: Mads Pihl | Visit greenland

Eqikkaaneq

Sinaakkutit qanimullu oqartussaaqataanerup ullumikkut atugassaritita-asut innuttaasunut qanoq sunniuteqartarnersut innuttaasut misilittagaat misigisartagaallu misissuinermi Kalaallit Nunaanni kommunit aaqqisssugaanerat nalilerumallugu nalunaarusiami matumani siunertarineqarpoq. Innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinermit nunatsinni innuttaasut sumi najugaqarnerat aallaavigalugu nalilersuineq tunngaveqarpoq. Naalakkersuisut nalunaarusiamik matumanngа suliaqaqqullugit Inatsisartunit peqquneqarneq malillugu suliarineqarpoq.

Innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinerup suliarinerani apeqqutinut immersugassamik kalaallisut danskisullu immersorneqarsinnaasumik suliaqartoqarpoq. Misissuinermi nunap immikkoortuinik toqqaaniarnermi peqataasunik amerlanerusunik sinniisut katitigaanissaat anguniarlugu, nunap immikkoortuinik minnerusunngorlugit misissuinermi periuserineqartartoq atorneqarpoq.

Apeqqutinut immersugassaq inunnut 4.274-nut nassiunneqarpoq. Paasissutissanik katersinerup naammassineqarnerani tamakkiisumik akissuteqartut 762-iupput, 353-t tamakkiisuunngitsumik akissuteqarlutik. Tamatuma takutippaa tamakkiisumik akissuteqartut 17%-iusut tamakkiisuunngitsumillu akissuteqartut ilanngunneqassappata 26%-ullutik. Misissueqqissaarnermi innuttaasunit paasissutissanik apeqqutinut immersugassianik tamakkiisumik akissuteqartut kisimik ilaatinneqarput. Nuna tamakkerlugu misissuinermi inernerit uppernassusaat 95%-iusoq agguaqatigiissillugu kukkunernik 3%-imik tunngaveqarput.

Misissuinermi inernerit takutippaat innuttaasut kommuniminnut tunngatillugu misigisartagaat malunnartumik nikingassuteqarput. Ataatsimut isigalugu iluarisimaarinnittut iluarisimaarinninngitsullu agguaqatigiissinnerat nuna tamakkerlugu assigiingajalluinnarput, sullissinernilli ataasiakkaanut innuttaasut akornanni ersarissumik assigiinngissuseqarput. Kommunit ilaanni, soorlu atuarfeqarnermut kulturinut sunngiffimmilu suliniutit pitsaasutut nalilerneqarput, aqqusineqarnermut najugaqarfiillu ineriartortinneqarnerat annertunerusumik iluarisimaarineqarnatik.

Illoqarfinni pingaarnerni, illoqarfinni nunaqarfinnilu iluarisimaarinninnerup assigiinngissusaa malunnaateqarpoq. Illoqarfinni pingaarnerni iluarisimaarinninneq ataatsimut isigalugu annertuneruvoq, innuttaasut kommunerisamik sullissinerani annertunerusumik unammilligassaqarnerat pillugu iluarisimaarinninnginnerat illoqarfinni nunaqarfinnilu akulikinnerusumik misigisarlugu.

Naak misissunerup eqikkarnerani toqqaanerit annertuumik naleqaraluartut, pingaartumik inuusuttut akornanni politikkikkut soqutiginninnerup akuunerunissarlu suli annertusarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Tamanna qanimut oqartussaanerup nukittorsarneqarnissaanut pingaaruteqarpoq siunissamilu qinersisarnernut peqataanerulernissaq qulakkeerneqarluni. Nammineq illoqarfigisami sinniisoqarnissaq innuttaasunut pingaaruteqarpoq, kommunabestyrelsimulli qinersinermi qinikkatik politikkikkut isumaqatiginissaat pingaartinneqarnerulluni. Tamatuma innuttaasut qinersisarnerminni najukkami suleqatigiinnerup politikkikkullu tunngavigisat nukittorsarneqarnissaat pingaaruteqartoq erseqqissarpaa.

Najukkani aalajangigassanut tunngatillugu najugarisaminni aalajangerneqartarnissaat Kalaalllit Nunaat tamaat isigalugu innuttaasut pingaartittorujussuuvaat. Aalajangisassat najukkani aalangerneqartalissappata, annertunerusumik aningaasartuuteqaalersinnaaneq ilaatigullu appasinnerusumik sullissineq akuersaarsinnaavaat. Taama pingaarnersiuineq pingaartumik illoqarfinni nunaqarfinnilu qitiusumiit aalajangiisartut ungasippallaarnerinik misigisimasuni nukittuneruvoq. Illoqarfinnili pingaarnerni sullissinerup appariaateqarnissaanik akerliuneq annertuneruvoq, naak taakkunani aamma najukkami aalajangiisoqartarneq annertuumik tapersersorneqaraluartoq.

Paasissutissat eqikkarnerisa takutippaat nuna tamakkerlugu kommunabestyrelsit sulinerat pillugu iluarisimaarinninneq appasittoq. Pingaartumik illoqarfinni nunaqarfinnilu iluarisimaarinninnginneq malunnarluni. Kommunalbestyrelsit inoqarfinni soqutigisanik ajornartorsiutinillu aaqqiissuteqarfeqarnissaannut tunngatillugu tatigineqarnerat aarlerinartumik appasissumiippoq.

Kommunalbestyrelsip tungaaniit oqaloqatigiissinnaaneq sinniisutullu misigiffineri amigaataasoq annertuumik malunnarpoq. Attaveqaqatigiittarnerup annertusarneqarnissaa aalajangiiniartoqartillugulu innuttaasunik akuutitsisarnerup sunniuteqarnerunissaa annertuumik pisariaqartinneqarpoq.

Nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat pillugit nalilіinerup takutippaa suliaat pillugit annertunerusumik ilisimasarfigineqangitsut.

Ataatsimut isigalugu nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat ersarinnginnerat, ilisimaneqanngin-nerat tatigineqanngin-nerallu qanimut oqartussaaqataanerup nukitsorsarneqarnissaanut tunngatillugu atuuffii nalilіivigeqqinneqartariaqarneri pisariaqartinneqarpoq. Ingerlatsiviit taakku nunatsinni qanimut oqartussaaqataanermut sunniuteqartumik peqataassappata atttaveqaqatigiinneq pitsaanerusoq, innuttaasut akuutinneqarnerat annertusarneqarnissaa najukkanilu soqutigisanik ersarinnerusumik aallussisoqarnissaa pisariaqartitsisoqarpoq.

Sumiiffimmi kommuni namminiilissagaluarpat najukkani assigiinngitsutigut sunniutigisinnaasai eqqarsaatiginissaat pillugu misissuinermi peqataasut qinnuigineqarput. Kommunit aaqqissugaanerat allanngortinneqassagaluarpat, innuttaasut naatsorsuutigisaannut tunngatillugu maannakkutut inissisimanermik iluarisimaarinninnginnermut ersiutaasoq paatsuugasaanngitsumik inernerit takutitsipput. Kommunit aaqqisssugaanerisa allanngortinneqarpata kingunerisinnaasaannut innuttaasut annertuumik naatsorsuuteqartut aamma tikkuussisuusinnaavoq. Taama neriulluaateqarneq allannguinissamik kissaateqarnermik aamma ajornartorsiutit ulluinnarni nalaattakkat nutaamik aaqqissuussisoqarpat aaqqiivigineqarnissaannik aallaaveqarsinnaavoq. Taamaattoq naatsorsuutigisat tamakku kommunit aaqqissugaanerisa allanngortinneqarpata piviusunngortinneqarsinnaanersut eqqarsaatigissallugu pingaaruteqarpoq.

IMARISASSATUT ALLATTORSIMAFFIK

Eqikkaaneq . . . 3

1. Siulequt . . . 6

2. Kommuninik aaqqissuusseqqinneq . . . 7

3. Suliassaqarfimmi siusinnerusukkut misissuinerit pillugit takussutissiaq . . . 8

4. Periuserineqartoq . . . 10
4.1 Nunap immikkoortuini amerlanernik sinniisoqarneq . . . 10
4.2 Sumiiffinnik immikkoortulersuineq aamma Toqqaaneq . . . 10
4.3 Apeqqutinut immersugassiamik suliaqarneq . . . 11

5. Paasissutissanik katersinerup saqqummiunneqarnera . . . 12

6. Innuttaasunik sullissineq . . . 14
6.1 Kommunimik iluarisimaarinninneq . . . 14
6.2 Meeqqat Atuarfiat . . . 16
6.3 Ulluunerani paaqqinnittarfiit . . . 17
6.4 Utoqqarnut tunngasut . . . 18
6.5 Inunnut innarluutilinnut tunngasut . . . 19
6.6 Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisassat . . . 20
6.7 Aqqusineqarneq . . . 20
6.8 Eqqagassalerineq . . . 21
6.9 Inoqarfiit ineriartortinneqarneri . . . 22
6.10 Kommunimut attaveqartarneq . . . 22
6.11 Inerniliineq . . . 23

7. Qinersineq aamma tamat oqartussaaqataanerat . . . 26
7.1 Nunap immikkoortuinut attuumassuteqarneq najukkanilu sinniisoqarneq . . . 27
7.2 Kommunalbestyrelsi aamma najukkani qinikkat . . . 28
7.3 Najukkani pissutsinut tunngatillugu aalajangiineritd . . . 29
7.4 Kinguaariinni assigiinngissut . . . 30
7.5 Inerniliineq . . . 31

8. Kommunalbestyrelsi . . . 32
8.1 Kommunalbestyrelsi . . . 32
8.2 Kommunabestryelsip sulinera . . . 32
8.3 Attaveqaqatigiinneq . . . 33
8.4 Inerniliineq . . . 33

9. Nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat . . . 34
9.1 Nunaqarfini aqutsisut . . . 35
9.1.1 Nunaqarfinni aqutsisut taakkulu atuuffiat . . . 36
9.1.2 Nunaqarfiit aqutsisuinik naliliineq . . . 36
9.2 Najukkani ataatsimiititaliat . . . 36
9.2.1 Evaluering af lokaludvalgene . . . 38
9.3 Inerniliineq . . . 38

10. Najukkani ataatsimiititaliat pillugit inerniliineq . . . 39

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut
Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

1. Siulequt

2005-imi siusinnerusukkut kommuninik kattussuussinermik sulinerput aallartimmat, quppersagaq qulequtaqartoq: “Siunissami kommunit pisortallu ingerlatsinerat” saqqummersinneqarpoq. Siunertaq ersarippoq: Qanimut oqartussaaneq pitsaanerusoq innuttaasunillu sullissineq sunniuteqarnerusoq aqqutigalugit Kalaallit Nunaat nukittorsarlugu. Illoqarfinni annerusuni nunaqarfinnilu minnerusuni najukkami oqartussaanerup nukittuup pilersinneqarnissaa assut pingaartinneqarpoq. Peqatigalugu anguniagaq tassaavoq taamanikkut Namminersornerullutik Oqartussani kommuninilu marloqiusamik allaffissornerup annikillisinneratigut pisortani allaffissornerup sunniuteqarnerulernissaa. Pingaarnertut anguniaavoq innuttaasut ulluinnarni atugaat oqilisarneqarnissaat kommuninillu innuttaasunik pitsaanerusumik sullissinissaq.

Ukiut ingerlaneranni ersarissivoq, angusat siusinnerusukkut naatsorsuutigisanut naammassinninngitsut. Naalakkersuisut unammilligassat eqqumaffigilerpaat aamma Naalakkersuinikkut Ataqatigiissaarisoqatigiinni oqallisigalugit, nunami borgmesterit Naalakkersuisunik ataatsimeeqateqarlutik. Tamanna tunngavigalugu atorfilittanik inuttaqartumik suleqatigiissitamik pilersitsisoqarpoq, qanimut oqartussaaqataanermik innuttaasunillu sullissinermik nukittorsaanissaq pillugu siunnersuuteqartussaq. Suliaq tamanna peqatigalugu, nunami borgmesterinut aamma erserpoq, kommunit aaqqissuussaanerat nutaaq naammagisimaarinngikkaat, ilaatigut kingusinnerusukkut kommunit avissaarnissaat pillugu kissaatinik kommunini assigiinngitsuni atsiortitsinernik katersisoqarluni. Tamatuma kinguneraa ulloq 12. november 2022-mi Naalakkersuisut Inatsisartunit peqquneqarmata:

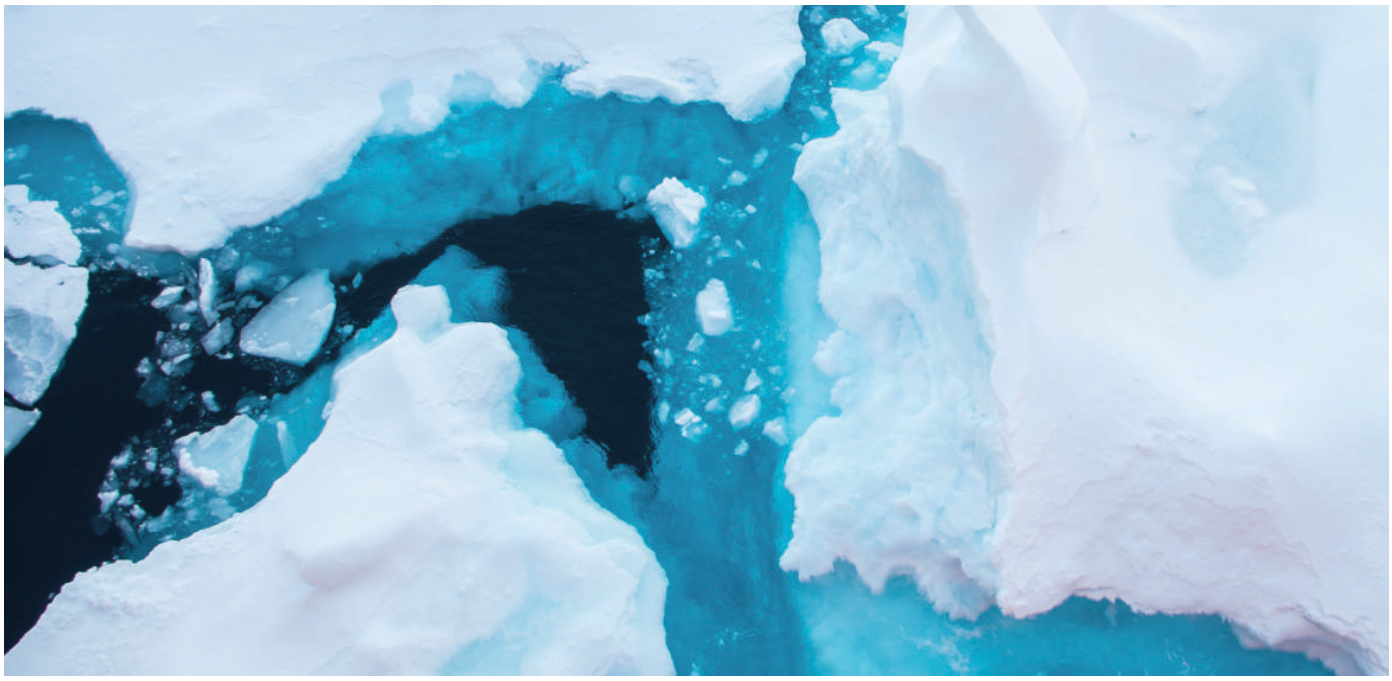
Maanna sinaakkutissarititaasut innuttaasunut sullissinermut qanimullu oqartussaaqataanermut tunngatillugu innuttaasut misilittagaat misigisartagaallu aallaavigalugit kommunit aaqqissuunneqarnerannik nalilersuinissamik suliaqarnissaq. Nalilersuinermut atugassatut nunatsinni innuttaasunut naapertuuttunik siaruarsimasumik peqataaffigineqartumik innuttaasut iluarisimaarinninnerannik misissuisoqassaaq.

Nalunaarusiami matumani Inatsisartut piumasaqaataat naammassiniarlugit ilungersuuteqarpugut. Misissuineq nunatsinni naapertuuttumik siaruarsimasumik peqataaffigineqarpoq, aamma angusat ersarissumik takutippaat, ukiuni kingullerni iluarisimaarinninnginneq annertusiartuinnartoq takusarput ilumoortuusoq. Misissuinermi angusani amerlanerusut takutippaat iluarisimaarinninnginneq iluarisimaarinninnermiit annertunerusoq. Sullissinerit tigussaasut pillugit aperineqarnerminni innuttaasut amerlasuut nalornipput, aamma maannakkut aaqqissuussaanermi oqartussaaneq pillugu ingerlatsiviit amerlanertigut naliliiffigineqarneri appasinnerupput. Pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu, misissuinerup massuma kommunit kattuneqarnerisa siornatigut innuttaasunik sullissineq qanimullu oqartussaaneq pillugu iluarisimaarinninneq qanoq isikkoqarneranik takutitsisinnaanngimmat, piffissami tassani paasissutissanik assingusunik soqanngginnera pissutigalugu. Taamaattoq misissuinerup ersarissumik takutippaa, 2005-imi anguniakkatut saqqummiunneqartut, ullumikkut innuttaasut misigisaannik ersersitsinngitsut.

Eqimattat najoqqutassiisut ilanngussaannut qujassuteqarusuppunga. Siunersiuinerat ilitsersuinerallu misissuinerup pitsaanerulerneranut iluaqutaavoq, suliamullu tunngasunik ilanngussinerat nalunaarusiap ilusilersorneranut naammassineranullu iluaqutaallutik. Eqimattat najoqqutassiisut suliaqarnerisa innuttaasut iluarisimaarinninnerannik eqqortumik misissuinermi anguniakkami takutitsinerannut ilanngullugu iluaqutaapput.

Naggataatigut erseqqissarniarpara, nalunaarusiaq Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfimmit suliarineqarmat, inerniliussallu matumani saqqummiunneqartut naalakkersuisoqarfimmeerlutik. Neriuppunga nalunaarusiaq manna Kalaallit Nunaanni oqartussaaneq aamma kommunit aaqqissuussaanerat pillugit oqallinneq naammattumik paasisimasat aallaavigalugit tunngavilersorluakkamillu ingerlanneqarumaartoq.

Atuarluarisi
Jess Svane
Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

2. Kommuninik aaqqissuusseqqinneq

Aaqqissuusseqqinnermut inatsit ulloq 19. november 2007 akuerineqarpoq, kommunit 18-iusut kattunneqarlutik kommunit aaqqissugaanerannik allanngortitsisoq. Inatsit 2009-mi atuutilersinneqarmat kommunit sisamaannanngortinneqarput, tamanna pisortat aaqqissuussaanerat annertuumik allanngortinneqarneranik kinguneqarluni. 2018-imi kommunit tallimanngortinneqarput, Qaasuitsup Kommunia Avannaata Kommunianut aamma Kommune Qeqertalimmut avinneqarmat.

Aaqqissuusseqqinneq kommunit 18-it sorliit kattunneqarnissaannut isumaliutissiissusiortusssamik aaqqissuussaanermut isumalioqatigiissitanik pilersitsisoqarpoq. Kommunit aaqqissuussaanerat nutaamik qanoq ilusilersorneqarnissaanut peqqissaartumik annertuumik siunnersuummik isumalioqatigiissitat suliaqarput.

Tamatuma saniatigut Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitat taamani pisortat aaqqissuussaanerannut inassuteqaatinik tunngaviliisussanik pingasunik suliaqarput:

1. Innuttaasunik kiffartuussinerup pitsaanerulerlunilu uumarinerulernissaa
2. Inatsisitigut isumannaatsuunerulernissaq
3. Pisortat ingerlatsiviinik iserfigiuminarsaanissaq

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitaniit tunngavigisani qulaani taaneqartuni siunertaanut kissaatigineqartut tassaapput:

- pisortat ingerlatsiviisa innuttaasunut qaninnerulernissaat
- qarasaasiatigut attaveqaatit atorlugit innuttaasut imminnut isumaginissaminnut periarfissarissaarnerulernissat
- kommunini Namminersornerullutillu Oqartussani pisortat ingerlatsiviini ataqatigiissumik IT-kkut aaqqissuussinissaq
- inatsisinik allaffissornermillu pisariillisaanissaq
- Suliassanik ilisimaarinninnerup ineriartortinnissaa kommunininilu suliassanik immikkut paasisimasaqalersussanik ilinniartitsinissaq
- Inoqarfinni kiffartuussivinnik innuttaasut pisortaqarfinni ingerlatsivinnut tamanut attaveqarfigisinnaasaannik pilersitsinissaq

Kommunit tamarmik inoqarfiit sorliit imaluunniit siusinnerusukkut kommuninut kattunneqarnissaminnik kissaateqarnissamut periarfissinneqarput.

Tamatuma kingorna Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitat kommunini sisamani kommunit aaqqissuussaanerat nutaaq qanoq iluseqarsinnaanera pillugu sisamanik siunnersuuteqarluni isumaliutissiissusiorpoq. 2009-mi kommunit aaqqisssuussaanerat nutaaq atuutilermat kommunit ima isikkoqarput:

Kommuneqarfik Sermersooq
Siusinnerusukkut kommunit Ivittuut, Paamiut, Nuuk, Illoqqortoormiut aamma Ammassalik ilanngullugit.

Qaasuitsup Kommunia
Siusinnerusukkut kommunit Kangaatsiaq, Aasiaat, Qasigiannguit, Ilulissat, Qeqertarsuaq, Uummannaq, Upernavik aamma Qaanaaq ilanngullugit.

Qeqqata Kommunia
Siusinnerusukkut kommunit Maniitsoq aamma Sisimiut ialanngullugit.

Kommune Kujalleq
Siusinnerusukkut kommunit Nanortalik, Narsaq aamma Qaqortoq ilanngullugit.

Taama aaqqissuussinerup kingorna ukiut qulingiluat qaangiuttut Qaasuitsup Kommunia kommuninut marlunnut nutaanut avinneqasssasoq aalajangerneqarpoq: Avannaata Kommunia aamma Kommune Qeqertalik. Kommunit taakku nutaat marluk 2018-imi pilersinneqartut, 1. januar 2009-mi siusinnerusukkut kommunit atorunnaarsinneqartut tassaapput:

Avannaata Kommunia
Qaanaaq Kommuni, Upernavik Kommuni, Uummannaq Kommuni aamma Ilulissat Kommuni ilaallutik.

Kommune Qeqertalik
Qeqertarsuaq Kommuni, Qasigiannguit Kommuni, Aasiaat Kommuni aamma Kangaatsiaq Kommuni ilaallutik.

3. Suliassaqarfimmi siusinnerusukkut misissuinerit pillugit takussutissiaq

Pisortat ingerlataasa aaqqissuussaanerisa nutarterneqarnissaanut tunngatillugu isumaliutissiissut, 2005
Isumaliutissiissummi inassutigineqarpoq siusinnerusukkut kommunit 18-it sisamaannanngortinneqassasut. Aningaasaqarnikkut sunniutit pitsanngorsarneqarnissaat, peqatigalugulu sulianut tunngatillugu avatangiisit, suliassanik aaqqiiniarnermi pitsaassuseq innuttaasullu inatsisitigut isumannaatsuunissaat siunertarineqarpoq.

Aaqqissusseqqinnermik nalilliineq, 2015
Aaqqissuusseqqinneq 2015-imi nalilliivigineqarpoq. Aaqqissuusseqqinnermi siunertarineqartoq suliassat pitsaanerusumik sunniuteqarnerusumillu anguneqarnersut, inuttaasunik sullissinerup pitsaanerulernissaa sunniuteqarnerulernissaalu pilersinneqarnersut, inatsisitigut isumannaatsuunerup annertusarneqarnissaa aamma pisortat ingerlatsiviinik iserfigiuminarsaanissaq immikkut sammillugit.

Inerniliinermi aamma aaqqissuusseqqinnerup tamat oqartussaanerinut sunniutigisai nalilerneqarput.
Kommunini sisamani akigititanut akiliutit assigiiaalersut inerniliinerup takutippaa, taamaalilluni innuttaasut kommunerisaminni sullissinernut assinginik akiliuteqartarlutik, taamaattorli inoqarfiup qanoq angitiginera apeqqutaasinnaalluni. Kommunit ilaanni sullissinerup pitsaassusaa kommunit kattunneqanngikkallarmata sumiiffiit ilaannut assigiiaarneqarlutik, taamalilluni innuttaasut ilaat misigalugu pitsanngoriaateqarneranik ajorseriaatinillu misigisaqarnatik. Sumiiffiit ilaanni sullissinerup pitsaassusaanut agguaqatigissitsinertut assigiiaarsinneqarpoq, tamanna innuttaasut ilaannut sullissinerit pitsanngoriaateqarneranik misigititsilluni aamma innuttaasunut allanut ajornerulerneranik misigititsilluni. Kommunit sisamat akimorlugit assigiiaartitsisoqanngilaq – taamaalilluni kommunini sisamani aningaasartuutit sullisssissutillu pitsaassusaat annertuumik assigiinngissuseqarput. Assigiinngissutsit ilaatigut politikkikkut pingaarnersiuinerup kingunerai.

Innuttaasunik sullissinerup naliliivigineqarnera eqqarsaatigalugu illoqarfinni innuttaasunut sullissiviit pilersinneqartut suliassallu qarasaasiat tapertaralugit aaqqiivigineqartartut amerliartortut naliliinermi takuneqarsinnaavoq, kisianni aaqqiivigineqarsinnaaneranut periarfissat ingerlatsivinni sullisseriaatsinit ilaatigut aporfissinneqartarlutik.

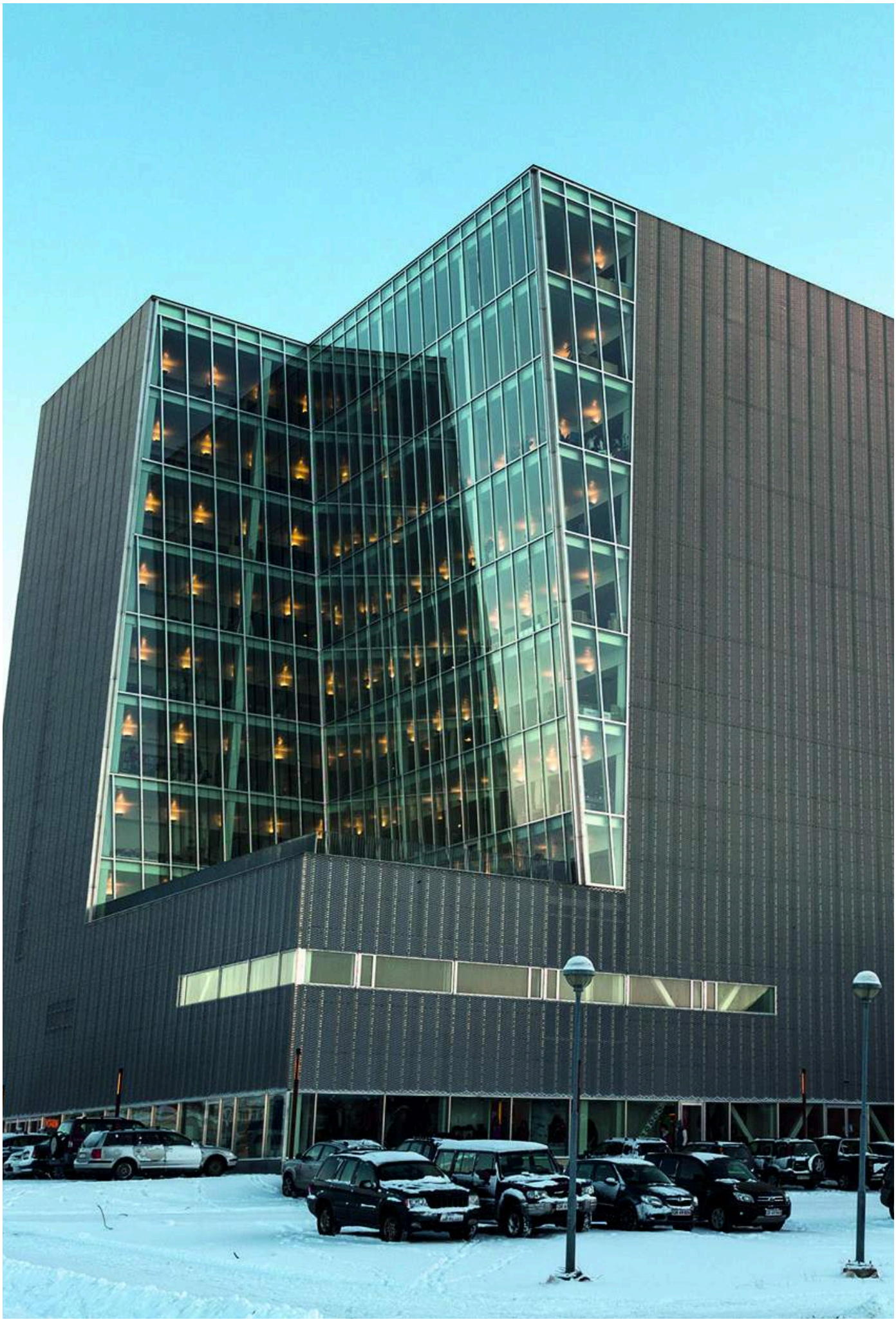
Aaqqissuusseqqinerup suliassanillu imitsisarnerup sipaarutinik kinguneqanngitsoq naliliinermi inerniliunneqarpoq, suliassaqarfinnili sulianut piginnaasalinnit suliniuteqarneq nukittorsarneqarluni. Allaffissornikkut aningaasartuutinik naatsorsuutigisatut sipaaruteqartoqanngitsoq aamma inerniliunneqarpoq. Aningaasartuutilli kommunit aningaasaqarnerat ataatsimut eqqarsaatigalugu appariaateqarsorinarlutik. Aaqqissuusseqqinnerup ingerlanneqareernerani ilinniartitseqqinnernut piginnaasanillu qaffassaaanernut aningaasanik amerlanerusunik immikkoortitsisoqarpoq. Qinikkanut aningaasartuutit katinneranni ikileriarsimapput.

Suliassat aaqqiivigineqarnissaannut, Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni aamma suliffeqarfiit pisortanit pigineqartut pingaartumik sanaartornermut tunngasuni ataqatigiissaarinissaq amigaataasoq naliliinermi inerniliunneqarpoq. Ilanngullugu pilersaarutini ersarissuliornissaq aamma siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigineqassasoq ujartorneqarput.

Pisortat ataatsimoorussamik sulisinnaanerisa atorluarneqarnissaa isumaliuutigineqassasoq ilanngullugu inassutigineqarpoq, assersuutigalugu pisiniarnernut tunngasuni. Suliniutit pilersaarusiornerlu pillugit ataqatigiissaarinissaq kiisalu qarasaasiakkut attaveqaasersuutit atuuttut atorluarneqarnissaat siunertaralugu Namminersorlutik Oqartussat, kommunit pisortallu suliffeqarfiutaasa akornanni oqallittarfissamik pilersitsisoqassasoq inassutigineqarpoq.

Kommuneqarfik Sermersuup avissaarsinnaanera pillugu misissueqqissaarneq, 2015
Kommuneqarfik Sermersooq Kitaani kommunimut aamma Tunumi kommunimut avissaaartinneqarnerani aningaasartuutaasinnaasut iluaqutaasinnaasullu misissueqqissaarnermi siunertarineqarpoq. Allaffissornermut ukiumut 20 aamma 25 millionit kr-it akornanni aningaasartuutaanerunissaa misissueqqissaarnermi missingersorneqarpoq. Tamatuma saniatigut avissaarnermut atatillugu 15 aamma 20 millionit kr-it ataasiartumik aningaasartuutaassapput. Misissueqqissaarnermi ilanngullugu takutippaa, kommunit avissaartinneqarneqarpata kommunimut maannamut atuuttumut sanilliullugu isertitassat annikitsumik ikileriaateqassasut, pingaarnertut nalimmassaanisssamut aaqqisssuussinermut annertunerusumik akiliuteqartalernerup kingunerisaanik. Tamatuma kingorna Kommuneqarfik Sermersooq avinneqanngilaq.

Qaasuitsup Kommuniata avissaarsinnaanera pillugu misissueqqissaarneq, 2016
Qaasuitsup Kommuniata avissaartinneqarnerani politikkikkut aqutsinermut allaffissornermullu 9,4 million kr-it aamma 20,9 million kr-it akornanni ukiumut akeqassasoq, kiisalu ikaarsaarnermi 15,8 million kr-inik aamma 28,9 million kr-inik ataasiartumik aningaasartuuteqarfiussasoq misissueqqissaarnermi saqqummerpoq. Ilanngullugu sulisunik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnissap unamminernarnera suli annertunerulissaaq. Misissueqqissaarneq tunngavigalugu Qaasuitsup Kommunia takorluugaq 34 naapertorlugu avinneqarpoq.

4. Periuserineqartoq

Nalunaarusiami uani sinaakkutit atuuttut innuttaasunik sullissinermik qanimullu oqartussaaqataaneq qanoq sunniuteqarnersut pillugit innuttaasut misilittagaat misigisaallu misissornerisigut Kalaallit Nunaanni kommunit aaqqissuussaanerata naliliiviginegarnissaa siunertarineqarpoq. Naliliineq innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinermik tunngaveqarpoq, innuttaasut amerlanerit nunap immikkoortuini sinniisut aallaaveqartoq.

Innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinerup suliarinerani apeqqutinut immersugassamik suliaqartoqarpoq, kalaallisut danskisullu pissarsiarineqarsinnaasoq. Apeqqutinut immersugassiap suliarinerani immikkuualuttortai aamma misissuinermi peqataasussanik toqqaaniarnermut tunngatillugu aaqqissuussamik eqqarsaatersuutigineqartut immikkoortuni tulliuttuni allaaserineqarput.

4.1. 1.Nunap immikkoortuini amerlanernik sinniisoqarneq

Misissuinermut nunap immikkoortuini sumiiffiit minnerusunut agguarlugit toqqagaapput, nunap immikkoortuini peqataasut amerlanernik sinniisut katiternissaat anguniarneqarlutik. Siullermik nunap immikkoortui tallimat tunngavigalugit agguataarneqarpoq: Kommuneqarfik Sermersooq, Qeqqata Kommunia, Kommune Qeqertalik, Avannaata Kommunia aamma Kommune Kujalleq. Kingorna immikkoortut tamarmik pingasunut agguaqqinneqarput (katillugit immikkoortut 15-it) uku ilanngunniarlugit:

1. Kommunini tamani illoqarfiit pingaarnerit
2. Kommunini illoqarfiit allat
3. Kommunerisani nunaqarfiit

Assersuutigalugu Kommune Kujallermi taamugaannaq misissugassaq illoqarfik pingaarnermiit (Qaqortoq), illoqarfiit allaniit (Nanortalik aamma Narsaq) aamma nunaqarfinniit tunngaveqartinneqarpoq.

Peqataasunik toqqaaniarneq inuiaqatigiinni amerlanernit sinniisunik sapinngisamik peqataaffigineqarnissaa qulakkeerumallugu ilusiligaavoq, tunngaviillu pingasut atorlugit anguneqarluni:

4. Inuit Kalaallit Nunaanniittut 18-iliisimasut tamarmik toqqarneqarsinnaapput.
5. Toqqaaneq taamungaannaq toqqaanermik ingerlanneqarpoq.
6. Immikkoortuni tamani toqqaanissamut ilimanassuseq ilisimaneqarpoq.

4.2. Sumiiffinnik immikkoortulersuineq aamma Toqqaaneq

Misissuinerup taamungaannaq annertussusilerneqarnera 4.000-it peqataaffigineqassasoq toqqarneqarpoq, inuiaqatigiit amerlassusaat tunngavigalugu kommunit akimorlugit agguarneqarlutik missingerneqartoq, Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat (2024) atorlugit. 1. januar 2024-imi innuttaasut 18-iliisimasut 42.951-it Kalaalit Nunaanni najugaqarput, taamaattumillu misissuinermi toqqarneqarnissamut periarfissaqarlutik.

Nunaqarfinni immikkoortut nunap immikkoortuini amerlanernit sinniisut naammattut qulakkeerniarlugit katiterneqarput. Avannaata Kommunia taakkununnga ilanngunneqanngilaq, nunaqarfiit annertussusaat pissutigalugit. Amerleriarneq tamanna isumaqarpoq, misissuinermi inuit 4.274-it toqqarneqartussanngortut. Tamanna isumaqarpoq, nunami inuiaqatigiinni 18-iliisimasut utoqqaanerit ilanngullugit 10%-iisa missaat misissuinermut peqataasussatut toqqarneqartussaasut.

Taamungaannaq misissugassat amerlassusaat inaarutaasoq tassaavoq 4.274-it, ima agguataarneqartut:

Kommunikkaartumik aggornilersuineq	Kommune Kujalleq	Avannaata Kommunia	Qeqertalik Kommunia	Qeqqata Kommunia	Kommuneqarfik Sermersooq
Aggorneq: Illoqarfik pingaarneq	210	350	213	374	1418
Aggorneq: Illoqarfiit allat	173	219	171	179	228
Aggorneq: Nunaqarfiit	114	191	111	174	149

Takussutissiaq 1 *Kommunikkaartumik aggornilersuineq Paasissutissanik katersineq*

Paasissutissanik katersineq pingasunngorlugu avinneqarpoq

Immikkoortoq 1

Misissuinermut peqataasussatut toqqarneqartut tamarmik e-Boksikkut peqataanissamut qaaqquneqarput. Qaaqqusissut apeqqutinik immersugassiamik peqataasut qarasaasiakkut akissuteqarfigisinnaasaannik linkimik imaqarpoq.

Immikkoortoq 2

Peqataasut sapaatip akunnera ataatsip qaangiunnerani E-boksikkut allagarsiaminnut qisuariaateqanngitsut malitseqartitsiffiusumik akisassanik qarasaasiakkut toqqaannartumik linkimik apeqqutinut immersugassiamik SMS-ikkut marloriarlutik, kissaatigigunikku mobiltelefonikkut immersorsinnaasaannik nasssinneqartarput.

Immikkoortoq 3

Misissuinermi akissutigineqartut amerlanernit sinniisoqarnersut Nunamut Namminermut Immikkoortortaqarfimmit naliliivigineqarput. Sumiiffinni ikinnerusoqaraangat taakkunani inuit toqqaannartumik sianerfigineqartarput. Nunamut Namminermut Immikkoortortaqarfik peqataasut apeqqutinut immersuinissaannik oqarasuaatikkut ikiortarpai.

4.3. Apeqqutinut immersugassiamik suliaqarneq

Nalunaarusiamut matumunnga paasissutissanut tunngavissatut atugassamik innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinermik suliaqartoqarnissaanik Inatsisartut aalajangerninni piumasaqaateqarput. Innuttaasut sullinneqarnerannut qanimullu oqartussaanermut atugassarititaasut atuuttut kingunerisaannik innuttaasut misigisartagaat misissuinermi ersersinneqassasut isumaliutissiissummi erseqqissarneqarpoq.

Inatsisartunit piumasaqaat kingorna sinaakkusiornermut misissuinermullu killiliisuulluni aqutsisunngorpoq. Taamatut killiliineq nuna tamakkerlugu misissuilluni apeqqusiorneq pineqartillugu pisariaqarpoq. Allanneqarnera malilllugu inoqarfiit amerlasuut nunalllu immikkoortuini peqataasoqarnissaa qulakkeerumallugu e-Boks aqqutigalugu apeqqutinut immersuiffissaq peqataasussanut nalaatsornikkut toqqarneqartunut nassiussuunneqarpoq.

Qarasaasiakkut apeqqutinik immersuisoqarnissaanik toqqaaneq apeqqutigineqartut killilersimaaneqarnissaat kingunerivaa, misilittakkat takutimmassuk misissuinerit ingerlanneqarneranni apeqqutigineqartut amerlagaangata akissuteqarnissamut piumassuseq peqataanissarlu killeqartartut. Misissuinerup sukumiisumik ingerlanneqarnissaa qulakkeerumallugu misigisartakkat apeqqutigineqartut qulaajarumallugit immikkoortunut tallimanut agguataarneqarput:

I Innuttaasunik sullissineq
II Qinersineq aamma Tamat Oqartussaanerat
III Kommunalbestyrelsi
IV Nunaqarfinni aqutsisut nujakkanilu ataatsimiititaliat
V Naatsorsuutigisat kommunillu aaqqissuussaanerat

Kommunini sullissinerit toqqarneqartut misissuinermi sammineqarput, inuiaqatigiinnnut annertuumik attuumassuteqartarmata innuttaasullu ulluinnarni atugaannut qitiusumik inissisimanerat pissutigalugu. Suliassaqarfinnik allanik peqaraluarpoq, soorlu isumaginninnermut tunngasut misissuinermut ilanngunneqarsinnaagaluartut. Taakku qularnanngitsumik pingaaruteqarput, imaannaannginneralli apeqqutinullu immersugassiami itinerusumik misissuinissap killeqarnera pissutigalugu pingaarnersiuinermi ajornakusoortut ilaannik toqqaasoqarnissaq pisariaqarsimavoq.

Sammisassanik toqqaanermi sammisanik attuumasuteqartunik annertuumik imaqartunik ilanngussinissamut aamma misissuinerup naammassisinnaasariaqarneranik peqataasunullu isumaqarneranik oqimaalutaqarneq erserpoq. Neriuutigineqarpoq, inernerit anguneqartut innuttaasunik sullissinermut qanimullu oqartussaaqataanermut killissarititat atuuttut pillugit innuttaasut iluarisimaarinninnerannik ersarissumik takutitsisoqarsinnaasoq.

Kommunini sullissinerni siunnerfiit assigiinngitsut arlallit annertunerusumik eqqumaffigineqartariaqaraluarneri nassuerutigineqarpoq, neriuutigineqarporlu siunissami misissuinerit taama tunngaveqarluni ingerlatiinnarneqarsinnaassasut sammisanilu allani pingaarutilinni innuttaasut misigisartagaannut iluarisimaarinninnerannullu paasinninneq annertusiumaartoq.

5. Paasissutissanik katersinerup saqqummiunneqarnera

Eqimattat	Inuiaqatigiit (Stat GL '24)	Akissuteqartut	% Akissuteqartut (sanilliunnagit)	% Akissuteqartut (inuiaqatigiinnut sanilliullugit)	% (inuiaqatigiit Stat GL '24)
KATILLUGIT	43168	762	100	100	100
UKIUT					
18-29	9567	106	13.9	22.2	22.2
30-39	9297	150	19.7	21.5	21.5
40-49	6648	141	18.5	14.7	14.7
50-64	11927	235	34.2	27.6	27.6
>65	5729	130	13.7	13.9	13.9
SUIAASSUSEQ					
Angutit	22393	374	49.1	53.1	53.1
Arnat	20229	388	50.9	46.9	46.9
KOMMUNI					
Kujalleq	4726	94	12.3	10.9	10.9
Sermersooq	18651	303	39.7	43.2	43.2
Avannaata	8820	143	18.8	20.4	20.4
Qeqertalik	4613	98	12.8	10.7	10.7
Qeqqata	6898	124	16.4	14.8	14.8
INOQARFIIT					
Illoqarfik pingaarneq	27876	441	57.8	64.6	64.6
Illoqarfik	10257	188	24.6	23.8	23.8
Nunaqarfik	5035	133	17.4	11.7	11.7

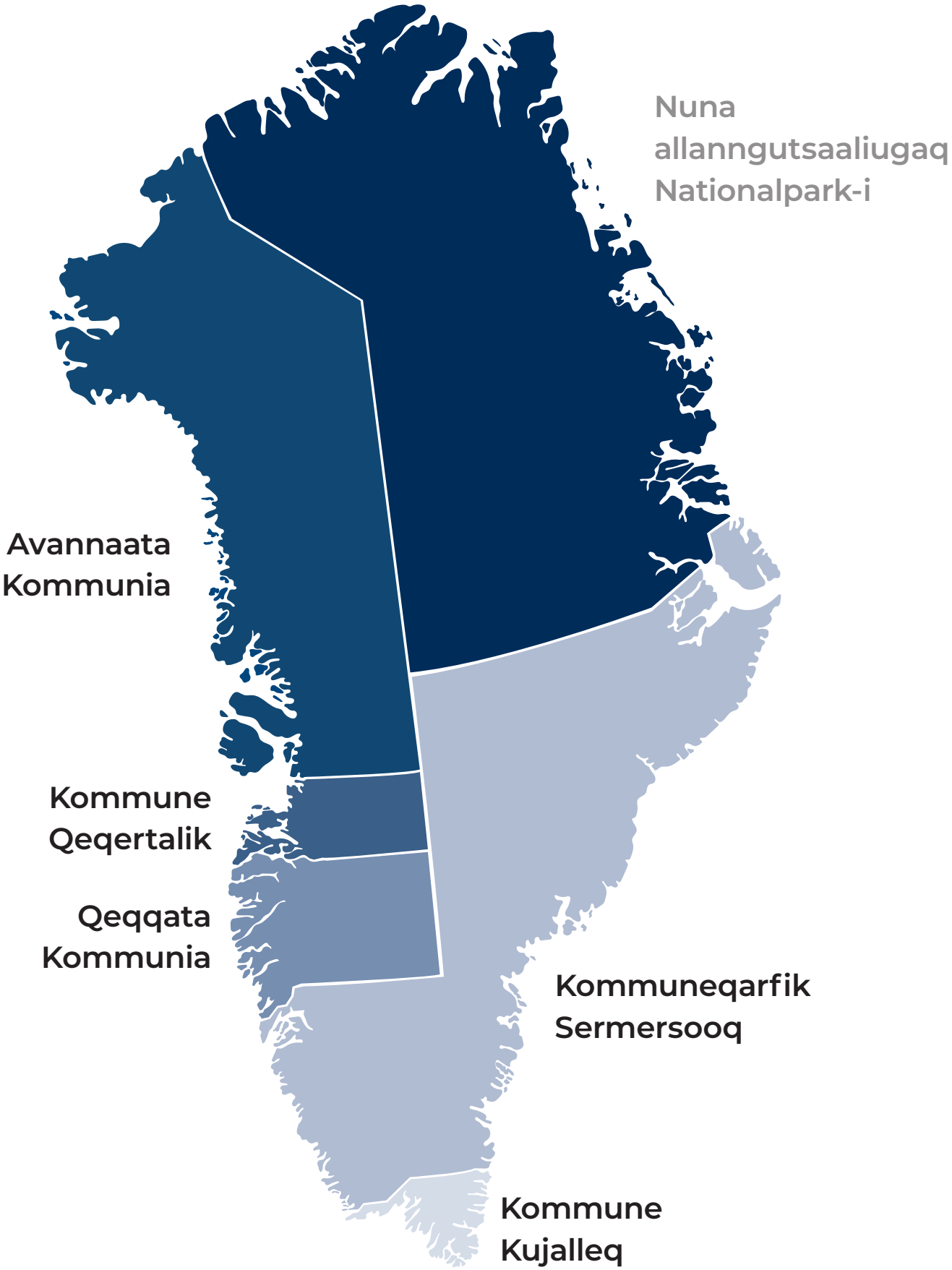
Takussutissiaq 2 *Akissutit inerneri *Procentit akunnaallilerneqarput taamaattumillu katinneranni 100 eqqoqqissaarnagu*

Apeqqutinut immersugassiat inunnut 4.274-inut nassiussuunneqarpoq. Paasissutissanik katersinerup naammassineqarnerani inuit 762-t akissuteqaataat tamakkiisut tiguneqarput, sulilu 353-t akissuteqaataat tamakkiisuunngitsut tiguneqarlutik. Akissuteqarneq procentinngorlugu tamakkiisumik akissuteqartut 17%-iupput tamakkisuunngitsumik akissuteqartut ilanngukkaanni 26%-iullutik. Misissueqqisssaarnermi apeqqutinik immersugassiamik innuttaasut tamakkiisumik akissuteqartut kisimik ilanngunneqarput.

Nuna tamakkerlugu misissuinermi inernerit uppernassusaat 95%-iusoq agguaqatigiissillugu kukkunernik 3%-imik tunngaveqarput. Tamanna kinguneqarpoq, misissuineq amerlassutsini assingani nalaatsornerinnakkut toqqarneqartuni nutaamik ingerlanneqassappat, aallaqqaammut amerlassutsini ±3 procentpointit iluanni inernerit 100-nit 95-imi inissisimassapput.

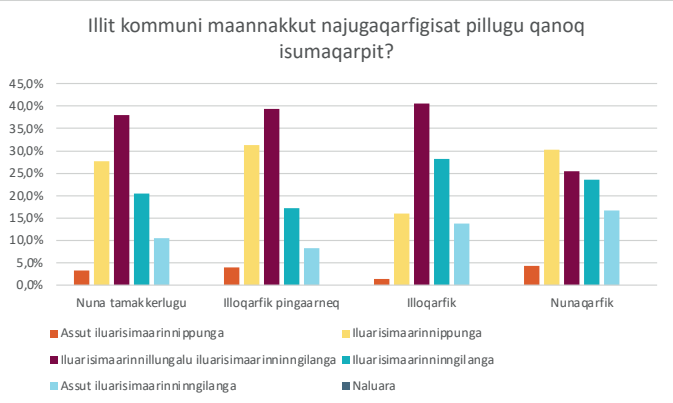
Pissutsit piviusut nikerarnerisa paasissutissat katersorneqartut eqqorluinnartuuneri takutippaat, inerniliinernik tutsuiginartunngortitsisut inuiaqatigiinnullu tunngatillugu ataatsimut isigalugit amerlanernik sinniisoqartitsisut.

Akissuteqartut kommuniniit tamaniit nalaatsornerinnakkut toqqarneqarmata, aamma Naatsorsueqqissaartarfimmiit inuit agguataarneri pillugit paasissutissat atorlugit inernerit aaqqivigineqarmata, kommunini tamani (illoqarfik pingaarnermi, illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi) suiaassuseq, ukiut sumilu najugaqarneq misissuinermi sillimaffigineqarput. Tamanna kommunini tamani inuit agguataarnerisa assigiinngissutaasa takutinneqarnissaannik qulakkeerivoq, nuna tamakkerlugu inuttaasut isumaannik misilittagaannillu tatiginartumik ersersitsisoq.

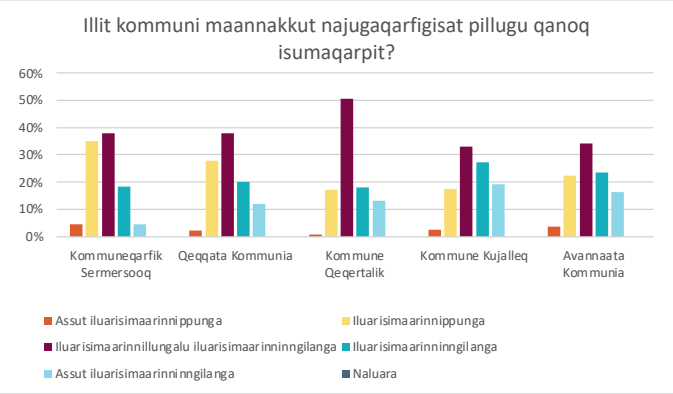

Nuna
allanngutsaaliugaq
Nationalpark-i
Avannaata
Kommunia
Kommune
Qeqertalik
Qeqqata
Kommunia
Kommuneqarfik
Sermersooq
Kommune
Kujalleq

6. Innuttaasunik sullissineq

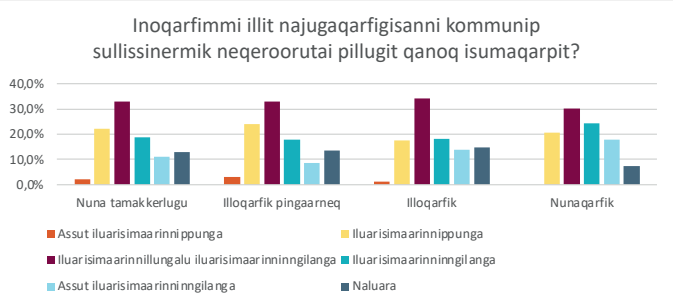
6.1. Kommunimik iluarisimaarinninneq

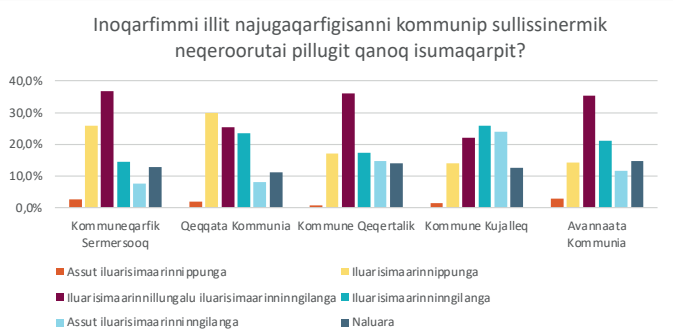
***Takussutissiaq 3** Illit kommuni maannakkut najugaqarfigisat pillugu qanoq isumaqarpit?*

***Takussutissiaq 4** Illit kommuni maannakkut najugaqarfigisat pillugu qanoq isumaqarpit?*

***Takussutissiaq 5** Inoqarfimmi illit najugaqarfigisanni kommunip sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?*

***Takussutissiaq 6** Inoqarfimmi illit najugaqarfigisanni kommunip sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?*

Apeqqutit siulliit peqataasunit akineqartussani, maannakkut kommunerisaminnut qanoq isumaqarnertik pillugu akineqartussaapput. Nuna tamakkerlugu iluarisimaarinnittut iluarisimaarinninngitsullu agguataarnerat innuttaasut akornnanni naligiingajapput. Taamaattoq Kommuneqarfik Sermersooq annertuumik immikkooruteqarpoq iluarisimaarinninngitsunut sanilliullugu iluarisimaarinnittut marloriaataammata, tamannalu nuna tamakkerlugu iluarisimaarinninneq agguaqatigiissinneranik kivitsisuuvoq. Kommuneqarfik Sermersooq kisiartaavoq iluarisimaarinninngitsunut sanilliugu iluarisimaarinnitsut amerlassusaat qaffasinnerusoq. Qeqqata Kommuniani iluarisimaarinnitsut iluarisimaarinninngitsullu amerlaqatigingajapput, kommunini allani innuttaasut akornanni iluarisimaarinninngitsut amerlanerujussuusut.

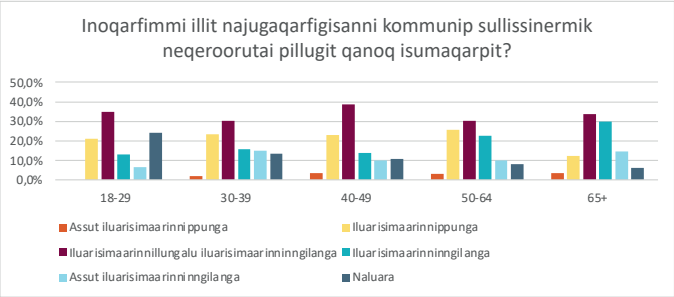
Innuttaasut kommuniminnut tunngatillugu naliliinerminni suna pingaartinneraat ersarinngilaq. Kommunit sullissineri assigiinngitsut qimerloorutsigit, kommunit tamarmik nukittussuseqarlutillu sanngiiffeqarmata; sumiiffiit ilaanni ingerlalluartoqarpoq, allani pitsanngorsaanissamut suli pisariaqartitsisoqarluni.

Inoqarfiit angissusaat malillugit inernerit agguarutsigit, illoqarfiit pingaarnerit nunallu sinnerata akornanni assigiinngissuseq ersarissoq takusinnaavarput. Illoqarfinni pingaarnerni innuttaasut 35,2%-ii kommunertik iluarisimaarpaat, 25,4%-iisa iluarinngikkaat. Nuna tamakkerlugu illoqarfinni pissutsit mumingapput; tassani innuttaasut 42%-ii iluarisimaarinninngitsut amerlanersaammata, 17,4%-ii iluarisimaarinnittut. Nunaqarfinni iluarisimaarinninngitsut illoqarfinnitulli amerlatigingajapput, innuttaasut 40,1%-ii iluarisimaarinninngimmata. Peqatigalugu nunaqarfinni iluarisimaarinninneq annertunerujussuuvoq, innuttaasut 34,5%-ii kommuniminnik iluarisimaarinnimmata.

Kommunit suliniutigisaat sullissinerilu nunap immikkoortuani sumi inissisimaneq apeqqutaalluni misigineqartarnera assigiinngitsupilussuuvoq.

Innuttaasut aperineqaraangamik najugaqarfigisaminni kommunimit neqeroorutigineqartartut iluarisimaarneraat assiliaq allanngorarpoq. Nuna tamakkerlugu iluarisimaarinninngitsut (29,7%)-iusut iluarisimaarinnittunit (24,3%)-iusunit amerlanerupput. Illoqarfinni pingaarnermi iluarisimaarinnittut iluarisimaarinninngitsullu amerlaqatigiingajapput, iluarisimaarinninngitsut nunaqarfinni amerlanerullutik, innuttaasut 42,1%-ii iluarisimaarinninngitsut.

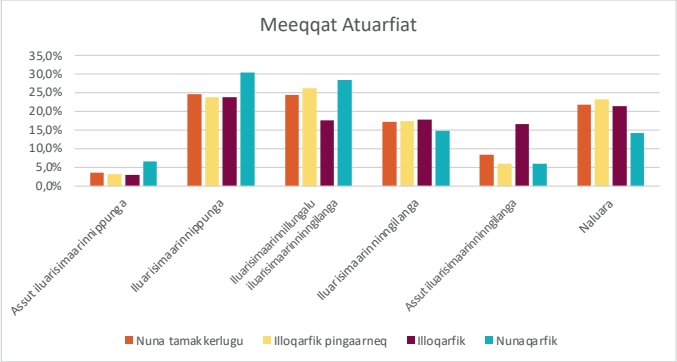
Kommuneqarfik Sermersuumi aamma Qeqqata Kommuniani innuttaasut amerlasuut inoqarfimmi najukkaminni sullissinermik iluarisimaarinnittut, innuttaasunit iluarisimaarinninngitsunit, amerlanerupput.

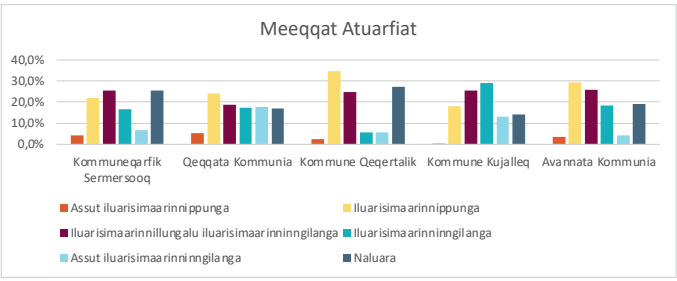
Takussutissiaq 7 *Inoqarfimmi illit najugaqarfigisanni kommunip sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?*

Ukiut agguataarneri aallaavigalugit inernerit qiviarutsigit, 65-iniit qummut ukiulinni iluarisimaarinninneq apparsinnerpaavoq iluarisimaarinninngitsullu amerlanersaalllutik. Matumani malunnarpoq innuttaasut utoqqaat kommunip sullissineranut tunngatillugu naatsorsuutigisaat annertunerusoq imaluunniit ulluinnarni unammilligassallit naammaginartumik ikiorsiivigineqarneq ajorlutik misigisaraat.

6.2. Meeqqat Atuarfiat

Takussutissiaq 8 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Meeqqat Atuarfiat

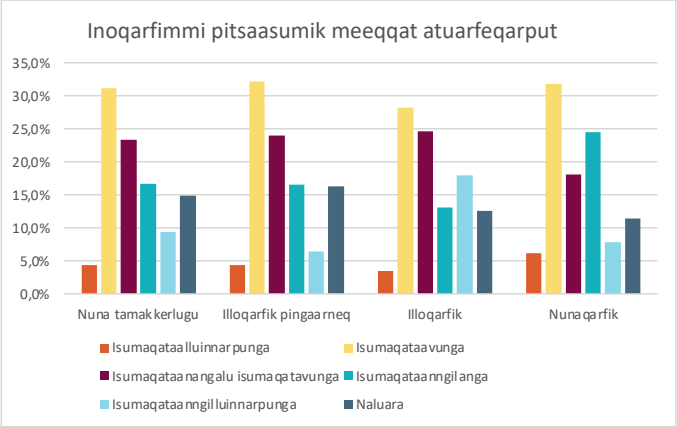

Takussutissiaq 9 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Meeqqat Atuarfiat

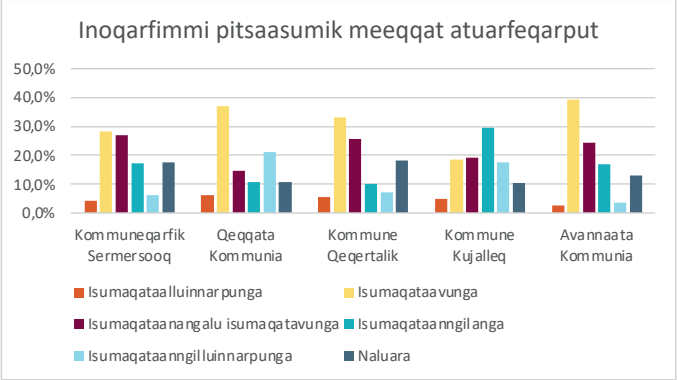
Kommunimi meeqqat atuarfii pillugit innuttaasut isumaat pillugu apersuinermi, nuna tamaat eqqarsaatigalugu iluarisimaarinnittut iluarisimaarinninngitsunut sanilliullugit amerlanerusut, inernerit takutippaat. Iluarisimaarinninneq nunaqarfinni annertuneruvoq, innuttaasut 36,9%-ii iluarisimaarinnimmata, illoqarfinnili innuttaasut iluarisimaarinninngitsut amerlanerullutik, innuttaasut 34,3%-ii iluarinninngitsutut isumaqarmata.

Kommunit akornanni iluarisimaarinninnermik ersarissumik assigiinngissuteqarpoq. Kommune Qeqertalik iluarisimaarinnittut amerlanerpaammata pitsaasumik immikkooruteqarpoq, innuttaasut 36,8%-tii meeqqat atuarfiannik iluarisimaarinnimmata. Peqatigalugu Kommune Qeqertalimmi iluarisimaarinninngitsut ikinnerpaajupput, innuttaasut 11,1%-iinnai iluarinninngimmata.

Najukkaminni pitsaasunik meeqqat atuarfeqarnersoq innuttaasut aperineqaraangamik, ataatsimut isigalugu meeqqat atuarfiinik kommunip isumaginninneraniit, akissutit takutippaat assiliaq allaanerusoq. Ataatsimut isigalugu kommunip meeqqat atuarfiinik isumaginninnerannik innuttaasunit iluarisimaarneqarneranut sanilliullugu illoqarfinni pingaarnerni, illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut amerlanerusut meeqqat atuarfii pitsaasuusut isumaqarput. Akerlianik nunaqarfinni innuttaasut 32,3%-ii najugaqarfimminni meeqqat atuarfii pitsaasuunngitsut isumaqarput.

Takussutissiaq 10 *Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit nalilliffigikkit: Inoqarfimmi pitsaasumik meeqqat atuarfeqarput*

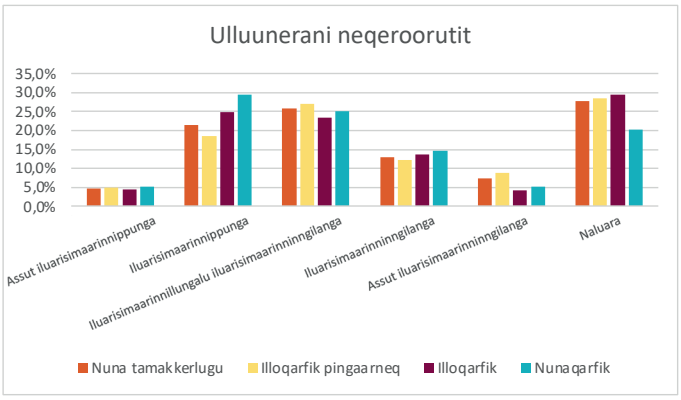
Takussutissiaq 11 *Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit nalilliffigikkit: Inoqarfimmi pitsaasumik meeqqat atuarfeqarput*

Maluginiagassaavoq kommunini arlalinni, ataatsimut isigalugu kommunip meeqqat atuarfiinik isumaginninneranut iluarisimaarinninnerannut sanilliullugu, najukkaminni meeqqat atuarfii pitsaasuusut innuttaasunit amerlanerusunit isumaqarfigineqamat. Tamanna Qeqqata Kommuniani malunnarnerpaavoq, innuttaasut 29,3%-ii meeqqat atuarfiinik kommunip isumaginninnera iluarisimaarmassuk, 43,1%-iisalu najukkaminni pitsaasumik meeqqat atuarfeqarnera isumaqatigigaat.

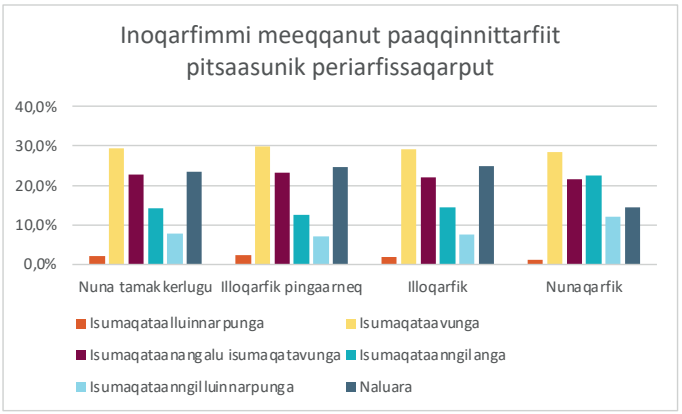
Inernerit taakkua paasinarsisippaat, naak innuttaasut kommuniminnik ataatsimut isigalugu iluarinninngikkaluarlutik, najukkaminni meeqqat atuarfiini ataasiakkaani pitsaassuseq amerlasuunit iluarineqartoq. Tamatuma paasinarsisissinnaavaa, ataatsimut isigalugu kommunit sullissinerat aamma nammineq meerarisap atuarfigisaanut tunngatillugu misigisartagaat pillugit innuttaasut akornanni paasinnittarneq assigiinngitsuusoq. Ataatsimut isigalugu kommunit sullissinerannut sanillliullugu kommunit ilaanni meeqqat atuarfii annerusumik iluarineqarnerorpasipput.

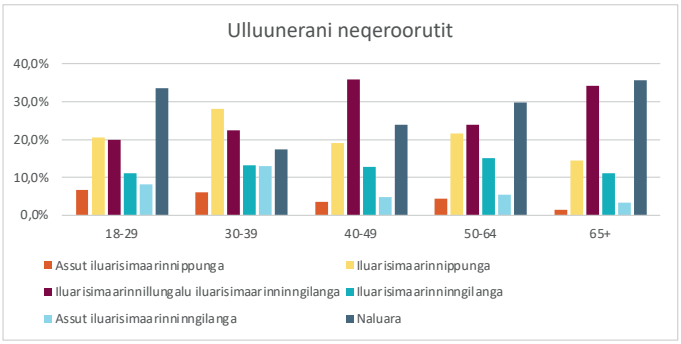
6.3. Ulluunerani paaqqinnittarfiit

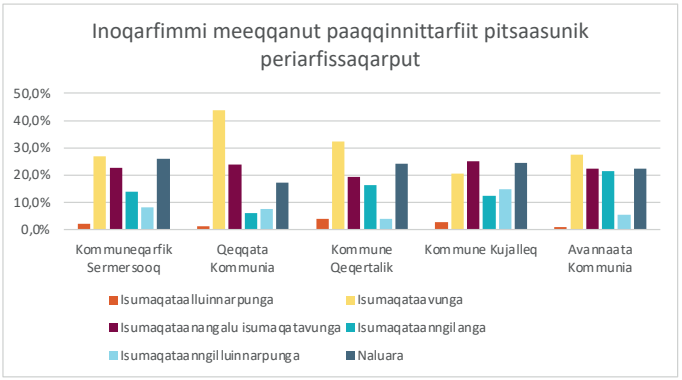
Takussutissiaq 12 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?: Ulluunerani neqeroorutit (soorlu meeraaqqeriviit meeqqeriviillu)

Takussutissiaq 14 Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit: Inoqarfimmi meeqqanut paaqqinnittarfiit pitsaasunik periarfissaqarput

Takussutissiaq 13 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?: Ulluunerani neqeroorutit (soorlu meeraaqqeriviit meeqqeriviillu)

Takussutissiaq 15 Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit: Inoqarfimmi meeqqanut paaqqinnittarfiit pitsaasunik periarfissaqarput

Nuna tamakkerlugu innuttaasut ulluunerani paaqqinnitarfinni kommunit sullissinnerannut iluarsimaarinninngitsuninngarnit iluariisimaarinnittut amerlaneruppput. Kommunini tamani Kommuneqarfik Sermersooq minillugu amerlanerusut iluarisimaarinnillutik oqaatigaat.

Inoqarfiit angissusaat aallaavigalugu iluarisimaarinninneq qiviarutsigu, iluarisimaarinninneq nunaqarfinni qaffasinnersaavoq. Illoqarfinni iluarisimaarinnittut 29,3%-iupput, illoqarfinni pingaarnerni 23,4%-iusoq.

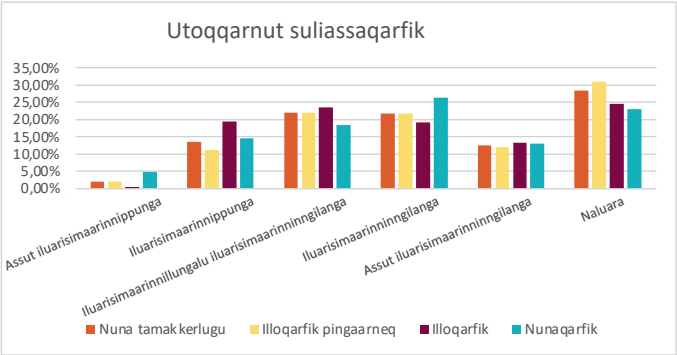
Qassinik ukioqarneq eqqarsaatigalugu 30-39-inik ukiullit ulluunerani paaqqinnittarfiit pillugit apeqqummut isummertut amerlanersaallutik immikkooruteqarput. Taama ukiullit amerlasuut meeraqarnerannik neqeroorutinik taakkuninnga atuisuuneq pissutaasinnaavoq. Tassani takusinnaavarput iluarisimaaarinninneq annertunerpaajusoq 34,2%-iugami, kisianni aamma taakkuupput iluarisimaarinninnginnermik isummertuni amerlanersaasut, tassa 26%-ugami.

Innuttaasut aperineqaraangamik najugaqarfigisaminni pisortat meeqqanut pitsaasunik paaqqinnittarfeqarnersoq illoqarfinni pingaarnerni, illoqarfinni nuaqarfinnilu annertunngitsumik assigiinngissuseqarpoq. Akerlianik iluarisimaarinninnginnerup qaffasissusaani ersarissumik assigiingissuteqarpoq, nunaqarfinni pisortat meeqqanut paaqqinnittarfiutaaniitsinissamut periarfissat pitsaasuunnginnerinik innuttaasut amerlasuut isumaqarmata allaanerussutigaat. Nunaqarfinnut sanilliullugit illoqarfinni pingaarnerni illoqarfinnilu iluarinninngitsut ikinnerupput.

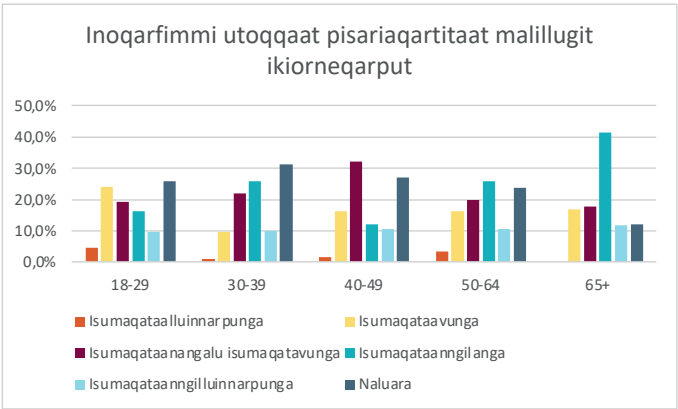
Nunap immikkoortuini assigiinngissut aamma annertuvoq. Qeqqata Kommuniata pitsaasumik immikkoorutigaa, innuttaasut 45,2%-ii pisortat meeqqanut paaqqinnissartarfinniitsinissamut periarfissat pitsaasutut isumaqarmata, 13,6%-iinnaallu isumaqataanatik. Inernerit taakku nuna tamakkerlugu ulluunerani paaqqinnittarfeqarnermut tunngatillugu pitsaanerpaapput.

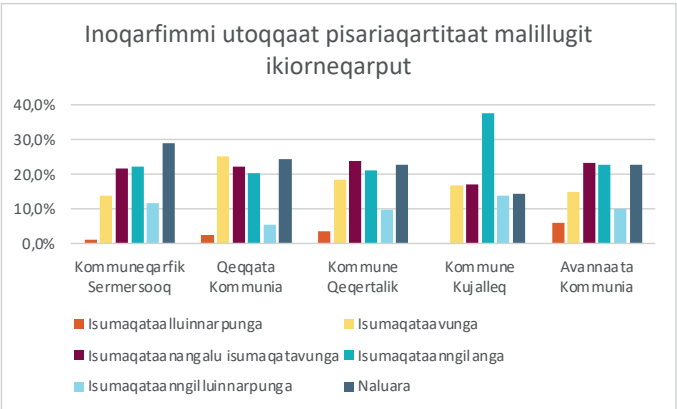
6.4. Utoqqarnut tunngasut

Takussutissiaq 16 *Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Utoqqarnut suliassaqarfik*

Takussutissiaq 18 *Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit. Inoqarfimmi utoqqaat pisariaqartitaat malillugit ikiorneqarput*

Takussutissiaq 17 *Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit. Inoqarfimmi utoqqaat pisariaqartitaat malillugit ikiorneqarput*

Utoqqarnut tunngasuni nunap immikkoortuini qassinillu ukioqarneq akimorlugit malunnartumik nikerarpoq. Qeqqata Kommuniani innuttaasut iluarisimaarinnittut iluarinninngitsullu amerlaqatigiingajapput, taamaattumik utoqqaat isumassorneqarneranni Kommuni Kujallermi innuttaasut affangajaat iluarinninnginnerat ikinnerusullu iluarisimaarinninnerat immikkoorutaavoq.

Qassinik ukioqarneq qiviarutsigu innuttaasut utoqqaat amerlanerusut iluarinninnginnertik oqaatigaat, utoqqarnut tunngasuni misilittagaasa annertunerunerat pissutaagunarluni taamaatumillu ilisimasaqarnerullutik isummersimassalllutik. Innuttaasut utoqqaanerusut akornanni affaat sinnerlugit sullinneqarnertik iluarinngilaat.

Utoqqaat najugaqarfimminni pisariaqartitaminnik qanoq ikiorneqartarnersut pillugu apeqqut tikikkutsigu, Qeqqata Kommunia kisimi innuttaasut amerlanerit isumaqarput naammattumik ikiorneqartarlutik. Kommunini allani innuttaasut amerlanerussuteqarluartut isumaqarput utoqqaat naammaginartumik ikorneqarneq ajortut.

6.5. Inunnut innarluutilinnut tunngasut

Inunnut innarluutilinnut kommunit tapersersuinerat innuttaasunit annertuumik iluarineqanngilaq, innuttaasut 35,6%-iisa iluarinninnginnertik 13,6%-iinnaallu iluarinninnertik oqaatigimmasssuk. Taamatut inunnut innarluutilinnut tunngasuni kommunit sullissinerannik iluarisimaarinninngitsut illoqarfinni pingaarnerni, illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani malunnaatilimmik allanguuteqanngikkaluartut, iluarisimaarinnittut assigiingajapput.

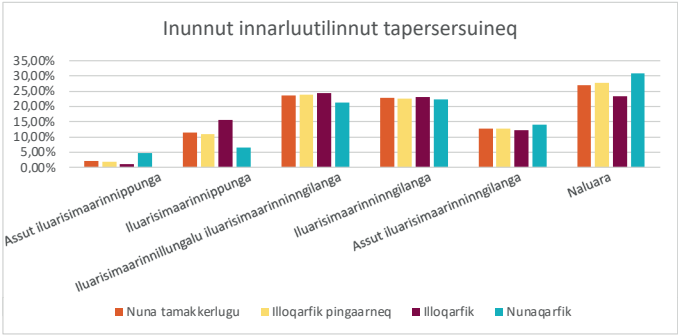
Kommunit inunnut innarluutilinnut sullissinerannut iluarisimaarinnittuninngaanniit kommunini tamani innuttaasut iluarinninngitsut amerlaneruppput. Innuttaasut amerlasuut “naluara”-mik akipput, tamatumani taamatut sullinneqarnissamik toqqaannartumik misilittagaqartoqanngineera ilimanarluni.

Inuit innarluutillit pisortat suliffeqarfii iseruminartuunerat pillugu innuttaasut aperineqaraangamik illoqarfinni pingaarnerit, illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni assigiinngissusaat ersarissoq paasinarsivoq. Nunaqarfinni oqaatigineqartut isumaqatigineqanngineraat annertuvoq, innuttaasut 48,3%-ii pisortat suliffeqarfii iseruminartuunnginnerannik siumaqaramik, 12,1%-iinnaallu isumaqartut iseruminartuusut. Maluginiagassaavoq Qeqqata Kommunia kommunini kisiartaalluni innuttaasunut (26,2%-it) iseruminaatsuuneranik isumaqartunut sanilliullugit innuttaasut amerlanerit (29,2%-it) isumaqarmata pisortat suliffeqarfii iseruminartuusut.

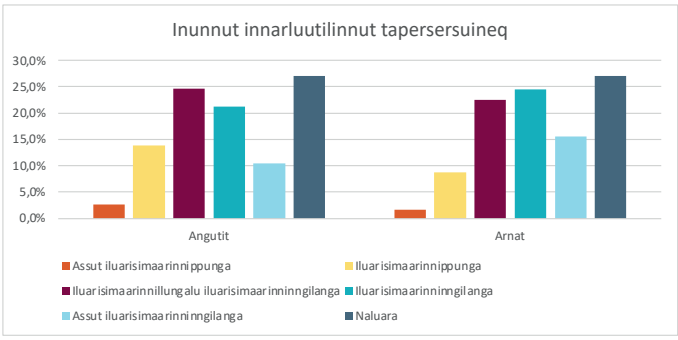
Kommunit inunnut innarluutilinnut sullissinerannut iluarisimaarinnittut suiaasssutsini assigiinngissutit annertupput. Arnat akornanni 40,0%-it iluarinninngitsut 10,4%-it kisimik iluarisimaarinnipput. Taama iluarisimaarinninnginneq nuna tamakkerlugu agguaqatigiisssitsinermiit annertuneruvoq, angutilli iluarinninngitsut appasinnerulluni 31,8%-iulluni, iluarisimaarinnittut 16,4%-iusut.

Pisortat suliffeqarfiini inunnut innarluutilinnut iseruminartuunerat pillugu apeqqut tikinneqartillugu suiaassutsini assigiinngissutsit ersarineruppput. Matumani angutinut 32%-inut sanilliullugu arnat 46,9%-it pisortat suliffeqarfiini najugaqarfiit inunnut innarluutilinnut iseruminartuunngitsut isumaqarput. Akerlianik arnat 12,8%-ii angutillu 21,6%-ii isumaqartut pisortat suliffeqarfiutaat inunnut innarluutilinnut iseruminartuusut.

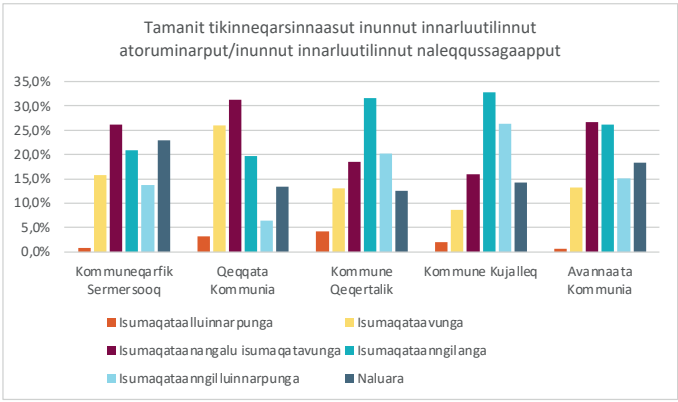
Inernerit taakku ilimanarsisippaat, kommunit inunnut innarluutilinnut tapersersuisarnerat aamma pisortat suliffeqarfii iseruminartuunerat pillugit ataatsimut isigalugu arnanit annertuumik unamminartoqartillugu misigineqartartoq. Sullissinerni taamaattuni amigaateqarfinnik arnat eqqumanerusarnerannik imaluunniit sunnertiffigineqartarnerannik pissuteqarsinnaavoq, immaqa ilaquttanik innarluutilinnik paaqqutaqarnissamut amerlanertigut akisussaaffeqartarnertik pissutigalugu. Angutit arnallu assigiinnginnerannut sullissinerup qaffasissusaata tikikkuminartuunissallu pitsanngorsarneqarnissaannut siunnerfeqarnerusumik sulinuteqartoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarneranik tikkuussivoq.

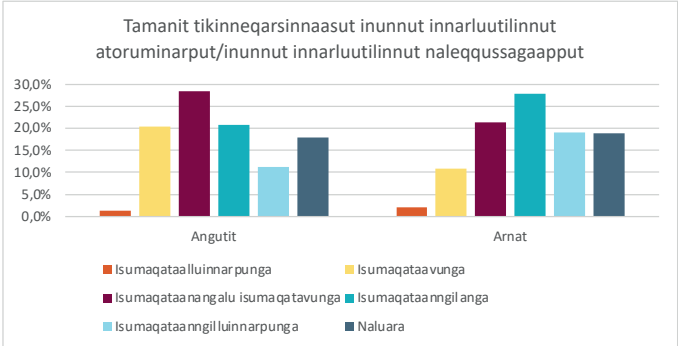
Takussutissiaq 19 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Inunnut innarluutilinnut tapersersuineq

Takussutissiaq 20 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Inunnut innarluutilinnut tapersersuineq

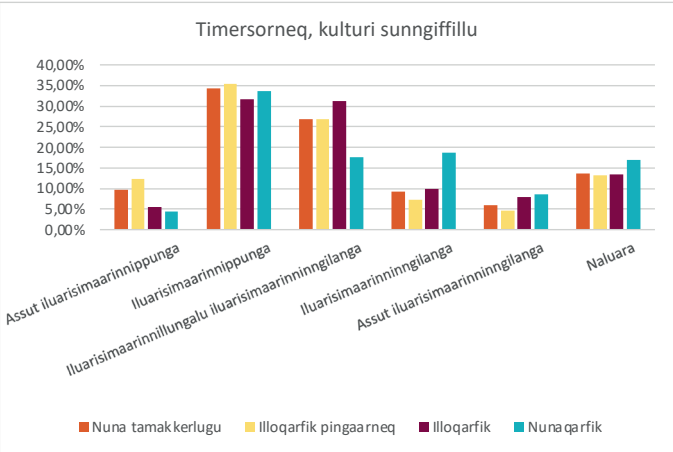
Takussutissiaq 21 Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit: Tamanit tikinneqarsinnaasut inunnut innarluutilinnut atoruminarput/ inunnut innarluutilinnut naleqqussagaapput

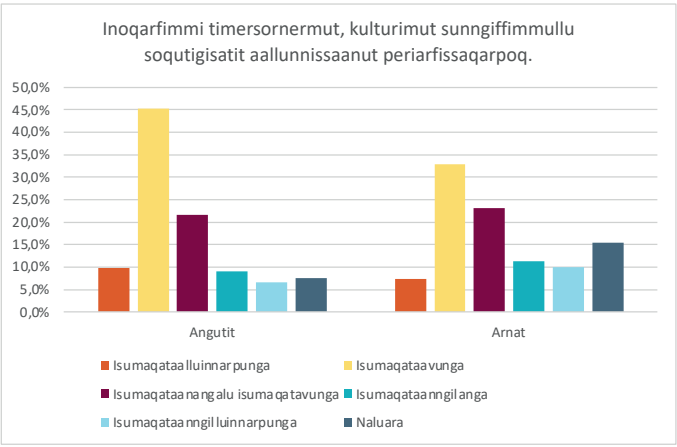
Takussutissiaq 22 Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit: Tamanit tikinneqarsinnaasut inunnut innarluutilinnut atoruminarput/ inunnut innarluutilinnut naleqqussagaapput

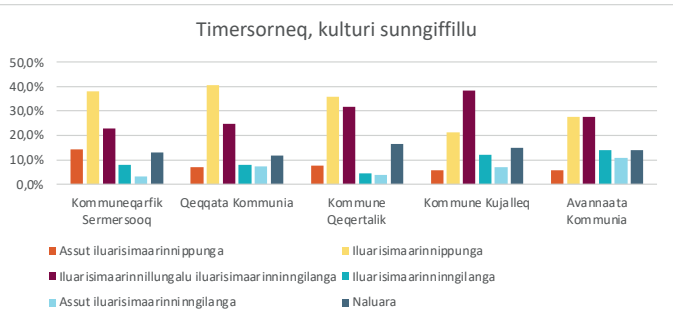
6.6. Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisassat

__Takussutissiaq 23__ Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Timersorneq, kulturi sunngiffillu

__Takussutissiaq 25__ Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput. Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit: Inoqarfimmi timersornermut, kulturimut sunngiffimmullu soqutigisatit aallunnissaanut periarfissaqarpoq

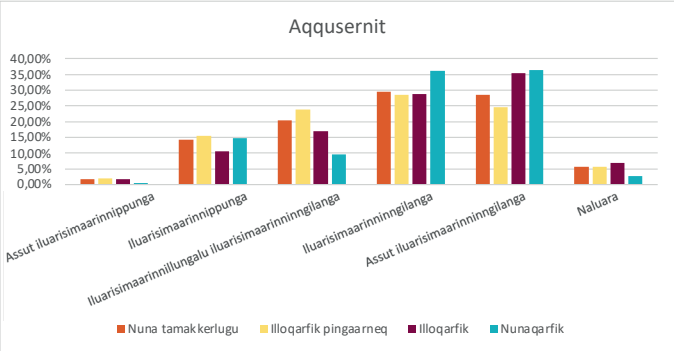
__Takussutissiaq 24__ Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Timersorneq, kulturi sunngiffillu

Timersornermut, kultureqarnermut sunngiffimmullu kommunit sullissinerat ataatsimut isigalugu iluarisimaarneqarpoq, kommunini tamani innuttaasut iluarisimaarinninnerat iluarisnninngitsunut sanilliullugit amerlanerummata. Iluarisimaarinninneq Kommuneqarfik Sermersuumi annerpaajuvoq.

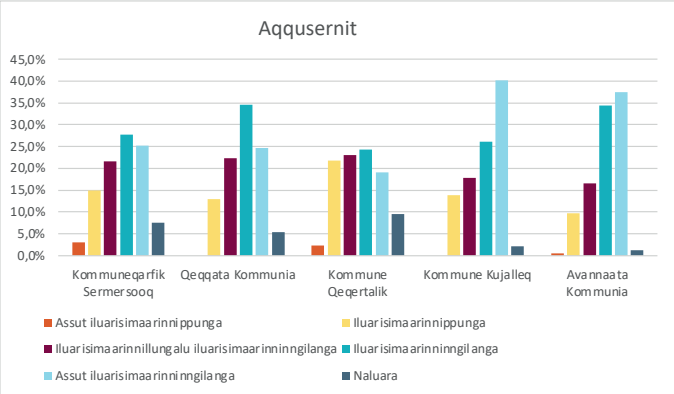
Timersornermut, kultureqarnermut sunngiffimmullu soqutigisanik aallussinissami najukkaminni atortut pillugit innuttaasut aperineqaraangamik iluarisimaarinninneq appartarpoq, pingaartumik nunaqarfinni, innuttaasut akornanni iluarisimaarinnittunut sanilliullugit iluarinninngitsut amerlanerummata.

Angutit arnanut sanilliullugit najukkaminni atortunik pisariaqartitanik peqarnerarmassuk aamma maluginiagassaavoq. Matumani angutit 55%-ii isumaqataammata imaluunniit annertuumik isumaqataallutik, arnani taamaallaat 40,2%-it taakkutulli isumaqartut. Suiaassutsit akornanni iluarisimaarinneq taama assigiinngitsigisup kommunit neqeroorutaannik pissarsiniartarneq soqutiginninnerlu equngasoqarneranik paasinarsisitsivoq, taamaattumik arnat angutillu najukkaminni iluaquserneqarnissaat qulakkeerumallugu iliuuseqartoqarnerusariaqarnersoq apeqquserneqarsinnaalluni.

6.7. Aqqusineqarneq

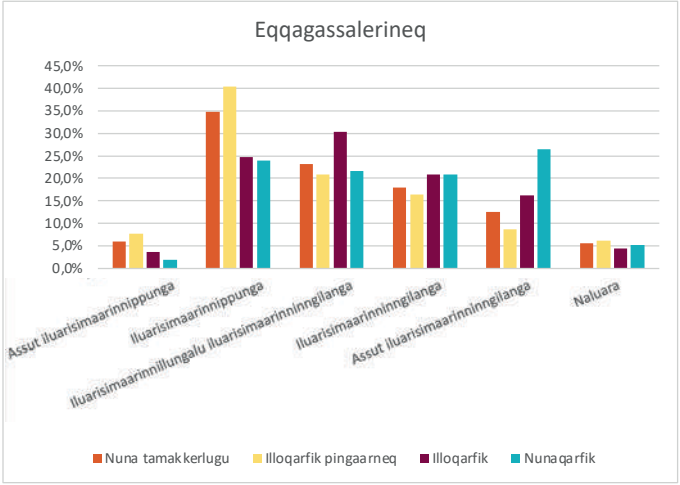

Takussutissiaq 26 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Aqqusernit

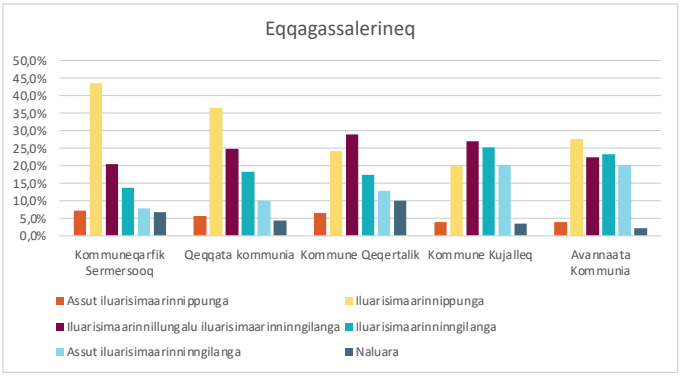

Takussutissiaq 27 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Aqqusernit

6.8. Eqqagassalerineq

Takussutissiaq 28 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Eqqagassalerineq

Takussutissiaq 29 Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Eqqagassalerineq

Aqqusineqarnermik iluarisimaarinninneq pillugu innuttaasunik apersuinerup takutipppaa, nuna tamakkerlugu iluarineqanngilluinnartoq. Tamanna illoqarfinnut pingaarnernut, illoqarfinnut nunaqarfinnullu, iluarinninnginnerit annertunersaasoq, atuuppoq. Aqqusineqarneq kommuninit sullissinerannik naammagittaalliuutigineqarnerpaapput, nuna tamakkerlugu innuttaasut 57%-ii iluarinninngitsut imaluunniit iluarinninngilluinnartut. Tamanna innuttaasut 16,0%-ii aqqusineqarnermik iluarisimaarinnittunut annertuumik assigiinnginnginnermik pilersitsivoq, matumani kommunit annertuumik unammilligassaqartut erseqqissarneqarluni. Pingaartumik nunaqarfinni iluarinninnginneq ersarippoq, matumani nunap immikkoortuini unammilligassaqarneranik pissuteqarsinnaalluni. Naak illoqarfinni pingaarnerni illoqarfinnilu ilkuarinninnginneq ersarikkaluartoq nunaqarfinnut sanilliullugit annikinneruvoq.

Taamaattoq kommunini assigiinngitsuni innuttaasunit aqqusineqarneq pillugu isumaat annertuumik assigiinngissuteqarput. Assersuutigalugu Kommuni Qeqertalimmi iluarisimaarinninneq annertunerungaatsiarpoq, innuttaasut 24,1%-it iluarisimaarinnillutik oqaatigimmassuk, naak amerlanerussuteqartut 43,3%-it iluarisimaarinninngikkaluartut. Taakku akerliannik Avannaata Kommuniani iluarinninngitsut amerlanerujussuit takuneqarsinnaavoq, innuttaasut 71,8%-ii iluarinninnatik oqaatigimmassuk, 10,3%-iinnaat iluarisimaarinnittut.

Kommunini taama amerlatigisuni iluarinninngitsut amerlanerujussuugaluartut inernerit paasinarsisippaat aqqusineqarnerup pitsanngorsarneqarnissaa pisariaqartoq innuttaasut isumaqarput. Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermik kommunit sullissinerannik innuttaasut iluarisimaarinninngitsunut sanilliullugu iluarisimaarinnittut amerlanerupput. Innuttaasut 47,7%-ii kommunit sullissinerat iluarisimaaraat, 30,5%-iisa iluarinngikkaat. Taama ataatsimut isigalugu iluarisimaarinninneq illoqarfinni pingaarnerni, iluarisimaarinninneq annertunerujussuummat, ajunngitsumik naliliineq annertuumik pissutaavoq. Tassani innuttaasut 47,9%-ii eqqagassalerineq iluarisimaarmassuk, 25,1%-iinnaasa iluarinngikkaat. Tamanna illoqarfinni allaaneruvoq, innuttaasut iluarinninngitsut (37%)-it iluarisimaarinnittuniit (28,3%)-iusuniit amerlanerummata. Nunaqarfinni iluarinninnginneq suli annertuneruvoq. Taakkunani innuttaasut 47,4%-ii eqqagassalerisarneq iluarinngikkaat 25,8%-iinnaat iluarisimaarinnittut.

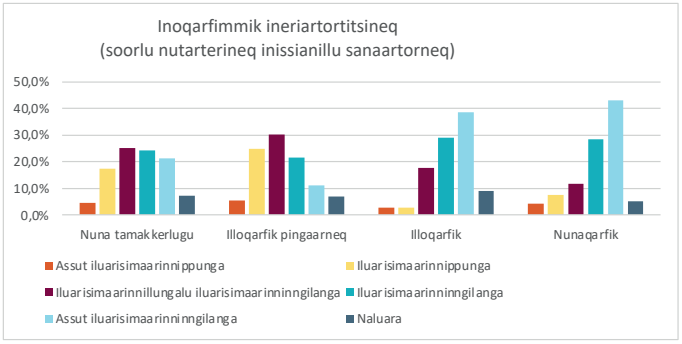
Kommunit ataasiakkaat qiviaraanni aamma ersarissumik nikerarpoq. Kommuneqarfik Sermersuumi, Qeqqata Kommuniani aamma Kommuni Qeqertalimmi eqqagassalerinermut tunngatillugu iluarinninngitsuninngaanniit iluarisimaarinnittut amerlanerupput. Illuatungaani Kommune Kujallermi aamma Avannaata Kommuniani innuttaasut iluarisimaarinnittunut sanilliullugit iluarinninngitsut amerlanerupput.

Pingaartumik Kommuneqarfik Sermersooq iluarisimaarinninneq allaaneruvoq. Tassani eqqagassalerinermik 50,8%-it sinnerlugit iluarisimaarinnimmata, kommuninut allanut sanillullugu annertunerungaatsiarluni. Kommunimi tassani innuttaasut taamaallaat 21,8%-ii iluarisimaarinninngillat.

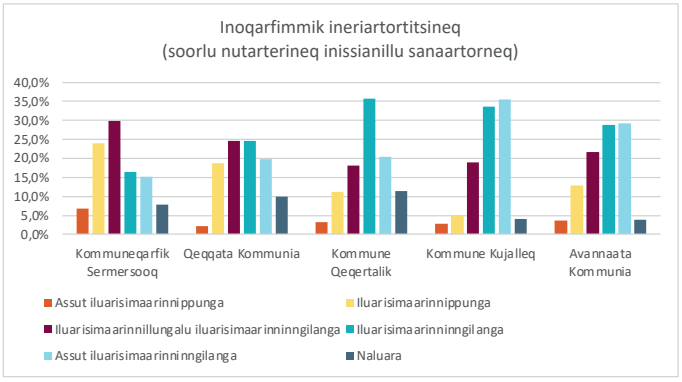
Naak illoqarfinni pingaarnerni ajunngikannersumik ingerlasoqaraluartoq, illoqarfinni pingaartumillu nunaqarfinni iluarinninnginnerup appasiffigisaanni ersarissumik unammilligassaqarput. Sumiiffinni taakkunai eqqagassalerinerup pitsanngorsarneqarnissaanut siunnerfilimmik suliniuteqarnissaq pisariaqartoq tamatuma tikkuarpaa, taamaalilluni nuna tamakkerlugu innuttaasut kommunit sullissinerannut iluarisimaartinneqarnerat misiginiassammassuk.

6.9. Inoqarfiit ineriartortinneqarneri

Takussutissiaq 30 *Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Inoqarfimmik ineriartortitsineq (soorlu nutarterineq inissianillu sanaartorneq)*

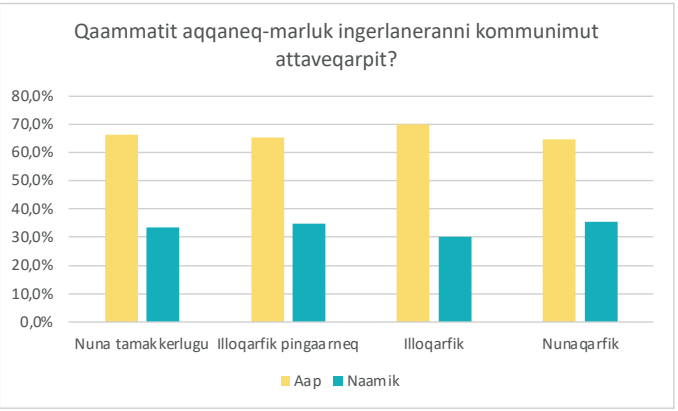

Takussutissiaq 31 *Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit? Inoqarfimmik ineriartortitsineq (soorlu nutarterineq inissianillu sanaartorneq)*

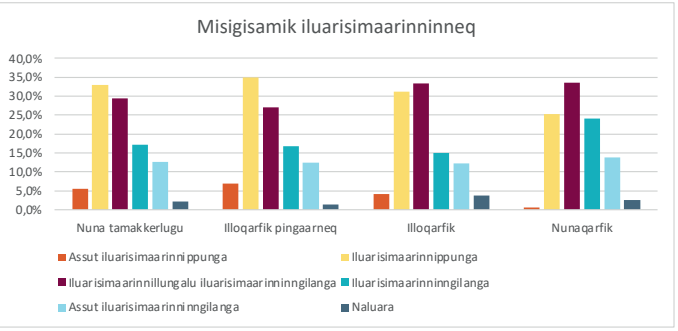
Nuna tamakkerlugu inoqarfinnik najugaqarfigisaminnik ineriartortitsinermik iluarisimaarinnittunut sanilliullugu innuttaasut marloriaataat sinnerlugit iluarinngilaat. Illoqarfinni pingaarnerni agguataarineq assigiiaarneruvoq, innuttaasut amerlaqatigingajattut iluarisimaarinnillutik aamma iluarisimaarinninnatik oqariartuuteqarmata. Illoqarfinni pingaartumillu nunaqarfinni iluarinninnginneq annertunerungaatsiarpoq, innuttaasut 67,6%-ii aamma 71,2%-ii ineriartorneq iluarinngimmassuk.

Kommuneqarfik Sermersooq allatut inissisimavoq iluarisimaarinninneq annertunerummat, iluarisimaarinnittut iluarinninngitsullu amerlaqatigiingajammata. Akerlianik iluarinninnginneq Kommuni Kujallermi annertuneruvoq, innuttaasut 69,2%-ii najugaqarfigisartik ineriartortinneqarnera iluarinnginnamikku.

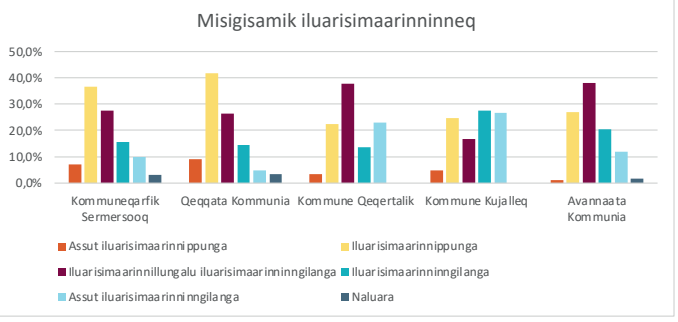
6.10. Kommunimut attaveqartarneq

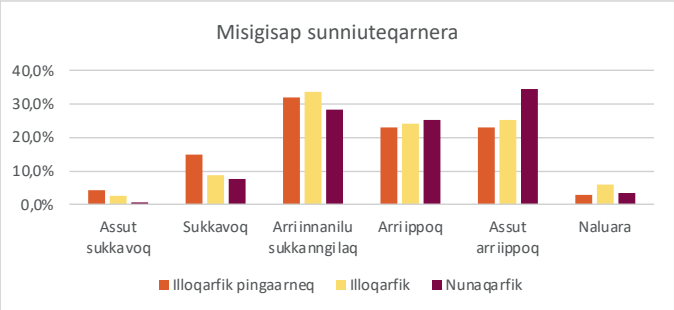
Takussutissiaq 32 *Qaammatit aqqaneq-marluk ingerlaneranni kommunimut attaveqarpit?*

Takussutissiaq 33 *Misigisamik iluarisimaarinninneq*

Takussutissiaq 34 *Misigisamik iluarisimaarinninneq*

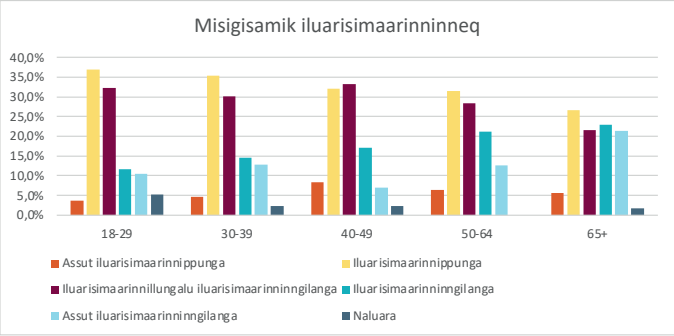

Takussutissiaq 35 Misigisap sunniuteqarnera

Qaammatini kingullerni aqqaneq-marlunni kommuniminnut attaveqarsimanersut peqataasut aperineqarput. Pingasuugaangata marluk missaat oqaatigisarpaat ukiuni kingullerni kommuniminnut attaveqartarlutik.

Peqataasut 38,6%-iisa oqaatigaat kommuniminnut attaveqartarnertik iluarisimaarlugu, 29,8%-iisa iluarinagu oqaatigigaat. Innuttaasut inoqarfiit najugarisaasa angissusaat aallaavigalugit iluarisimaarinninneq ersarissumik assigiinngissuteqarpoq. iluarisimaarinninneq illoqarfinni pingaarnerni annersaavoq iluarinninnginnerlu nunaqarfinni annertunerulluni.

Iluarisimaarinninneq pingaartumik Qeqqata Kommuniani annertuneruvoq, innuttaasut 19,3%-iinut iluarinninngitsunut sanilliullugu 50,9%-ii kommuniminnut attaveqartarnertik iluarisimaarpaat. Nuna tamakkerlugu iluarisimaarinnittuni annersaalluni.

Takussutissiaq 36 Misigisamik iluarisimaarinninneq

Ukiunut agguataarlugu iluarisimaarinninneq qiviarutsigu 18-29-inik ukiullit iluarisimaarinninnerpaasut takuneqarsinnaavoq, 65-iniit qummut ukiullit iluarinninnginnerpaasut.

Innuttaasut amerlanersaasa kommuninut attaveqarniartarneq arriippallaarsoraat. Taamaallaat 16%-ii sukkasuumik attaveqarsinnaanerarput, 48,5%-it arriinnerarlugu nalilliisut. Pingaartumik nunaqarfinni innuttaasut illoqarfinnut pingaarnerni illoqarfinnilu innuttaasunut sanilliullugit attaveqarniartarneq arriigineqarpoq.

6.11. Inerniliineq

Innuttaasut iluarisimaarinninnerat pillugu misissuinerup inernerisa takutippaat, innuttaasut kommunigisaminnut misigisartagaat malunnartumik nikerartoq. Ataatsimut isigalugu iluarisimaarinnittut aamma iluarinninngitsut nuna tamakkerlugu assigiingajammik agguartaarput, kisianni sullissinerit ataasiakkaat innuttaasunit nalilerneqarneranni ersarissumik assigiinngissuteqarlutik. Kommunit sullissineri ilaanni, soorlu meeqqat atuarfianni aamma kultureqarnermut sunngiffimmullu tunngasuni allanut sanilliullugu pitsaasutut nalilerneqarput, aqqusineqarnermulli inoqarfinnillu ineriartortitsinermut tunngatillugu iluarinninnginneq annertunerusartoq naammattoorneqartarluni.

Iluarisimaarinninnermik assigiinngissutsit illoqarfinni pingaarnerni, illoqarfinni nunaqarfinnilu annertoorujussuupput. Illoqarfinni pingaarnerni iluarisimaarinninnerit ataatsimut isigalugu annertunerusoq takuneqarsinnaavoq, iluarinninnginnerlu innuttaasunit akuttunngitsumik malugineqartartoq, kommunit sullissineranni unammilligassaqarfiusuni illoqarfinni nunaqarfinnilu annertunerulluni. Innuttaasut ilaat, matumani ilanngullugit utoqqaat aamma arnat sullissinerit aalajangersimasut iluini iluarinninngitsut misissuinermi aamma takuneqarsinnaavoq, pisariaqartitanik naammattumik naammassinnittoqarneq ajorneranik takutitsisinnaasoq.

Tamatuma saniatigut innuttaasut amerlangaatsiartut sullissinernut aalajangersimasunut tunngatillugu apeqqutigineqartunut "naluara"mik akisartut. Imaassinnaavoq innuttaasut amerlasuut sullissinernut taakkununnga toqqaannartumik atuisuunnginnerat pissutaasinnaasoq, imaluunniit sullissinernik taakkunannga atuinngitsut taakkua pillugit naammattumik paasitinneqarnatik misigisaqarneq pissutigalugu.

Kommuni	Sullissineq	Annertuumik iluarisimaarinninneq	Iluarisimaarninneq	Iluarinnippoq/iluarinninngilaq	Iluarisimaarinnginngilaq	Annertuumik iluarisimaarinnginngilaq	Naluaa
Sermersooq	Meeqqat Atuarfiat	4,1%	21,9%	25,6%	16,6%	6,5%	25,4%
	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	4,9%	16,0%	26,9%	14,1%	9,4%	28,8%
	Utoqqarnut tunngasut	1,4%	10,3%	22,4%	21,2%	12,8%	32,1%
	Inuit innarluutillit	2,1%	8,8%	24,1%	22,6%	11,8%	30,6%
	Timersorneq, kulturi sunngiffillu	14,2%	38,1%	23,0%	8,1%	3,4%	13,2%
	Aqqusineqarneq	3,1%	14,9%	21,6%	27,7%	25,2%	7,5%
	Eqqagassalerineq	7,2%	43,6%	20,5%	13,8%	8,0%	6,9%
	Najugaqarfiup ineriartornera	6,8%	23,9%	29,9%	16,5%	15,1%	7,8%
Qeqqata	Meeqqat Atuarfiat	5,2%	24,1%	18,8%	17,3%	17,6%	17,0%
	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	6,1%	26,4%	23,8%	11,8%	5,1%	26,7%
	Utoqqarnut tunngasut	2,0%	23,1%	19,0%	16,9%	10,0%	29,0%
	Inuit innarluutillit	3,1%	17,1%	25,7%	20,9%	8,4%	24,8%
	Timersorneq, kulturi sunngiffillu	7,2%	40,5%	24,9%	7,9%	7,5%	11,9%
	Aqqusineqarneq	0,0%	13,0%	22,4%	34,5%	24,7%	5,4%
	Eqqagassalerineq	5,8%	36,5%	24,9%	18,3%	10,0%	4,5%
	Najugaqarfiup ineriartornera	2,1%	18,8%	24,7%	24,7%	19,7%	10,0%
Qeqertalik	Meeqqat Atuarfiat	2,2%	34,6%	24,9%	5,4%	5,7%	27,3%
	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	3,3%	24,5%	21,8%	15,5%	2,2%	32,7%
	Utoqqarnut tunngasut	0,8%	17,5%	23,0%	17,0%	11,8%	29,8%
	Inuit innarluutillit	1,3%	14,1%	20,8%	24,6%	12,8%	26,3%
	Timersorneq, kulturi sunngiffillu	7,7%	35,7%	31,7%	4,7%	3,8%	16,4%
	Aqqusineqarneq	2,3%	21,8%	23,0%	24,3%	19,0%	9,6%
	Eqqagassalerineq	6,6%	24,1%	28,9%	17,5%	12,9%	10,0%
	Najugaqarfiup ineriartornera	3,2%	11,2%	18,2%	35,8%	20,4%	11,3%
Kujalleq	Meeqqat Atuarfiat	0,4%	18,1%	25,5%	28,9%	13,0%	14,1%
	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	4,6%	23,1%	26,1%	12,8%	8,8%	24,5%
	Utoqqarnut tunngasut	0,0%	12,6%	20,4%	31,4%	17,7%	18,0%
	Inuit innarluutillit	0,0%	9,6%	20,5%	33,9%	20,9%	15,2%
	Timersorneq, kulturi sunngiffillu	5,8%	21,4%	38,4%	12,2%	7,1%	15,1%
	Aqqusineqarneq	0,0%	13,9%	17,8%	26,1%	40,1%	2,2%
	Eqqagassalerineq	4,0%	20,0%	27,1%	25,3%	20,2%	3,5%
	Najugaqarfiup ineriartornera	2,8%	4,9%	19,0%	33,6%	35,6%	4,1%
Avannaata	Meeqqat Atuarfiat	3,4%	29,3%	25,8%	18,3%	4,2%	19,0%
	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	4,1%	26,7%	27,8%	9,7%	6,1%	25,6%
	Utoqqarnut tunngasut	4,4%	11,6%	23,5%	23,9%	11,2%	25,3%
	Inuit innarluutillit	3,1%	12,3%	24,3%	17,5%	14,3%	28,5%
	Timersorneq, kulturi sunngiffillu	5,8%	27,5%	27,6%	14,0%	11,0%	14,1%
	Aqqusineqarneq	0,5%	9,8%	16,6%	34,4%	37,4%	1,3%
	Eqqagassalerineq	4,1%	27,6%	22,5%	23,4%	20,2%	2,3%
	Najugaqarfiup ineriartornera	3,7%	12,8%	21,6%	28,9%	29,2%	3,8%

Takussutissiaq 37 *Kommunikkaartumik kommunit ataasiakkaat sullissinerannik iluarisimaarinninnermut takussutissaq*

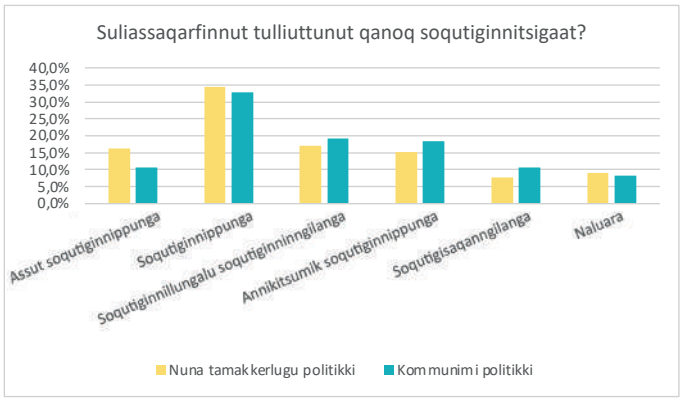

7. Qinersineq aamma tamat oqartussaaqataanerat

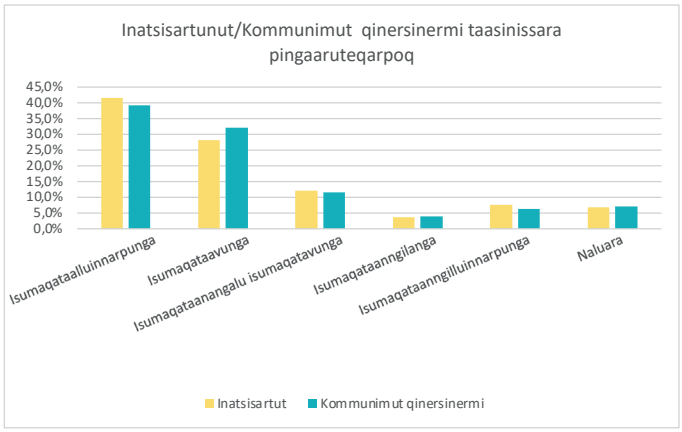
Kalaallit Nunaanni qinersisartut aalaakkaasut takutinneqarpoq, Inatsisartunulli qinersinernut sanilliulugu kommuninut qinersisartut ikinnerulaarlutik. 2021-mi kommuninut qinersinermi 63,8%-it qinersiartorsimapput 2008-mut sanilliullugu qaffasinnerulaarluni. 2012-imi Inatsisartunut qinersinermi 65,9%-it qinersiartorput, siusinnerusukkut qinersinernut sanilliullugu appariaateqarluni. Appariaateqarneq qinersinerit marluk ingerlanneqarnerannik peqatigalugulu coronamik nappaalasoqarneranik pissuteqarsinnaavoq, qinersiartornissamut taakku sunniuteqarsinnaallutik.

Innuttaasut iluarisimaarinninnnerat pillugu misissuinerup inernerisa takutippaat innuttaasut ataatsimut isigalugu kommunini politikkimik soqutigisaqarnerannit nuna tamakkerlugu politikkimik soqutigisaqarnerat annertunerusoq. Aperineqartut 50,7%-iisa missaat nuna tamakkerlugu politikkimik soqutigisaqarlutilluunniit annertuumik soqutigisaqarnertik oqaatigaat, 43,4%-it kommunini politikkimik soqutigsaqartut. Soqutigisat taakku assigiinngissusaat qinersisarnernut sunniuteqarsinnaapput, innuttaasut kommunini suliassanut sanilliullugu nuna tamakkerlugu annertuunik aalajangiiniarnerni inissisimalluarnerusutut misigisinnaallutik.

Naak politikkikkut soqutigisat assigiinngiiaaraluartut 70%-it missaat Inatsisartunut kommuninullu qinersisarneq pingaaruteqartoq naliliipput. Immaqa politikkikkut pisunik ilaat malinnaanngikkaluarlutik qinersinerni peqataasarnissaq pingaartittaraat malunnarpoq. Politikkikkut soqutigisat qinersinernilu peqataasarnerit assigiinnginnerisa kommunini politikkimik suliaqarnerup nukittorsarneqarnissaa, innuttaasullu najukkani nunalu tamakkerlugu tunngasuni aalajangiisarnerni peqataatinneqartarnissaat akuutinneqartarnissaallu qulakkeerneqarnissaaa pisariaqartoq takutippaa.

Takussutissiaq 38 *Suliassaqarfinnut tulliuttunut qanoq soqutiginnitsigaat?*

Takussutissiaq 39 *Oqaaseqatigiit tullinnguuttut pillugit qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?: Inatsisartunut/Kommunimut qinersinermi taasinissara pingaaruteqarpoq*

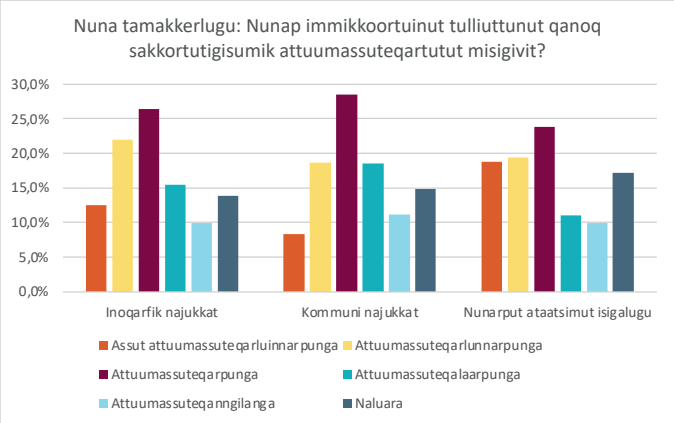
Qinersinermut peqataaneq	2021	2018	2014	2013	2009
Inatsisartunut qinersineq	65,9%	71,9%	71,9%	74,2%	71,30%

Qinersinermut peqataaneq	2021	2017	2013	2008
Kommunalbestyrelsimut qinersineq	63,8%	61,1%	58,3%	61,9%

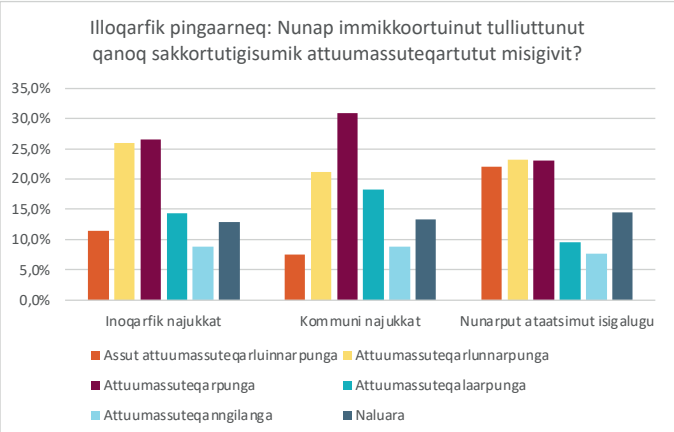
Takussutissiaq 40 *Qinersinermut peqataaneq*

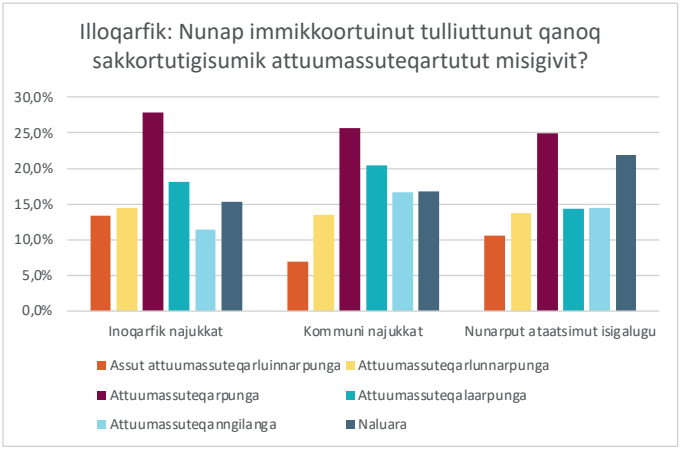
7.1. Nunap immikkoortuinut attuumassuteqarneq najukkanilu sinniisoqarneq

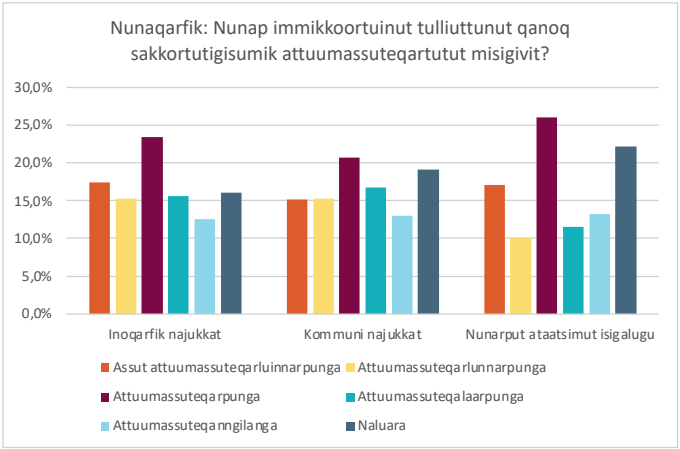
Takussutissiaq 41 Nuna tamakkerlugu: *Nunap immikkoortuinut tulliuttunut qanoq sakkortutigisumik attuumassuteqartutut misigivit?*

Takussutissiaq 42 Illoqarfik pingaarneq: *Nunap immikkoortuinut tulliuttunut qanoq sakkortutigisumik attuumassuteqartutut misigivit?*

Takussutissiaq 43 Illoqarfik: *Nunap immikkoortuinut tulliuttunut qanoq sakkortutigisumik attuumassuteqartutut misigivit?*

Takussutissiaq 44 Nunaqarfik: *Nunap immikkoortuinut tulliuttunut qanoq sakkortutigisumik attuumassuteqartutut misigivit?*

Innuttaasut najugarisaminnut, kommunimut aamma Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartutut misigisimanerat ataatsimut isigalugu nikerartoq takuneqarsinnaavoq. Ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartutut misigisimaneq najugaqarfigisanut kommuninullu attuumassuteqarnermut sanilliullugu nukittuneruvoq. Nuna tamakkerlugu innuttaasut 38,2%-ii Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarnertik sakkortunerarpaat imaluunniit sakkortoorujussuunerarlugu, 26,9%-iinnaasali kommuniminnut atassuteqarnertik nukittunerarlugu.

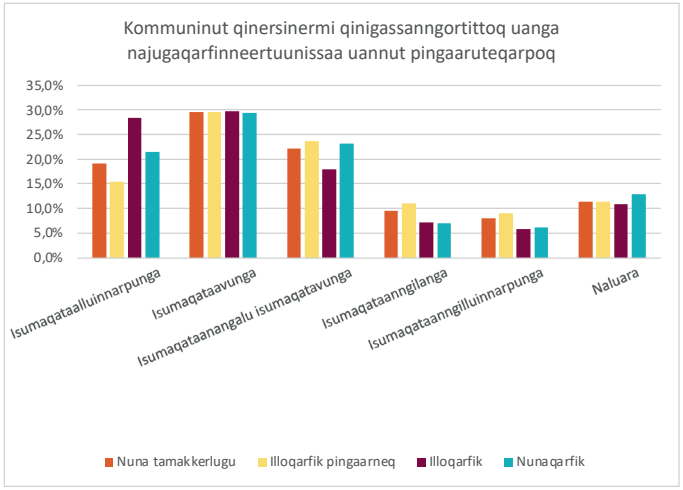
Illoqarfinnili pingaarnernut najugaqarfinnut attuumasuteqarneq nukittunerungaatsiarpoq, 37,4%-ii attuumassuteqarnertik nukittuneraramikku nukittoorujussuulluniluunniit. Malugiaagassavoq illoqarfinni, innuttaasut najugaqarfimminnut, kommuniminnut imaluunniit Kalaallit Nunaannut ataatsimut isigalugu attuumassuteqarnerat annikitsuararsuummat attaveqanngivissorlutilluunniit. Taamaattoq nuna tamakkerlugu, illoqarfinni pingaarnerni nunaqarfinnilu mumingavoq taakkunani innuttaasut amerlasuut annikitsumik attuumassuteqartut attaveqanngilluinnartunulluunniit sanilliullugit nunap immikkoortuini attuumassuteqarnerat nukittuneruvoq.

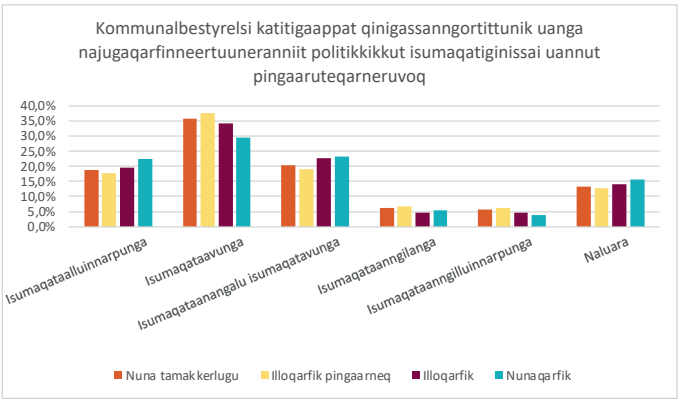
7.2. Kommunalbestyrelsi aamma najukkani qinikkat

Innuttaasut iluarisimaarinninnnerat pillugu misissuineq naapertorlugu qinikkap najukkaminneersuunissaa innnuttaasunut pingaaruteqarpoq. Tamatuma takutippaa najukkani sinniisoqarnissaq qinersisartunut pingaaruteqartoq, qinikkap najukkamiinneratigut paasinnilluarnerusinnaanera najukkamilu soqutigisat ernumassutigineqartullu sulissutigilluarnerusinnagai isumaqarfigineqarluni.

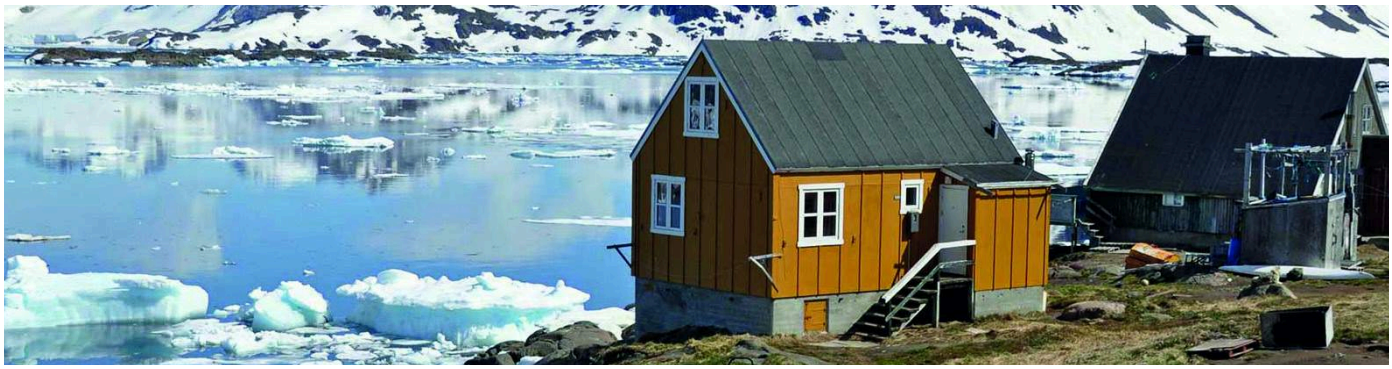
Taamaattoq qinikkat najukkaneersuunissaanninngarnit politikkikkut isumaliussaminnut isumaqataasunik kommunalbestyrelsi katitigaanissaa suli pingaaruteqarnerusoq innuttaasunit isumaqarfigineqarpoq. Tamatuma takutippaa politikkikkut aalajangiusimanninneq nalitaqartitallu nunap suatungaani inissisimanermiit pingaartinneqarnerusut. Tamatuma paasinarsisippaa najukkani sinniisoqarnissaq pingaaruteqaraluartoq, innuttaasunut suli pingaartinneqarnerusoq qinersisartunit upperalugu tapersersorneqartunik politikkikkut anguniakkanut naleqartitanullu qinikkat sullissinissaat.

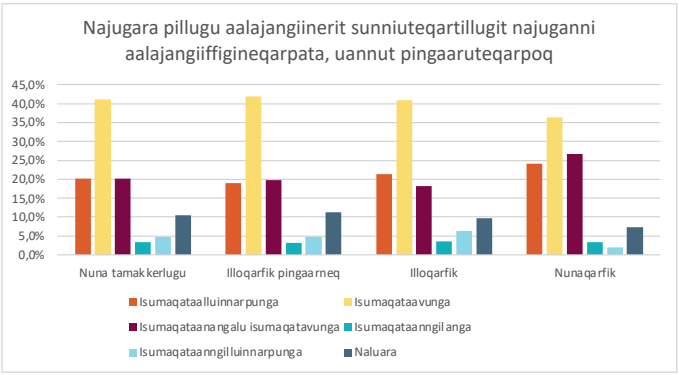
Takussutissiaq 45 Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommuninut qinersinermi qinigassanngortittoq uanga najugaqarfinneertuunissaa uannut pingaaruteqarpoq

Takussutissiaq 46 Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommunalbestyrelsi katitigaappat qinigassanngortittunik uanga najugaqarfinneertuuneranniit politikkikkut isumaqatiginissai uannut pingaaruteqarneruvoq

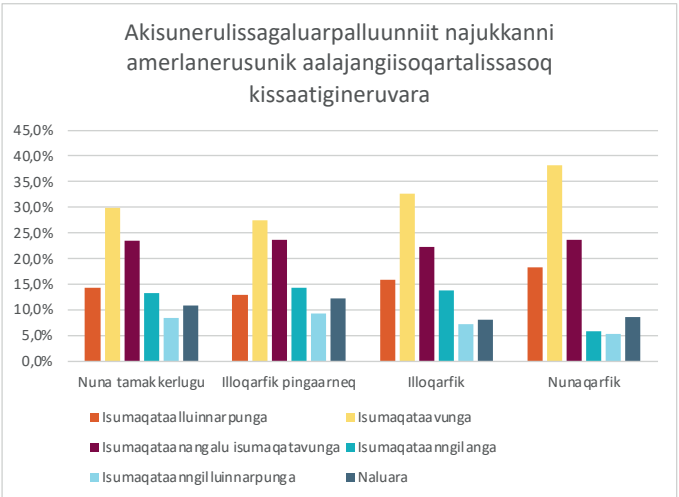

7.3. Najukkani pissutsinut tunngatillugu aalajangiinerit

Takussutissiaq 47 *Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Najugara pillugu aalajangiinerit sunniuteqartillugit najuganni aalajangiiffigineqarpata, uannut pingaaruteqarpoq*

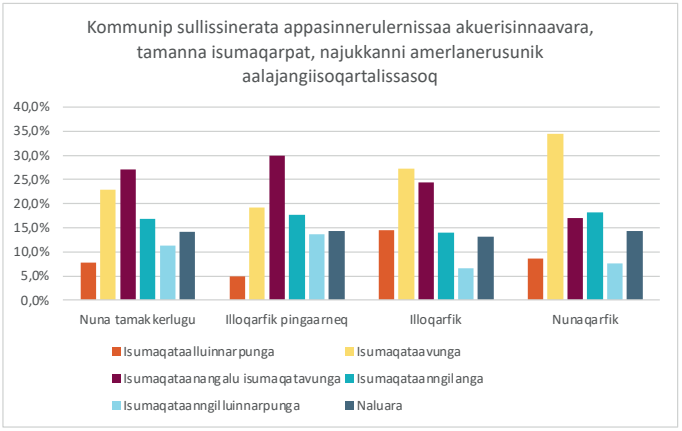
Aalajangiinerit innuttaasut najugaqarfiinut sunniuteqartussat pineqartillugit aalajangiinerit taamaattut najugarisaminni aalajangiiffigineqartarnissaat innuttaasunit pingaartinneqartorujussuuvoq. Nuna tamaat eqqarsaatigalugu 61,3%-iisa isumaqatigaat isumaqatigisorujussuullugulunniit aalajangiinerit najukkamini sunniuteqartussat najukkani namminermi aalajangiiffigineqartarnissaat pingaaruteqartoq. 8,1%-ii tamanna pillugu isumaqataanatik imaluunniit isumaqataanngitsorujussuupput.

Takussutissiaq 48 *Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Akisunerulissagaluarpalluunniit najukkanni amerlanerusunik aalajangiisoqartalissasoq kissaatigineruvara*

Innuttaasut isummernerminni aamma najukkani aalajangiisoqartarnissaa qulakkeerumallugu annertunerusumik aningaasartuuteqarnissaq akuerisinnaagaat aamma takussutissaavoq. Nuna tamaat eqqarsaatigalugu najukkaminni aalajangiisoqartarnissaa anguniarlugu aningaasartuutit amerlineqarnissaannut innuttaasut piareersimasut takutinneqarpoq.

Aalajangiiffigineqartussat najukkani aalajangerneqartarnissaat, aningaasartuutit qaffasinnerulernerannik kinguneqassagaluarpalluunniit, illoqarfinni pingaarnerusuneersut 40,4%-iisa isumaqatigaluguluunniit isumaqatigisorujussuuvaat. Illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu taama isumaqarneq suli annertuneruvoq, innuttaasut 48,6%-iisa aamma 56,4%-iisa isumaqataammata. Tamatuma takutippaa, inukinnerusuni aningaasartuuteqarnerunermik kinguneqassagaluarpalluunniit, najukkani aalajangiisoqartarnissaanik kissaateqartut amerlasoorujussuusut.

Takussutissiaq 49 *Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommunip sullissinerata appasinnerulernissaa akuerisinnaavara, tamanna isumaqarpat, najukkanni amerlanerusunik aalajangiisoqartalissasoq*

Innuttaasut pingaarnersiuineranni erserpoq aalajangiiffigisassat amerlanerusut najukkani aalangiiffigineqartalernissaat periarfissaalisssappat kommunimi sullissinerit ilaat annikillisinneqassappata akuerisinnaagaat. Tamatuma angunissaanut sullissinerit appariaateqarnissaannut akuersaartut nuna tamaat isigalugu 30,6%-ii isumaqataapput isumaqataasorujussuullutilluunniit, 28,2%-iisa isumaqatiginnikkaat isumaqatiginngilluinnaraalluunniit.

Taama isumaqarneq illoqarfinni nunaqarfinnilu ersarinneruvoq, 41,8%-iisa aamma 43,0%-iisa najukkani amerlanerusunik aalajangiisoqartalissappat, sullissinerup annikillisinneqarsinnaanera akuersaarmassuk. Illoqarfinni pingaarnerni taama piumassuseqarneq annikinneruvoq, najukkani aalajangiisoqartarnissaanut sullissinerup annikillisinneqarnissaanik akuersaartut 24,2%-ii akuersaarmassuk. Ilanngullugu nunaqarfinni innuttaasut 25,7%-ii illoqarfinnilu 20,6%-ii najukkani aalajangiisarnissap siuarsarneqarnissaanut sullissinerup annikillisinneqarnissaat akuerinngilaat akuersaanngilluinnarluguluunniit, kisitsilli taanna illoqarfinni pingaarnerni 31,4%-imut qaffariarluni.

7.4. Kinguaariinni assigiinngissut

Misissuinerup ersarissumik takutippaa kommunini politikkikkut sulinissamut soqutiginninneq kinguaariinni assigiinnginnera. Nukarlerni 18-29-inik ukiulinni soqutiginninneq annikinnerpaavoq, taakkunannga 2,4%-ii soqutiginnittorujussuusut 20%-ii soqutiginnittut. Taakkununnga sanilliussissagaanni utoqqaanerusut soqutiginninnerat annertunerujussuuvoq. Assersuutigalugu taakkunannga 65-t sinnerlugit ukiulllit 18,3%-ii soqutiginnittorujussuupput 40,5%-ii soqutiginnittut.

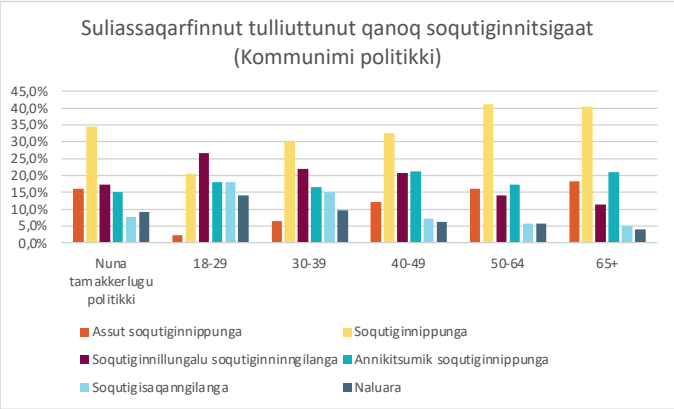
Kinguaariinni assigiinnginnerup aamma takutippaa innuttaasut qinersisarnerat. 18-29-inik ukiullit affaat inorlugit isumaqartut Inatsisartunut kommunimullu qinersisarneq pingaaruteqartoq pingaaruteqartorujussuarluunniit. Kisitsit taanna utoqqaanerusunut sanilliullugu allaaneruvoq, 80%-iisa missaat amerlanerusulluunniit isumaqarmata qinersisarneq pingaaruteqartoq.

Taama assigiinngissuseqarneq tamat oqartussaaqataanerannut ajornartorsiutinngorsinnaavoq, qinersinerit inernerini inuusuttut qinersisartut ikinnerussuteqalernerannik kinguneqartussaammat. Inuusuttut qinersinernut peqataasarnissaannut siunnerfilimmik suliniuteqartoqarnissaa pisariaqarlersinnaavoq.

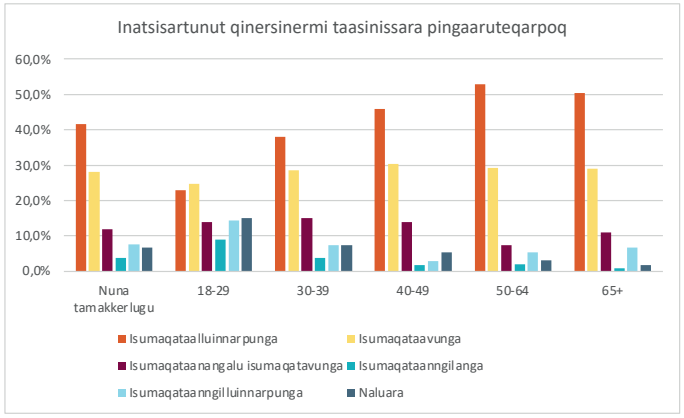
Kommuninut qinikkat najugaqarfigisaminninngaarneersuunissaat qinersisartunit utoqqaanerusunit pingaartinneqarpoq. Najukkani qinikkanit soqutigisaminnik ernumassutigisaminnillu paasilluarneqarnerusinnaasut isumaqarfigineqarnera pissutaasinnaavoq. Misissuinermi 60,5%-iisa takutippaat utoqqaanerusut isumaqataasut isumaqataasorujussuusulluuniit kommuninut qinersinerni najukkani qinigassanngortittumik qinersisarnissaq pingaaruteqartoq. Taama isummerneq inuusuttut akornanni taama annertuginngilaq, 32,3%-iugami.

Taamaattoq utoqqaanerusunut suli pingaaruteqarneruvoq isummaminnut naapertuuttumik isumalinnit kommunalbestyrelsit katitigaanissaat. Najukkani aggerfigisaminngaaneersuunermit qinikkat politikkikkut suliaat isumaqatiginissaat pingaaruteqartoq utoqqaat qinersisartut 70%-ii sinneqartut isumaqarput isumaqatigisorujussuuluguluunniit. Tamatuma takutippaa politikkikkut aalajangiusimanninneq nunap suatungaani inissisimanermiit pingaartinneqarnerusoq. Taama isumaqarneq inuusuttunit taama annertutigisumik isumaqatigineqanngilaq, kisitsit 31,4%-imiimmat.

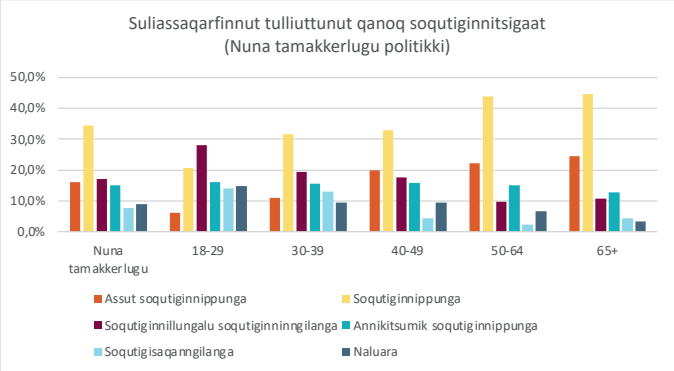
Innuttaasut inuusuttut utoqqaanerusullu akornanni assigiinngissutsip pingaarnersiuinermi ernumassutillu assigiinngitsut assigiinngitsunik ukiulini ersarimmat paasissallugu pingaaruteqartoq erseqqisarneqarpoq. Utoqqaat qinersisarnerminni najukkani qinikkat politikkikkullu isummiussaminnut naapertuunnissaat pingaartinneqartut, inuusuttulli qinersisartut pissutsinik allarujususuarnik aallaaveqarsinnaasartut.

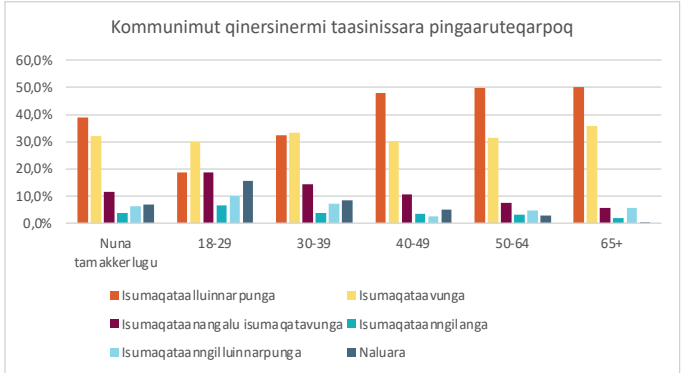
Takussutissiaq 50 *Suliassaqarfinnut tulliuttunut qanoq soqutiginnitsigaat (Kommunimi politikki)*

Takussutissiaq 52 *Oqaaseqatigiit tullinnguuttut pillugit qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Inatsisartunut qinersinermi taasinissara pingaaruteqarpoq*

Takussutissiaq 51 *Suliassaqarfinnut tulliuttunut qanoq soqutiginnitsigaat (Nuna tamakkerlugu politikki)*

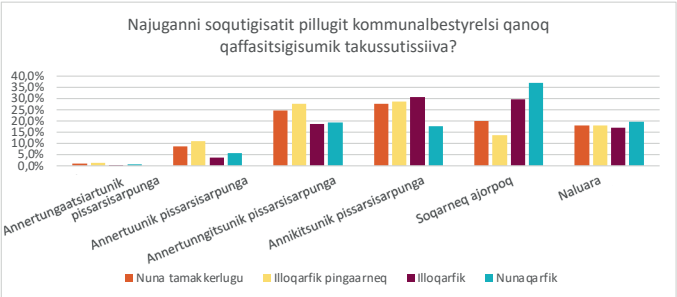
Takussutissiaq 53 *Oqaaseqatigiit tullinnguuttut pillugit qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommunimut qinersinermi taasinissara pingaaruteqarpoq*

7.5. Inerniliineq

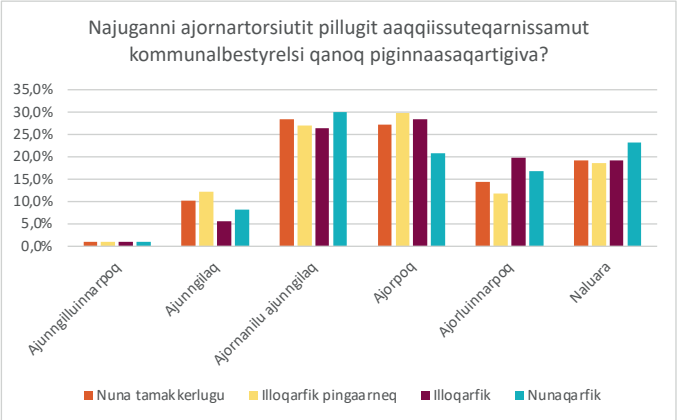
Naak qinersinerit nalilerujussuugaluartut politikkikkut soqutigisaqarnerup akuunerulernissallu, pingaartumik innuttaasuni inuusunnerusut akornanni, annertusarneqarnissaa suli pisariaqartoq misisssuinerup eqikkarnerata takutippaa. Qanimut oqartussaaaqataanerup nukittorsarneqarnissaanut siunissamilu qinersisarnissani peqataaneruniss ap qulakkeerniarneraniarneraniarnera

8. Kommunalbestyrelsi

8.1. Kommunalbestyrelsi

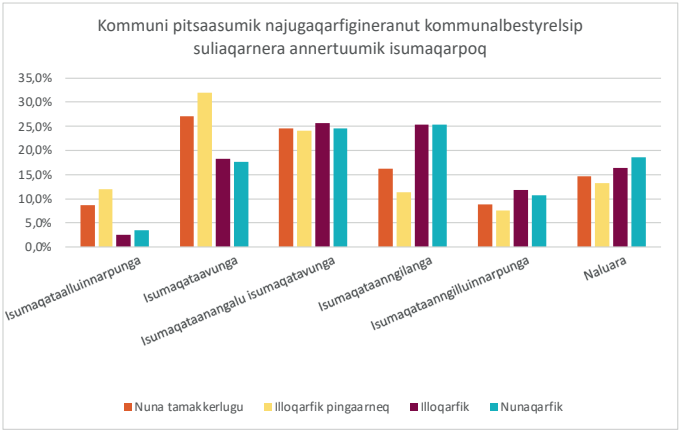

Takussutissiaq 54 *Najuganni soqutigisatit pillugit kommunalbestyrelsi qanoq qaffasitsigisumik takussutissiiva?*

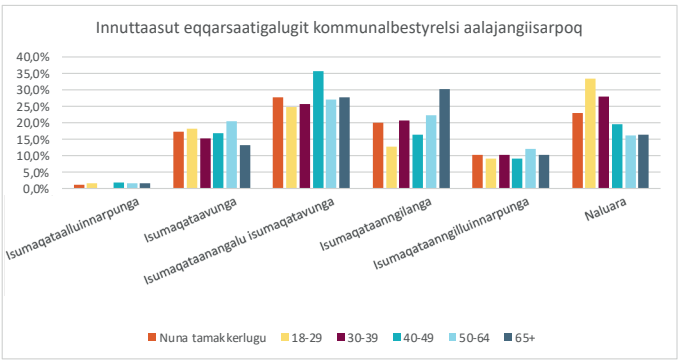

Takussutissiaq 55 *Najuganni ajornartorsiutit pillugit aaqqiissuteqarnissamut kommunalbestyrelsi qanoq piginnaasaqartigiva?*

8.2. Kommunalbestyrelsip sulinera

Takussutissiaq 56 *Kommuni pitsaasumik najugaqarfigineranut kommunalbestyrelsip suliaqarnera annertuumik isumaqarpoq*

Takussutissiaq 57 *Innuttaasut eqqarsaatigalugit kommunalbestyrelsi aalajangiisarpoq*

Kommunalbestyrelsi tassaavoq politikkikkut aqutsinermi qullersaasoq atugarissaarnissamut kommunillu ineriartortinneqarneranut akisussaasoq. Aalajangiinerit kommunalbestyrelsip aalajangertagaat innuttaasut ulluinnarni inuunerannut annertuumik sunniuteqartarput. Taamaattumik innuttaasut isumaat, misilittagaat ernumassutigisaalllu politikkikkut aalajangiiniarnermi ilaatinneqartarnissaat pingaaruteqarpoq.

Kalaallit Nunaanni innuttaasut amerlasuut najukkaminni soqutigisatik kommunalbestyrelsimit naammattumik isumagineqarneq ajortut misigisimapput. Ajornartorsiut tamanna illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu malunnarnerpaavoq, kommunalbestyrelsimut ilaasortat najukkani soqutiginninnerat annikitsuararsuunera pissutigalugu tatiginninneq annikitsuararsuulluni. Allaat illoqarfinni pingaarnerni iluarisimaarinninneq annertuneruffiusuni innuttaasut soqutigaat isumagineqarneq ajornerat maluginiarneqartarpoq.

Ernumanarnerpaavoq nuna tamakkerlugu 10%-it inorlugit isumaqarmata kommunalbestyrelsip najugaqarfini soqutigisanik sullissilluartuusut imaluunniit annertuumik sullissisut. Illoqarfinni pissutsit suli ajorneruppu kisitsit 4,4%-iugami.

Tamanna najukkani ajornartorsiutinik kommunalbestyrelsi aaqqiiniarnermi qanoq piginnaasaqartigineranik innuttaasut apeqqusiinerannik tunngaveqarunarpoq. Najukkani ajornartorsiutinik kommunalbestyrelsit aaqqiissuteqartarnerat pitsaasuusoq pitsaasorujussuusorluunniit nuna tamakkerlugu tamaallaat 11%-it isumaqarput, illoqarfinni kisitsit 6,5%-iinnaasoq.

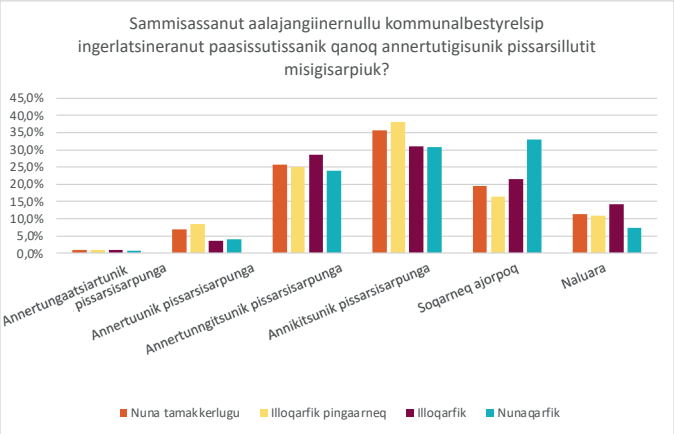
Kommunip najugaqarfigiuminartuunissaanut kommunalbestyrelsip sulinera apeqqutaasorujussuusoq nuna tamakkerlugu innuttaasut amerlasuut isumaqarput, taakkunannga 35,7%-it isumaqataasut imaluunniit isumaqataasorujussuusut. Pingaaruteqanngitsutut nalilliisunut sanilliullugu kommunalbestyrelsip sulinera pingaarutilimmik inissisimasoq illoqarfinni pingaarnerni innuttaasut marloriaataat nalilliipput. Illoqarfiit nunaqarfiillu qiviarutsigit assiliaq allarluinnaavoq. Taakkumi amerlanerujussuit kommunalbestyrelsip sulinerata qanoq soqutiginartiginersoq pillugu isumaqatiginngikkunikku annertuumik isumaqatigingilaat, kisitsisinngorlugu illoqarfinni 37,1%-iusut nunaqarfinnilu 36%-iusut.

Ilusaata takutippaa, kommunsbestyrelsip sulineranut tatiginninneq illoqarfinni pigaarnerusut avataanni malunnaatilimmik annikinnerusoq. Tamatuma assigiinnginneranut najugaqarfinni pissutsinik pisariaqartitanullu naammaginanngitsumik aalajangiisoqartarneranik misigimanermik pissuteqarsinnaavoq, pingaartumik inoqarfinni minnerusuni.

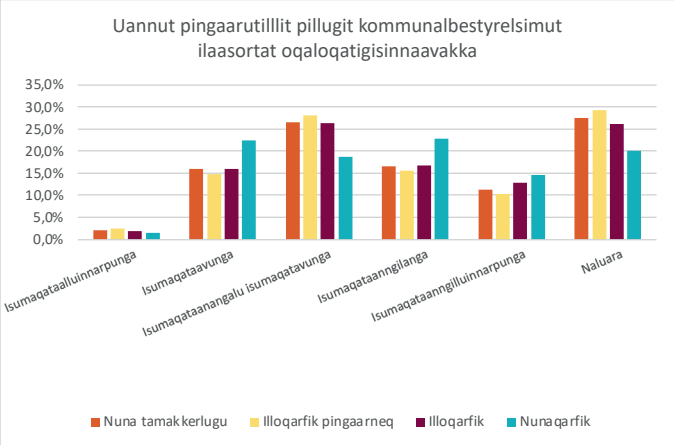
Aalajangiisoqartillugu kommunalbestyrelsip innuttaasut eqqarsaatigisaraat isumaqatiginngikkunikku annertuumik isumaqatiginninngitsut nuna tamakkerlugu 30,4%-iupput, 18,7%-iisa isumaqatigigaat imaluunniit annertuumik isumaqatigigaat.

Kommunalbestyrelsip innuttaasut eqqarsaatigisarneraat pillugu paasinninnermut kinguaariinni annertuumik assigiinngissuseqarpoq. 18-29-illu akornanni ukiullit kommunabestyrelsip innuttaasut eqqarsaatigisarneraat isumaqartut akornanni isumaqataanngitsut pineqartut amerlaqatigiinnangajappaat. Tamatuma akerlianik 65-iniit qummut ukiullit marloriaataat kommunabestyrelsi innuttaasut eqqarsaatigineq ajoraat (40,6%-ii) isumaqarput, taakkununnga sanilliussilluni akerlianik isumaqartut (14,9%-eralugu).

8.3. Attaveqaqatigiinneq

Takussutissiaq 58 Sammisassanut aalajangiinernullu kommunalbestyrelsip ingerlatsineranut paasissutissanik qanoq annertutigisunik pissarsillutit misigisarpiuk?

Takussutissiaq 59 Uannut pingaarutilllit pillugit kommunalbestyrelsimut ilaasortat oqaloqatigisinnaavakka

Kommunit suliaat aalajangertagaallu pillugit ilisimatinneqartarnertik pitsaasuunngitsoq innuttaasut amerlasuut misigaat. Tamanna pingaartumik nunaqarfinni misigineqartarpoq, paasissutissinneqartarnerup naammagineqannginnera annertummat. Nuna tamakkerlugu 7,7%-iinnaat kommunip aalajangertagai suliaallu pillugit paasissutissiilluarneqartutut misigisimappata, attaveqarniartarnermi ajornartorsiuteqartoqarnera tikkuarneqarpoq. Kommunalbestyresip attaveqarniartarnerata pitsaannginnera innuttaasut aalajangiisartullu akornanni imminnut ungasilligaluttunnarnerannik pilersitsisinnaavoq, tamanna qanimut oqartussaaqataanermut ajornartorsiutinngorsinnaalluni.

Kommunalbestyrelsit innuttaasullu akornanni attaveqarniarnermi unammilligassaqartoq nuna tamakkerlugu innuttaasut 27,9%-iisa ersersippaat suliassat pingaaruteqartut pillugit kommunalbestyrelsinut ilaasortat oqaloqatigineqarsinnaasut isumaqatiginngilaat imaluunniit isumaqatiginngilluinnarlugit. Ajornartorsiutaasoq nunaqarfinni suli annertuneruvoq, 37,3%-iisa pineqartoq misigisarmassuk. Taamaattoq maluginiagassaavoq, innuttaasut amerlanersaasa kommunabestyrelsinut ilaasortanik oqaloqateqarsinnaallutik misigisimammata, taama misigisimasut nunaqarfinni 23,9%-iullutik.

8.4. Inerniliineq

Kommunalbestyrelsit sulinerat nuna tamakkerlugu naammagineqanngilluinnartoq eqikkaanermi paasissutissat takutippaat. Pingaartumik illoqarfinni nunaqarfinnilu naammaginninnginneq annertoorujussuuvoq. Najugaqarfiit soqutigisaannik najukkanilu ajornartorsiutinik aaqqiissuteqarsinnaaneq pillugu kommunalbestyrelsinut tatiginninneq aarlerinartorujussuarmik appasippoq.

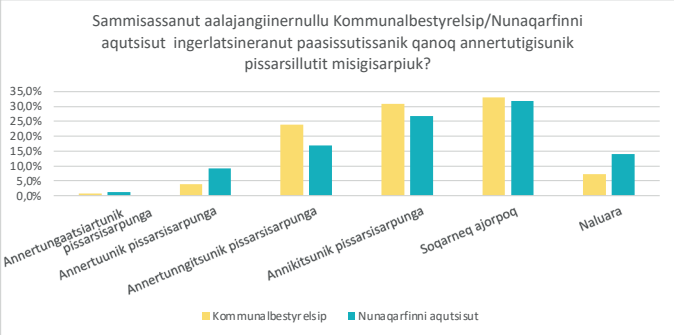
Kommunalbestyrelsimut ilaasortanit oqaloqatigineqarneq sinniisoqarnerlu amigaataasut pillugit misigisimanerup annertunerata aaqqissuussinerup sanngeequteqarneranik tikkuaavoq. Aalajangiiniarnerni attaveqartarnerup pitsanngorsarneqarnissaa innutaaasullu pisariinnerusumik akuutinneqartarnisssaat pisariaqarluinnarpoq.

9. Nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat

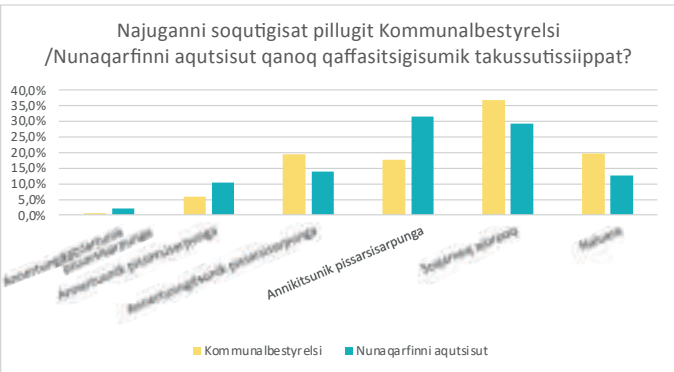

Nunaqarfinni nunaqarfinni aqutsisunik aamma illoqarfinni pingaarnerni illoqarfinnilu najukkami ataatsimiititalianik pilersitsinermut siunertaavoq, kommunini qanimut oqartussaanerup nukittorsarneqarnissaa. Ingerlatsivinni taakkunani marlunni najukkani soqutigisat tusaaneqartarnissaat ingerlatitseqqittarnissallu qulakkeerneqartarnissaat siunertarineqarpoq. Nunaqarfinni aqutsisut kommunalbestyrelsimut inassuteqarsinnaappput najukkanilu suliassat ilaannik aalajangiisinnaallutik. Illoqarfinni pingaarnerni illoqarfinnilu najukkani ataatsimiititaliat assingusumik suliaqartarput suliassallu aalajangersimasut kommunalbestyrelsinut ilaasortat sinnerlugit isumagisarlugit aamma najukkani sammisassanut aningaasanik immikkoortinneqartunik atuisoqartarluni. Naak taama aaqqissuussisoqaraluartoq innuttaasut iluarisimaarinninnerat, ilisimasaqarnerat, ingerlatsiviit pineqartut sunniutigisartagaat pillugit malunnartumik unammilligassaqartoq naliliinerit takutippaat.

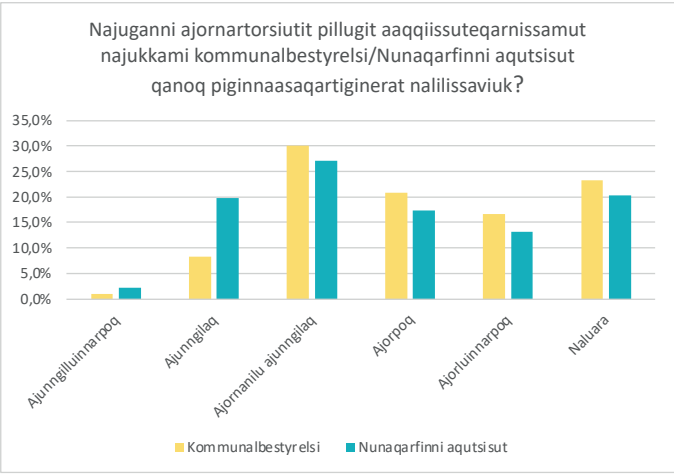
9.1. Nunaqarfinni aqutsisut

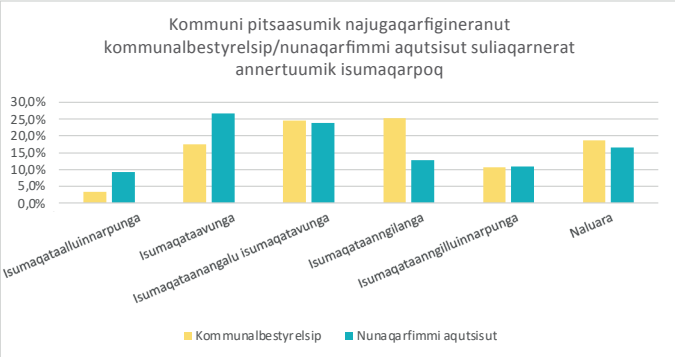
Takussutissiaq 60 *(Nunaqarfik) Sammisassanut aalajangiinernullu Kommunalbestyrelsip/Nunaqarfinni aqutsisut ingerlatsineranut paasissutissanik qanoq annertutigisunik pissarsillutit misigisarpiuk?*

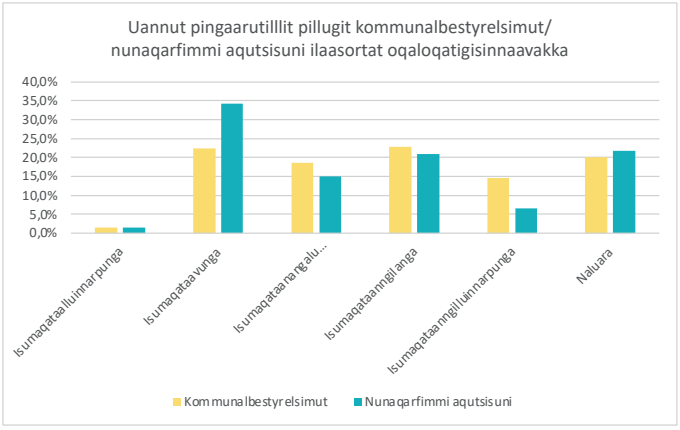
Takussutissiaq 61 *(Nunaqarfinniit inernerit) Najuganni soqutigisat pillugit kommunalbestyrelsip/nunaqarfinni aqutsisut qanoq qaffasitsigisumik takussutissiippat?*

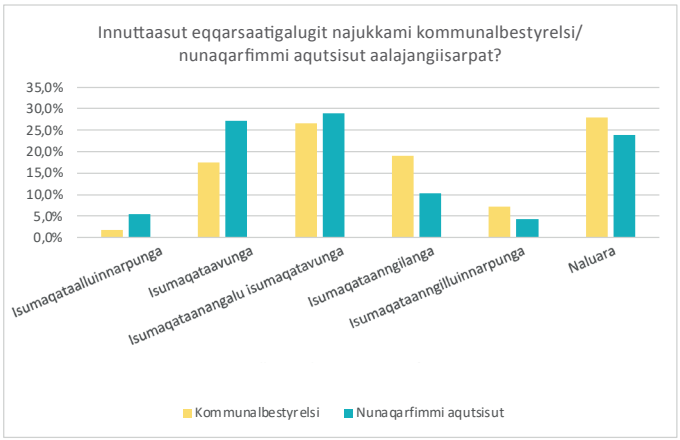
Takussutissiaq 62 *(Nunaqarfik) Najuganni ajornartorsiutit pillugit aaqqiissuteqarnissamut najukkami Kommunalbestyrelsi/Nunaqarfinni aqutsisut qanoq piginnaasaqartiginerat nalilissaviuk?*

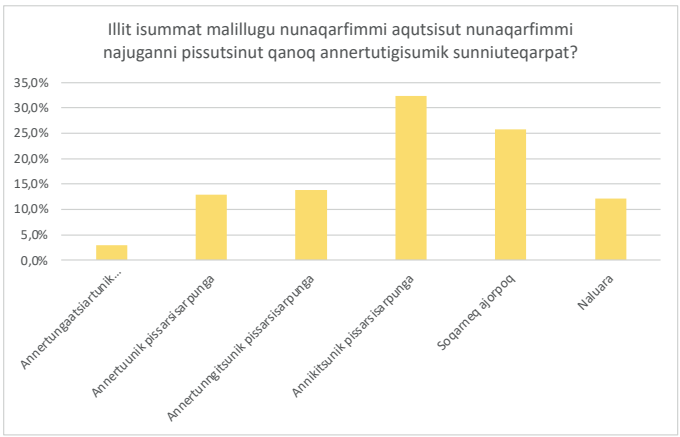
Takussutissiaq 63 *(Nunaqarfinniit inernerit) Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommuni pitsaasumik najugaqarfigineranut kommunalbestyrelsip/nunaqarfimmi aqutsisut suliaqarnerat annertuumik isumaqarpoq*

Takussutissiaq 64 *(Nunaqarfik) Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Uannut pingaarutilllit pillugit kommunalbestyrelsimut/ nunaqarfimmi aqutsisuni ilaasortat oqaloqatigisinnaavakka*

Takussutissiaq 65 *(Nunaqarfinniit inernerit) Innuttaasut eqqarsaatigalugit najukkami kommunalbestyrelsi/nunaqarfimmi aqutsisut aalajangiisarpat?*

Takussutissiaq 66 *(Nunaqarfik) Illit isummat malillugu nunaqarfimmi aqutsisut nunaqarfimmi najuganni pissutsinut qanoq annertutigisumik sunniuteqarpat?*

9.1.1. Nunaqarfinni aqutsisut taakkulu atuuffiat

Nunaqarfinni aqutsisunut ukiut sisamakkaarlugit qinersisoqartarpoq kommunalbestyrelsinut, nunaqarfinni aqutsisunut ilagiillu sinniisuinut qinersinermi inatsimmi malittarisasssat malinneqartarlutik. Nunaqarfimmi suliassat pillugit nunaqarfimmi aqutsisut kommunalbestyrelsimut inassuteqaatinik apuussisinnaavoq. Suliassat nunaqarfimmi aqutsisunit aalajangerneqartussaatinnagit, sammisat nunaqarfimmut sunniuteqartussat pillugit nunaqarfimmi aqutsisut oqaaseqaatinik kommunalbestyrelsi sapinngisamik pisssarsiniartartussaavoq. Nunaqarfinni aqutsisut kommunimi minnerpaamik nunaqarfinni marlunninngaanneersuussapput, nunaqarfinnilu aqutsisussanik toqqaasarneq kommunabestyrelsimit aalajangerneqartarluni. Taamaattoq minnerpaamik nunaqarfiit marluunissaannut piumasaqaat pillugu nunaqarfinnut allanut ungasissumi inissisimasunut immikkut akuersissummik qinnuteqartoqarsinnaavoq.

Kommunalbestyrelsi nunaqarfinni aqutsisunut immikkut aningaasaliissuteqartassaaq, taakku namminneerlutik aalajangiinertik naapertorlugu ataani allassimasunut atorsinnaallugit:

- Kulturilerinernut innuttaasunillu paasissutissiinernut
- Timersornikkut sammisasssaqartitsinernut
- Teknikkikkut suliffeqarfinnut pilersuinermilu suliffeqarfinnut
- Najukkani inuussutissarsiornikkut suliniutinut
- Isumaginninnikkut sammisassaqartitsinernut

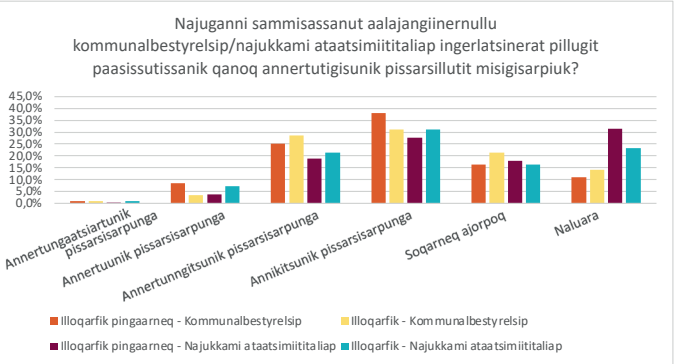
9.1.2. Nunaqarfiit aqutsisuinik naliliineq

Nunaqarfinni aqutsisut kommunalbestyrelsinut sanilliullutik nunaqarfinni innuttaasunit pissarsiariuminarnerunerat paasinarsivoq. Matumani nunaqarfinni innuttaasut 35,8%-ii oqaloqatigiissutissanik pingaarutilinnik nunaqarfinni aqutsisut oqaloqatigisinnaallugit misigisimapput, matumani 23,9%-it isumaqarlutik kommunalbestyrelsimut ilaasortanik oqaloqateqarsinnaanerminnik misigisimanerannut tunngatillugu assigiinngissutaavoq pitsaasoq.

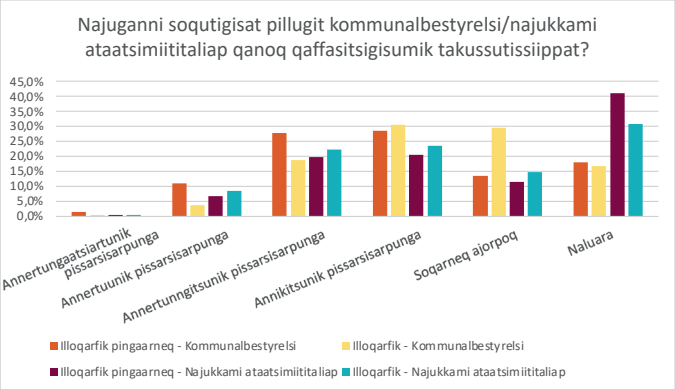
Ilanngullugu nunaqarfinni aqutsisut aalajangiiniarnerminni soqutigisatik eqqarsaatigisaraat inuttaasut amerlasuut naliliipput. Innuttaasut 32,7%-ii isumaqarput nunaqarfinni aqutsisut soqutigisatik eqqarsaatigalugit imaluunniit eqqarsaatigilluarlugit sulisartut, kommunalbestyrelsit taama misigisimaffigineqarneri eqqarsaatigalugu 19,2%-usumiit qaffasinnerujusuuvoq. Nunaqarfinni aqutsisut nujakkani pissutsinut eqqumanerusut malunnarpoq.

Najukkani ajornartorsiutinik nunaqarfinni aqutsisunit aaqqiissuteqarsinnaanerannut innuttaasut iluarisimaarinninnerat assigiinngillat. Naak 22,0%-ii naliliigaluartut ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi nunaqarfinni aqutsisut pisinnaasat pitsaasoq imaluunniit pitsaasorujussuusoq – tamanna kommunalbestyrelsinut tunngatillugu 9,2%-usumut pitsaanerugaluartoq – naatsorsuutigisaminnut kommunalbestyrelsit naammassinnissimanngitsut amerlasuut suli isumaqarput. Taama naammaginninnginnermut tunngaveqarunarpoq nunaqarfinni aqutsisut najukkani pissutsinut sunniuteqarsinnaanerat killeqarmat, innuttaasummi 15,9%-ii nunaqarfinni aqutsisut nunaqarfimminni pissutsinut annertuumik sunniuteqarsinnaasut sunniuteqarujussuarsinnaasulluunniit misigisimammata. Nunaqarfinni aqutsisut ajornartorsiutinik aaqqiissuteqarsinnaasut tamatumanilu najukkani sunniuteqarsinnaaasutut innuttaasut isumaqarnerat ilimanarpoq, tamanna naammaginanngitsutut isumaqarfiginarmat. Qinikkat nunaqarfiit soqutigisaminnik aallusssinerat eqqarsaatigalugu, nunaqarfiit soqutigisaat nuaqarfinni aqutsisunit isumagilluarneqartartut innuttaasut 12,6%-iinit isumaqarfigineqarpoq, tamanna kommunalbestyrelsinut sanilliullugu 6,5%-iusumik pitsaaneruvoq. Taama asssigiinngissuseqarneq pitsaasuuvoq, inernerili tikkuussipput nunaqarfimminni soqutigisatik naammaginartumik isumagineqarneq ajortut innuttaasut akornanni ataatsimut isigalugu iluarisimaarinninngillat.

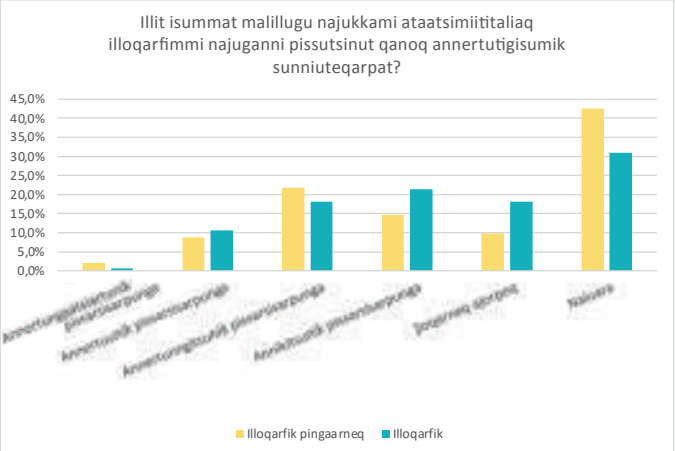
9.2. Najukkani ataatsimiititaliat

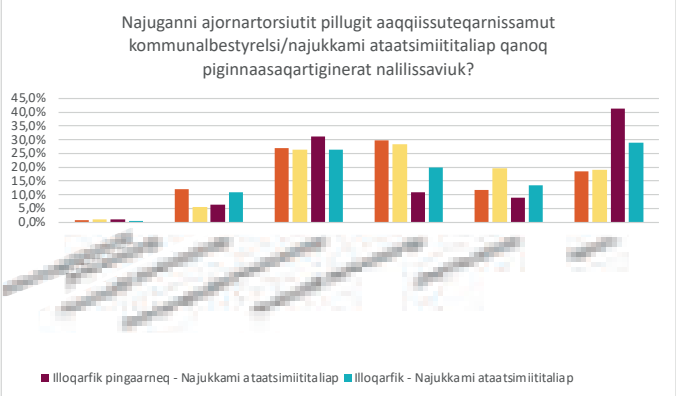
Takussutissiaq 67 (Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Najuganni sammisassanut aalajangiinernullu kommunalbestyrelsip/najukkami ataatsimiititaliap ingerlatsinerat pillugit paasissutissanik qanoq annertutigisunik pissarsillutit misigisarpiuk?

Takussutissiaq 68 (Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Najuganni soqutigisat pillugit kommunalbestyrelsi/najukkami ataatsimiititaliap qanoq qaffasitsigisumik takussutissiippat?

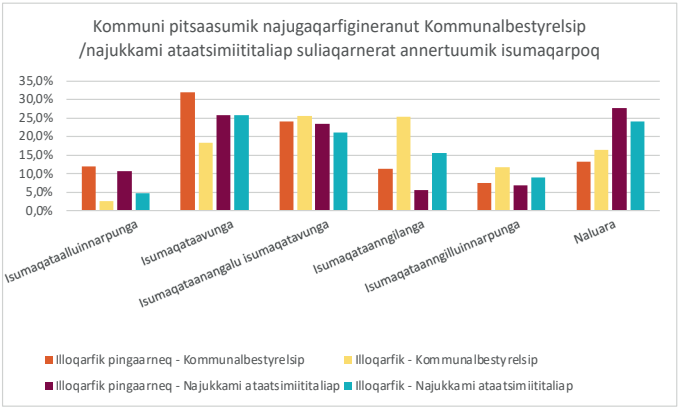

Takussutissiaq 69 (Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Najuganni soqutigisat pillugit najukkami ataatsimiititaliap qanoq qaffasitsigisumik takussutissiippat?

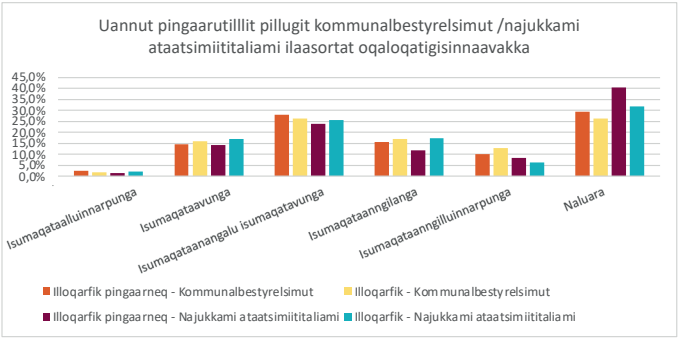

Takussutissiaq 70 (Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Najuganni ajornartorsiutit pillugit aaqqiissuteqarnissamut kommunalbestyrelsi/najukkami ataatsimiititaliap qanoq piginnaasaqartiginerat nalilissaviuk?

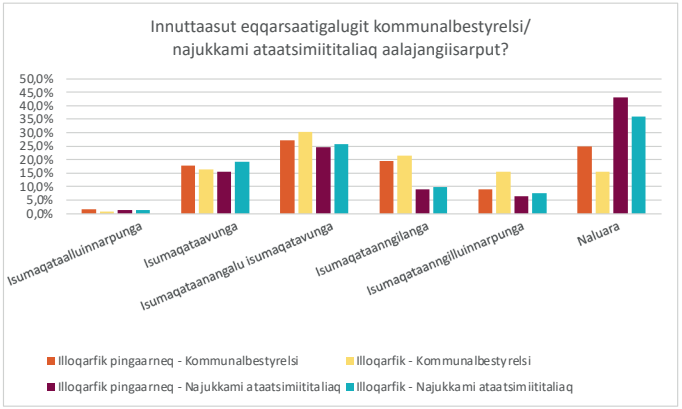

Takussutissiaq 71 *(Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Kommuni pitsaasumik najugaqarfigineranut Kommunalbestyrelsip /najukkami ataatsimiititaliap suliaqarnerat annertuumik isumaqarpoq*

Takussutissiaq 72 *(Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Uannut pingaarutilllit pillugit kommunalbestyrelsimut /najukkami ataatsimiititaliami ilaasortat oqaloqatigisinnaavakka*

Takussutissiaq 73 *(Illoqarfik pingaarneq/Illoqarfik) Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat: Innuttaasut eqqarsaatigalugit kommunalbestyrelsi/najukkami ataatsimiititaliaq aalajangiisarput?*

Illoqarfiit pingaarnerit illoqarfiillu tamarmik najukkani ataatsimiititalianik pilersitsisussaapput. Najukkani ataatsimiititalianik qinersinerni qanoq annertutigisumik peqatigiiffinnut, politikkikkut sulialinnut partiinut, kattusseqatigiinnut inunnulluunniit ataasiakkaanut ingerlatitseqqinnissamut malittarisassanik kommunalbestyrelsi aalajangersaasussavoq. Najukkani ataatsimiititaliat kommunalbestyrelsimut ilaasortat sinnerlugit suliassanik aalajangersimasunik suliaqarsinnaapput, najukkani ataatsimiititaliat atugassaannik kommunalbestyrelsi aningaasaliissuteqarsinnaalluni. Aningaasat taakku tamanut ammasumik tusarniaanernut, kulturikkut suliniutinut, timersornernut imaluunniit sammisaqartitsinernut atorneqassapput.

9.2.1. Najukkani ataatsimiititaliat pillugit inerniliineq

Kalaalllit Nunaanni najukkani ataatsimiititaliat pilersinneqarput illoqarfiit pingaarnerni illoqarfinnilu qanimut oqartussaaqataanerup siuarsarneqarnissaa siunertaralugu aamma najukkani soqutigisat tusaaneqarnissaat ingerlateqqinneqarnisssaallu qulakkeerumallugu. Naak najukkani ataatsimiititaliat najukkani suliassat nalinginnaasumik isumagisassarigaaluaraat najugaqarfinnilu innuttaasut tapersersorumallugit aningaasanik atugasinneqartaraluartut, paasissutissat takutippaat najukkani ataatsimiititaliat sulinerat ilisimasaqarfigineqarnerat killeqartoq.

Aalajangiiffigisassat sammisassallu najukkani ataatsimiititalianit ilisimatinneqartarneq pillugit innuttaasut misigisartagaat kommunalbestyrelsinut sanilliullugu annikinnerusumik inissisimavoq. Illoqarfinni pingaarnerni 4,1%-iinnaat najukkani ataatsimiititaliat aalajangiisarneri pillugit pitsaasumik paasissutissinneqartarnerartut, illoqarfinni kisitsit 8,2%-uvoq. Sanilliussinermi illoqarfinni pingaarnerneersut 9,5%-it illoqarfinnilu 4,4%-it kommunabestyrelsip aalajangiisarneri pillugit pitsaasumik paasissutissinneqarput. Kommunalbestyrelsinut 10,9%-iusunut aamma 14,2%-iusunut sanilliullugu illoqarfinni pingaarnerni innuttaasut 31,4%-ii illoqarfinnilu 23,3%-it najukkani ataatsimiititaliat suliaat pillugit ilisimasaqarnersut aperineqartut “naluara”-mik akipput. Assigiinngissutaasoq taanna najukkani ataatsimiititaliat tungaanniit ersarippallaannginnermik attaveqarniarnermillu ajornartorsiuteqarneq peqqutaasinnaagunarpoq.

Soqutigisaminnik najukkani ataatsimiititaliat sullissinerat pillugu innuttaasut paasinninnerat eqqarsaatigigaanni qularnartoqangaatsiarpoq. Illoqarfinni pingaarnerneersut innuttaasut 7,2%-ii soqutigisaminnik najukkani ataatsimiititaliat annertuumik imaluunniit annertoorujussuarmik sullissisut isumaqarput, illoqarfinnili kisitsit annerulaarluni 8,9%-iugami. Akerlianik illoqarfinni pingaarnerneersut 32,%-ii illoqarfinnilu 38,2%-it soqutigisatik sulissutigineqanngitsut misigisimapput. Matumani aamma maluginiagassaavoq, illoqarfinni pingaarnerni 41,1%-it illoqarfinnilu 30,7%-it “naluara”-mik akisimammata, tamatuma najukkani ataatsimiititaliat ilisimasaqarfigineqarpallaannginneri kingumut takutippaa.

Najukkani ataatsimiititaliat najukkani pisssutsinut sunniuteqarsinnaanerinut misigisimaneq aamma appasippoq. Illoqarfinni pingaarnerni taamaallaat 10,9%-it isumaqarput najukkani ataatsimiititaliat malunnaatilimmik suniuteqarsinnaasut, illoqarfinni 11,4%-iusoq. Akerlianik illoqarfinni pingaarnerneersut 24,6%-ii illoqarfinneersullu 39,4%-ii isumaqarput najukkani ataatsimiititaliat sunniuteqarsinnaanerat killeqartoq imaluunniit sunniuteqanngitsut. Uani aamma maluginiagassaavoq illoqarfinni pingaarnerni 42,6%-it illoqarfinnilu 31,0%-it “naluara”-mik akimmata, tassani innuttaasut akornanni najukkani ataatsimiititaliat sulinerat ilisimaneqarpallaanngitsoq tikkuarneqarluni.

Najukkani ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi najukkani ataatsimiititaliat piginnaasaat ataatsimut isigalugu annikitsoq innuttaasut naliliipput. Illoqarfinni pingaarnerni 7,5%-it naliliipput najukkani ataatsimiititaliat sulinerat pitsaasuusoq imaluunniit pitsaalluinnartuusoq, kisitsit illoqarfinni 11,4%-iulluni. Akerlianik najukkani ataatsimiititaliat najukkani ajornartorsiutinik aaqqiiniartarnerat ajortuusoq imaluunniit ajorluinnartuusoq amerlasuunit nalilerneqarpoq – 19,9%-ii illoqarfinni pingaarnerusuneersullutik 33,3%-iilu illoqarfinninngaanneersuullutik. Tassunga ilaavoq illoqarfinni pingaarnerneersut 41,3%-it illoqarfinneersullu 29,0%-it “naluara”-mik akimmata, tamatuma erseqqissarpaa najukkani ataatsimiititaliat naammassisaqarsinnaanerat ataatsimut isigalugu qularnartoqartinneqarnera.

9.3. Inerniliineq

Nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat pillugit inerniliinerup takutippaa suliaannullu tunngatillugu nalornissuteqartoqartoq ilisimasaqarnermik amigaateqartoqartoq. Najukkani ataatsimiititaliat kommunalbestyrelsinut sanilliullutik pissarsiariuminarnerorpasipput najukkanilu pissutsinut eqqumanerorpasillutik. Taamaakkaluartoq innuttaasut amerlasuut isumaqarput nunaqarfinni ataatsimiititaliat najukkaminni pissutsinut sunniuteqarsinnaanerat killeqartoq ajornartorsiutinillu aaqqiiniartarnerat naammaginanngitsutut isumaqarfigineqarluni.

Illoqarfinni pingaarnerni illoqarfinnilu najukkami ataatsimiititalianut tunngatillugu unamminartoqarnera annertuneruvoq. Innuttaasunut paasissutissiisarneq sullissinermullu tunngatillugu paasinninnermut kommunabestyrelsinit appasinnerulaarput. Innuttaasasut amerlasuut najukkani ataatsimiititaliat sulinerat pillugu paasitinneqartarnertik pitsaasuunngitsoq misigisimapput, amerlasuullu misigisimapput soqutigisatik sulissutigineqartarnersut nalornissatigalugu. Innuttaasut suli amerlanerusut ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi najukkani ataatsimiititaliat sunniuteqarsinnaanersut piginnaaneqarnersullluunniit nalornissutigaat.

Ataatsimut isigalugu nunaqarfinni aqutsisut najukkanilu ataatsimiititaliat ersarlunnerat, ilisimasaqarnermik tatiginassusermillu amigaataanerata ersersippaa qanimut oqartussaaqataanerup nukittorsarneqarnissaanut tunngatillugu atuuffiisa nalilersoqqinneqarnissaat pisariaqartoq. Ingerlatsiviit taakku sunniutilimmik Kalaallit Nunaanni qanimut oqartussaaffeqarnermut pilersitseqataasssappata pitsaanerusumik attaveqaqatigiinnissaq, innuttaasut akuunerulernissaat najukkanilu soqutigisat ersarinnerusumik sullisigineqarnissaat pisariaqarpoq.

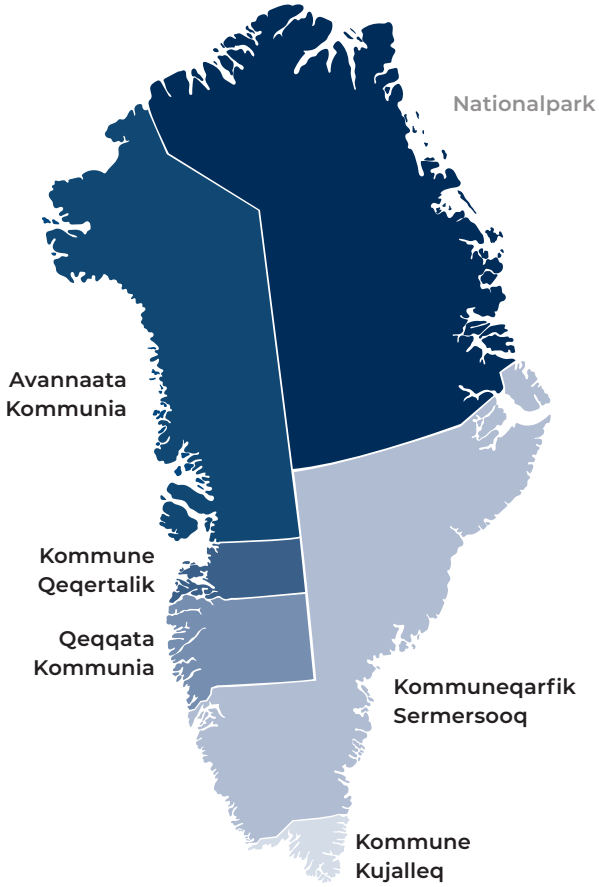
10. Naatsorsuutigineqartut kommunillu aaqqissugaanerat

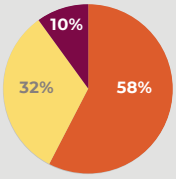
Kommunit aaqqissugaanerat kommunillu avinneqarnerat ullumikkutut isikkulik qanoq naapertuutsiginersoq ukiorpaalunni oqallisigineqartuarpoq. Oqallisigineqarneranut ilanngullugu arlaleriarluni atsiornernik katersisoqartarpoq, aggulunnerup kingunerisinnaasai pillugit kommunit marluk misissuillutik aallartinnikuupput.

Taamaattumik kommunit aaqqissugaanerisa allanngortinneqarnerisigut kingunerisassat pillugit innuttaasut isumaat ilanngunneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Innuttaasut iluarisimaarinninnnerat pillugu misissuinermi peqataasut qinnuigineqarput illoqarfigisaq kommunitut namminiilerpat illoqarfigisamut qanoq sunniuteqarsinnaanera pillugu pissutsit assigiinngitsut eqqarsaatigeqqullugit. Tamatuma kingorna sunniutissat pineqartut pitsaanerulersitsissanersut ajornerulersitsissanersulluunniit nalileqqullugit qinnuigineqarput.

Pingaaruteqarpoq maluginiassallugu innuttaasut takorluukkamittut paasinninnerattullu inernerit takutitsimmata allannguuterpiaasunik siulittuisuusariaqanngitsut. Minnerunngitsumik pingaaruteqarpoq kommunit aaqqissugaanerisa allanngortinneqarpata kingunerissassat innuttaasunit naatsorsuutigineqartut pingaartinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Inernerit takutippaat, illoqarfigisartik namminiilerpat pitsanngoriaateqartoqarnissaa innuttaasunit ataatsimut isigalugu naatsorsuutigineqartoq.

Innuttaasunit pitsanngorsaasoqarnissanik naatsorsuuteqarneq pissutsit maanna atuuttut iluarineqannginnerat patsuugassaanngitsumik inernerit ersersippaat. Kommunit aaqqissugaanerisa allannngortinneqarnissaat malitsigisinnaasaanut innuttaasut annertuumik naatsorsuutiginninnerannut aamma tikkuussisinnaavoq. Allannguinissamik kissaateqarneq nutaamillu aaqqissugaanerup ajornartorsiutit ulluinnarni misigisartakkat allanngornissaannut upperinninnermik taama neriuuteqarneq pissuteqarsinnaavoq. Taamaattorli pingaaruteqarpoq taamatut naatsorsuuteqarnermi kommunit aaqqissugaanerisa allanngortinneqarnissaannut qanoq piviusunngortitsisoqarsinnaanera eqqarsaatigissallugu.

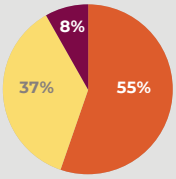

Inoqarfik najukkat ineriartortinnissaanut aningaasat qanoq amerlatigissappat?

- Aningaasat amerlanipilussuit
- Aningaasat ikinnerunatillu amerlanerunngitsut
- Aningaasat ikinnerit

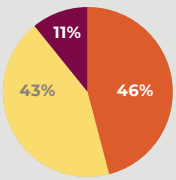
Takussutissiaq 74 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Inoqarfik najukkat ineriartortinnissaanut aningaasat qanoq amerlatigissappat?

Sullissinerup qaffasissusia qanoq ilissava?

- Qaffassaaq
- Qaffannanilu appariassanngilaq
- Appasinnerulissaaq

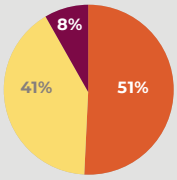
Takussutissiaq 75 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Sullissinerup qaffasissusia qanoq ilissava?

Suliassat suliarineqartarneranni piffissaq qanoq sunnerneqassava?

- Sukkatsissaaq
- Arriillinanilu sukkatsissanngilaq
- Arriillissaaq

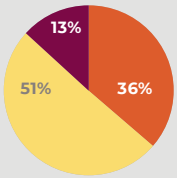
Takussutissiaq 76 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Suliassat suliarineqartarneranni piffissaq qanoq sunnerneqassava?

Suliassat suliarineqartarneranni pitsaassuseq qanoq ilissava?

- Pitsaanerulissaaq
- Ajornerulernanilu pitsaanerulissanngilaq
- Ajornerulissaaq

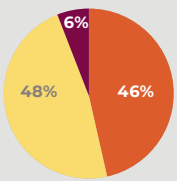
Takussutissiaq 77 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Suliassat suliarineqartarneranni piffissaq qanoq sunnerneqassava?

Politikkikkut aalajangiinerit najugannut sunniuteqartussanut qanoq annertutigisumik sunniuteqassavit?

- Annertunermik
- Annikinnanilu annertunngitsumik
- Annikitsumik

Takussutissiaq 78 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Politikkikkut aalajangiinerit najugannut sunniuteqartussanut qanoq annertutigisumik sunniuteqassavit?

Kommunip allaffianut attaveqarnerit qanoq misigissaviuk?

- Ajunnginnerulissaaq
- Ajornerulernanilu ajunnginnerulissanngilaq
- Ajornerulissaaq

Takussutissiaq 79 Takorlooruk najukkat kommuninngortoq namminersortoq. Illit isummat malillugu allannguutaasinnaasut sorliit najukkami kingunerissavai? Kommunip allaffianut attaveqarnerit qanoq misigissaviuk?

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Kommunit aaqqissuussaanerat pillugu naliliineq

Innuttaasut sinaakkutarineqartut ataanni kiffartuunneqarnerminnut najugarisamilu oqartussaaqataaneq pillugu isumaat misilittagaallu pillugit nalunaarusiaq

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Departementet for
Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender

Ilanngussat

Kommunit aaqqissuussaanerat pillugu naliliineq

2024

1. Illit kommuni maannakkut najugaqarfigisat pillugu qanoq isumaqarpit?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	3,3%	3,9%	1,4%	4,2%
Iluarisimaarinnippunga	27,6%	31,3%	16,0%	30,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	38,0%	39,4%	40,6%	25,5%
Iluarisimaarinninngilanga	20,5%	17,2%	28,2%	23,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,5%	8,2%	13,8%	16,6%
Naluara	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	4,4%	2,3%	0,8%	2,6%	3,7%
Iluarisimaarinnippunga	34,9%	27,7%	17,2%	17,6%	22,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	37,9%	37,9%	50,5%	33,1%	34,3%
Iluarisimaarinninngilanga	18,2%	20,2%	18,1%	27,4%	23,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	4,5%	11,9%	13,3%	19,3%	16,3%
Naluara	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	2,2%	3,7%	5,0%	3,6%	2,3%
Iluarisimaarinnippunga	28,2%	22,5%	29,1%	30,3%	27,0%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	46,7%	40,7%	41,5%	31,3%	29,3%
Iluarisimaarinninngilanga	16,5%	22,8%	13,9%	21,4%	29,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	6,5%	10,2%	10,6%	13,3%	11,9%
Naluara	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	4,3%	2,3%
Iluarisimaarinnippunga	28,1%	26,9%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	36,3%	40,1%
Iluarisimaarinninngilanga	18,8%	22,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,6%	8,2%
Naluara	0,0%	0,0%

2.A Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Meeqqat Atuarfiat

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	3,5%	3,2%	3,0%	6,5%
Iluarisimaarinnippunga	24,6%	23,8%	23,8%	30,4%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	24,5%	26,3%	17,6%	28,4%
Iluarisimaarinninngilanga	17,2%	17,4%	17,8%	14,7%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,4%	5,9%	16,5%	5,9%
Naluara	21,8%	23,3%	21,3%	14,2%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	4,1%	5,2%	2,2%	0,4%	3,4%
Iluarisimaarinnippunga	21,9%	24,1%	34,6%	18,1%	29,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,6%	18,8%	24,9%	25,5%	25,8%
Iluarisimaarinninngilanga	16,6%	17,3%	5,4%	28,9%	18,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	6,5%	17,6%	5,7%	13,0%	4,2%
Naluara	25,4%	17,0%	27,3%	14,1%	19,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	3,9%	3,3%	6,7%	2,4%	2,0%
Iluarisimaarinnippunga	24,9%	25,0%	23,6%	28,2%	17,1%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	18,7%	21,0%	30,8%	26,1%	29,1%
Iluarisimaarinninngilanga	14,8%	17,6%	14,9%	16,8%	23,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	6,9%	9,9%	14,7%	6,2%	6,0%
Naluara	30,7%	23,3%	9,4%	20,4%	21,9%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	2,3%	4,9%
Iluarisimaarinnippunga	26,4%	22,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,7%	23,1%
Iluarisimaarinninngilanga	16,2%	18,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,4%	8,4%
Naluara	20,9%	22,8%

2.B Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Ulluunerani neqeroorutit (soorlu meeraaqqeriviit meeqqeriviillu)

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	4,7%	4,8%	4,4%	5,2%
Iluarisimaarinnippunga	21,4%	18,6%	24,9%	29,4%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,9%	27,0%	23,4%	25,2%
Iluarisimaarinninngilanga	12,9%	12,3%	13,6%	14,7%
Assut iluarisimaarinninngilanga	7,3%	8,8%	4,2%	5,1%
Naluara	27,8%	28,5%	29,5%	20,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	4,9%	6,1%	3,3%	4,6%	4,1%
Iluarisimaarinnippunga	16,0%	26,4%	24,5%	23,1%	26,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	26,9%	23,8%	21,8%	26,1%	27,8%
Iluarisimaarinninngilanga	14,1%	11,8%	15,5%	12,8%	9,7%
Assut iluarisimaarinninngilanga	9,4%	5,1%	2,2%	8,8%	6,1%
Naluara	28,8%	26,7%	32,7%	24,5%	25,6%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	6,6%	6,1%	3,6%	4,4%	1,5%
Iluarisimaarinnippunga	20,6%	28,1%	19,1%	21,5%	14,4%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,0%	22,4%	35,9%	23,9%	34,1%
Iluarisimaarinninngilanga	11,1%	13,2%	12,7%	15,0%	11,2%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,1%	13,0%	4,9%	5,4%	3,3%
Naluara	33,5%	17,3%	23,8%	29,8%	35,6%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	4,1%	5,5%
Iluarisimaarinnippunga	21,1%	21,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	26,0%	25,9%
Iluarisimaarinninngilanga	13,1%	12,6%
Assut iluarisimaarinninngilanga	7,1%	7,4%
Naluara	28,6%	26,8%

2.C Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Utoqqarnut suliassaqarfik

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	1,9%	1,9%	0,4%	4,8%
Iluarisimaarinnippunga	13,6%	11,3%	19,3%	14,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,9%	21,9%	23,4%	18,5%
Iluarisimaarinninngilanga	21,7%	21,8%	19,1%	26,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,5%	12,1%	13,3%	13,0%
Naluara	28,5%	31,0%	24,5%	22,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	1,4%	2,0%	0,8%	0,0%	4,4%
Iluarisimaarinnippunga	10,3%	23,1%	17,5%	12,6%	11,6%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	22,4%	19,0%	23,0%	20,4%	23,5%
Iluarisimaarinninngilanga	21,2%	16,9%	17,0%	31,4%	23,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,8%	10,0%	11,8%	17,7%	11,2%
Naluara	32,1%	29,0%	29,8%	18,0%	25,3%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	2,8%	0,4%	1,0%	3,2%	1,1%
Iluarisimaarinnippunga	9,5%	8,9%	15,8%	17,8%	16,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,3%	19,4%	29,3%	18,5%	22,1%
Iluarisimaarinninngilanga	11,6%	27,2%	15,8%	23,5%	32,6%
Assut iluarisimaarinninngilanga	13,3%	11,4%	9,5%	11,4%	18,6%
Naluara	39,5%	32,8%	28,7%	25,6%	8,9%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	1,9%	1,8%
Iluarisimaarinnippunga	17,4%	9,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,9%	21,9%
Iluarisimaarinninngilanga	21,6%	21,8%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,0%	15,2%
Naluara	27,2%	30,0%

2.D Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Inunnut innarluutilinnut tapersersuineq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	2,1%	2,0%	1,1%	4,7%
Iluarisimaarinnippunga	11,5%	10,9%	15,5%	6,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,7%	23,8%	24,4%	21,3%
Iluarisimaarinninngilanga	22,8%	22,7%	23,2%	22,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,8%	12,8%	12,3%	14,0%
Naluara	27,1%	27,8%	23,5%	31,0%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	2,1%	3,1%	1,3%	0,0%	3,1%
Iluarisimaarinnippunga	8,8%	17,1%	14,1%	9,6%	12,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	24,1%	25,7%	20,8%	20,5%	24,3%
Iluarisimaarinninngilanga	22,6%	20,9%	24,6%	33,9%	17,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,8%	8,4%	12,8%	20,9%	14,3%
Naluara	30,6%	24,8%	26,3%	15,2%	28,5%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	3,9%	2,1%	1,5%	1,8%	0,4%
Iluarisimaarinnippunga	12,6%	6,9%	13,6%	12,8%	11,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,3%	27,2%	24,8%	25,1%	17,6%
Iluarisimaarinninngilanga	12,8%	21,8%	23,9%	27,5%	29,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	9,6%	11,4%	12,7%	13,6%	19,1%
Naluara	39,8%	30,6%	23,4%	19,2%	21,2%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	2,6%	1,6%
Iluarisimaarinnippunga	13,8%	8,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	24,7%	22,5%
Iluarisimaarinninngilanga	21,3%	24,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,5%	15,5%
Naluara	27,1%	27,1%

2.F Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Timersorneq, kulturi sunngiffillu

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	9,8%	12,4%	5,6%	4,5%
Iluarisimaarinnippunga	34,4%	35,4%	31,8%	33,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	26,8%	26,9%	31,2%	17,6%
Iluarisimaarinninngilanga	9,3%	7,4%	9,9%	18,7%
Assut iluarisimaarinninngilanga	5,9%	4,7%	8,0%	8,6%
Naluara	13,7%	13,3%	13,5%	16,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	14,2%	7,2%	7,7%	5,8%	5,8%
Iluarisimaarinnippunga	38,1%	40,5%	35,7%	21,4%	27,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,0%	24,9%	31,7%	38,4%	27,6%
Iluarisimaarinninngilanga	8,1%	7,9%	4,7%	12,2%	14,0%
Assut iluarisimaarinninngilanga	3,4%	7,5%	3,8%	7,1%	11,0%
Naluara	13,2%	11,9%	16,4%	15,1%	14,1%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	6,5%	11,3%	12,2%	10,4%	9,3%
Iluarisimaarinnippunga	32,7%	37,8%	33,4%	33,4%	34,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,2%	25,0%	30,6%	28,2%	28,6%
Iluarisimaarinninngilanga	11,8%	7,3%	9,8%	8,6%	9,1%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,2%	8,0%	3,6%	5,2%	3,1%
Naluara	17,6%	10,6%	10,4%	14,3%	15,1%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	9,8%	9,9%
Iluarisimaarinnippunga	38,7%	29,4%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	28,1%	25,4%
Iluarisimaarinninngilanga	9,7%	8,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	4,8%	7,2%
Naluara	8,9%	19,2%

2.G Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Aqqusernit

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	1,7%	1,9%	1,7%	0,5%
Iluarisimaarinnippunga	14,3%	15,5%	10,6%	14,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,5%	23,8%	17,0%	9,5%
Iluarisimaarinninngilanga	29,5%	28,6%	28,7%	36,2%
Assut iluarisimaarinninngilanga	28,4%	24,5%	35,3%	36,4%
Naluara	5,6%	5,7%	6,8%	2,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	3,1%	0,0%	2,3%	0,0%	0,5%
Iluarisimaarinnippunga	14,9%	13,0%	21,8%	13,9%	9,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,6%	22,4%	23,0%	17,8%	16,6%
Iluarisimaarinninngilanga	27,7%	34,5%	24,3%	26,1%	34,4%
Assut iluarisimaarinninngilanga	25,2%	24,7%	19,0%	40,1%	37,4%
Naluara	7,5%	5,4%	9,6%	2,2%	1,3%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	0,0%	3,4%	2,2%	1,1%	2,2%
Iluarisimaarinnippunga	18,0%	11,9%	12,5%	14,5%	13,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,3%	20,8%	23,4%	19,8%	18,5%
Iluarisimaarinninngilanga	15,1%	36,9%	31,5%	34,3%	29,1%
Assut iluarisimaarinninngilanga	32,4%	24,2%	27,6%	27,0%	32,7%
Naluara	14,2%	2,8%	2,8%	3,2%	4,0%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	1,8%	1,5%
Iluarisimaarinnippunga	16,8%	11,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,9%	20,1%
Iluarisimaarinninngilanga	28,9%	30,2%
Assut iluarisimaarinninngilanga	27,9%	29,0%
Naluara	3,7%	7,7%

2.H Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?

Eqqagassalerineq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	6,0%	7,6%	3,6%	1,9%
Iluarisimaarinnippunga	34,7%	40,3%	24,7%	23,9%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,2%	20,9%	30,4%	21,6%
Iluarisimaarinninngilanga	18,0%	16,4%	20,9%	20,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,5%	8,7%	16,1%	26,5%
Naluara	5,6%	6,1%	4,3%	5,2%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	7,2%	5,8%	6,6%	4,0%	4,1%
Iluarisimaarinnippunga	43,6%	36,5%	24,1%	20,0%	27,6%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,5%	24,9%	28,9%	27,1%	22,5%
Iluarisimaarinninngilanga	13,8%	18,3%	17,5%	25,3%	23,4%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,0%	10,0%	12,9%	20,2%	20,2%
Naluara	6,9%	4,5%	10,0%	3,5%	2,3%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	1,6%	5,2%	9,4%	8,2%	5,8%
Iluarisimaarinnippunga	19,8%	39,4%	35,3%	41,0%	38,2%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	35,3%	17,1%	27,1%	20,4%	14,4%
Iluarisimaarinninngilanga	19,8%	20,7%	15,0%	13,9%	22,8%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,4%	12,6%	10,5%	13,6%	16,2%
Naluara	13,1%	5,1%	2,9%	2,8%	2,7%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	6,6%	5,3%
Iluarisimaarinnippunga	36,5%	32,6%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	23,0%	23,5%
Iluarisimaarinninngilanga	18,4%	17,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,8%	13,3%
Naluara	3,6%	7,8%

2.I Kommunip najugaqarfigisavit sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?
Inoqarfimmik ineriartortitsineq (soorlu nutarterineq inissianillu sanaartorneq)

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	4,6%	5,4%	2,8%	4,2%
Iluarisimaarinnippunga	17,5%	24,7%	2,8%	7,6%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,0%	30,2%	17,7%	11,7%
Iluarisimaarinninngilanga	24,1%	21,5%	29,1%	28,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	21,3%	11,1%	38,5%	42,9%
Naluara	7,4%	7,1%	9,1%	5,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	6,8%	2,1%	3,2%	2,8%	3,7%
Iluarisimaarinnippunga	23,9%	18,8%	11,2%	4,9%	12,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	29,9%	24,7%	18,2%	19,0%	21,6%
Iluarisimaarinninngilanga	16,5%	24,7%	35,8%	33,6%	28,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	15,1%	19,7%	20,4%	35,6%	29,2%
Naluara	7,8%	10,0%	11,3%	4,1%	3,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	5,1%	5,0%	4,5%	4,4%	3,8%
Iluarisimaarinnippunga	13,7%	20,8%	23,0%	17,7%	11,9%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,5%	26,4%	24,6%	26,6%	26,1%
Iluarisimaarinninngilanga	21,9%	21,8%	22,4%	24,1%	33,7%
Assut iluarisimaarinninngilanga	25,8%	21,4%	16,6%	22,0%	18,0%
Naluara	12,1%	4,6%	8,9%	5,3%	6,4%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	6,0%	9,3%
Iluarisimaarinnippunga	22,1%	3,0%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,9%	12,3%
Iluarisimaarinninngilanga	20,7%	24,0%
Assut iluarisimaarinninngilanga	19,6%	28,0%
Naluara	5,6%	23,3%

3. Inoqarfimmi illit najugaqarfigisanni kommunip sullissinermik neqeroorutai pillugit qanoq isumaqarpit?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	2,2%	3,0%	1,3%	0,0%
Iluarisimaarinnippunga	22,1%	24,0%	17,7%	20,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	33,0%	33,0%	34,2%	30,1%
Iluarisimaarinninngilanga	18,7%	17,8%	18,3%	24,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,0%	8,7%	13,8%	17,8%
Naluara	13,0%	13,4%	14,7%	7,4%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	2,6%	1,9%	0,8%	1,4%	3,0%
Iluarisimaarinnippunga	25,9%	30,0%	17,0%	14,1%	14,2%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	36,7%	25,4%	36,1%	22,1%	35,3%
Iluarisimaarinninngilanga	14,4%	23,6%	17,3%	25,8%	21,1%
Assut iluarisimaarinninngilanga	7,6%	8,0%	14,7%	24,0%	11,7%
Naluara	12,9%	11,1%	14,0%	12,6%	14,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	0,0%	1,9%	3,5%	3,1%	3,4%
Iluarisimaarinnippunga	21,1%	23,5%	23,0%	25,8%	12,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	34,7%	30,2%	38,7%	30,1%	33,6%
Iluarisimaarinninngilanga	13,1%	15,9%	13,7%	22,8%	29,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	6,7%	14,9%	10,1%	10,2%	14,5%
Naluara	24,3%	13,6%	11,0%	8,0%	6,1%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	2,1%	2,4%
Iluarisimaarinnippunga	26,8%	16,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	28,8%	37,6%
Iluarisimaarinninngilanga	19,5%	17,8%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,1%	10,9%
Naluara	11,6%	14,7%

4.A Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput.
Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit
isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit
Inoqarfimmi meeqqanut paaqqinnittarfiit pitsaasunik periarfissaqarput

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	2,1%	2,4%	1,9%	1,1%
Isumaqataavunga	29,5%	29,9%	29,1%	28,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,8%	23,3%	22,1%	21,5%
Isumaqataanngilanga	14,2%	12,6%	14,5%	22,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,9%	7,2%	7,5%	12,0%
Naluara	23,5%	24,6%	24,9%	14,5%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	2,3%	1,4%	4,0%	2,7%	0,9%
Isumaqataavunga	26,8%	43,8%	32,3%	20,5%	27,5%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,8%	23,9%	19,5%	25,0%	22,3%
Isumaqataanngilanga	14,0%	6,1%	16,3%	12,4%	21,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,2%	7,5%	3,9%	14,9%	5,5%
Naluara	25,9%	17,3%	24,1%	24,4%	22,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	0,9%	3,1%	1,6%	2,0%	3,3%
Isumaqataavunga	29,4%	33,4%	31,4%	29,9%	20,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	19,4%	25,2%	24,8%	22,6%	22,5%
Isumaqataanngilanga	13,0%	10,8%	15,6%	14,3%	20,0%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,5%	11,2%	7,6%	7,1%	3,2%
Naluara	28,8%	16,3%	19,0%	24,0%	30,5%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	1,8%	2,5%
Isumaqataavunga	34,7%	23,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,8%	21,7%
Isumaqataanngilanga	12,2%	16,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,0%	9,9%
Naluara	21,5%	25,7%

4.B Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput.
Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit
Inoqarfimmi pitsaasumik meeqqat atuarfeqarput

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	4,4%	4,4%	3,5%	6,2%
Isumaqataavunga	31,2%	32,2%	28,2%	31,8%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,4%	24,0%	24,6%	18,1%
Isumaqataanngilanga	16,7%	16,6%	13,1%	24,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	9,4%	6,5%	18,0%	7,8%
Naluara	14,9%	16,3%	12,6%	11,5%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	4,1%	6,1%	5,5%	4,8%	2,7%
Isumaqataavunga	28,2%	37,0%	33,3%	18,4%	39,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	26,8%	14,5%	25,8%	19,2%	24,4%
Isumaqataanngilanga	17,2%	10,8%	10,0%	29,6%	16,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,2%	21,0%	7,2%	17,5%	3,6%
Naluara	17,5%	10,6%	18,1%	10,4%	13,1%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	0,9%	7,6%	4,6%	5,0%	3,4%
Isumaqataavunga	34,6%	27,9%	25,5%	34,1%	31,5%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,9%	20,9%	29,4%	20,9%	21,9%
Isumaqataanngilanga	15,8%	16,9%	19,9%	15,7%	16,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,2%	12,6%	10,0%	9,0%	8,2%
Naluara	15,6%	14,2%	10,6%	15,4%	18,6%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	4,0%	4,8%
Isumaqataavunga	35,6%	26,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,0%	25,0%
Isumaqataanngilanga	15,8%	17,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	9,8%	9,0%
Naluara	12,8%	17,2%

4.C Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput.
Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit
isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit
Inoqarfimmi utoqqaat pisariaqartitaat malillugit ikiorneqarput

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	2,5%	1,7%	2,6%	6,9%
Iluarisimaarinnippunga	16,7%	14,9%	20,0%	19,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,9%	21,5%	23,7%	20,1%
Iluarisimaarinninngilanga	23,7%	24,2%	24,5%	19,4%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,4%	9,9%	10,5%	13,4%
Naluara	24,8%	27,9%	18,8%	20,5%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	1,3%	2,6%	3,5%	0,0%	6%
Iluarisimaarinnippunga	13,8%	25,2%	18,6%	16,8%	15,0%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,8%	22,2%	24,0%	17,1%	23,3%
Iluarisimaarinninngilanga	22,3%	20,3%	21,2%	37,8%	22,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,7%	5,4%	9,8%	13,8%	10,1%
Naluara	29,1%	24,3%	22,8%	14,4%	22,7%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	4,7%	1,1%	1,6%	3,5%	0,0%
Iluarisimaarinnippunga	24,0%	9,8%	16,3%	16,3%	16,9%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	19,4%	22,0%	32,1%	19,9%	17,7%
Iluarisimaarinninngilanga	16,4%	25,8%	12,1%	25,8%	41,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	9,6%	10,1%	10,6%	10,6%	11,7%
Naluara	25,9%	31,2%	27,2%	23,8%	12,1%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	2,2%	2,8%
Iluarisimaarinnippunga	21,2%	11,5%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	22,2%	21,5%
Iluarisimaarinninngilanga	21,8%	25,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	7,0%	14,3%
Naluara	25,6%	24,0%

4.D Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput.
Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit
Inoqarfimmi timersornermut, kulturimut sunngiffimmullu soqutigisatit aallunnissaanut periarfissaqarpoq.

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	8,7%	11,2%	5,2%	1,9%
Iluarisimaarinnippunga	39,4%	43,1%	32,9%	32,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	22,4%	20,3%	30,3%	17,4%
Iluarisimaarinninngilanga	10,1%	9,8%	8,8%	14,6%
Assut iluarisimaarinninngilanga	8,2%	5,5%	9,7%	20,4%
Naluara	11,3%	10,2%	13,1%	13,5%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	12,7%	8,0%	8,2%	3,9%	3%
Iluarisimaarinnippunga	42,7%	40,4%	39,6%	30,3%	36,1%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	20,9%	24,6%	17,3%	27,8%	23,5%
Iluarisimaarinninngilanga	7,3%	8,0%	14,3%	13,3%	14,0%
Assut iluarisimaarinninngilanga	5,5%	9,1%	5,5%	13,1%	12,3%
Naluara	11,0%	9,9%	14,9%	11,5%	10,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	11,5%	6,6%	12,7%	6,8%	6,6%
Iluarisimaarinnippunga	32,0%	42,0%	37,4%	44,2%	39,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	19,4%	20,5%	27,5%	21,9%	25,3%
Iluarisimaarinninngilanga	13,8%	10,5%	7,2%	7,5%	11,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	10,2%	9,4%	6,6%	8,1%	5,2%
Naluara	13,0%	10,9%	8,6%	11,6%	11,2%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	9,8%	7,4%
Iluarisimaarinnippunga	45,2%	32,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	21,7%	23,1%
Iluarisimaarinninngilanga	9,0%	11,3%
Assut iluarisimaarinninngilanga	6,6%	10,0%
Naluara	7,6%	15,4%

4.E Oqaaseqatigiit arlallit tullinnguupput.
Oqaaseqatigiit ataasiakkaarlugit isumaqataaffiginerlugit isumaqataaffiginnginnerlugilluunniit naliliiffigikkit
Tamanit tikinneqarsinnaasut inunnut innarluutilinnut atoruminarput/inunnut innarluutilinnut naleqqussagaapput

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	1,6%	1,7%	1,9%	1,1%
Iluarisimaarinnippunga	15,9%	16,7%	16,1%	11,0%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	25,1%	26,9%	21,3%	22,5%
Iluarisimaarinninngilanga	24,1%	23,1%	27,6%	22,5%
Assut iluarisimaarinninngilanga	14,9%	13,6%	13,0%	25,8%
Naluara	18,4%	18,1%	20,1%	17,1%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut iluarisimaarinnippunga	0,8%	3,2%	4,3%	2,1%	0,6%
Iluarisimaarinnippunga	15,8%	26,0%	13,0%	8,6%	13,3%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	26,1%	31,2%	18,5%	16,0%	26,6%
Iluarisimaarinninngilanga	20,8%	19,7%	31,5%	32,8%	26,1%
Assut iluarisimaarinninngilanga	13,7%	6,5%	20,2%	26,3%	15,1%
Naluara	22,9%	13,4%	12,6%	14,2%	18,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut iluarisimaarinnippunga	3,1%	0,2%	1,5%	2,5%	0,0%
Iluarisimaarinnippunga	16,4%	15,7%	15,5%	15,9%	15,7%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	18,1%	26,4%	33,2%	27,5%	20,0%
Iluarisimaarinninngilanga	20,2%	26,6%	19,8%	23,8%	31,8%
Assut iluarisimaarinninngilanga	15,4%	12,2%	9,8%	17,0%	19,8%
Naluara	26,7%	18,8%	20,1%	13,3%	12,7%

	Angutit	Arnat
Assut iluarisimaarinnippunga	1,3%	2,0%
Iluarisimaarinnippunga	20,3%	10,8%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	28,4%	21,3%
Iluarisimaarinninngilanga	20,7%	27,9%
Assut iluarisimaarinninngilanga	11,3%	19,0%
Naluara	18,0%	18,9%

5. Qaammatit aqqaneq-marluk ingerlaneranni kommunimut attaveqarpit?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Aap	66,4%	65,3%	70,0%	64,7%
Naamik	33,6%	34,7%	30,0%	35,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Aap	68,2%	66,6%	73,5%	59,7%	61,9%
Naamik	31,8%	33,4%	26,5%	40,3%	38,1%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Aap	63,3%	72,7%	68,0%	61,1%	70,2%
Naamik	36,7%	27,3%	32,0%	38,9%	29,8%

	Angutit	Arnat
Aap	66,3%	66,5%
Naamik	33,7%	33,5%

5.A Misigisamik iluarisimaarinninneq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut iluarisimaarinnippunga	5,6%	7,0%	4,2%	0,7%
Iluarisimaarinnippunga	33,0%	35,0%	31,1%	25,2%
Iluarisimaarinnillungalu iluarisimaarinninngilanga	29,4%	27,1%	33,4%	33,5%
Iluarisimaarinninngilanga	17,2%	16,8%	15,1%	24,1%
Assut iluarisimaarinninngilanga	12,6%	12,4%	12,3%	13,8%
Naluara	2,2%	1,5%	3,8%	2,7%

5.B Misigisap sunniuteqarnera

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut sukkavoq	3,5%	4,3%	2,6%	0,8%
Sukkavoq	12,5%	14,9%	8,7%	7,7%
Arriinnanilu sukkanngilaq	31,9%	32,0%	33,6%	28,4%
Arriippoq	23,5%	23,0%	24,0%	25,3%
Assut arriippoq	25,0%	23,1%	25,3%	34,4%
Naluara	3,6%	2,8%	5,9%	3,4%

6.A Suliassaqarfinnut tulliuttunut qanoq soqutiginnitsigaat (Kommunimi politikki)

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut soqutiginnippunga	10,6%	11,8%	8,3%	8,8%
Soqutiginnippunga	32,8%	32,0%	36,4%	30,2%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	19,2%	18,6%	19,7%	22,0%
Annikitsumik soqutiginnippunga	18,4%	18,9%	16,6%	19,4%
Soqutigisaqanngilanga	10,6%	10,5%	10,2%	11,8%
Naluara	8,3%	8,2%	8,8%	7,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut soqutiginnippunga	10,6%	15,8%	8,2%	12,0%	7,1%
Soqutiginnippunga	35,0%	31,2%	26,6%	32,5%	32,9%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	20,4%	13,7%	27,0%	17,4%	17,9%
Annikitsumik soqutiginnippunga	19,0%	18,4%	15,9%	16,6%	19,7%
Soqutigisaqanngilanga	9,4%	12,4%	12,7%	11,5%	10,0%
Naluara	5,6%	8,5%	9,7%	10,0%	12,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut soqutiginnippunga	2,4%	6,6%	12,1%	16,0%	18,3%
Soqutiginnippunga	20,6%	30,1%	32,5%	41,2%	40,5%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	26,7%	21,9%	20,7%	14,1%	11,3%
Annikitsumik soqutiginnippunga	18,1%	16,6%	21,3%	17,3%	20,9%
Soqutigisaqanngilanga	18,0%	15,0%	7,2%	5,8%	5,1%
Naluara	14,2%	9,8%	6,2%	5,7%	4,0%

	Angutit	Arnat
Assut soqutiginnippunga	12,5%	8,6%
Soqutiginnippunga	33,5%	32,1%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	19,5%	18,9%
Annikitsumik soqutiginnippunga	17,6%	19,3%
Soqutigisaqanngilanga	10,8%	10,4%
Naluara	6,2%	10,7%

6.B Suliassaqarfinnut tulliuttunut qanoq soqutiginnitsigaat (Nuna tamakkerlugu politikki)

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut soqutiginnippunga	16,2%	18,4%	12,2%	12,4%
Soqutiginnippunga	34,5%	33,8%	36,9%	33,3%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	17,2%	17,2%	16,0%	19,4%
Annikitsumik soqutiginnippunga	15,2%	15,2%	15,7%	14,3%
Soqutigisaqanngilanga	7,8%	6,7%	9,0%	11,8%
Naluara	9,1%	8,7%	10,3%	8,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Assut soqutiginnippunga	19,7%	18,8%	8,8%	18,3%	9,3%
Soqutiginnippunga	34,4%	36,3%	33,4%	28,0%	37,3%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	15,7%	14,0%	24,1%	17,8%	18,9%
Annikitsumik soqutiginnippunga	17,7%	13,5%	12,5%	16,0%	12,3%
Soqutigisaqanngilanga	6,0%	9,9%	12,1%	6,7%	8,5%
Naluara	6,5%	7,5%	9,1%	13,1%	13,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Assut soqutiginnippunga	6,3%	11,0%	19,9%	22,3%	24,4%
Soqutiginnippunga	20,8%	31,6%	32,9%	43,7%	44,5%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	28,0%	19,4%	17,6%	9,7%	10,7%
Annikitsumik soqutiginnippunga	16,0%	15,7%	15,8%	15,2%	12,7%
Soqutigisaqanngilanga	14,1%	13,0%	4,3%	2,4%	4,3%
Naluara	14,8%	9,4%	9,5%	6,7%	3,3%

	Angutit	Arnat
Assut soqutiginnippunga	20,3%	11,6%
Soqutiginnippunga	33,7%	35,3%
Soqutiginnillungalu soqutigineninngilanga	18,5%	15,7%
Annikitsumik soqutiginnippunga	12,9%	17,9%
Soqutigisaqanngilanga	7,1%	8,6%
Naluara	7,5%	10,9%

7. Sammisassanut aalajangiinernullu kommunalbestyrelsip ingerlatsineranut paasissutissanik qanoq annertutigisunik pissarsillutit misigisarpiuk?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,9%	1,0%	0,9%	0,8%
Annertuunik pissarsisarpunga	6,8%	8,5%	3,5%	4,0%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	25,8%	25,1%	28,7%	23,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	35,7%	38,2%	31,1%	30,9%
Soqarneq ajorpoq	19,6%	16,4%	21,5%	33,1%
Naluara	11,3%	10,9%	14,2%	7,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,7%	1,5%	1,2%	2,4%	0,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	7,6%	5,9%	4,3%	6,6%	7,1%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	29,5%	26,7%	14,2%	19,9%	26,6%
Annikitsunik pissarsisarpunga	37,3%	34,5%	42,2%	33,4%	30,7%
Soqarneq ajorpoq	14,2%	15,7%	30,1%	25,6%	25,6%
Naluara	10,7%	15,8%	8,1%	12,1%	10,1%

	Angutit	Arnat
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,6%	1,3%
Annertuunik pissarsisarpunga	7,8%	5,5%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	29,6%	21,5%
Annikitsunik pissarsisarpunga	33,0%	38,7%
Soqarneq ajorpoq	18,6%	20,7%
Naluara	10,4%	12,3%

8. Najuganni soqutigisatit pillugit kommunalbestyrelsi qanoq qaffasitsigisumik takussutissiiva?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	1,1%	1,3%	0,5%	0,7%
Annertuunik pissarsisarpunga	8,7%	11,0%	3,8%	5,8%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	24,6%	27,7%	18,7%	19,4%
Annikitsunik pissarsisarpunga	27,7%	28,5%	30,6%	17,6%
Soqarneq ajorpoq	20,0%	13,5%	29,6%	36,8%
Naluara	17,9%	17,9%	16,8%	19,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	1,5%	1,0%	1,6%	1,0%	0,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	10,0%	8,9%	7,4%	7,1%	7,2%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	31,2%	19,0%	13,9%	19,0%	23,5%
Annikitsunik pissarsisarpunga	26,0%	33,5%	35,6%	24,6%	24,1%
Soqarneq ajorpoq	13,1%	15,5%	27,6%	37,0%	25,4%
Naluara	18,1%	22,1%	13,9%	11,1%	19,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,4%	0,7%	2,1%	1,3%	1,2%
Annertuunik pissarsisarpunga	5,4%	7,7%	11,0%	11,5%	7,3%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	21,1%	20,2%	28,9%	27,6%	26,3%
Annikitsunik pissarsisarpunga	22,5%	27,2%	30,0%	27,3%	35,6%
Soqarneq ajorpoq	24,9%	21,9%	13,9%	17,8%	20,5%
Naluara	25,8%	22,3%	14,1%	14,4%	9,1%

9. Najuganni ajornartorsiutit pillugit aaqqiissuteqarnissamut kommunalbestyrelsi qanoq piginnaasaqartigiva?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Ajunngilluinnarpoq	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%
Ajunngilaq	10,1%	12,1%	5,5%	8,2%
Ajornanilu ajunngilaq	28,4%	26,9%	26,3%	30,0%
Ajorpoq	27,1%	29,8%	28,4%	20,8%
Ajorluinnarpoq	14,3%	11,8%	19,7%	16,7%
Naluara	19,2%	18,5%	19,1%	23,2%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Ajunngilluinnarpoq	1,3%	0,9%	0,8%	0,3%	0,5%
Ajunngilaq	10,7%	15,6%	7,3%	6,2%	8,1%
Ajornanilu ajunngilaq	26,1%	27,1%	24,0%	30,7%	29,1%
Ajorpoq	33,3%	22,6%	24,6%	27,0%	25,2%
Ajorluinnarpoq	10,3%	12,7%	17,9%	25,9%	15,9%
Naluara	18,4%	21,1%	25,4%	9,8%	21,3%

10.A Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommuni pitsaasumik najugaqarfigineranut kommunalbestyrelsip suliaqarnera annertuumik isumaqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	8,7%	11,9%	2,6%	3,4%
Isumaqataavunga	27,0%	31,9%	18,3%	17,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,5%	24,1%	25,6%	24,5%
Isumaqataanngilanga	16,2%	11,3%	25,3%	25,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,9%	7,5%	11,8%	10,7%
Naluara	14,6%	13,3%	16,4%	18,6%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	8,9%	10,6%	6,8%	12,4%	5,8%
Isumaqataavunga	38,0%	27,4%	18,7%	13,1%	14,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,4%	22,3%	15,0%	21,6%	33,8%
Isumaqataanngilanga	9,2%	14,9%	34,4%	20,9%	20,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,4%	11,8%	12,6%	14,9%	6,7%
Naluara	13,2%	13,0%	12,5%	17,2%	18,9%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	4,9%	7,8%	8,7%	9,6%	14,7%
Isumaqataavunga	24,3%	21,7%	30,2%	27,2%	36,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,6%	21,9%	29,1%	27,0%	20,0%
Isumaqataanngilanga	12,2%	18,5%	13,6%	18,6%	17,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	10,9%	11,9%	6,8%	8,0%	4,8%
Naluara	24,2%	18,1%	11,6%	9,6%	7,0%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	8,4%	9,0%
Isumaqataavunga	32,5%	20,8%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,5%	23,4%
Isumaqataanngilanga	14,9%	17,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,4%	9,4%
Naluara	10,3%	19,5%

10.B Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Uannut pingaarutilllit pillugit kommunalbestyrelsimut ilaasortat oqaloqatigisinnaavakka

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	2,1%	2,4%	1,8%	1,5%
Annertuunik pissarsisarpunga	16,0%	14,7%	16,0%	22,4%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	26,5%	28,0%	26,4%	18,7%
Annikitsunik pissarsisarpunga	16,6%	15,5%	16,8%	22,8%
Soqarneq ajorpoq	11,3%	10,2%	12,8%	14,5%
Naluara	27,4%	29,2%	26,1%	20,1%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	1,8%	1,8%	0,8%	3,8%	2,9%
Annertuunik pissarsisarpunga	13,3%	21,1%	12,1%	16,9%	19,4%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	29,1%	26,6%	31,5%	21,8%	20,6%
Annikitsunik pissarsisarpunga	12,9%	16,2%	19,4%	20,2%	21,8%
Soqarneq ajorpoq	11,2%	10,7%	12,1%	16,0%	8,8%
Naluara	31,6%	23,6%	24,1%	21,4%	26,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	1,4%	0,6%	4,6%	2,4%	2,4%
Annertuunik pissarsisarpunga	16,4%	14,5%	14,8%	16,3%	18,4%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	21,0%	27,4%	25,7%	31,1%	25,7%
Annikitsunik pissarsisarpunga	16,8%	15,1%	13,9%	16,0%	23,5%
Soqarneq ajorpoq	10,7%	11,6%	13,9%	12,4%	6,5%
Naluara	33,7%	30,7%	27,2%	21,7%	23,6%

	Angutit	Arnat
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	2,3%	2,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	20,8%	10,6%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	27,3%	25,7%
Annikitsunik pissarsisarpunga	14,8%	18,7%
Soqarneq ajorpoq	10,1%	12,7%
Naluara	24,8%	30,4%

10.C Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Innuttaasut eqqarsaatigalugit kommunalbestyrelsi aalajangiisarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	1,3%	1,5%	0,7%	1,8%
Isumaqataavunga	17,4%	17,7%	16,3%	17,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	27,8%	27,1%	30,2%	26,6%
Isumaqataanngilanga	20,0%	19,6%	21,6%	19,0%
Isumaqataanngilluinnarpunga	10,4%	9,0%	15,6%	7,2%
Naluara	23,1%	25,0%	15,6%	27,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	1,2%	0,7%	2,3%	1,0%	1,6%
Isumaqataavunga	19,3%	20,8%	14,1%	11,8%	15,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	26,5%	25,8%	30,0%	22,5%	34,1%
Isumaqataanngilanga	18,7%	22,2%	20,8%	29,1%	15,6%
Isumaqataanngilluinnarpunga	9,6%	10,2%	12,2%	16,0%	8,0%
Naluara	24,6%	20,3%	20,6%	19,5%	25,7%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	1,6%	0%	1,9%	1,7%	1,6%
Isumaqataavunga	18,2%	15,2%	16,9%	20,5%	13,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,8%	25,8%	35,8%	27,2%	27,9%
Isumaqataanngilanga	12,9%	20,7%	16,5%	22,3%	30,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	9,1%	10,4%	9,2%	12,1%	10,2%
Naluara	33,4%	28,0%	19,7%	16,2%	16,5%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	0,8%	1,9%
Isumaqataavunga	20,0%	14,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	28,8%	26,7%
Isumaqataanngilanga	20,5%	19,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	10,9%	9,8%
Naluara	19,0%	27,8%

11. Nunap immikkoortuinut tulliuttunut qanoq sakkortutigisumik attuumassuteqartutut misigivit?

A. Inoqarfik najukkat

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut attuumassuteqarluinnarpun	12,5%	11,4%	13,4%	17,4%
Attuumassuteqarlunnarpunga	22,0%	26,0%	14,5%	15,2%
Attuumassuteqarpunga	26,4%	26,6%	27,8%	23,4%
Attuumassuteqalaarpunga	15,4%	14,3%	18,1%	15,6%
Attuumassuteqanngilanga	9,9%	8,9%	11,4%	12,5%
Naluara	13,8%	12,9%	15,3%	16,0%

B. Kommuni najukkat

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut attuumassuteqarluinnarpun	8,3%	7,5%	6,9%	15,1%
Attuumassuteqarlunnarpunga	18,6%	21,1%	13,5%	15,3%
Attuumassuteqarpunga	28,5%	30,9%	25,7%	20,7%
Attuumassuteqalaarpunga	18,5%	18,2%	20,4%	16,7%
Attuumassuteqanngilanga	11,2%	8,9%	16,6%	13,0%
Naluara	14,8%	13,3%	16,8%	19,1%

C. Nunarput ataatsimut isigalugu

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Assut attuumassuteqarluinnarpun	18,8%	22,1%	10,6%	17,1%
Attuumassuteqarlunnarpunga	19,4%	23,2%	13,7%	10,0%
Attuumassuteqarpunga	23,8%	23,0%	24,9%	26,0%
Attuumassuteqalaarpunga	11,0%	9,6%	14,4%	11,5%
Attuumassuteqanngilanga	9,9%	7,6%	14,5%	13,2%
Naluara	17,2%	14,5%	21,9%	22,2%

12.A Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Inatsisartunut qinersinermi taasinissara pingaaruteqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	41,6%	45,0%	32,7%	41,1%
Isumaqataavunga	28,2%	28,0%	32,6%	20,8%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	12,0%	10,1%	16,4%	13,5%
Isumaqataanngilanga	3,7%	3,4%	5,3%	2,0%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,6%	7,5%	5,7%	12,5%
Naluara	6,8%	6,1%	7,3%	10,1%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	47,2%	40,8%	24,6%	40,2%	40,1%
Isumaqataavunga	26,9%	30,6%	42,4%	23,6%	24,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	11,0%	12,2%	12,8%	11,2%	14,1%
Isumaqataanngilanga	2,3%	2,7%	12,3%	4,4%	2,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,5%	8,1%	6,5%	13,9%	6,9%
Naluara	6,2%	5,6%	1,3%	6,8%	12,2%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	22,9%	37,9%	45,9%	52,9%	50,5%
Isumaqataavunga	24,7%	28,5%	30,4%	29,2%	29,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	14,0%	15,1%	13,9%	7,4%	10,9%
Isumaqataanngilanga	8,9%	3,9%	1,7%	1,9%	0,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	14,4%	7,4%	2,8%	5,4%	6,8%
Naluara	15,0%	7,3%	5,3%	3,2%	1,8%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	41,5%	41,8%
Isumaqataavunga	27,8%	28,7%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	12,8%	11,1%
Isumaqataanngilanga	4,4%	2,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,4%	7,9%
Naluara	6,1%	7,7%

12.B Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommunimut qinersinermi taasinissara pingaaruteqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	qarfik pingaaru	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	39,0%	40,7%	34,3%	38,5%
Isumaqataavunga	32,0%	34,0%	32,0%	21,2%
Isumaqataanangalu isumaqatavun	11,7%	10,5%	15,9%	10,3%
Isumaqataanngilanga	4,0%	3,3%	5,6%	4,6%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,4%	5,9%	4,3%	13,0%
Naluara	7,0%	5,7%	7,9%	12,4%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	43,1%	42,5%	22,5%	40,5%	35,0%
Isumaqataavunga	31,8%	34,2%	47,7%	29,0%	23,7%
Isumaqataanangalu isumaqatavun	9,6%	8,0%	13,4%	12,7%	18,1%
Isumaqataanngilanga	4,3%	1,8%	10,1%	1,9%	2,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	5,1%	6,9%	5,0%	12,5%	6,1%
Naluara	6,1%	6,7%	1,3%	3,5%	14,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	18,7%	32,5%	48,1%	49,9%	50,1%
Isumaqataavunga	30,1%	33,5%	30,4%	31,4%	36,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	18,9%	14,3%	10,7%	7,6%	5,6%
Isumaqataanngilanga	6,5%	3,8%	3,4%	3,3%	2,1%
Isumaqataanngilluinnarpunga	10,2%	7,4%	2,6%	4,8%	5,7%
Naluara	15,7%	8,5%	5,0%	3,0%	0,5%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	38,9%	39,0%
Isumaqataavunga	29,9%	34,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	14,4%	8,7%
Isumaqataanngilanga	4,2%	3,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,0%	6,8%
Naluara	6,6%	7,4%

13.A Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommuninut qinersinermi qinigassanngortittoq uanga najugaqarfinneertuunissaa uannut pingaaruteqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	19,2%	15,4%	28,3%	21,4%
Isumaqataavunga	29,6%	29,6%	29,7%	29,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,2%	23,6%	18,0%	23,1%
Isumaqataanngilanga	9,6%	11,0%	7,2%	7,0%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,0%	9,1%	5,9%	6,2%
Naluara	11,4%	11,3%	10,9%	12,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	16,7%	13,9%	13,9%	28,5%	22,1%
Isumaqataavunga	27,9%	34,1%	34,1%	29,6%	30,2%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,3%	17,5%	17,5%	20,9%	21,7%
Isumaqataanngilanga	9,8%	11,4%	11,4%	7,8%	8,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,3%	11,2%	11,2%	8,6%	3,3%
Naluara	13,1%	11,9%	11,9%	4,5%	14,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	9,2%	17,4%	20,6%	28,5%	17,6%
Isumaqataavunga	23,1%	24,3%	28,6%	33,1%	42,9%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	21,6%	23,9%	31,5%	16,7%	21,2%
Isumaqataanngilanga	9,7%	13,4%	7,7%	8,9%	7,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,3%	10,9%	4,1%	8,2%	6,8%
Naluara	28,2%	10,1%	7,5%	4,5%	4,2%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	19,6%	18,8%
Isumaqataavunga	31,1%	27,9%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,7%	20,5%
Isumaqataanngilanga	7,9%	11,6%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,6%	8,4%
Naluara	10,2%	12,7%

13.B Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommunalbestyrelsi katitigaappat qinigassanngortittunik uanga najugaqarfinneertuuneranniit politikkikkut isumaqatiginissai uannut pingaaruteqarneruvoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	18,7%	17,7%	19,6%	22,4%
Isumaqataavunga	35,8%	37,5%	34,3%	29,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	20,4%	19,0%	22,7%	23,1%
Isumaqataanngilanga	6,1%	6,7%	4,7%	5,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	5,6%	6,3%	4,6%	3,8%
Naluara	13,4%	12,7%	14,1%	15,6%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	17,8%	20,6%	12,7%	17,2%	23,6%
Isumaqataavunga	38,0%	38,6%	35,7%	34,5%	29,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	19,2%	22,5%	16,0%	26,0%	20,4%
Isumaqataanngilanga	4,9%	6,5%	11,3%	5,7%	5,8%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,3%	3,0%	11,5%	7,2%	1,9%
Naluara	13,7%	8,8%	12,9%	9,4%	18,9%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	4,1%	21,7%	20,0%	23,4%	27,1%
Isumaqataavunga	27,3%	30,1%	42,4%	40,0%	43,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,2%	21,9%	22,8%	15,6%	17,0%
Isumaqataanngilanga	2,6%	5,0%	4,5%	10,0%	7,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	11,5%	7,3%	1,2%	3,0%	3,7%
Naluara	29,2%	14,1%	9,1%	8,1%	1,6%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	18,9%	18,5%
Isumaqataavunga	36,5%	35,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	21,9%	18,6%
Isumaqataanngilanga	5,5%	6,8%
Isumaqataanngilluinnarpunga	5,8%	5,4%
Naluara	11,5%	15,5%

14. Najuganni sammisassanut aalajangiinernullu nunaqarfinni aqutsisut/najukkami ataatsimiititaliap ingerlatsinerat pillugit paasissutissanik qanoq annertutigisunik pissarsillutit misigisarpiuk?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,5%	0,2%	0,9%	1,3%
Annertuunik pissarsisarpunga	5,3%	3,9%	7,3%	9,3%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	19,2%	18,8%	21,3%	16,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	28,4%	27,8%	31,0%	26,7%
Soqarneq ajorpoq	19,2%	17,9%	16,3%	31,8%
Naluara	27,4%	31,4%	23,3%	13,9%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,5%	0,9%	0,4%	0,0%	0,4%
Annertuunik pissarsisarpunga	5,3%	6,2%	2,4%	2,0%	8,3%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	22,7%	12,9%	17,6%	18,2%	17,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	26,3%	25,8%	40,7%	31,1%	26,9%
Soqarneq ajorpoq	16,1%	21,1%	17,3%	27,4%	20,9%
Naluara	29,1%	33,0%	21,6%	21,4%	25,6%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,0%	0,0%	0,8%	1,0%	0,8%
Annertuunik pissarsisarpunga	4,9%	4,8%	8,7%	4,1%	5,7%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	12,7%	20,9%	19,1%	22,0%	21,3%
Annikitsunik pissarsisarpunga	26,4%	29,7%	30,2%	29,1%	26,3%
Soqarneq ajorpoq	15,4%	21,4%	16,9%	21,5%	19,5%
Naluara	40,6%	23,2%	24,3%	22,4%	26,4%

	Angutit	Arnat
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,5%	0,5%
Annertuunik pissarsisarpunga	4,6%	6,2%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	22,8%	15,0%
Annikitsunik pissarsisarpunga	26,6%	30,5%
Soqarneq ajorpoq	21,1%	17,0%
Naluara	24,4%	30,9%

15. Najuganni soqutigisat pillugit nunaqarfinni aqutsisut/najukkami ataatsimiititaliap qanoq qaffasitsigisumik takussutissiippat?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,6%	0,4%	0,4%	2,2%
Annertuunik pissarsisarpunga	7,6%	6,8%	8,5%	10,4%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	19,6%	19,7%	22,3%	13,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	22,5%	20,5%	23,6%	31,5%
Soqarneq ajorpoq	14,3%	11,5%	14,6%	29,2%
Naluara	35,3%	41,1%	30,7%	12,8%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,4%	1,8%	1,6%	0,0%	0,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	8,5%	5,9%	2,2%	7,4%	10,2%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	21,1%	15,6%	23,4%	13,9%	21,0%
Annikitsunik pissarsisarpunga	20,7%	22,3%	28,4%	22,6%	23,4%
Soqarneq ajorpoq	10,1%	13,2%	15,5%	25,9%	17,4%
Naluara	39,2%	41,3%	28,9%	30,2%	28,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,4%	0,0%	1,2%	1,3%	0,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	3,7%	4,9%	13,2%	6,8%	14,0%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	13,2%	21,0%	17,2%	26,0%	17,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	18,1%	23,2%	22,7%	21,7%	30,4%
Soqarneq ajorpoq	15,7%	16,9%	12,9%	14,4%	9,1%
Naluara	48,9%	34,1%	32,7%	29,9%	28,7%

	Angutit	Arnat
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	0,8%	0,4%
Annertuunik pissarsisarpunga	7,5%	7,8%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	22,8%	16,1%
Annikitsunik pissarsisarpunga	22,7%	22,3%
Soqarneq ajorpoq	15,0%	13,4%
Naluara	31,2%	40,0%

16. Illit isummat malillugu nunaqarfimmi aqutsisut/najukkami ataatsimiititaliaq nunaqarfimmi/illoqarfimmi najuganni pissutsinut qanoq annertutigisumik sunniuteqarpat?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	1,9%	2,1%	0,7%	3,0%
Annertuunik pissarsisarpunga	9,7%	8,8%	10,7%	12,9%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	20,0%	21,8%	18,1%	13,9%
Annikitsunik pissarsisarpunga	18,4%	14,7%	21,3%	32,3%
Soqarneq ajorpoq	13,7%	9,9%	18,1%	25,7%
Naluara	36,3%	42,6%	31,0%	12,2%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	2,0%	2,6%	3,8%	0,4%	0,9%
Annertuunik pissarsisarpunga	10,5%	9,1%	14,0%	7,6%	7,5%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	22,4%	16,3%	19,6%	15,7%	20,6%
Annikitsunik pissarsisarpunga	15,3%	17,5%	13,9%	23,1%	25,7%
Soqarneq ajorpoq	10,1%	15,9%	13,9%	19,3%	16,5%
Naluara	39,8%	38,6%	34,7%	33,9%	28,8%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	2,0%	1,1%	3,4%	1,9%	1,3%
Annertuunik pissarsisarpunga	9,0%	7,8%	10,9%	10,5%	11,3%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	13,7%	20,5%	18,3%	26,1%	19,2%
Annikitsunik pissarsisarpunga	15,5%	14,8%	21,8%	17,9%	25,9%
Soqarneq ajorpoq	13,5%	17,5%	12,5%	11,8%	12,9%
Naluara	46,3%	38,4%	33,0%	31,9%	29,4%

	Angutit	Arnat
Annertungaatsiartunik pissarsisarpunga	2,0%	1,8%
Annertuunik pissarsisarpunga	9,5%	10,1%
Annertunngitsunik pissarsisarpunga	24,2%	15,3%
Annikitsunik pissarsisarpunga	19,8%	16,7%
Soqarneq ajorpoq	12,1%	15,4%
Naluara	32,4%	40,7%

17. Najuganni ajornartorsiutit pillugit aaqqiissuteqarnissamut najukkami ataatsimiititaliap/nunaqarfinni aqutsisut qanoq piginnaasaqartiginerat nalilissaviuk?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Ajunngilluinnarpoq	1,1%	1,2%	0,4%	2,2%
Ajunngilaq	9,0%	6,3%	11,0%	19,8%
Ajornanilu ajunngilaq	29,7%	31,3%	26,4%	27,2%
Ajorpoq	13,8%	10,9%	19,9%	17,4%
Ajorluinnarpoq	10,5%	9,0%	13,4%	13,2%
Naluara	35,9%	41,3%	29,0%	20,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Ajunngilluinnarpoq	0,7%	3,2%	0,3%	1,4%	0,5%
Ajunngilaq	8,5%	5,1%	6,3%	7,9%	15,6%
Ajornanilu ajunngilaq	32,3%	28,9%	30,7%	22,4%	28,1%
Ajorpoq	9,4%	14,8%	15,5%	19,6%	18,6%
Ajorluinnarpoq	8,8%	10,1%	14,0%	22,3%	5,9%
Naluara	40,3%	37,9%	33,2%	26,4%	31,5%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Ajunngilluinnarpoq	0,0%	1,1%	1,3%	1,5%	1,8%
Ajunngilaq	8,2%	3,5%	11,4%	9,9%	14,6%
Ajornanilu ajunngilaq	29,1%	28,0%	32,7%	32,7%	23,7%
Ajorpoq	5,9%	18,7%	11,4%	14,7%	19,9%
Ajorluinnarpoq	11,2%	12,2%	10,3%	9,0%	9,9%
Naluara	45,6%	36,6%	32,9%	32,2%	30,0%

	Angutit	Arnat
Ajunngilluinnarpoq	1,0%	1,2%
Ajunngilaq	10,5%	7,3%
Ajornanilu ajunngilaq	33,1%	25,8%
Ajorpoq	13,5%	14,2%
Ajorluinnarpoq	11,1%	9,8%
Naluara	30,8%	41,8%

18.A Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommuni pitsaasumik najugaqarfigineranut najukkami ataatsimiititaliap/nunaqarfimmi aqutsisut suliaqarnerat annertuumik isumaqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	9,1%	10,7%	4,7%	9,3%
Isumaqataavunga	25,8%	25,7%	25,7%	26,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,9%	23,4%	21,1%	23,9%
Isumaqataanngilanga	8,9%	5,6%	15,6%	12,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,8%	6,8%	8,9%	10,8%
Naluara	25,5%	27,7%	24,0%	16,5%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	10,5%	5,8%	7,6%	12,6%	7,5%
Isumaqataavunga	24,3%	38,9%	23,5%	17,7%	24,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,1%	21,9%	16,8%	19,4%	24,4%
Isumaqataanngilanga	4,9%	7,3%	11,0%	18,7%	12,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,1%	7,2%	11,3%	11,6%	5,5%
Naluara	28,1%	18,8%	29,9%	20,0%	26,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	6,4%	10,6%	9,9%	8,1%	12,4%
Isumaqataavunga	21,3%	21,1%	25,5%	30,8%	31,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	16,6%	27,1%	30,1%	23,1%	18,2%
Isumaqataanngilanga	10,6%	9,6%	7,1%	8,1%	8,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,5%	8,0%	8,3%	7,3%	6,7%
Naluara	36,5%	23,7%	19,2%	22,7%	23,3%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	8,5%	9,8%
Isumaqataavunga	30,1%	21,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,3%	22,5%
Isumaqataanngilanga	9,0%	8,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,7%	7,9%
Naluara	21,5%	30,1%

18.B Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Uannut pingaarutilllit pillugit najukkami ataatsimiititaliami/ nunaqarfimmi aqutsisuni ilaasortat oqaloqatigisinnaavakka

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	1,7%	1,4%	2,3%	1,5%
Isumaqataavunga	17,3%	14,3%	17,1%	34,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,1%	23,7%	25,4%	15,0%
Isumaqataanngilanga	14,2%	11,9%	17,3%	20,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,6%	8,3%	6,2%	6,6%
Naluara	36,1%	40,4%	31,7%	21,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	2,5%	0,9%	0,8%	2,4%	0,4%
Isumaqataavunga	13,4%	15,7%	10,3%	19,8%	29,9%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,5%	25,3%	26,4%	21,8%	16,9%
Isumaqataanngilanga	9,9%	17,0%	20,4%	12,5%	19,2%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,8%	9,3%	8,4%	12,6%	4,5%
Naluara	42,8%	31,7%	33,8%	30,9%	29,1%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	0,0%	0,0%	3,4%	3,0%	2,3%
Isumaqataavunga	14,2%	14,8%	13,3%	21,3%	23,0%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	18,0%	25,8%	28,8%	24,9%	16,7%
Isumaqataanngilanga	16,2%	14,5%	13,1%	11,3%	17,6%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,4%	9,7%	8,2%	7,0%	6,8%
Naluara	45,3%	35,2%	33,3%	32,4%	33,6%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	2,2%	1,1%
Isumaqataavunga	18,8%	15,7%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	27,1%	18,5%
Isumaqataanngilanga	12,8%	15,8%
Isumaqataanngilluinnarpunga	7,0%	8,2%
Naluara	32,0%	40,8%

18.C Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Innuttaasut eqqarsaatigalugit najukkami ataatsimiititaliaq/ nunaqarfimmi aqutsisut aalajangiisarput?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	1,8%	1,3%	1,3%	5,5%
Isumaqataavunga	17,7%	15,4%	19,3%	27,2%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,4%	24,6%	25,8%	28,9%
Isumaqataanngilanga	9,4%	9,1%	9,9%	10,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,5%	6,5%	7,7%	4,2%
Naluara	39,2%	43,1%	36,1%	23,8%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	2,0%	1,3%	0,0%	2,4%	2,2%
Isumaqataavunga	16,8%	20,0%	13,1%	13,7%	22,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	24,0%	20,6%	30,7%	28,0%	28,0%
Isumaqataanngilanga	7,3%	11,5%	9,7%	11,2%	11,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	5,2%	8,6%	10,0%	13,0%	2,1%
Naluara	44,7%	37,9%	36,4%	31,7%	33,6%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	1,5%	0,4%	2,7%	1,7%	3,4%
Isumaqataavunga	18,9%	16,4%	12,8%	20,0%	18,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	21,0%	27,0%	30,7%	26,5%	21,7%
Isumaqataanngilanga	7,1%	9,4%	9,5%	8,7%	14,8%
Isumaqataanngilluinnarpunga	9,5%	4,1%	5,1%	6,3%	7,6%
Naluara	42,1%	42,6%	39,2%	36,8%	33,8%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	1,4%	2,2%
Isumaqataavunga	18,5%	16,8%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	29,0%	21,4%
Isumaqataanngilanga	10,8%	7,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	6,8%	6,1%
Naluara	33,4%	45,8%

19. Inoqarfimmi ineriartortitsinermut aningaasat

Inoqarfik najukkat ineriartortinnissaanut aningaasat qanoq amerlatigissappat?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Aningaasat amerlanipilussuit	57,6%	54,9%	62,4%	62,2%
Aningaasat ikinnerunatillu amerlanerunngitsut	32,4%	35,1%	26,1%	30,5%
Aningaasat ikinnerit	10,0%	10,0%	11,4%	7,4%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Aningaasat amerlanipilussuit	54,5%	57,2%	68,3%	47,7%	64,4%
Aningaasat ikinnerunatillu amerlanerunngitsut	34,5%	36,2%	20,5%	36,9%	28,6%
Aningaasat ikinnerit	11,0%	6,6%	11,2%	15,4%	7,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Aningaasat amerlanipilussuit	52,4%	60,3%	61,6%	61,6%	48,7%
Aningaasat ikinnerunatillu amerlanerunngitsut	38,2%	32,6%	24,3%	29,0%	38,8%
Aningaasat ikinnerit	9,4%	7,1%	14,1%	9,4%	12,5%

	Angutit	Arnat
Aningaasat amerlanipilussuit	58,4%	56,7%
Aningaasat ikinnerunatillu amerlanerunngitsut	30,1%	35,1%
Aningaasat ikinnerit	11,6%	8,3%

21. Kommunip sullissinerata qaffasissusia
Sullissinerup qaffasissusia qanoq ilissava?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Qaffassaaq	55,3%	54,9%	62,4%	62,2%
Qaffannanilu appariassanngilaq	36,5%	35,1%	26,1%	30,5%
Appasinnerulissaaq	8,2%	10,0%	11,4%	7,4%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Qaffassaaq	54,5%	57,2%	68,3%	47,7%	64,4%
Qaffannanilu appariassanngilaq	34,5%	36,2%	20,5%	36,9%	28,6%
Appasinnerulissaaq	11,0%	6,6%	11,2%	15,4%	7,0%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Qaffassaaq	48,3%	52,3%	58,0%	60,7%	57,4%
Qaffannanilu appariassanngilaq	46,3%	38,9%	33,3%	32,7%	28,0%
Appasinnerulissaaq	5,3%	8,8%	8,7%	6,6%	14,5%

	Angutit	Arnat
Qaffassaaq	52,7%	58,3%
Qaffannanilu appariassanngilaq	37,9%	35,0%
Appasinnerulissaaq	9,5%	6,7%

22. Suliassat suliarineqartarneranni piffissaq

Suliassat suliarineqartarneranni piffissaq qanoq sunnerneqassava?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Sukkatsissaaq	45,9%	40,5%	56,1%	54,8%
Arriillinanilu sukkatsissanngilaq	43,3%	46,8%	37,4%	36,4%
Arriillissaaq	10,8%	12,8%	6,5%	8,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Sukkatsissaaq	38,6%	51,0%	46,8%	52,0%	53,9%
Arriillinanilu sukkatsissanngilaq	48,1%	39,1%	44,2%	35,2%	40,2%
Arriillissaaq	13,2%	9,9%	9,0%	12,8%	5,9%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Sukkatsissaaq	48,3%	52,3%	58,0%	60,7%	57,4%
Arriillinanilu sukkatsissanngilaq	46,3%	38,9%	33,3%	32,7%	28,0%
Arriillissaaq	5,3%	8,8%	8,7%	6,6%	14,5%

	Angutit	Arnat
Sukkatsissaaq	42,3%	50,0%
Arriillinanilu sukkatsissanngilaq	47,2%	38,9%
Arriillissaaq	10,5%	11,1%

23. Suliassat suliarineqartarneranni pitsaassuseq

Suliassat suliarineqartarneranni pitsaassuseq qanoq ilissava?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Pitsaanerulissaaq	50,8%	44,4%	64,5%	58,2%
Ajornerulernanilu pitsaanerulissanngilaq	41,1%	46,4%	30,1%	34,0%
Ajornerulissaaq	8,2%	9,3%	5,4%	7,8%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Pitsaanerulissaaq	46,1%	56,0%	50,3%	48,8%	58,4%
Ajornerulernanilu pitsaanerulissanngilaq	44,8%	37,5%	43,2%	36,3%	37,2%
Ajornerulissaaq	9,1%	6,6%	6,6%	14,9%	4,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Pitsaanerulissaaq	51,5%	46,4%	50,4%	53,4%	51,6%
Ajornerulernanilu pitsaanerulissanngilaq	43,3%	43,1%	41,7%	40,1%	35,2%
Ajornerulissaaq	5,2%	10,5%	7,9%	6,5%	13,2%

	Angutit	Arnat
Pitsaanerulissaaq	46,3%	55,8%
Ajornerulernanilu pitsaanerulissanngilaq	44,7%	36,9%
Ajornerulissaaq	9,0%	7,3%

24. Politikkikkut aalajangiinerit najugannut sunniuteqartussanut sunniuteqarnerit
Politikkikkut aalajangiinerit najugannut sunniuteqartussanut qanoq annertutigisumik sunniuteqassavit?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Annertunermik	36,3%	33,8%	43,7%	34,7%
Annikinnanilu annertunngitsumik	50,5%	52,7%	47,8%	44,3%
Annikitsumik	13,2%	13,5%	8,5%	21,0%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Annertunermik	32,5%	44,2%	41,9%	40,9%	32,2%
Annikinnanilu annertunngitsumik	55,7%	44,0%	43,5%	48,5%	49,6%
Annikitsumik	11,8%	11,8%	14,6%	10,6%	18,2%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Annertunermik	25,5%	42,9%	42,9%	44,6%	35,6%
Annikinnanilu annertunngitsumik	60,8%	46,4%	46,4%	44,4%	45,3%
Annikitsumik	13,7%	10,7%	10,7%	11,0%	19,1%

	Angutit	Arnat
Annertunermik	36,4%	36,1%
Annikinnanilu annertunngitsumik	49,3%	51,9%
Annikitsumik	14,2%	12,0%

25. Kommunimut attaveqarnerit

Kommunip allaffianut attaveqarnerit qanoq misigissaviuk?

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Ajunnginnerulissaaq	46,5%	41,7%	59,5%	46,5%
Ajornerulernanilu ajunnginnerulissanngilaq	47,7%	51,5%	35,8%	50,3%
Ajornerulissaaq	5,9%	6,8%	4,6%	3,2%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Ajunnginnerulissaaq	42,3%	51,5%	46,8%	48,1%	50,7%
Ajornerulernanilu ajunnginnerulissanngilaq	50,6%	45,0%	48,9%	40,3%	46,9%
Ajornerulissaaq	7,2%	3,6%	4,2%	11,6%	2,4%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Ajunnginnerulissaaq	36,9%	41,5%	46,7%	51,0%	29,5%
Ajornerulernanilu ajunnginnerulissanngilaq	62,0%	48,8%	47,6%	44,0%	60,8%
Ajornerulissaaq	1,1%	9,7%	5,6%	4,9%	9,7%

	Angutit	Arnat
Ajunnginnerulissaaq	44,5%	48,7%
Ajornerulernanilu ajunnginnerulissanngilaq	48,1%	47,2%
Ajornerulissaaq	7,4%	4,1%

26.A Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Najugara pillugu aalajangiinerit sunniuteqartillugit najuganni aalajangiiffigineqarpata, uannut pingaaruteqarpoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	20,2%	19,0%	21,4%	24,2%
Isumaqataavunga	41,1%	42,0%	40,9%	36,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	20,2%	19,7%	18,2%	26,7%
Isumaqataanngilanga	3,3%	3,2%	3,5%	3,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	4,8%	4,7%	6,3%	1,9%
Naluara	10,5%	11,3%	9,7%	7,4%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	19,1%	23,8%	18,4%	22,0%	19,7%
Isumaqataavunga	43,6%	40,8%	38,1%	43,7%	35,7%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,8%	14,0%	19,5%	18,3%	20,8%
Isumaqataanngilanga	1,9%	3,0%	6,1%	1,4%	6,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	3,4%	6,4%	6,4%	7,8%	4,0%
Naluara	9,2%	11,8%	11,5%	6,9%	13,6%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	13,9%	18,4%	20,9%	24,9%	23,2%
Isumaqataavunga	31,3%	39,7%	40,0%	45,6%	51,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	27,4%	22,1%	24,2%	14,0%	13,2%
Isumaqataanngilanga	2,5%	2,7%	3,0%	5,3%	1,8%
Isumaqataanngilluinnarpunga	3,9%	5,6%	3,8%	4,6%	6,5%
Naluara	21,1%	11,5%	8,1%	5,6%	3,9%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	22,2%	18,0%
Isumaqataavunga	39,4%	42,9%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	22,1%	18,0%
Isumaqataanngilanga	3,3%	3,4%
Isumaqataanngilluinnarpunga	3,9%	5,8%
Naluara	9,2%	11,9%

26.B Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Akisunerulissagaluarpalluunniit najukkanni amerlanerusunik aalajangiisoqartalissasoq kissaatigineruvara

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	14,3%	13,0%	15,9%	18,3%
Isumaqataavunga	29,9%	27,4%	32,7%	38,1%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,4%	23,7%	22,3%	23,7%
Isumaqataanngilanga	13,2%	14,3%	13,8%	5,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,4%	9,3%	7,2%	5,3%
Naluara	10,8%	12,2%	8,1%	8,7%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	12,9%	14,7%	12,9%	16,9%	16,5%
Isumaqataavunga	28,3%	28,4%	30,8%	29,4%	34,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	23,8%	25,4%	24,0%	20,3%	22,3%
Isumaqataanngilanga	15,8%	11,4%	16,0%	12,3%	7,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,4%	7,6%	7,7%	10,0%	8,2%
Naluara	10,8%	12,4%	8,6%	11,1%	10,6%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	11,5%	14,6%	16,6%	14,1%	16,4%
Isumaqataavunga	28,0%	20,1%	29,6%	36,1%	36,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	21,6%	30,1%	26,2%	19,8%	19,8%
Isumaqataanngilanga	11,8%	17,9%	7,5%	13,7%	13,3%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,0%	8,4%	9,8%	8,0%	8,0%
Naluara	19,0%	9,0%	10,2%	8,3%	5,8%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	13,0%	15,8%
Isumaqataavunga	32,8%	26,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	25,6%	21,0%
Isumaqataanngilanga	11,0%	15,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,4%	8,4%
Naluara	9,2%	12,6%

26.C Oqaaseqaatigiinni tulliuttuni qanoq isumaqataatigaat imaluunniit isumaqataanngitsigaat?
Kommunip sullissinerata appasinnerulernissaa akuerisinnaavara, tamanna isumaqarpat, najukkanni amerlanerusunik aalajangiisoqartalissasoq

	Nuna tamakkerlugu	Illoqarfik pingaarneq	Illoqarfik	Nunaqarfik
Isumaqataalluinnarpunga	7,7%	5,0%	14,5%	8,6%
Isumaqataavunga	22,9%	19,2%	27,3%	34,4%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	27,1%	30,0%	24,4%	17,0%
Isumaqataanngilanga	16,9%	17,7%	14,0%	18,1%
Isumaqataanngilluinnarpunga	11,3%	13,7%	6,6%	7,6%
Naluara	14,1%	14,4%	13,2%	14,3%

	KS	QK	KQ	KJ	AK
Isumaqataalluinnarpunga	6,5%	9,7%	9,1%	7,6%	8,0%
Isumaqataavunga	20,7%	27,5%	19,3%	24,0%	25,3%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	31,1%	24,4%	26,1%	25,0%	22,2%
Isumaqataanngilanga	17,0%	12,1%	18,0%	17,0%	19,9%
Isumaqataanngilluinnarpunga	12,4%	9,0%	10,6%	9,7%	12,1%
Naluara	12,3%	17,4%	16,9%	16,7%	12,5%

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Isumaqataalluinnarpunga	8,1%	5,7%	8,7%	8,8%	6,9%
Isumaqataavunga	20,4%	19,6%	18,3%	27,8%	27,6%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	27,1%	29,1%	31,9%	21,7%	29,5%
Isumaqataanngilanga	14,2%	17,2%	17,7%	17,4%	18,7%
Isumaqataanngilluinnarpunga	8,2%	14,6%	13,0%	12,7%	6,2%
Naluara	22,0%	13,9%	10,2%	11,6%	11,1%

	Angutit	Arnat
Isumaqataalluinnarpunga	7,4%	8,1%
Isumaqataavunga	24,7%	20,8%
Isumaqataanangalu isumaqatavunga	29,3%	24,6%
Isumaqataanngilanga	16,3%	17,5%
Isumaqataanngilluinnarpunga	11,9%	10,6%
Naluara	10,4%	18,4%